

**สรุปประเด็น
ความเห็น
และความคิดเห็นแย้ง
ในการพิจารณาของ
คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ**

ISBN

974-8055-17-5

ฝ่ายงานตุลาการรัฐธรรมนูญ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

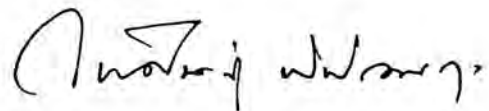

คำนำ

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คือคณะบุคคลที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็น
ตุลาการเพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาและวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ตามบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญ บทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในประเทศไทยนั้น ได้ถูกกำหนด
ขึ้นเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ซึ่งได้
กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่เพียงกรณีเดียว คือ การพิจารณา
วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่
ต่อจากนั้นมารัฐธรรมนูญฉบับถาวรทุกฉบับ (ไม่รวมถึงรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว
และธรรมนูญการปกครอง) ก็จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้
มีวิวัฒนาการปรับเปลี่ยนทั้งในเรื่องขององค์ประกอบและคุณสมบัติของผู้ที่จะดำรง
ตำแหน่งเรื่อยมา ส่วนในเรื่องของอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ได้
มีการเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรื่อยมาจนกระทั่งรัฐ-
ธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไข
เพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538) ซึ่งกำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมี
อำนาจหน้าที่ถึง 9 กรณีด้วยกัน

โดยที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นองค์กรอันสำคัญอย่างยิ่ง อีกทั้งรัฐ-
ธรรมนูญได้กำหนดให้คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้นถือเป็นเด็ดขาด
ดังนั้นประเด็นความเห็นต่าง ๆ ตลอดจนคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมี
ประโยชน์อย่างมากในการศึกษา ค้นคว้า และยึดถือเป็นบรรทัดฐานต่อไป ซึ่ง
ฝ่ายงานตุลาการรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้เล็งเห็นใน
ความสำคัญดังกล่าวนี้ จึงได้รวบรวมมูลเหตุความเป็นมาในการยื่นคำร้องหรือเสนอ
ความเห็นเพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย สรุปความเห็นของคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญในการพิจารณาคำร้องหรือความเห็นแต่ละคดี ตลอดจนคำวินิจฉัยของ
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา อ้างอิงแก่สมาชิกรัฐสภา

นิสิตนักศึกษา และผู้ที่สนใจทั่วไป พร้อมกันนี้ได้รวบรวมรายชื่อคณะกรรมการรัฐ-
ธรรมนูญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์
แก่ผู้ที่สนใจบ้างตามสมควร

(ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล)

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

มิถุนายน 2540

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

มูลเหตุความเป็นมาในการยื่นคำร้องหรือเสนอความเห็นเพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยและสรุปความเห็นในการพิจารณา

1. คำร้อง

- 1.1 นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (จังหวัดนครศรีธรรมราช)
ถูกกล่าวหาว่าวิกลจริตหรือจิตต์ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ 3
- 1.2 การสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรของนายประจวบ
ตั้งชัยศักดิ์ 14
- 1.3 ความเป็นรัฐมนตรีของนายบรรหาร ศิลปอาชา สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย 22
- 1.4 การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ
นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ 33
- 1.5 การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายสราวุธ
นิยมทรัพย์ 38
- 1.6 การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ
นายแคล้ว นรปติ 41
- 1.7 ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของนายสุทัศน์
ศรีรัตนพรรณ นางสาวอุ้นเรือน อารีย์เอื้อ นายเวียง วรเชษฐ
นายขจรศักดิ์ ศรีสวาสดี นายอารมณ พุ่มภิริยพถนที 50
- ### 2. ความเห็น
- 2.1 ศาลจังหวัดสมุทรปราการเห็นว่า มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติ
การประมง พ.ศ. 2490 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 54

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
2.2 ศาลจังหวัดพัทลุงเห็นว่า มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคแรก	59
2.3 ศาลฎีกาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 มาตรา 13 ทวิ (1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจ และห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 มาตรา 6 เฉพาะที่ให้ ริบทรัพย์ของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยนั้น ขัดต่อ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29	63
2.4 มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือไม่	70
2.5 ศาลจังหวัดสมุทรปราการขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการสำรวจการออกโฉนดที่ดิน พ.ศ. 2496 ว่ามี ข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่	76
2.6 ความในข้อ 1 หรือ 2 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 แย้งหรือขัด ต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่	80
2.7 พระราชกำหนดที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่ง- ราชอาณาจักรไทย	86

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

2.8	พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกัน ระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ไม่เป็น ไปตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 172 (ครั้งที่ 1)	91
2.9	ขอให้ตีความมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	98
2.10	ขอให้ตีความมาตรา 102 (1) และมาตรา 114 (2) ของรัฐธรรมนูญแห่ง- ราชอาณาจักรไทย	106

ภาคผนวก 1

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

1. คำร้อง

1.1	คำวินิจฉัยที่ 1/2494 เรื่อง นายจำ จรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราช) ถูกกล่าวหาว่าฉ้อโกงหรือจัดตั้งเพื่อน ไม่สมประกอบ	112
1.2	คำวินิจฉัยที่ 1/2523 เรื่อง การสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทน- ราษฎร ของนายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์	120
1.3	คำวินิจฉัยที่ 1/2524 เรื่อง ความเป็นรัฐมนตรีของนายบรรหาร ศิลปอาชา สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	132
1.4	คำวินิจฉัยที่ 1/2526 เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ของนายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์	148
1.5	คำวินิจฉัยที่ 1/2528 เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร ของนายสรวิศ นิยมทรัพย์	152

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
1.6 คำวินิจฉัยที่ 1/2529 เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของนายแคล้ว นรปติ	156
1.7 คำร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของนายสุทัศน์ ศรีรัตนพรรณ นางสาวอุ้นเรือน อารีย์เอื้อ นายเวียง วรเชษฐ นายขจรศักดิ์ ศรีสวาสดี นายอารมณ พุ่มภิริยพจนท์ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ได้ทำเป็นคำวินิจฉัย แต่มีคำสั่งเป็นรายงานการพิจารณา....	165
2. ความเห็น	
2.1 คำวินิจฉัยที่ ต.1/2494 เรื่อง ศาลจังหวัดสมุทรปราการเห็นว่า มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29	167
2.2 คำวินิจฉัยที่ ต.2/2494 เรื่อง ศาลจังหวัดพัทลุงเห็นว่า มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคแรก	169
2.3 คำวินิจฉัยที่ ต.3/2494 เรื่อง ศาลฎีกาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 มาตรา 13 ทวิ(1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 มาตรา 6 เฉพาะที่ให้ ธิปไตยของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29	171

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

- 2.4 คำวินิจฉัย เรื่อง มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความ
เป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยหรือไม่ 174
- 2.5 ความเห็นศาลจังหวัดสมุทรปราการขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยการสำรวจการออกโฉนดที่ดิน
พ.ศ. 2496 ว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังมีได้วินิจฉัย เพราะว่าได้มีประกาศของ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3 ให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2495
เรื่องนี้จึงระงับไป (ไม่มีเอกสารรายละเอียด)
- 2.6 คำวินิจฉัยที่ ต.1/2513 เรื่อง ความในข้อ 1 หรือ 2 แห่งประกาศ
คณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยหรือไม่ 178
- 2.7 คำวินิจฉัยที่ 1/2535 เรื่อง พระราชกำหนดที่ไม่เป็นไปตาม
บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 185
- 2.8 คำวินิจฉัยที่ 2/2535 เรื่อง พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่
ผู้กระทำความผิด เนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม
ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 172 (ครั้งที่ 1) 192
- 2.9 คำวินิจฉัยที่ 3/2535 เรื่อง ขอให้ตีความมาตรา 172 ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 202

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

2.10	ความเห็น เรื่อง ขอให้ตีความมาตรา 102 (1) และมาตรา 114 (2) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่ได้ทำคำวินิจฉัย เนื่องจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ได้รับวินิจฉัย แต่ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งนายกรัฐมนตรี	207
ภาคผนวก 2		
-	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน	211

มูลเหตุความเป็นมาในการยื่นคำร้องหรือเสนอความเห็นเพื่อให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและสรุปความเห็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คือ คณะบุคคลที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็น
ตุลาการ เพื่อทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่ง
องค์ประกอบหรือตัวบุคคลที่จะประกอบกันขึ้นเป็นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญนั้น ในรัฐ-
ธรรมนูญฉบับต่าง ๆ จะกำหนดให้มีจำนวนและที่มาตลอดจนอำนาจหน้าที่แตกต่าง
กันไปตามแต่ยุคสมัย เช่น ในรัฐธรรมนูญ ปี 2489 ซึ่งถือได้ว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับ
แรกของไทยที่ได้เริ่มกำหนดบทบาทของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้โดยในรัฐ-
ธรรมนูญฉบับนั้นได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่เพียงอย่าง
เดียว คือ "พิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อ
รัฐธรรมนูญหรือไม่" ส่วนในเรื่ององค์ประกอบและที่มาของคณะตุลาการรัฐ-
ธรรมนูญในขณะนั้น รัฐธรรมนูญปี 2489 ได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมี
จำนวนถึง 15 คน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งให้เป็นประธานตุลา-
การรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการรัฐธรรมนูญอื่นอีกสิบสี่คน และรัฐธรรมนูญ
ฉบับถาวรของไทยทุกฉบับต่อมาก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
พร้อมทั้งได้มีการวิวัฒนาการในเรื่ององค์ประกอบ ที่มา และอำนาจหน้าที่ของคณะ
ตุลาการรัฐธรรมนูญเรื่อยมา จนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช 2534 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 ซึ่งใช้อยู่ใน
ปัจจุบันก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเช่นกัน

นับแต่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้กำหนดเรื่ององค์ประกอบและที่มา
ตลอดจน อำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ในรัฐธรรมนูญปี 2489
เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น มีเพียงรัฐธรรมนูญปี 2489 และรัฐ-
ธรรมนูญปี 2475 แก้ไขเพิ่มเติมปี 24952 เท่านั้นที่กำหนดให้คณะตุลาการรัฐ-
ธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่กรณีเดียว

ส่วนรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ ได้กำหนดให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่เพิ่มมากขึ้น เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ แล้วปรากฏว่า รัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาตามอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่มีคู่ความสองฝ่าย คือ ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง เช่น การวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ซึ่งเรียกกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาลักษณะนี้ว่า "คำร้อง"

2. กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาที่ไม่มีคู่ความ คือ มีแต่ผู้เสนอความเห็น เช่น การวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอ มีหลักการเหมือนกันหรือคล้ายกันกับร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ หรือ การวินิจฉัยว่าข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับการประชุมของรัฐสภาในเรื่องใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ ฯลฯ ซึ่งเรียกกระบวนการพิจารณาวินิจฉัยปัญหาลักษณะนี้ว่า "ความเห็น"

คำร้องหรือความเห็นที่ได้เสนอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้มีสิทธิเสนอได้ส่งให้พิจารณาวินิจฉัยแล้วทั้งสิ้น 17 เรื่อง โดยแบ่งเป็น

1. คำร้อง 7 เรื่อง
2. ความเห็น 10 เรื่อง

1. คำร้อง

คำร้อง 7 เรื่อง คือ คำร้องที่ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง 6 เรื่อง และวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง 1 เรื่อง ดังนี้

1.1 เรื่อง นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (จังหวัดนครศรีธรรมราช) ถูกกล่าวหาว่าวิกลจริตหรือจิตต์ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

ด้วยประธานสภาผู้แทนได้ส่งคำร้อง ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2493 ของสมาชิกสภาผู้แทน รวม 7 คน ซึ่งเข้าชื่อกันกล่าวหาว่านายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทน (จังหวัดนครศรีธรรมราช) ได้แสดงตนให้เห็นว่าเป็นคนวิกลจริตเสมอมา จึงขาดจากสมาชิกภาพมายังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยและต่อมาได้ส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม 7 คน ที่ได้ร้องเพิ่มเติมมาอีกว่านายฉ่ำฯ ได้แสดงความวุ่นวายในสภาผู้แทนเนื่อง ๆ และบางครั้งไปอาละวาดที่กระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวคำหยาบต่อเจ้าหน้าที่สโมสรของสภา พฤติการณ์ที่ทำนั้น คนธรรมดาไม่อาจทำได้ นอกจากคนวิกลจริตหรือจิตต์ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นการขาดคุณสมบัติตามมาตรา 90 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 คำร้องฉบับหลังนี้มีชื่อผู้ยื่นคำร้องฉบับแรกรวมอยู่ด้วย 5 คน

มูลเหตุแห่งการยื่นคำร้อง ด้วยนายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน 2480 ,ครั้งที่ 2 วันที่ 12 พฤศจิกายน 2481 และครั้งที่ 3 วันที่ 29 มกราคม 2491 ได้มีพฤติกรรมอันส่อให้เห็นเป็นคนวิกลจริตโดยได้แสดงความวุ่นวายในสภาผู้แทนราษฎร บางคราวไปอาละวาดที่กระทรวงมหาดไทย และได้กล่าวคำหยาบต่อเจ้าหน้าที่สโมสรของสภา กล่าวคือ นับตั้งแต่การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 29 มกราคม 2491 นายฉ่ำได้แสดงความวุ่นวายในสภาผู้แทนฯ เช่น ได้ตะโกนขึ้น

มาในโอกาสที่ตนยังไม่ควรจะพูด ประธานห้ามก็ไม่ฟังถึงกับต้องสั่งให้ตำรวจเอาตัวออกไป ซึ่งได้แสดงพฤติกรรมอย่างนี้ไม่น้อยกว่า 10 ครั้งอีกครั้งหนึ่งนายจำเอนอญัตติขอให้พิจารณาเรื่องรัฐมนตรีถูกเตะ โดยไม่ได้ระบุว่ารัฐมนตรีคนไหน และที่ประเทศอะไร แต่ความจริงเป็นเรื่องที่เกิดถึงในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษเมื่อประธานไม่ให้เสนอนายจำเอนก็จะขอพูดให้ได้

นอกจากนั้นการอภิปรายของนายจำเอนในสภา ปกติชั้นแรกก็อภิปรายดี แต่ไป ๆ มักจะเขวออกนอกเรื่องนอกราวซึ่งคนธรรมดาไม่เป็นดั่งนั้น บางทีเวลาเข้าสภานายจำเอนก็เข้าไป มีคนทักว่าจะไม่ดีทำอย่างคนบ้า นายจำเอนก็เอาดีของตัวเอง ครั้งหนึ่งนายจำเอนไม่กวาดทางมะพร้าวเข้าไปในสภา บางทีมีคนที่ทักว่านายจำเอนเป็นบ้า นายจำเอนก็เอามือตีปากตนเองร้องว่า "อ้ายจำเอน หุค ๆ" มีหลายครั้งหรือบางครั้งที่สุดในประวัติศาสตร์ของสภา ที่นายจำเอนถูกประธานสั่งให้เอาตัวออกไปนอกสภา การพูดมักพูดนอกเรื่องนอกราวไม่เข้าประเด็น มีปรากฏอยู่ในรายงานการประชุม บางทีตะโกนว่า "ท่านพ่อพิบูลสงคราม" บางทีตะโกนขอให้รัฐบาลออกเสีย ให้พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์มาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน เวลาประธานให้เอาตัวออกจากสภานายจำเอนก็ใช้กำลังชกต่อยต่อสู้อาจารย์ ระหว่างที่ถูกตำรวจเอาตัวออกไป นายจำเอนใช้มือกอดเครื่องขยายเสียงไว้ ปากก็ตะโกนเข้าไปในเครื่องขยายเสียงนั้น ครั้งหนึ่งนายจำเอนโกรธประธานสภาผู้แทน ลงมาเอาลูกหนังเขียนหน้าประธานสภาแล้วเตะเล่นที่หน้าสโมสร

ในวันตรุษจีน พ.ศ.2492 ร.ท.จางบุตร เรื่องสุวรรณ ชื่นรตเมล์บุญผ่อง จะไปบ้านที่สำนักนิติธรรมสะพานพุทธ ในรตเมล์มีประชาชนชาวจีนเป็นจำนวนมาก นายจำเอนมาในรถคันนั้นด้วยและได้ร้องรำทำเพลงขึ้นในรตเมล์นั่นเอง

เมื่อประมาณ 7-8 เดือนก่อนที่นายจำเอนจะถูกรื้อเวลาประมาณ 18.00 นาฬิกา นายสุวัฒน์ได้ไปคุยกับนายพรหมมา แคนวงศ์ ผู้แทนที่บ้านพักผู้แทนใกล้

ทำวาสุกรีระหว่างนั้นเห็นนายฉ่ำ ซึ่งอยู่ที่บ้านพักติดกับบ้านพักของนายพรหมมา นุ่งผ้าขาวม้าวิ่งเร่ร่อนเข้ามาร้องว่า "ช่วยด้วย ๆ เจ้าแม่จะลงทัณฑ์ข้า" นายฉ่ำเข้ามาขอร้องต่อนายสุวัฒน์และนายพรหมมาเป็นการใหญ่ ขอให้ช่วยหาห้องซ่อนให้ ต้องช่วยกันพูดเอาใจว่าไม่เป็นไรไม่ต้องซ่อนตัวหรอก ถ้าเจ้าแม่จะช่วยป้องกันให้เอง นายสุวัฒน์ได้พูดขึ้นว่านายฉ่ำเป็นถึงผู้แทน มีหรือพระเจ้าแม่จะลงทัณฑ์ นายฉ่ำบอกว่า วันนี้ตนไปอะอะในสภา พระเจ้าแม่โกรธจะลงทัณฑ์นายฉ่ำเองอาจถึงตาย คำว่า "พระเจ้าแม่" นั้น นายสุวัฒน์เข้าใจว่าหมายถึงภริยาของนายฉ่ำนั่นเอง นายฉ่ำเรียกเมียของตัวเองด้วยชื่อแปลก ๆ นายสุวัฒน์ได้ยินดังนั้นเห็นเลอะเทอะก็เลยหัวเราะ นายฉ่ำได้นั่งคุยอยู่กับพวกนายสุวัฒน์ตั้ง 1 ชั่วโมง จึงกลับบ้าน สังเกตว่านายฉ่ำใจลอย ถามอย่างหนึ่งตอบไปเสียอีกอย่างหนึ่ง

เมื่อประมาณ 3 เดือนก่อนที่นายฉ่ำจะถูกรื้อง เวลาประมาณ 9.00 นาฬิกา นายทองดีไปประชุมกรรมการร่างพระราชบัญญัติเลือกตั้ง มีเจ้าหน้าที่สภามาบอกว่านายฉ่ำเป็นบ้าไปเสียแล้ว ผ้าผ่อนแก้หมด นายทองดีจึงไปดูที่ห้องรับแขกหลังที่ที่ประชาชนฟังการประชุมสภาผู้แทน เมื่อไปถึงก็เห็นนายฉ่ำเดินไปเดินมาอยู่ที่นั่น เสื้อผ้าถอดกองไว้ที่พื้น มีกางเกง เสื้อเชิ้ต และเสื้อนอนกรองทำถุงเท้าก็ถอดวางไว้ด้วย คงใส่แต่กางเกงในเดินไปมา ที่นั่นมีเจ้าหน้าที่สภาอยู่ด้วยคนหนึ่ง นายทองดีเห็นเข้าก็ร้องไปว่านี่เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ ครูฉ่ำไม่ควรทำดังนี้ นายฉ่ำได้ยืนนายทองดีเตือนก็ยกมือไหว้ และบอกว่าขอบใจที่เตือนสติ แล้วนายฉ่ำก็ใส่เสื้อ กางเกงและใส่รองเท้าออกจากห้องไป

เมื่อประมาณ 2-3 เดือนก่อนที่นายฉ่ำจะถูกรื้อง นายฉ่ำไปที่กระทรวงมหาดไทยเวลาประมาณ 11.00 นาฬิกา ระหว่างนั้นมีราษฎร 3-4 คน มาร้องทุกข์ต่อรัฐมนตรีเรื่องถูกตำรวจจับ และนั่งคอยกันอยู่ที่หน้ามุขข้างล่าง นายฉ่ำอยู่ที่ระเบียบข้างบนกระทรวงและเห็นเข้าจึงตะโกนถามลงไปว่า มาทำไม ราษฎร 3-4

คนนั้น บอกว่ามาร้องทุกข์ ระหว่างนั้นราษฎรอื่นได้ยินเสียงเอะอะจึงทยอยกันเข้ามา ฟังจนในที่สุดมีจำนวนประมาณ 200 คน เมื่อราษฎร 3-4 คนนั้นตอบว่ามาร้องทุกข์ นายฉ่ำก็กลับร้องตะโกนลงไปว่าพวกนี้เป็นคอมมิวนิสต์ ไปให้พ้น พวกนั้นไม่ไป นายฉ่ำบันดาลโทษะ จึงขึ้นไปยืนบนลูกกรงระเบียงและร้องตะโกนไล่ให้ไป ถ้าไม่ไปจะลงไปยิง มีคนข้างล่างร้องตะโกนตอบขึ้นมาว่ายิงก็ยิง นายฉ่ำยิงโกรธจัดลงไปข้างล่างถอดเสื้อ ทำท่าจะเข้าไปชกต่อราษฎรที่มาร้องทุกข์จนในที่สุดราษฎรเหล่านั้นต้องหลบออกไปข้างนอก ก่อนที่นายฉ่ำจะลงไปข้างล่างนายฉ่ำได้เอาเหยือกน้ำสังกะสี ซึ่งวางอยู่ที่โต๊ะหน้าระเบียงขว้างปาลงไปที่ราษฎร 3-4 ใบ คนข้างล่างหลบเสียวทันที จึงไม่ถูกใคร ในที่สุดเมื่อราษฎรหลบออกไปนอกบริเวณกระทรวงแล้ว นายฉ่ำก็สวมเสื้อนอกออกจากกระทรวงไปด้วย

อีกครั้งหนึ่งประมาณ 2-3 เดือนก่อนที่นายฉ่ำจะถูกรื้อ วันนั้นเป็นวันประชุมชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ เวลาประมาณ 15.00 นาฬิกา นายสุวัฒน์ไปที่บ้านนายพรหมมา มองไปที่บ้านพักนายฉ่ำ เห็นนายฉ่ำยืนอยู่ นุ่งกางเกงแพรจีนมีผ้าขาวม้าพาดไหล่ มีอีกคนหนึ่งใครไม่ทราบนุ่งโสร่งหมอบอยู่ที่พื้นดินตรงหน้านายฉ่ำแล้วเห็นนายฉ่ำยกเท้าขึ้นลูบคนที่หมอบอยู่นั้นไม่เห็นคนนั้นทำอะไร นอกจากทำปากหุบหิมิบ พูดอะไรไม่ทราบไม่ได้ยิน ได้เห็นดังนี้ ทำให้เข้าใจว่านายฉ่ำเป็นคนไม่ปกติ ในการเลือกตั้งหลังรัฐธรรมนูญชั่วคราว นายฉ่ำไปสมัครผู้แทนที่จังหวัดเชียงใหม่ ชาวเชียงใหม่เห็นผิดปกติ เพราะไปไหน ๆ นายฉ่ำนุ่งแต่กางเกงขาสั้น คาดผ้าขาวม้า เดินทางโดยอาศัยเกาะไปกับรถยนต์ของคนอื่น เทียวไหว้ลูกเด็กเล็กแดงทั่วไปและอาศัยนอนตามวัด เวลาจะขึ้นพูดปราศรัยก็ชอบถอดเสื้อนอกออกเหลือแต่เสื้อในสีแดงซึ่งนายฉ่ำอวดกับราษฎรว่า"นี่แหละเสื้ออดชาวนครศรีธรรมราช" และนายฉ่ำได้เข้าไปร้องละครในโบสถ์ในวิหาร ซึ่งชาวเชียงใหม่ถือกันไม่มีใครทำ ในที่สุดแม้จะไม่ถูกริบเงิน นายฉ่ำก็มาที่โหล่

ที่สโมสรของสถานีนายจ๋าแสดงอาการผิดปกติบ่อยที่สุด เช่น ในเวลาที่สมาชิกนั่งคุยกันอยู่ระหว่างรับประทานอาหารกลางวันหลังประชุมและปรึกษาหารือกัน ชอบใจขึ้นมา นายจ๋าก็ร้องเพลงมโนราห์ขึ้นมาเฉย ๆ โดยไม่ใช้เวลาที่ใครจะมาร้องเพลง จนบางครั้งสมาชิกต้องลุกหนีเวลารับประทานอาหาร บางทีนายจ๋ารุ่นกางเกงนอกลงไปครึ่งหนึ่งเห็นกางเกงในเสื้อนอกก็ถอดออก บางทีลงนอนบนโต๊ะอาหารบางทีนอนที่เก้าอี้ บางทีถอดเสื้อ กางเกง เหลือแต่กางเกงในตัวเดียวไปยืนอยู่ในกลางแดดที่หลังสโมสรทำนองเพ่งกสิณ มือก็ชี้ขึ้นไปในที่ท้องฟ้าปากพูดพล่ามไปไม่ได้ความอะไร เป็นอาการทำนองว่าจะกินดาว กินเดือน กินพระอาทิตย์ พระจันทร์ ข้างหน้าสโมสรก็เคยทำบางที่วิ่งเล่นเตะลูกหนังเหมือนเด็ก ๆ และครั้งหนึ่งเคยนำคนจับ 3 ล้อคนหนึ่งมาเป่าแคนและขลุ่ยที่สโมสรนายจ๋าเป็นคนร้องส่งเป็นภาษาปักษ์ใต้ เลขาธิการรัฐสภาต้องให้ตำรวจมาขอร้องให้หยุด

เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2493 เวลาประมาณ 14.00 นาฬิกา นางสาวอบเชยได้นำบิลเก่าไปให้ นายจ๋าเซ็นที่หน้าสโมสร นายจ๋าปิดมือและพูดว่า "อีนางคนนี้อยู่เห็นหน้าที่ไรจะให้เซ็นแต่บิล เดี่ยวตบเสียเลย" นางสาวอบเชยจึงว่าเมื่อรับประทานแล้วไม่เซ็นบิล ก็ต้องขอให้เงิน นายจ๋าก็ด่านางสาวอบเชยหยาบ ๆ คาย ๆ ว่า "อีดอกทอง อีหญิงกาก็" ขณะนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนและพวกหนังสือพิมพ์ได้ยืนกันมาก นางสาวอบเชยโกรธจึงเอาขวดโกโก้โกล่าขว้างไป 2 ขวด ๆ หนึ่งถูกที่หลัง นายจ๋าด่านางสาวอบเชย หัวหน้าสโมสรให้นางสาวอบเชยเข้าไปในบาร์เสียไม่ให้ต่อล้อต่อเถียงกับนายจ๋า นางสาวอบเชยเห็นนายจ๋าดูออกไปที่สนามหน้าสโมสรแลบลิ้นปลิ้นตาแหงหน้าดูพระอาทิตย์ ดำว่านางสาวอบเชยและพูดว่า "มึงจะต้องตาย" ต่อจากนั้นก็เห็นนายสาคร กลิ่นผกา เอาตัวนายจ๋ารุดไป

พวกปักษ์ใต้ที่ไปในงานวัดเบญจมบพิตรเล่าให้ นายคล้าย ละอองมณี ฟังว่านายจำแต่งเครื่องแบบจีกระบือไปเที่ยวงานนั้น

เมื่อราววันที่ 18-19 ธันวาคม 2493 ที่หน้าสโมสรสภานายจำถอดเสื้อนอกเอาปลูงที่สนามหน้าสโมสร แล้วออกไปนั่งอ้าปากกลางแดด มีคนถามว่าทำไมทำดังนั้น นายจำบอกว่ากำลังอมพระอาทิตย์

อาศัยพฤติกรรมดังกล่าวมานี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 7 คน จึงเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า สมาชิกภาพของนายจำ จำรัสเนตรสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 90(1) กล่าวคือเป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตต์ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ทั้งนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 81 บัญญัติว่า "สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนไม่น้อยกว่าห้าคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิก ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกแห่งสภานั้นคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย..."

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาคำร้องดังนี้

1. **ประเด็น จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่** ⁽¹⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันให้รับคำร้องไว้พิจารณา ให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่รับสำเนาคำร้อง

⁽¹⁾ รายงานการประชุม คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 7, วันเสาร์ที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2494

2. ประเด็น นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรี-
ธรรมราช เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือไม่ ⁽²⁾

- ตุลาการรัฐธรรมนูญส่วนมากเห็นว่าไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิต
ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ โดยให้เหตุผลประกอบความเห็น่า กิริยาอาการที่นายฉ่ำ
ได้แสดงและข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณานั้น ไม่ต้องด้วยหลักวินิจฉัยของ
นายแพทย์ฝน แสงสิงห์แก้ว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรคจิตธนบุรี ที่ให้การว่า
ผู้ใดจะเป็นคนวิกลจริตหรือไม่ นั้น จะต้องเข้าประเภทใดประเภทหนึ่งใน 3 ประเภท
คือ

ประเภทที่ 1 เรียกว่า Delusion คือ หลงผิดหรือที่เรียกว่า "โมหันธ์"
เช่นเป็นคนธรรมดา แต่สำคัญตัวว่าเป็นกษัตริย์และปฏิบัติตนแสดงกิริยาอาการเป็น
กษัตริย์ด้วย หรือเห็นคนเข้าหลงผิดว่าเขาจะมาฆ่า ก็เข้าประเภทนี้เหมือนกัน เรียก
ว่า Paranoid Delusion คนไข้ประเภทนี้บางทีก็หลงผิดอยู่อย่างเดียวนอกจากนั้นดี
ทั้งหมด แต่ชนิดนี้มีน้อย ส่วนมากเมื่อได้เป็นโมหันธ์แล้วก็มักจะฟั่นเฟือนในเรื่องอื่น
ด้วย

ประเภทที่ 2 เรียกว่า Hallucination หรือประสาทหลอน คือ หู ตา
จมูก ลิ้น และระบบประสาทสัมผัสอื่นใช้การได้ตามปกติ แต่ประสาทเหล่านั้นนำรูป
รส กลิ่น เสียง มาให้โดยความจริงไม่มี เช่น ตามองก็มองเห็นแต่เมื่อไม่มีคน
กลับเห็นว่ามีคน คนไข้รายหนึ่งที่โรงพยาบาล เอเชียทาปากเขียนหนังสือไว้ที่ฝา เมื่อ
ถามคนไข้บอกว่ามีเสียงคนมาบอกให้เขียน

ประเภทที่ 3 เรียกว่า Illusion หรือภาพลวงตา หรือภาพมายา ซึ่งคล้าย
กับ Hallucination ต่างกันในข้อสำคัญ คือ Hallucination ไม่มีวัตถุ แต่คนไข้เห็น

⁽²⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 7, อ่างแล้ว

สำหรับ Illusion มีวัตถุ แต่คนไข้แปรรูปเห็นผิดไป เช่น เห็นเชือกกลับเห็นเป็นงู เห็นคนเล็ก ๆ กลับเห็นเป็นยักษ์

และการที่คนไข้แสดงอาการแปลก ๆ ที่คนธรรมดาไม่ทำ เช่น อาละวาดเกะกะในที่ซึ่งคนธรรมดาคะจะไม่ทำ หรือแก้เสื้อฝักกลางถนนหลวง ซึ่งคนธรรมดาคะไม่ทำนั้น ทางแพทย์อาจเป็นคน विकलจิตก็ได้หรือไม่ใช่ก็ได้ ที่จะไม่ใช่คน विकลจิตนั้น เขาอาจกระทำเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนอื่นเป็นพิเศษก็ได้โดยเป็นคนมีอารมณ์แรงกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้แล้วแต่ว่าได้ทำไปเพราะ Delusion หรือไม่ ถ้าทำด้วย Delusion มีความรู้สึกนึกคิดตามไปหมดก็อาจเป็นคน विकลจิตได้ แต่ถ้าทำไปโดยความรู้สึกนึกคิดไม่ได้ตามไปด้วย ก็ไม่ใช่คน विकลจิต จำพวกที่ติดสุรายาฝิ่นนั้นโดยปกติเป็นผู้ที่มีกำลังใจอ่อน ต้องการสิ่งพวย เหมือนคนขาดต้องการไม้ค้ำพวยเพียงเท่านั้นจะว่าเป็นคน विकลจิตไม่ได้ ต้องติดสุรายาฝิ่นจนถึงขนาดเป็น Psychosis แล้วจึงจะเข้าขั้นเป็นคน विकลจิต คนสูบฝิ่นสูบกัญชามักจะก่อให้เกิด Hallucination แต่ถ้าคนดี ๆ ไม่ได้สูบฝิ่นสูบกัญชากลับเที่ยววอดอ้างว่ากินเดือนกินตะวันจะเป็นคน विकลจิตหรือไม่ ให้ความเห็นแน่นอนยังไม่ได้ เพราะอาจเป็นเรื่องเรียกร้องความสนใจจากคนอื่นก็ได้

นอกจากนั้น กิริยาอาการต่าง ๆ ที่นายจำได้แสดงและข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณานั้น ยังไม่พอฟังได้ว่า นายจำมีจิตเพื่อนไม่สมประกอบ เห็นได้ว่าเป็นเพียงการกระทำอันน่าอัปยศอดสูไม่เคารพต่อสถานที่อันควรเคารพไม่คำนึงถึงกาลเทศะ และไม่สมควรแก่เกียรติศักดิ์ของผู้แทน เป็นการกระทำโดยเจตนาหาเสียงและเรียกร้องความสนใจอย่างวิตถารซึ่งบุคคลธรรมดาไม่พึงปฏิบัติ แต่ไม่ใช่ทำไปโดยมีสติเพื่อนไม่สมประกอบ ข้อนี้มีนายสาครเป็นพยานสนับสนุน โดยนายสาครให้การว่า ครั้งหนึ่งนายสาครเห็นนายจำยกมือขึ้นอ้าปากร้องว่า "อ่า ๆ กินพระอาทิตย์" นายสาครรำคาญจึงไล่จับตัวขึ้นรถจะเอาไปส่งบ้าน ขณะนั้นภรรยา

นายอำเภออยู่ที่ถนนในสภา นายสาครจึงเปิดประตูรถรับภรรยา นายอำเภอกลับถือโอกาสกระโดดหนี ต้องไล่จับตัวกันอีกพักหนึ่งจึงจับตัวได้ เอาไปส่งบ้าน ระหว่างทางไม่ได้แสดงกิริยาผิดปกติอะไร นายสาครได้ถามนายอำเภอว่าทำไมทำอย่างนี้ นายอำเภอตอบว่าเราเป็นผู้แทนต้องทำให้อือฉาวดังนี้ หนังสือพิมพ์จะได้ลงข่าวแล้วประชาชนจะได้เห็นว่าเราเป็นปากเป็นเสียงแทนเขาได้ ไม่เกรงกลัวใคร นายสาครว่าเมื่อนายอำเภอตอบนั้นสังเกตดูว่านายอำเภอเป็นปกติ และจำพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่กระทำได้นอกจากนี้มี นายผูก อมรวงศ์ ซึ่งรับราชการกรมรถไฟในตำแหน่งพนักงานประจำรถนอนให้ทราบว่า ระหว่างที่นายผูกเป็นพนักงานประจำรถนอนสายใต้ นายอำเภอเคยโดยสารไปในรถหลายครั้ง เท่าที่เห็นนายอำเภอไม่ได้แสดงกิริยาอาการผิดปกติอะไร เวลารถหยุดตามสถานีบางแห่งนายอำเภอจะลงไปพูดคุยกับเด็ก ๆ และแจกสตางค์เด็ก ผู้แทนคนอื่น ๆ ไม่เห็นทำอย่างนี้ นายผูกเข้าใจว่าเป็นการเอาใจประชาชนมากกว่า เพราะได้ยินนายอำเภอพูดว่า ไปบอกพ่อแม่ล่ะว่า ครูอำเภอแจกสตางค์

อนึ่ง ตลอดเวลาที่ทำการศึกษาเรื่องนี้ ได้สังเกตเห็นนายอำเภอประพฤติตนเรียบร้อย และดำเนินคดีของตนไปเป็นปกติ ทั้ง ร.ท.จารุบุตร เรื่องสุวรรณ ก็ว่าหลังจากได้ยื่นข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2493 แล้ว สังเกตว่านายอำเภอมีอาการดีขึ้น และเมื่อประชุมสภาวันศุกร์ที่แล้วมา ก็ไม่เห็นแสดงอาการเกะกะก้าวร้าวอะไร

- **ตุลาการรัฐธรรมนูญฝ่ายหนึ่งเห็นว่า**⁽³⁾ นายอำเภอ จำรัสเนตร แม้ไม่เป็นคนวิกลจริต แต่กิริยาอาการต่าง ๆ ที่นายอำเภอแสดงออกและข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณานั้น น่าจะเป็นคนจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เพราะไม่สามารถคุมสติ

⁽³⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 7, อังแล้ว

ของตนได้ แม้บางครั้งก็ตาม เช่น ร้องเพลงบนถนน และรถยนต์ต่าง ๆ อ้าปากกิน
พระอาทิตย์ พระจันทร์ เป็นต้น

- ตุลาการรัฐธรรมนูญอีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า⁽⁴⁾ นายฉ่ำ จำรัสเนตร จะ
เป็นคนจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือไม่นั้น พิจารณาจากกิริยาอาการต่าง ๆ ที่
นายฉ่ำแสดงออก และข้อเท็จจริงที่ปรากฏในทางพิจารณานั้น ยังสงสัยอยู่ เพราะ
การที่คนเราไม่สามารถควบคุมสติได้ในบางคราวนั้น อาจเป็นคนจิตฟั่นเฟือนไม่สม
ประกอบได้ เช่น กินข้าวแล้วบอกว่าไม่ได้กิน คนอายุยี่สิบปีแล้วนับไม่ถึงสิบ
 เป็นต้น และอาจไม่เป็นคนจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบได้ เช่น คนดื่มสุรา และสูบ
กัญชาจนเมาไม่ได้สติเป็นต้นดังนี้ จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่ นายฉ่ำ
จำรัสเนตร

ในที่สุดคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีมติว่า นายฉ่ำ จำรัสเนตร
ไม่ได้เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

หมายเหตุ คำวินิจฉัย ที่ 1/2494 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 112 (ไม่ได้ประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษา)

⁽⁴⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 7, อ่างแล้ว

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานวุฒิสภา (เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ)
2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พระราชธรรมนิเทศ)
3. ประธานศาลฎีกา (พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์)
4. อธิบดีศาลอุทธรณ์ (พระมณูเวทย์วิมลนาท)
5. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชานุปกการ)
6. พระยาเทพวิฑูร
7. พระยาศรีวิสารวาจา
8. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช
9. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์

1.2 เรื่อง การสิ้นสุดสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของ นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์

ด้วย นายเทียม ไชยพันธ์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่สอง ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ส่งคำร้องของนายบุญเกิด พิมพ์วรรณเมธากุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่นกับพวก ซึ่งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดต่าง ๆ รวม 42 คน มายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมาสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 81 และมาตรา 103(4)

มูลเหตุแห่งการยื่นคำร้อง เมื่อเดือนมีนาคม 2522 มีการรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วราชอาณาจักรวันที่ 7 มีนาคม 2522 นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมา พร้อมกับยื่นต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงที่แสดงว่าเป็นใบสุทธิ เล่มที่ 0331 เลขที่ ร.033058 ที่โรงเรียนวัฒนศิลปวิทยาลัย อยู่ที่อำเภอพญาไท เขตกรุงเทพมหานคร ออกให้เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2519 ว่า นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2502 และพร้อมกับที่ได้ยื่นต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงนั้น นายประจวบ ผู้ถูกร้องได้ยื่นภาพถ่ายต้นฉบับใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงที่นายประจwabผู้ถูกร้องให้คำรับรองไว้ในภาพถ่ายต้นฉบับใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงว่า เป็นภาพถ่ายจากต้นฉบับจริงแล้วนายประจwabผู้ถูกร้องได้ลงลายเซ็นชื่อรับรองไว้ได้คำรับรองต่อหน้าคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง

ผู้ถูกร้อง ได้แสดงโดยระบุไว้ในใบสมัครรับเลือกตั้งฯว่า บิดาของผู้ถูกร้องชื่อนาย
เมียงซิม แซ่ตั้ง สัญชาติจีน และผู้ถูกร้องมีความรู้ชั้น ม.8 กับผู้ถูกร้องได้ให้
ถ้อยคำต่อ นายเลิศ หงษ์ภักดี ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา กับคณะกรรมการ
ตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ ซึ่งได้บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกร้องไว้ว่า
ผู้ถูกร้องมีบิดาเป็นคนต่างด้าว และผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 8
นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องได้ส่งใบสำคัญทหารกองเกินตามแบบ ส.ด.9 ว่า เดิมผู้ถูก
ร้องชื่อนายบักจิว แซ่ตั้ง แล้วปลดกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้นายบักจิว แซ่ตั้ง
เปลี่ยนชื่อเป็นนายประจวบฯ คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติได้บันทึกการตรวจ
สอบเอกสารหลักฐานแล้วนำเสนอต่อ นายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมีคำสั่งให้รับผู้
ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ หลังจากนั้นผู้ถูกร้องได้ขอรับต้นฉบับใบแทนใบ
สุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงคืนไป คณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง
เห็นว่า มีภาพถ่ายต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงที่ผู้ถูกร้องได้ลงลาย
เซ็นชื่อรับรองว่าถ่ายจากต้นฉบับจริง จึงคืนต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัว
จริงให้ผู้ถูกร้องรับคืนไปแล้ว ครั้นถึงวันที่ 22 เมษายน 2522 มีการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรทั่วราชอาณาจักรไทย เมื่อทราบผลของการเลือกตั้งแล้ว นายน้อย
ทินราช กับนายคำรบ พู่ทอง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยื่นคำ
ร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลว่านายประจวบฯผู้ถูกร้อง ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็น
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมาเป็นผู้ขาดคุณสมบัติ แต่ต่อมาผู้สมัคร
รับเลือกตั้งทั้งสองคนนั้นได้ขอถอนคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาล ซึ่งศาลได้สั่ง
อนุญาตและให้จำหน่ายคดีเสร็จไปแล้ว แต่นายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราช-
สีมา สงสัยเรื่องคุณสมบัติของนายประจวบผู้ถูกร้อง ได้ส่งภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ
เล่มที่ 0331 เลขที่ ร.033058 สถานศึกษาวัฒนศิลป์วิทยาลัย วันที่ 21 เมษายน 2519

อำเภอพญาไท เขตกรุงเทพมหานคร ที่แสดงว่านายประจวบ ผู้ถูกร้องเป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2502 ไปสอบถามที่กระทรวงศึกษาธิการ เลขธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีหนังสือตอบหนังสือของนายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา มีใจความสำคัญ 3 ข้อ คือ ข้อหนึ่งเลขธิการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ตรวจสอบหลักฐานแล้ว นายประจวบผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าศึกษาในโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร และใบสุทธิเล่มที่ 0331 เลขที่ ร.033058 ก็ไม่ใช่ใบสุทธิของโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยเช่นกัน ข้อสอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ส่งภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิเล่มที่ 0331 เลขที่ ร.033058 ไปขอให้อธิบดีกรมวิชาการตรวจสอบกับ ต.2ก. ของโรงเรียนต่าง ๆ ในปีการศึกษา 2502 จำนวนทั้งสิ้น 52 โรงเรียน ไม่ปรากฏชื่อโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย ส่งนักเรียนเข้าสอบชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง แผนกอักษรศาสตร์ นอกจากนั้น ในปีการศึกษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการเรียกชั้นเตรียมอุดมศึกษาว่า แผนกอักษรศาสตร์ ไม่ได้เรียกว่าแผนกศิลป์ดังได้แสดงไว้ในใบสุทธิ และไม่ปรากฏว่านายประจวบ ตั้งชั้ยศักดิ์ ผู้ถูกร้อง เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดม ศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) จากโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยในปี 2502 ข้อสามใบสุทธิเล่มที่ 0331 เลขที่ ร.033058 ที่แท้จริงเป็นใบสุทธิของโรงเรียนมานะวิทยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ซึ่งไปเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2518 และโรงเรียนนั้นได้ออกให้แก่ เด็กชายเฉลิม แซ่ลี เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2519 ว่าเป็นผู้สอบไล่ได้ประโยคประถมศึกษาตอนต้น เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2519 นายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา จึงรายงานเรื่องใบสุทธิของนายประจวบ ผู้ถูกร้อง ไปยังกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินคดีอาญากับ นายประจวบ ผู้ถูกร้อง นายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาจึงมอบอำนาจให้นายอรุณ สังขสุบรรณ ปลัดจังหวัดนครราชสีมาไปแจ้ง

ความต่อพนักงานสอบสวนอำเภอเมืองนครราชสีมา เพื่อดำเนินคดีนายประจวบผู้ถูกร้อง พันตำรวจตรี อุทิศ คิติกุณ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองนครราชสีมา ร่วมกับ พันตำรวจตรี สุรเทพ ช่วงงาม สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธร อำเภอพิมาย ได้ไปตรวจค้นค้นจับใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงที่บ้านนายประจวบผู้ถูกร้องแต่ไม่พบ พันตำรวจตรีอุทิศ ได้ทำการสอบสวนคดีรายนี้จนเสร็จสำนวนพลเอกเล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรีแจ้งเรื่องที่เกิดขึ้นไปให้คณะรัฐมนตรีทราบ และพลเอกเล็ก แนวมาลี ได้มีหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร แจ้งเรื่องการกล่าวหานายประจวบผู้ถูกร้องและการดำเนินคดีอาญาไปให้ทราบ ผู้ร้องกับพวก จึงได้ยื่นคำร้องถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้ส่งคำร้องไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 81 บัญญัติว่า "สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา 87 (3) (4) (5) (6) (7) (9) หรือ (10) หรือมาตรา 103 (3) (4) (5) (6) (7) (9) (10) หรือ (11) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่"

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง" และมาตรา 103(4) บัญญัติว่า "ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 94 (1) (2) หรือ (4) โดยมาตรา 94 (1) บัญญัติว่า "สัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่ง

บิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย" และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2523 มาตรา 19 (1) บัญญัติว่า "บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ด้วย คือ (1) เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศ ตามกำหนดเวลามาโดยตลอดไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกกระบบโรงเรียน จนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ..."

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาคำร้อง
ดังนี้

1. ประเด็น จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่⁽⁵⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันให้รับคำร้องไว้พิจารณา ให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

⁽⁵⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันพุธที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2522

2. ประเด็น ผู้ถูกร้องขอให้งดการพิจารณาไว้รอฟังคำพิพากษาก่อนในกรณี นายเชิดชัย ลาหุระ ได้ฟ้องผู้ถูกร้องขอให้พิจารณารัชฎาบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปลอมเอกสาร ใช้เอกสารปลอมและแจ้งความเท็จ คดีอยู่ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์⁽⁶⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ในคดีเรื่องและผู้ถูกร้องถูกฟ้องที่ศาลดังกล่าว ซึ่งมีประเด็นว่า นายเชิดชัยเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเรื่องนั้นหรือไม่ เมื่อวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา 20 ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาเรื่องนี้โดยรวดเร็ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่จำเป็นต้องงดการพิจารณาเรื่องนี้ไว้รอฟังคำพิพากษาก่อน ดังนั้นจึงมีคำสั่งให้ยกคำร้องของผู้ถูกร้องที่ขอให้งดการพิจารณาเรื่องนี้ไว้ และทำการพิจารณาต่อไป

3. ประเด็น การถอนชื่อของผู้ร้องจากคำร้องที่ยื่นแล้วจะทำได้หรือไม่⁽⁷⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 81 เพียงแต่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดมีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามนัยแห่งมาตราต่าง ๆ ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 81 และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่เท่านั้น บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หาได้ให้สิทธิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้ใช้สิทธิเข้าชื่อมีจำนวนครบถ้วนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบแล้วให้มีสิทธิถอนชื่อของตนในภายหลังได้ไม่และพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะ

⁽⁶⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันพุธที่ 30 มกราคมพ.ศ. 2522

⁽⁷⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 6, วันพุธที่ 21 พฤษภาคมพ.ศ. 2523

ตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522 ในหมวด 2 ว่าด้วยการพิจารณาการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 11 ที่ให้อำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาสภาพแห่งคำร้องแล้วให้มีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้ โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป ก็หาได้ให้อำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสั่งยกคำร้อง หรือสั่งเป็นอย่างอื่นได้ในกรณีที่มีการถอนชื่อผู้ร้องออกไปจนไม่ครบจำนวน ทั้งวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในหมวดนี้ มาตรา 22 ที่ให้อำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่ได้ก็มีแต่เรื่องอย่างอื่น ไม่มีเรื่องที่พวกผู้ร้องได้ใช้สิทธิเข้าชื่อไว้แล้วได้ขอถอนชื่อของตนออกไป ดังนั้นแม้พวกผู้ร้องจะได้ขอถอนชื่อออกไปจนเป็นผลให้มีชื่อผู้ร้องกับพวกเหลืออยู่น้อยกว่าจำนวนที่รัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดไว้ หรือแม้ว่าผู้ร้องกับพวกจะได้ขอถอนชื่อของตนออกไปจนหมดสิ้นก็ตาม ก็ไม่ทำให้คำร้องที่ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรไว้แต่ต้นเป็นอันสิ้นสภาพหรือไร้ผล เพราะไม่มีบทกฎหมายใด ๆ ให้สิทธิผู้ร้องกับพวกกระทำเช่นนั้นได้ ดังนั้นจึงชอบที่จะทำการพิจารณาวินิจฉัย และมีคำสั่งในเรื่องนี้ต่อไปได้

4. ประเด็น นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ ผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาชั้น

มัธยม ปีที่ 8 หรือไม่ ⁽⁸⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าการที่นายประจวบผู้ถูกร้องได้แสดงไว้ในใบสมัครรับเลือกตั้งเอกสารหมายเลข ร.11 กับในบันทึกการให้ถ้อยคำเอกสารหมายเลข ร.15 ว่าบิดาของผู้ถูกร้องมีสัญชาติจีน และได้แสดงไว้ว่านายประจวบผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 8 หรือ ม.8 แต่เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า ข้อความตามเอกสารหมายเลข ร.2 มิใช่ความจริง คือ ไม่เป็นภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิที่แท้จริง คำรับรองของผู้ถูกร้องตามที่

⁽⁸⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 8, วันพุธที่ 4 มิถุนายนพ.ศ. 2523

ได้ลงนามเซ็นชื่อรับรองไว้ย่อมนเป็นเท็จ จึงฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นเตรียม
อุดมศึกษาปีที่สอง หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 8 ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องขาด
คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 94(1) มาตั้งแต่ก่อนยื่น
ใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ เป็นผู้ขาด
คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกภาพของ
นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครราชสีมาจึงสิ้นสุดลง

หมายเหตุ คำวินิจฉัย ที่ 1/2523 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 120 (ประกาศในราช-
กิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 112 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2533)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา	(พลอากาศเอก หะริน หงสกุล)
2. ประธานศาลฎีกา	(นายประพจน์ ธิระวัฒน์)
3. อธิบดีกรมอัยการ	(นายประเทือง กิริติบุตร)
4. นายวิกรม เมลาณนท์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
5. พลโทสมิง ไตลังคะ	”
6. นายเสริม วินิจฉัยกุล	”
7. นายกมล วรรณประภา	”

1.3 เรื่อง ความเป็นรัฐมนตรีของนายบรรหาร ศิลปอาชา

สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

มูลเหตุแห่งการยื่นคำร้อง ด้วยนายพินิจ จันทรสุรินทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมจำนวน 42 นาย ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยคำร้องลงวันที่ 4 กรกฎาคม 2523 มีความว่า ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการตั้งนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้เข้ารับหน้าที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้วนั้น บัดนี้ ความปรากฏว่านายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 155(3) โดยบิดาเป็นคนต่างด้าวเชื้อชาติและสัญชาติจีน ทั้งตัวนายบรรหาร ศิลปอาชา ยังมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อันเป็นคุณสมบัติที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 19(1) ได้กำหนดไว้สำหรับบุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ดังนั้น นายบรรหาร ศิลปอาชา จึงเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแต่ต้นผู้ร้องได้ทราบมาก่อนที่ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี จะนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อตั้งนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นรัฐมนตรีนั้น พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้ส่งเรื่องราวเกี่ยวกับคุณสมบัติของนายบรรหาร ศิลปอาชา ไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ โดยแจ้งไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา สอบไล่ได้มัธยมปีที่ 6 เมื่อ พ.ศ.2489 ทางคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยให้เหตุผลว่า ในขณะที่นายบรรหาร ศิลปอาชา สอบไล่ได้มัธยมปีที่ 6 นั้น หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

ไม่มีชั้นมัธยมปีที่ 8 ต้องถือว่ามัธยมปีที่ 6 เป็นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าไม่ถูกต้อง ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา 19(1) และเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือแผนการศึกษาของชาติ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไว้อย่างไรนั้น ปรากฏตามบันทึกของนายเอกวิทย์ ณ ถลาง อธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 28 พฤษภาคม 2523 เรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับปัญหาการตีความในมาตรา 19(1) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีใจความโดยสรุปว่าตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2523 กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ว่าบุคคลดังกล่าวจะต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแผนการศึกษาของชาตินั้น โดยที่แผนการศึกษาชาติของประเทศไทย มีด้วยกันหลายฉบับ หากพิจารณาแผนการศึกษาชาติปี พ.ศ.2479 และแผนการศึกษาชาติปี พ.ศ.2494 มีประเด็นที่เป็นปัญหาด้านการตีความ กล่าวคือผู้ที่เรียนสำเร็จชั้นวิสามัญตอนปลาย หรือ ม.6 นั้น หากพิจารณาซึ่งระดับชั้นเรียนอาจแปลได้ว่าเป็นผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง ๆ ระบบการเรียนตามแผนการศึกษาชาติทั้ง 2 ฉบับ ผู้เรียนใช้เวลา 10 ปี แท้ที่จริงหากจะให้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็จะต้องเรียนเตรียมอุดมศึกษาอีก 2 ปี ตามแผนการศึกษาชาติ ซึ่งนายเอกวิทย์ ณ ถลาง อธิบดีกรมวิชาการได้สรุปความเห็นที่ไม่ว่าจะเป็นแผนการศึกษาชาติฉบับใดการจะจบมัธยมศึกษาตอนปลาย จะต้องใช้เวลาเรียน 12 ปี ในบันทึกความเห็นนี้ อ้างด้วยว่า อนุสนธิหนังสือด่วน ที่ศธ 0608/38843 ลงวันที่ 6 ธันวาคม 2522 ได้ชี้ให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ผู้มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นผู้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนด

เวลา และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับชั้นประโยคมัธยมบริบูรณ์ (ม.8) ชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษา ชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสรุปได้ว่ามัธยมศึกษาตอนปลายตามนัยดังกล่าวจะต้องใช้เวลา 12 ปี ไม่ใช่ 10 ปี ผู้ร้องเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการกำหนดหลักสูตร และวางแผนการศึกษาของชาติจึงพึงยุติได้ตามบันทึกของอธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการว่าบุคคลจะสำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายได้ จะต้องเป็นผู้เรียนตามหลักสูตร 12 ปี ตามคำชี้แจงของนายบรรหาร ศิลปอาชา ผู้ถูกร้องไม่ปรากฏชัดแจ้งว่าผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาระดับใดแต่พออนุมานได้ว่าจบมัธยมปีที่ 6 ไม่ถึงชั้นมัธยมปีที่ 8 ทั้งไม่อาจจะรู้ได้ว่าเรียนสำเร็จด้วยการสอบเทียบความรู้ หรือเข้าเรียนในโรงเรียนตามปกติ ซึ่งอย่างไรก็ตาม การเรียนจบแม้จะเข้าเรียนตามปกติก็มีกำหนดเวลาเรียนเพียง 10 ปี จะถือว่าสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีกำหนดเวลาเรียน 12 ปี ไม่ได้

2. ปัญหาว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2523 มาตรา 19(1) ได้เปลี่ยนแปลงหลักการที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวให้ผิดไปจากมาตรา 19 ของพระราชบัญญัติฉบับเดิมหรือไม่ ผู้ร้องเห็นว่าการตัดถ้อยคำว่า "ชั้นมัธยมปีที่แปด หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้า" ออก คงเหลือไว้แต่คำว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างเดียว ไม่ทำให้คุณสมบัติที่เกี่ยวกับวุฒิการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป เพราะชั้นมัธยมปีที่ 8 ก็คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก็ดี ตามแผนการศึกษาของชาติ ต่างก็มีกำหนดเวลา 12 ปี เช่นเดียวกัน ส่วนข้อความที่พระราชบัญญัติฉบับเดิมใช้ว่า "ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ.2520" แต่ในพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติมได้ตัดข้อความว่า "พ.ศ.2520" ออกนั้น หาใช่ว่ากฎหมายต้องการให้เลือกใช้แผนการศึกษาของชาติฉบับใดฉบับหนึ่งได้ก็หาไม่ เพราะตามหลักทั่วไปไม่ว่ากฎหมาย

หรือระเบียบข้อบังคับซึ่งตราขึ้นไว้ในเรื่องใดก็ตาม ถ้าต่อมาได้มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับในเรื่องเดียวกันนั้นออกมาใหม่ กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิมก็ย่อมถูกยกเลิกไปโดยปริยาย ฉะนั้น "พ.ศ.2520" ท้ายคำว่าแผนการศึกษาของชาติในมาตรา 19 เดิมจึงเป็นข้อความที่เป็นส่วนเกินไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายก็ได้

3. ที่ผู้ร้องอุทธรณ์ชี้แจงอ้างคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นทำนองว่าผู้สำเร็จการศึกษาในขณะที่แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2494 ต้องถือว่ามีชั้นปีที่ 6 เป็นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ผู้ร้องเห็นว่า ถ้าหากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 19(1) ต้องการให้เป็นเช่นนั้น กฎหมายต้องบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่า ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติในขณะที่ผู้ร้องสอบไล่ได้" เมื่อกฎหมายมิได้ระบุว่าเป็นแผนการศึกษาลงบังคับเช่นนี้ก็ควรใช้แผนการศึกษาที่ใช้อยู่ในขณะที่จะต้องมีการปฏิบัติตามบทกฎหมายนั้น การตีความกฎหมายตามคำชี้แจงของผู้อุทธรณ์จึงขัดกับตัวอักษรที่ปรากฏในมาตรา 19(1) จึงขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 81 ประกอบด้วย มาตรา 155(3) ทั้งนี้ ตามมาตรา 155วรรคสอง "ให้นำบทบัญญัติมาตรา 81 มาตรา 82 และมาตรา 83 มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา 155 (2) (3) (4) หรือ (6) ด้วย

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาคำร้อง

ดังนี้

1. ประเด็น จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่⁽⁹⁾

คณะตุลาการรัฐ-

ธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันให้รับคำร้องไว้พิจารณา ให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

2. ประเด็น ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องหรือไม่⁽¹⁰⁾

คณะตุลาการรัฐ-

ธรรมนูญได้พิจารณาปัญหาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 155 บัญญัติว่า "ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ ๑๗ (3) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา 94 (1) (2) หรือ (4) ในกรณีที่รัฐมนตรีมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๗ ให้นับบทบัญญัติมาตรา 81 มาตรา 82 และมาตรา 83 มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี ตาม (2) (3) (4) หรือ (6)" และมาตรา 81 บัญญัติว่า "สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง ๑๗ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ๑๗" ฉะนั้น ปัญหาที่ว่ารัฐมนตรีใดจะขาดคุณสมบัติตามมาตรา 155 (3) ดังกล่าว อันจะเป็นเหตุให้การเป็นรัฐมนตรีของผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ จึงต้องนำบทบัญญัติแห่งมาตรา 81 ที่ให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อย

⁽⁹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 15, วันพุธที่ 10 กันยายนพ.ศ. 2523

⁽¹⁰⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 15, อ่างแล้ว

กว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อ
ประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภา
นั้นสิ้นสุดลง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่มาใช้บังคับ
ด้วย กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่ง
ในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่ง
สภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง เพื่อ
ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อ
วินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้าง
ว่าเมื่อยังไม่มีมติความคำว่า"มัธยมศึกษาตอนปลาย" ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 19 (1) ผู้ร้องจึงจะร้องว่า ผู้ถูกร้องขาด
คุณสมบัติตามมาตรา 19 (1) มิได้นั้นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าการตีความ
ดังกล่าว เป็นขั้นตอนส่วนหนึ่งแห่งการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มิได้
เกี่ยวกับปัญหาที่ว่าผู้ร้องมีสิทธิร้องหรือไม่ เพราะสิทธิที่จะร้องได้หรือไม่ขึ้น
อยู่กับมาตรา 155 ประกอบด้วยมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ดังกล่าวแล้ว ดังนั้น ผู้ร้องจึงมีสิทธิยื่นคำร้องในเรื่องนี้

3. **ประเด็น ผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 6 โดยการสอบ
เทียบความรู้ หรือเข้าเรียนในโรงเรียนตามกำหนดเวลาหรือไม่**⁽¹¹⁾ คณะตุลาการรัฐ-
ธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องต่างก็
ไม่มีพยานหลักฐานโดยตรงมาสืบให้เห็นว่า ความจริงเป็นอย่างไร เพียงแต่ได้ความ
ตามคำให้การของนายเฉลิม สิทธิชัย พยานของผู้ร้องว่า พยานเป็นผู้ออกหนังสือ

⁽¹¹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 20, วันพฤหัสบดีที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2523

รับรองความรู้ของผู้ถูกร้อง เมื่อพยานเป็นศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี โดยได้ตรวจสอบหลักฐานจากแบบ ต.2 ก. ที่อยู่ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักเรียนโรงเรียนประทีปวิทยาลัย อำเภอเมือง สุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2489 โดยสอบที่โรงเรียนประจำจังหวัดสุพรรณบุรีจริง และยังได้ความจากนายเฉลิมด้วยว่า ถ้าเป็นนักเรียนสมัครสอบเทียบความรู้จะ ใช้แบบ ต.2 ข. และปรากฏตามทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนประทีปวิทยาลัย ซึ่งผู้ถูกร้องขอให้คณะกรรมการรัฐมนตรีเรียกมาจากนายเฉลิม สิทธิชัย อดีตศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้ถูกร้องสอบได้มัธยมปีที่ 1 จากโรงเรียนประทีปวิทยาลัย 1 มาแล้ว แล้วจึงแยกมาเข้าโรงเรียนประทีปวิทยาลัย 2 ตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน 2484 และถูกจำหน่ายบัญชีนักเรียน เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2489 โดยระบุว่า เรียนจบชั้นมัธยมบริบูรณ์ ม.6 นอกจากนี้ ปรากฏตามบันทึกผลการสอบไล่ (ต.2 ก.) ฉบับที่อยู่ที่สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดสุพรรณบุรี และฉบับที่อยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการซึ่งผู้ร้องขอให้คณะกรรมการรัฐมนตรีเรียกมาว่าผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 เพียงแต่มีข้อความแตกต่างกันระหว่าง ต.2 ก. 2 ฉบับนี้คือ ฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ข้อความว่า "สอบไล่ได้ประโยคมัธยมบริบูรณ์ (ม.6)" เท่านั้น ซึ่งคณะกรรมการรัฐมนตรีได้ตรวจ ต.2 ก. ทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นกระดาษที่มีลักษณะเก่า สีมืดที่เขียนก็เป็นสีหมึกที่เห็นได้ชัดเจนว่าเขียนไว้นานแล้ว จึงเชื่อได้ว่าเป็น ต.2 ก. ที่แท้จริงทั้งสองฉบับ ส่วนข้อความที่เขียนไว้ไม่ตรงกันดังกล่าวข้างต้น อาจเป็นความผิดพลาดของผู้เขียนก็ได้เพราะเขียนคนละครั้ง และมีได้ตรวจสอบให้ตรงกัน นอกจากนี้ ปรากฏตามบัญชีเงินค่าเล่าเรียนของโรงเรียนประทีปวิทยา (น่าจะหมายถึงโรงเรียนประทีปวิทยาลัยดังกล่าวมาข้างต้นนั่นเอง) ซึ่งโรงเรียนได้ทำขึ้นเอง ตาม

บันทึกปากคำของนางประชุม สังข์หิรัญ อดีตเจ้าของและครูใหญ่โรงเรียนประทีป-
วิทยา ซึ่งให้ถ้อยคำแก่เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ ว่ามีชื่อเด็กชายเต็กเซียง แซ่เบ๊
ซึ่งนางประชุมเข้าใจว่าเป็นคนเดียวกับผู้ถูกร้อง เรียนอยู่ชั้น ป.3 เมื่อปีการศึกษา
2483 และเลื่อนไปเรียนชั้น ป.4 เมื่อเดือนมิถุนายน ปีเดียวกัน จากพยานหลัก
ฐานดังกล่าวเท่าที่ปรากฏนี้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ถูกร้องเคยเรียนอยู่ที่โรงเรียนประทีป-
วิทยา 2 ตั้งแต่เดือน กันยายน 2484 และสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 เมื่อ พ.ศ. 2489
โดยขณะสอบได้ยังเป็นนักเรียนของโรงเรียนประทีป-วิทยา 2 อยู่ เมื่อพิจารณาจาก
ข้อเท็จจริงดังกล่าวที่ว่า ผู้ถูกร้องเคยเรียนอยู่ในชั้นประถมปีที่ 3 ประถมปีที่ 4 ของ
โรงเรียนประทีปวิทยา 1 และไปเรียนต่อในโรงเรียนประทีปวิทยา 2 และสอบไล่ได้
ชั้นมัธยมปีที่ 6 ขณะยังเป็นนักเรียนของโรงเรียนนี้ ประกอบกับผลการสอบชั้น
มัธยมปีที่ 6 ซึ่งปรากฏอยู่ใน ค.2 ก. มิได้ปรากฏอยู่ใน ค.2 ข. อันเป็นแบบที่
แสดงผลของการสมัครสอบเทียบความรู้แล้ว ดังนั้น ผู้ถูกร้องจึงสำเร็จการศึกษาชั้น
มัธยมปีที่ 6 โดยเข้าเรียนในโรงเรียนประทีปวิทยาล้าย ตามกำหนดเวลาโดยตลอด
มิใช่การสมัครสอบเทียบความรู้

**4. ประเด็น มัธยมปีที่ 6 ใน พ.ศ. 2489 ซึ่งผู้ถูกร้องสอบไล่ได้เป็น
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผน
การศึกษาของชาติตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 มาตรา 19 (1) หรือไม่**⁽¹²⁾ คณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า มาตรา 19 (1) แห่ง
พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 บัญญัติ
ว่า "เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับ

⁽¹²⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 20 ,อ้างแล้ว

มัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศ ตามกำหนดเวลาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ เทียบเท่าหรือรับรองว่า เทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ" ฉะนั้น คำว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ตามมาตรา 19 หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการประการหนึ่งหรือมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาของชาติอีกประการหนึ่งและโดยที่มาตรา 19(1) มิได้บัญญัติว่า หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการก็ดี หรือแผนการศึกษาของชาติก็ดี จะต้องเป็นหลักสูตร หรือแผนการศึกษาของชาติ ในปี พ.ศ.ใดโดยเฉพาะ ดังนั้นในการตีความ จึงต้องแปลว่า เป็นหลักสูตรหรือแผนการศึกษาของชาติในขณะที่บุคคลนั้น ๆ สอบไล่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ การตีความเช่นนี้ นอกจากจะเป็นการตีความตามตัวอักษรแล้วยังเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติ แห่งมาตรา 19(1) ซึ่งได้แก้ไขให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติแห่งมาตรา 19 ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 อีกด้วย เพราะมาตรา 19 เดิมใช้ถ้อยคำว่า "เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ 8 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2520 แล้วแต่กรณี ฯลฯ" ซึ่งเป็นการระบุไว้ชัดเจนว่า ต้องเป็นชั้นมัธยมปีที่ 8 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2520 เมื่อได้มีการแก้ไขใหม่แล้ว มาตรา 19(1) ได้ตัดข้อความว่า "ชั้นมัธยมปีที่ 8 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 5" และ "พ.ศ. 2520" ท้ายข้อความที่ว่า "ตามแผนการศึกษาของชาติ" ออก จึงแสดงให้เห็นเจตนารมณ์ในการแก้ไขมาตรา 19 ว่าไม่ประสงค์จะต้องให้สอบไล่ได้ในชั้นมัธยมปีที่ 8 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือในชั้นมัธยม

ศึกษาตอนปลาย ตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2520 แต่ประการใด ส่วนที่ผู้ร้องอ้างรายงานการประชุมรัฐสภาว่า ได้มีการแปรญัตติขอลดวุฒิการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรให้ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ผลการลงมติของที่ประชุมรัฐสภาให้ยื่นไว้ตามร่างเดิมและฝ่ายผู้ร้องทราบว่า "มัธยมศึกษาตอนปลาย" มีความหมายสูงกว่ามัธยมปีที่ 6 นั้น ก็เป็นคนละกรณีกับกรณีตีความว่า มัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาของชาติ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19(1) ดังกล่าว หมายถึงตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ใด ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 ใน พ.ศ. 2489 ซึ่งขณะนั้นแผนการศึกษาของชาติที่ใช้บังคับอยู่คือ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 (ถูกยกเลิกใน พ.ศ. 2494 โดยแผนการศึกษาชาติ 2494) ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 การศึกษาแบ่งออกเป็นชั้น ๆ คือ

ก. การศึกษาชั้นอนุบาล

ข. ประถมศึกษา

ค. มัธยมศึกษา

ง. เตรียมอุดมศึกษา และอาชีวศึกษาชั้นสูง

จ. อุดมศึกษา และมหาวิทยาลัย

สำหรับมัธยมศึกษาแยกออกเป็น 3 สาย คือ

ก. มัธยมสามัญศึกษา ฯลฯ

ข. มัธยมวิสามัญศึกษา ได้แก่ การศึกษาวิชาซึ่งเป็นพื้นความรู้สำหรับไปศึกษาต่อในชั้นเตรียมอุดมศึกษา หรืออาชีวศึกษา จัดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมวิสามัญตอนต้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 และชั้นมัธยมวิสามัญตอนปลายปีที่ 4 ถึงปีที่ 6

ค. มัธยมอาชีวศึกษา ฯลฯ

ตั้งนี้มัธยมศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 ในสาย ข. มัธยมวิสามัญศึกษา จึงมีชั้นมัธยมวิสามัญตอนปลายเพียงแค่ปีที่ 6 เท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ 6 ใน พ.ศ. 2489 จึงถือว่าสอบไล่ได้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 แล้ว

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลง

หมายเหตุ คำวินิจฉัย ที่ 1/2524 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 132 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 98 ตอนที่ 3 ลงวันที่ 12 มกราคม 2524)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา	(พลอากาศเอก หะริน หงสกุล)
2. ประธานศาลฎีกา	(นายบัญญัติ สุชีวะ)
3. อธิบดีกรมอัยการ	(นายประเทือง กิริติบุตร)
4. นายvikram เมลานันท์	ตุลาการรัฐธรรมนูญ
5. พลโทสมิง ไตลังคะ	”
6. นายเสริม วินิจฉัยกุล	”
7. นายกมล วรรณประภา	”

1.4 เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของนายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์

มูลเหตุแห่งการยื่นคำร้อง ด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของร้อยตำรวจโท เชาวรินทร์ ลัทธศักดิ์ศิริ กับพวก รวม 36 คน มาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521

ซึ่งคำร้องกล่าวว่า นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุคคลขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยในการสมัครรับเลือกตั้งทั่วไปของ วันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2526 สมาชิกผู้นี้ได้ใช้คุณวุฒิการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้มาจากการสมัครสอบเทียบความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการแต่สมาชิกผู้นี้ ใช้หลักฐานการศึกษาก่อนการสมัครสอบเทียบความรู้เป็นหลักฐานเท็จ กล่าวคือ การอ้างว่าสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนมัธยมหนองโกวิทยา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม แต่ปรากฏจากการสอบสวนของกระทรวงศึกษาธิการไม่ปรากฏหลักฐานว่าสมาชิกผู้นี้เป็นนักเรียนของโรงเรียนดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้นการสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงเป็นโมฆะ ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกผู้นี้ขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 มาตรา 81 ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องนี้ขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร นำเสนอคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้สมาชิกผู้นี้พ้นจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

โดยไม่มีเหตุผลประกอบคำร้อง ว่าผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติในข้อหนึ่งข้อใดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2521 มาตรา 94 หรือไม่ ดังนั้นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยให้ยกคำร้องโดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาคำร้อง
ดังนี้

ประเด็น จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ⁽¹³⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า โดยที่พระราชบัญญัติวิธีการ
พิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522 มาตรา 11 วรรคแรก บัญญัติว่า
"ในการพิจารณาคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งร้อง
ตามมาตรา 81 หรือมาตรา 155 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
ซึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา 81 มาอนุโลมใช้บังคับนั้น ถ้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
เห็นว่าคำร้องนั้นมีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจ หรือมีถ้อยคำไม่สุภาพหรือสภาพแห่งคำ
ร้องนั้น ไม่ชัดเจนหรือไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง หรือข้อเท็จจริงที่
ปรากฏตามคำร้องแม้จะฟังว่าเป็นความจริงก็ไม่ใช่เหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิก
วุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุด
ลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัย
ให้ยกคำร้องนั้นเสียได้ โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป และโดยที่คำร้องใน
เรื่องนี้ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่านายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา 81 จึงควรพิจารณาในเบื้องต้นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมี
อย่างไร"

⁽¹³⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันศุกร์ที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 81 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา 87 (3) (4) (5) (6) (7) (9) หรือ (10) หรือมาตรา 103 (3) (4) (5) (6) (7) (8) (9) (10) หรือ (11) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่"

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 103 มีหลายกรณีด้วยกัน คือ (3) (4) (5) (6) (7) (9) (10) หรือ (11) ที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติคือ (4) ซึ่งมีความว่า "ขาดคุณสมบัติตามมาตรา 94 (1) (2) หรือ (4)"

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 94 บัญญัติว่า "บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง"

(1) สัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(2) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(3) ฯลฯ

(4) คุณสมบัติอื่นหากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คำร้องมิได้อ้างว่าข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติตามมาตรา 94 ใน (1) (2) หรือ (4) ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกันเพียงแต่บรรยายว่าในการสมัครรับเลือกตั้งผู้ถูกร้องได้ใช้คุณวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งได้มาจากการสมัครสอบเทียบความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ผู้ถูกร้อง

ใช้หลักฐานการศึกษาก่อนการสมัครเทียบความรู้เป็นหลักฐานเท็จ การสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงเป็นโมฆะ ซึ่งเป็นผลให้ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามมาตรา 94 (1) คือมีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่บุคคลที่มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 17 บัญญัติว่า "บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ" และมาตรา 19 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2523 มาตรา 6 ได้บัญญัติถึงบุคคลผู้มีสัญชาติไทย ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่ได้เข้าเรียนหรือศึกษาตามที่กำหนดไว้

นอกจากคำร้องมิได้อ้างข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติในข้อหนึ่งข้อใด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 94 ดังได้กล่าวแล้ว แม้แต่ผู้ถูกร้องจะมีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือไม่ บิดาเป็นคนต่างด้าวหรือไม่ ไม่ปรากฏในเนื้อความแห่งคำร้องนั้นเลย ดังนั้นสภาพแห่งคำร้องนี้จึงไม่ชัดเจน และไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง ไม่ชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522 มาตรา 11 จึงให้ยกคำร้องโดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ 1/2526 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 148 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่ม 100 ตอนที่ 197 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2526)

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา (นายจรูญ บุตร เรืองสุวรรณ)
2. ประธานศาลฎีกา (นายบัญญัติ สุชีวะ)
3. อธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ)
4. นายวิกรม เมฆานนท์
5. พลโท สมิง ไตลังคะ
6. นายสัญญาชัย สัจจวานิช
7. นายกมล วรรณประภา

1.5 เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายสรวิชญ์ นิยมทรัพย์

มูลเหตุแห่งการยื่นคำร้อง ด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของนายแคล้ว นรปติ กับพวก รวม 33 คน มาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยโดยพรรคประชากรไทยแจ้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า นายสรวิชญ์ นิยมทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐม ได้ขาดจากสมาชิกภาพโดยมติสามในสี่ของผู้เข้าร่วมประชุมร่วมกันของคณะกรรมการบริหารของพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สังกัดพรรคการเมืองให้พ้นจากสมาชิกของพรรคปรากฏตามหนังสือของพรรคประชากรไทยแจ้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ พรรคประชากรไทยให้เหตุผลว่า เนื่องจากนายสรวิชญ์ นิยมทรัพย์ ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์ที่วางดิ้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคประชากรไทยเกี่ยวกับการขึ้นค่ารถโดยสารของขสมก. ในลักษณะที่แสดงให้เห็นว่ามีการแตกแยกความสามัคคีหรือจะก่อให้เกิดการแตกแยกความสามัคคีในพรรค และได้ประพาดิตนเป็นที่เสียหายแก่พรรค แต่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ นายสรวิชญ์ นิยมทรัพย์ ปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ โดยเห็นว่าเมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว มติให้พ้นจากสมาชิกพรรค ควรจะเป็นจำนวนสามในสี่ของคณะกรรมการบริหารของพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นทั้งหมด ผู้ร้องจึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายสรวิชญ์ นิยมทรัพย์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 103(7) ตามมติของพรรคประชากรไทยแล้ว

หมายเหตุ

1. ผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2528 ขอลาออกจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2528 เวลา 08.30 นาฬิกา เป็นต้นไป

2. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ อาศัยอำนาจตามมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2522 จึงมีคำวินิจฉัย ให้จำหน่ายเรื่องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของนายสรราช นิยมทรัพย์ ตามคำร้องนี้เสีย

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาคำร้อง ดังนี้

1. ประเด็น จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่⁽¹⁴⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันให้รับคำร้องไว้พิจารณาให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

2. ประเด็น จะพิจารณาคำร้องต่อไปหรือไม่⁽¹⁵⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า นายสรราช นิยมทรัพย์ จะขาดจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมติของพรรคประชากรไทยหรือไม่ก็ตาม แต่การที่นายสรราช นิยมทรัพย์ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นหนังสือขอลาออกจาก

⁽¹⁴⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันศุกร์ที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2528

⁽¹⁵⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2, วันพฤหัสบดีที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2528

สมาชิกภาพต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในนามพรรคชาติไทยเช่นนี้ มีผลให้สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงแล้ว ตามมาตรา 103 (3) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็นกรณีที่ปรากฏต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ กรณีจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป โดยมีคำสั่งให้จำหน่ายเรื่อง
คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงมีคำสั่งให้จำหน่ายเรื่อง

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ 1/2528 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 152 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 102 ตอนที่ 32 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2528)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน)
2. ประธานศาลฎีกา (นายภิญโญ ธีรนิติ)
3. อธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ)
4. นายวิกรม เมลาณนท์
5. พลโท สมิง ใต้ลังคะ
6. นายบัญญัติ สุชีวะ
7. นายกมล วรรณประภา

1.6 เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ของนายแคล้ว นรปติ

ด้วย นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรดิตถ์ นายมีชัย พันธุวร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดกำแพงเพชร กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 44 คน ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้อง ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2529 ว่า พนักงานอัยการประจำศาลแขวงขอนแก่นได้ยื่นฟ้อง นายแคล้ว นรปติ ในข้อหาว่า นายแคล้ว นรปติ ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2522 จังหวัดขอนแก่นได้ประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 นายแคล้ว นรปติ ไม่ได้ยื่นรายการค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นภายในกำหนด 3 เดือน ตามกฎหมาย ขอให้ส่งโทษตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 34,87 และขอให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายแคล้ว นรปติ ด้วย ศาลแขวงขอนแก่น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาพิพากษาให้ปรับนายแคล้ว นรปติ 1,000 บาท จำคุก 1 เดือน แต่ให้ยกโทษจำคุก และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายแคล้ว นรปติ มีกำหนด 5 ปี ศาลแขวงขอนแก่นได้อ่านคำพิพากษาฎีกาเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2529 นายแคล้ว นรปติ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่นในเขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ผู้ร้องเห็นว่าสมาชิกภาพของ นายแคล้ว นรปติได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 103 จึงขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย

มูลเหตุแห่งการยื่นคำร้อง เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2526 พนักงานอัยการประจำศาลแขวงขอนแก่นได้ฟ้องผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ทางจังหวัดได้ประกาศผลการเลือกตั้ง

เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 แต่จำเลยมิได้ยื่นรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ภายในวันที่ 22 กรกฎาคม 2522 อันเป็นวันครบกำหนดสามเดือน ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 34 ขอให้ลงโทษและสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษา เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 ว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2522 มาตรา 34,87 ให้จำคุก 1 เดือน และปรับ 1,500 บาท ลดโทษให้หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 87 คงจำคุก 20 วันและปรับ 1,000 บาท ให้ยกโทษจำคุก คงปรับสถานเดียวกับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปี ผู้ถูกร้องอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายว่าศาลแขวงขอนแก่นไม่มีอำนาจพิจารณาคดี เพราะเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของบุคคลชั้นมูลฐานและฟ้องเคลือบคลุม กับอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงว่าผู้ถูกร้องยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายเกินกำหนด เพราะป่วยหนักเป็นเหตุสุดวิสัย ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนโดยศาลแขวงขอนแก่น อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2529 วันที่ 9 มิถุนายน 2529 ผู้ถูกร้องได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ 1 ต่อมาวันที่ 11 มิถุนายน 2529 ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นได้แจ้งแก่ผู้ถูกร้องว่าผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากศาลแขวงขอนแก่นได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องและศาลอุทธรณ์พิพากษายืนวันที่ 11 มิถุนายน 2529 ผู้ถูกร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ศาลแขวงขอนแก่นสั่งรับฎีกาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเรื่องอำนาจศาลและเรื่องฟ้องเคลือบคลุม ส่วนปัญหาที่ว่าผู้ถูกร้องมีเจตนากระทำผิดหรือไม่ เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ต้อง

ห้ามฎีกา ไม่รับผู้ถูกร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาสั่งยกคำร้อง เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นแจ้งการไม่รับสมัครรับเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องทราบแล้ว ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดขอนแก่นขอให้สั่งให้รับสมัครศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำสั่งเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2529 ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 96(3) ประกอบด้วยมาตรา 93(5) ที่บัญญัติห้ามมิให้บุคคลผู้อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษาของศาล ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งนั้นหมายความว่า เมื่อมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแล้ว คดีของผู้ถูกร้องยังไม่ถึงที่สุดเพราะผู้ถูกร้องได้ยื่นฎีกาไว้ จึงให้รับผู้ถูกร้อง เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ต่อมาวันที่ 22 กรกฎาคม 2539 ศาลแขวงขอนแก่นได้นัดอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา แต่ผู้ถูกร้องไม่ไปฟังคำพิพากษา ศาลแขวงขอนแก่น จึงเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ไปวันที่ 25 สิงหาคม 2539 ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งนี้ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ในเขตเลือกตั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 และในวันที่ 25 สิงหาคม 2529 ศาลแขวงขอนแก่นก็ได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ดังนั้น ผู้ร้องจึงเห็นว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103 บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ ๑๗๕ (5) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 96 (1) (2) (3) (6) หรือ (7) ๑๗๕” มาตรา 96 บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ ๑๗๕ (3) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา 93 (1) (2) (3) หรือ (5) ๑๗๕” และ มาตรา 93 บัญญัติว่า

"บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ฯลฯ (5) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา"

ประเด็นในการพิจารณา

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาคำร้อง ดังนี้

1. ประเด็น จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ⁽¹⁶⁾ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันให้รับคำร้องไว้พิจารณา ให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงยื่นต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

2. ประเด็น การที่ศาลแขวงขอนแก่นมีคำพิพากษาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งฯ คำพิพากษาจะมีผลในวันที่ 23 กรกฎาคม 2522 อันเป็นวันครบกำหนด 3 เดือน ที่ไม่ได้ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งฯ หรือวันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 อันเป็นวันที่มีคำพิพากษา ⁽¹⁷⁾ คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ในกรณีที่ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษาเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 ว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2522 มาตรา 34 ให้ลงโทษตามมาตรา 87 เมื่อลดโทษ และยกโทษจำคุกแล้ว คงปรับ 1,000 บาท จำคุก 1 เดือน แต่ให้ยกโทษจำคุกและให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปี โดยมีได้พิพากษาว่าให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวตั้งแต่วันที่ได้อ่านในศาล โดยเปิดเผยเป็นต้นไป

⁽¹⁶⁾ รายงานการประชุมคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1/2539, วันจันทร์ที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2529

⁽¹⁷⁾ รายงานการประชุมคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2/2539, วันจันทร์ที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2529

" ฉะนั้นคำพิพากษาในคดีที่ผู้ถูกร้องอุทธรณ์จึงมีผลตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 ซึ่งเป็นวันที่ศาลแขวงขอนแก่นได้อ่านโดยเปิดเผยให้คู่ความในคดีฟังและคำพิพากษาที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องก็เป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาในคดีดังกล่าว จึงมีผลตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไปด้วยหรือแม้การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการเพิกถอนสิทธิในทางแพ่ง ซึ่งถือว่าเป็นคำพิพากษาในทางแพ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 145 ก็บัญญัติว่า "ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกาและการพิจารณาใหม่ คำพิพากษา หรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่ได้พิพากษาสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขกลับหรืองดเสีย ถ้าหากมี ฯลฯ" ดังนั้น คำพิพากษาที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง ก็ย่อมมีผลตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 อันเป็นวันที่ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษาเป็นต้นไป เช่นกัน ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง ต้องนับตั้งแต่วันที่ 23 กรกฎาคม 2522 อันเป็นวันครบกำหนดสามเดือนที่มีได้ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น ไม่มีกฎหมายใดสนับสนุน และที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าสิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิในทางแพ่งเช่นเดียวกับการสมรสและการรับรองบุตรซึ่งการเพิกถอนการสมรสและเพิกถอนการรับรองบุตร มีผลตั้งแต่วันที่ทำการสมรสหรือวันที่มีการรับรองบุตรนั้น ตามกฎหมายหาเป็นเช่นนั้นไม่เพราะในเรื่องเพิกถอนการสมรส ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1511 บัญญัติว่า "การสมรสที่ได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนนั้นให้ถือว่าสิ้นสุดลงในวันที่คำพิพากษาดังกล่าวถึงที่สุด ฯลฯ" ส่วนการเพิกถอนการรับรองบุตรนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติว่าให้ผลเมื่อใด ฉะนั้นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ามีผลตั้งแต่วันที่มีการรับรองบุตร จึงเป็นการอ้างที่ไม่มีกฎหมายรับรองจะรับฟังดังนั้นหาได้ไม่ ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องจึงมีผลตั้งแต่วันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 เป็นต้นไป

3. ประเด็น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นแจ้งว่าผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดขอนแก่น ศาลจังหวัดขอนแก่นได้มีคำสั่งให้รับผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งจึงฟังเป็นยุติได้ว่าในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องมีสิทธิสมบูรณ์ทุกประการไม่อยู่ในข่ายต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 93,96 หรือ 103 ⁽¹⁸⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาปัญหานี้แล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ตามคำสั่งของศาลจังหวัดขอนแก่นเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2529 ศาลจังหวัดขอนแก่นวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 93 (5) ที่บัญญัติว่า "อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา" นั้น หมายความว่า ต้องเป็นคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้ว เมื่อคดีที่พนักงานอัยการฟ้องผู้ถูกร้องยังไม่ถึงที่สุด เพราะผู้ถูกร้องได้ยื่นฎีกาแล้ว ผู้ถูกร้องจึงยังไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า มาตรา 93 (5) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 บัญญัติเพียงว่า "อยู่ในระหว่าง ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา" มิได้บัญญัติว่า ต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด แตกต่างไปจากมาตรา 87 (10) และมาตรา 103 (11) ซึ่งบัญญัติว่า "ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ" แสดงว่ามาตรา 93 (5) ไม่ประสงค์จะต้องให้เป็นคำพิพากษาถึงที่สุด เพราะมีฉะนั้นก็คงจะบัญญัติให้ชัดเจนว่าเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 87 (10) และมาตรา 103 (11) ดังกล่าว ดังนั้นข้อความที่ว่า "อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา" ตามมาตรา 93 (5) จึงมีความหมายว่าเป็นคำพิพากษาของศาลใดก็ได้ที่มีคำพิพากษาเช่นนั้น เมื่อคดีที่พนักงานอัยการฟ้องผู้ถูกร้อง ศาลแขวงขอนแก่นได้

⁽¹⁸⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันจันทร์ที่ 8 กันยายนพ.ศ. 2529

พิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นศาลแรกและคำพิพากษาของศาลมีผลตั้งแต่วันที่อ่านในศาลโดยเปิดเผย หรือวันที่ได้พิพากษาตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 188 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 ดังที่ได้กล่าวในประเด็นที่ 6.2 มาแล้ว ฉะนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องโดยคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่น จึงมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษา คือวันที่ 20 พฤศจิกายน 2528 เป็นต้นไป เมื่อศาลแขวงขอนแก่นพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดห้าปี ดังนั้น ในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่นของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2529 ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 96 (3) ประกอบด้วยมาตรา 93 (5) ส่วนที่ศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำสั่งเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2529 ให้รับผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น โดยเห็นว่าผู้ถูกร้องยังไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่นที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปียังไม่ถึงที่สุดนั้น ต่อมาคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่นในเรื่องนี้ก็ได้ถึงที่สุดแล้ว โดยศาลแขวงขอนแก่นได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2529 ซึ่งศาลฎีกาได้พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายว่า ศาลแขวงขอนแก่นมีอำนาจพิจารณาพิพากษา และฟ้องของโจทก์ไม่เคลือบคลุม และศาลอุทธรณ์ก็พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลแขวงขอนแก่นในปัญหาข้อเท็จจริงที่ให้ลงโทษและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปี ฉะนั้นคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีดังกล่าวจึงมีผลย้อนไปถึงวันที่ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษา

ดังนั้น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นรับสมัครผู้ถูกร้องตามคำสั่งของศาลจังหวัดขอนแก่น และผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น กรณีของผู้ถูกร้องจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103(5) คือ ผู้ถูกร้องมีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 96 (3) ประกอบด้วยมาตรา 93 (5) กล่าวคือ ในวันที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

4. ประเด็น คำพิพากษาศาลฎีกาไม่สามารถเพิกถอนสมาชิกภาพของผู้ถูกร้อง และคำพิพากษาศาลฎีกาอ่านภายหลังการเลือกตั้งไม่มีผลย้อนไปทำลายการเลือกตั้งที่สมบูรณ์ อยู่แล้วของผู้ถูกร้องทั้งไม่มีกฎหมายใดระบุว่าเมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วขาดคุณสมบัติเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ⁽¹⁹⁾

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้วมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าคำพิพากษาของศาลฎีกาหาได้เพิกถอนสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องไม่ แต่เมื่อศาลฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ซึ่งพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลแขวงขอนแก่น ผลของคำพิพากษาศาลฎีกาได้ย้อนไปถึงคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่น ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษาเป็นต้นไปดังที่ได้กล่าวในประเด็นที่ 6.3 มาแล้ว ฉะนั้น ผู้ถูกร้องจะอ้างว่าการสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องสมบูรณ์อยู่หาได้ไม่ และในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบุคคลผู้มี ลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103 (5) ประกอบด้วย มาตรา 96 (3) และมาตรา 93 (5) ซึ่งมาตรา 103 ก็บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสิ้นสุดลง หาใช่ว่าไม่มีกฎหมายใดบัญญัติว่าเมื่อเป็นสมาชิก

⁽¹⁹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 3, วันศุกร์ที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2529

สภาผู้แทนราษฎรแล้วจะขาดคุณสมบัติ หรือพ้นจากสมาชิกภาพมิได้ตั้งที่ผู้ถูกร้อง
อ้างไม่

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง

หมายเหตุ คำวินิจฉัย ที่ 1/2529 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 156 (ประกาศในราช-
กิจจานุเบกษา เล่ม 103
ตอนที่ 177 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2539)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน)
2. ประธานศาลฎีกา (นายจำรัส เขมจารุ)
3. อธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ)
4. นายวิกรม เมลาณนท์
5. พลโท สมิง ไตลังคะ
6. นายบัญญัติ สุชีวะ
7. นายกมล วรรณประภา

**1.7 เรื่อง ขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพ
ของนายสุทัศน์ ศรีรัตนพรรณ นางสาวอุ๋นเรื่อน อารีย์เอื้อ นายเวียง
วรเชษฐ์ นายขจรศักดิ์ ศรีสวัสดิ์ นายอารมณ พุ่มภิริยพจนท์**

ด้วยประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องของนายพลสวัสดิ์
มุลศาสตร์สาคร กับคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม 35 คน ซึ่งได้เข้าชื่อร้องขอ
ให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของ นายสุทัศน์ ศรีรัตนพรรณ
นางสาวอุ๋นเรื่อน อารีย์เอื้อ นายเวียง วรเชษฐ์ นายขจรศักดิ์ ศรีสวัสดิ์ และ
นายอารมณ พุ่มภิริยพจนท์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.
2521 มาตรา 103 (7)

มูลเหตุแห่งการยื่นคำร้อง ด้วยพรรคกิจประชาคมได้มีมติขับ
นายสุทัศน์ ศรีรัตนพรรณ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น นางสาว
อุ๋นเรื่อน อารีย์เอื้อ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด นายเวียง วรเชษฐ์
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด นายขจรศักดิ์ ศรีสวัสดิ์ สมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร จังหวัดร้อยเอ็ด และนายอารมณ พุ่มภิริยพจนท์ สมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร จังหวัดอุดรดิษฐ์ ออกจากการเป็นสมาชิกพรรคกิจประชาคม ด้วยมติ
สามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคกิจประชาคมและ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคกิจประชาคม ตั้งแต่วันที่ 24 เมษายน 2530
อันเป็นผลให้ผู้ถูกร้องทั้งห้าต้องพ้นจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่
ผู้ถูกร้องทั้งห้ายังคงปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จนพรรคกิจประชาคมได้
มีมติขับผู้ถูกร้องทั้งห้าเป็นครั้งที่สองด้วยมติสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะ
กรรมการบริหารของพรรคกิจประชาคม และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัด
พรรคกิจประชาคม เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2530 อันมีสาเหตุเนื่องมาจากผู้ถูกร้องทั้ง
ห้าได้ถอนชื่อจากการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้ง

คณะ ซึ่งพรรคได้มีมติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคทุกคนเข้าชื่อยื่นญัตติดังกล่าว แต่ประธานสภาผู้แทนราษฎรขอให้ผู้ถูกร้องทั้งห้าปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ตลอดมา ดังนั้น นายพลสวัสดิ์ มุทศาสตร์สาคร กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม 35 คน จึงเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103 (7) กล่าวคือพรรคการเมืองที่ผู้ถูกร้องทั้งห้าเป็นสมาชิกได้มีมติด้วยคะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นแล้ว ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 81 บัญญัติว่า "สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า หนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา 87 (3) (4) (5) (6) (7) (9) หรือ (10) หรือมาตรา 103 (3) (4) (5) (6) (7) (9) (10) หรือ (11) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่"

เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้วให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องดังกล่าวในวรรคหนึ่ง"

หมายเหตุ เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช 2531 ลงวันที่ 29 เมษายน พุทธศักราช 2531 ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้ง 5 คน สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 103(1) คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาคำร้อง ดังนี้

1. ประเด็น จะรับคำร้องไว้พิจารณาหรือไม่ ⁽²⁰⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันให้รับคำร้องไว้พิจารณา ให้ส่งสำเนาคำร้องให้ผู้ถูกร้อง และกำหนดให้ผู้ถูกร้องทำคำชี้แจงยื่นต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง

2. ประเด็น จะพิจารณาคำร้องต่อไปหรือไม่ ⁽²¹⁾ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 ลงวันที่ 29 เมษายน 2531 ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้ง 5 คน จึงสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103 (1) และตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522 มาตรา 22 บัญญัติว่า "ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลง ก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพหรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญตั้งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณา

⁽²⁰⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันศุกร์ที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2531

⁽²¹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2, วันจันทร์ที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2531

อยู่นั้นได้ ฯลฯ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นี้เสีย

หมายเหตุ ไม่ได้ทำเป็นคำวินิจฉัย แต่มีคำสั่งเป็นรายงานการพิจารณา ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2531 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 165

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน)
2. ประธานศาลฎีกา (นายจำรัส เขมจารุ)
3. อธิบดีกรมอัยการ (นายโกเมน ภัทรภิรมย์)
4. นายvikram เมลาคานนท์
5. พลโท สมิง ไตลังคะ
6. นายบัญญัติ สุชีวะ
7. นายกมล วรรณประภา

2. ความเห็น

ความเห็น 10 เรื่อง คือความเห็นที่ขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีข้อความขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ 6 เรื่อง วินิจฉัยว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ 2 เรื่อง และวินิจฉัยตีความรัฐธรรมนูญ 2 เรื่องดังนี้

2.1 เรื่อง ศาลจังหวัดสมุทรปราการเห็นว่า มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็น ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้ส่งสำนวนการพิจารณา ลงวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2493 ของศาลจังหวัดสมุทรปราการ ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ 324/2492 ลงวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2492 ระหว่างพนักงานอัยการ จังหวัดสมุทรปราการ โจทก์ นายเล็ก เม่นจำ กับพวก จำเลย เรื่อง ผิดพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 ดังมีเหตุผลดังต่อไปนี้

คดีนี้โจทก์ฟ้องกล่าวหาว่าจำเลยสมคบกันใช้แหอันเป็นเครื่องมือทำการประมง ซึ่งต้องห้ามโดยเด็ดขาด ทำการประมงในฤดูปลามีไข่ มีคำขอให้ส่งโทษตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 มาตรา 65 และขอให้จำเลยจ่ายเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับ ตามมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 ด้วย

ความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 บัญญัติว่า "ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องจ่ายเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินสองพันบาท ในกรณีที่ศาลลงโทษผู้กระทำความผิด ให้ศาลพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินดังกล่าวแล้ว ถ้าไม่ชำระให้จัดการตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา โดยถือเสมือนว่าเป็นค่าปรับ"

มีปัญหาขึ้นว่า เมื่อศาลบังคับให้จำเลยผู้กระทำผิดชำระเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับแล้วจำเลยไม่ชำระ ศาลจะเอาตัวจำเลยจำคุกแทนเงินบำเหน็จตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 18 ได้หรือไม่

การจำคุกจำเลยแทนเงินบำเหน็จนั้น เป็นโทษอาญาแก่จำเลย และในการที่จำเลยไม่ชำระเงินบำเหน็จนำจับกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าเป็นความผิด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 บัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้" เพราะฉะนั้นการที่จะบังคับจำคุกจำเลยแทนเงินบำเหน็จตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา จึงบังคับไม่ได้ เพราะถ้าบังคับก็เป็นการลงโทษอาญาในกรณีที่ไม่ได้กระทำความผิดกฎหมาย

เมื่อเป็นดังนี้ เห็นว่าพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ.2490 มาตรา 71 เฉพาะข้อความในวรรคท้ายที่ว่า ถ้าไม่ชำระให้จัดการตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาโดยถือเสมือนว่าเป็นค่าปรับนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 จึงได้รอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ และส่งเรื่องดังกล่าวไปยังกระทรวงยุติธรรม ขอให้ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 179

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 179 บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 178 ก็ให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย"

เรื่องนี้ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้เสนอความเห็นของศาลจังหวัดสมุทร-
ปราการ มาว่า "ความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490
บัญญัติว่า ผู้กระทำผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องจ่ายเงินค่าบำเหน็จแก่ผู้นำจับตาม
ระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด แต่ต้องไม่เกินสองพันบาท ในกรณีที่ศาลลงโทษผู้กระทำ
ผิดให้ชำระเงินดังกล่าวแล้ว ถ้าไม่ชำระให้จัดการตามมาตรา 18 แห่งกฎหมาย
ลักษณะอาญาโดยถือเสมือนว่าเป็นค่าปรับ"

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น
ดังนี้

**1. ประเด็นที่ว่า เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้จำเลยผู้กระทำผิด ชำระเงินค่า
บำเหน็จแก่ผู้นำจับแล้วจำเลยไม่ชำระ ศาลจะเอาตัวจำเลยจำคุกแทนเงินค่าบำเหน็จ
ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 18 ได้หรือไม่** ⁽²²⁾

การจำคุกจำเลยแทนค่าบำเหน็จนั้น เป็นโทษอาญาแก่จำเลย และการที่
จำเลยไม่ชำระเงินค่าบำเหน็จนำจับกฎหมายไม่ได้บัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดอาญา
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 บัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับ
โทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติ
เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้" เพราะฉะนั้นการที่จะบังคับจำคุกจำเลยแทนค่า
บำเหน็จตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา จึงบังคับไม่ได้ เพราะถ้าบังคับ
ก็เป็นการลงโทษอาญาในกรณีที่จำเลยไม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความ
ผิด

⁽²²⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2, วันจันทร์ที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2493

2. ประเด็นที่ว่าพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 มาตรา 71 เฉพาะข้อความในวรรคท้ายว่า "ถ้าไม่ชำระให้จัดการตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาโดยถือเสมือนว่าเป็นค่าปรับนั้น" ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 หรือไม่⁽²³⁾

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ร่วมกันพิจารณาและอภิปรายกันพอสมควรแล้ว ในที่สุดที่ประชุมมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ตามที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการได้หารือมานั้น ปรากฏว่าจำเลยในเรื่องนี้ได้มีการกระทำผิดในทางอาญา ซึ่งนอกจากจะต้องเสียค่าปรับตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 แล้วยังจะต้องจ่ายเงินเป็นค่าบำเหน็จตามมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 นั้นแก่ผู้นำจับด้วย เงินบำเหน็จนี้จำเลยจะต้องชำระค่าปรับต่อศาล ถ้าจำเลยไม่ยอมชำระให้จัดการตามมาตรา 18 แห่งกฎหมายลักษณะอาญาเสมือนว่าเป็นค่าปรับ

บทสรุป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่าความในมาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ตามที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการเสนอความเห็นขึ้นมาขอให้พิจารณานั้นไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ ต.1/2494 โปรตดูภาคผนวก 1 หน้า 167 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 68 ตอนที่ 9 ลงวันที่ 30 มกราคม 2494)

⁽²³⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2, วันจันทร์ที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2493

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานวุฒิสภา (เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ)
2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พระราชธรรมนิเทศ)
3. ประธานศาลฎีกา (พระยาลัดพลีธรรมประคัมภ์)
4. อธิบดีศาลอุทธรณ์ (พระมณูเวทย์วิมลนาท)
5. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชาญปการ)
6. พระยาอัครราชทรงสิริ
7. พระศรีวิสารวาจา
8. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์
9. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

2.2 เรื่อง ศาลจังหวัดพัทลุงเห็นว่า มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติ

การพนัน พุทธศักราช 2478 ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคแรก

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็น ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมได้นำส่งความเห็นของศาลจังหวัดพัทลุง ลงวันที่ 23 พฤศจิกายน 2493 ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ 283/2493 ระหว่างพนักงานอัยการ จังหวัดพัทลุง โจทก์ นางแต้ม บุญญานุวัตร กับพวก 16 คน จำเลยลงวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ.2493 เรื่อง โจทก์ หาว่าจำเลยทำผิดพระราชบัญญัติการพนัน (ไพ่แต้มสิบ) ซึ่งศาลเห็นว่าพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 6 ซึ่งจะใช้บังคับแก่คดีขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 30 วรรคแรกจึงรอการพิจารณาพิพากษาไว้ และขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

คดีโจทก์ฟ้องและยื่นคำร้องเพิ่มเติมฟ้องว่า เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2493 เวลากลางวัน จำเลยได้บังอาจสมคบกันเล่นการพนันไพ่สิบแต้มพนันเอาทรัพย์สินกัน ซึ่งเป็นการพนันที่มีลักษณะและทำนองวิธีเล่นคล้ายคลึงกับการพนันแปดเก้า อันเป็นการพนันที่ห้ามขาดมิให้เล่นตามบัญชี ก.เลข 5 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 โดยนางแต้ม บุญญานุวัตร จำเลยที่ 1 เป็นเจ้าสำนักจัดให้มีการเล่นขึ้นเพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งตนและเป็นผู้เข้าเล่นด้วย ส่วนจำเลยอื่นเป็นผู้เข้าเล่นและผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้ามือ โดยมีได้รับอนุญาตตามกฎหมาย เหตุเกิดที่ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ในวัน เวลาที่จำเลยกระทำผิดมีผู้นำจับเพื่อขอรับเงินสินบน ก่อนคดีนี้ นายพลอย เพิ่มพูล จำเลยที่ 3 นางกิมเลื่อน อินทรอักษร จำเลยที่ 4 นายปลอด อินทรอักษร จำเลยที่ 12 นายพยอม ชมภูงูช จำเลยที่ 8 เคยต้องโทษฐานเล่นการพนันโปป๋น นางนุ้ม ช่วยวิรัตน์ จำเลยที่ 9 เคยต้องโทษฐานเล่นการพนันไพ่ฟองไทย พันโทษยังไม่ครบกำหนดสามปี มากระทำความผิดตาม

พระราชบัญญัติการพนันขึ้นอีกหาเจ็ดหลายไม่ ขอให้ลงโทษจำเลยตามพระราช-
บัญญัติการพนัน พ.ศ.2478 มาตรา 4,5,6,10,12 พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับ
ที่ 3) พ.ศ.2485 มาตรา 3 พระราชบัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2485 มาตรา
3,4 พระราช-บัญญัติการพนัน (ฉบับที่ 5) มาตรา 3 กฎหมายลักษณะอาญา
ร.ศ.127 มาตรา 63 ขอให้ริบของกลางและสั่งจ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับตามกฎหมาย

ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยบางคนอยู่ในวงเล่นการพนันซึ่งไม่ได้รับ
อนุญาตแม้จะไม่ได้เป็นผู้ร่วมเล่นด้วย กรณีต้องด้วยข้อสันนิษฐานตามพระราช-
บัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มาตรา 6 และไม่เข้าข้อยกเว้นศาลนี้เห็นว่าบท
บัญญัติที่กล่าวนี้ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 30 วรรคแรก
จึงเป็นอันใช้บังคับมิได้ตามมาตรา 178 และโดยบทบัญญัติมาตรา 179 ศาลจึงรอ
การพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งเรื่องไปยังกระทรวงยุติธรรม ขอให้ส่งเรื่องเพื่อ
คณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราช-
อาณาจักรไทย มาตรา 179

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 บัญญัติว่า
"ผู้ใดอยู่ในวงการเล่นอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อข้อความ
ในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อน
ว่าผู้นั้นเล่นด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริงสาธารณะ หรือในงาน
นักขัตฤกษ์หรือในที่สาธารณะ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 30 วรรคแรกบัญญัติว่า "ใน
คดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด"

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 179 บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 178 ก็ให้ศาลรอการพิจารณา พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย"

เรื่องนี้ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้ส่งความเห็นของศาลจังหวัดพัทลุงซึ่ง เสนอความเห็นมาว่าจำเลยได้บังอาจสมคบกันลักลอบเล่นการพนันที่ต้องห้ามตาม กฎหมายโดยมิได้รับอนุญาต ซึ่งทางพิจารณาข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยบางคนอยู่ใน วงเล่นการพนันซึ่งไม่ได้รับอนุญาต

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น
ดังนี้

1. ประเด็นที่ว่า กรณีดังกล่าวต้องด้วยข้อสันนิษฐานตามพระราช-
บัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 6 ซึ่งบัญญัติว่า "ผู้ใดอยู่ในวงเล่นการพนันให้
สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้เล่นด้วยนั้น" ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา 30 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า "ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา
หรือจำเลยไม่มีความผิด" หรือไม่⁽²⁴⁾

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้อภิปรายปรึกษากันแล้ว ในที่สุดมีความ
เห็นสอดคล้องต้องกันว่า ความตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ.
2478 ดังกล่าวนี เป็นเพียงข้อสันนิษฐานไว้ก่อนเท่านั้น ว่าผู้ที่อยู่ในวงเล่นการพนัน

⁽²⁴⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2, วันจันทร์ที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2493

แล้วสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย ข้อสันนิษฐานเช่นนี้ผู้กล่าวหาไม่มีโอกาสที่จะนำสืบพยานหักล้างข้อกฎหมายได้ จึงเห็นว่าคดีนี้ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30 วรรคแรก ตามที่ศาลได้หาหรือมา

บทสรุป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงพร้อมกันให้คำวินิจฉัยว่าความในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 ตามที่ศาลจังหวัดพัทลุงได้เสนอขึ้นมาขอให้พิจารณานั้น ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 30

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ ต.2/2494 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 169 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 68 ตอนที่ 9) ลงวันที่ 30 มกราคม 2494

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานวุฒิสภา (เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ)
2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พระราชธรรมนิเทศ)
3. ประธานศาลฎีกา (พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์)
4. อธิบดีศาลอุทธรณ์ (พระมนูเวทย์วิมลนาท)
5. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชาญปการ)
6. พระอัครราชทรงสิริ
7. พระยาศรีวิสารวาจา
8. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์
9. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

2.3 เรื่อง ศาลฎีกาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 มาตรา 13 ทวิ (1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2489 มาตรา 6 เฉพาะที่ให้บริษัทรพย์ของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็น ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมได้นำส่งความเห็นของศาลฎีกา ลงวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2493 ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ 260/2493 ระหว่างพนักงานอัยการ โจทก์ นายปึกภัย แซ่ลี้ม จำเลย ลงวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ.2493 เรื่อง โจทก์หาว่าจำเลยทำผิดพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ.2489

ในการพิจารณาคดีดำที่ 260/2493 ของศาลฎีกา มีปัญหาต้องพิจารณาว่าพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ.2489 มาตรา 13 ทวิ (1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2489 มาตรา 6 ซึ่งบัญญัติว่า "ฯลฯ กับให้รับข้าวรวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุและพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกข้าว รวมถึงพาหนะที่ใช้ลากจูงพาหนะบรรทุกข้าวนั้นเสีย โดยมีต้องคำนึงว่าจะจะเป็นของบุคคลใดและเจ้าของจะได้รู้เห็นในการกระทำผิดนั้นด้วยหรือไม่ ฯลฯ" จะเป็นบทบัญญัติที่ขัดแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ ศาลฎีกามีความเห็นว่ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้เฉพาะที่ให้บริษัทรพย์ของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 จึงใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 178 ศาลฎีกาได้รอกการพิจารณาพิพากษาไว้ชั่วคราวพร้อมเหตุผลต่อไปนี้

1. การริบทรัพย์สินนั้น กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 12 บัญญัติว่า เป็นโทษชนิดหนึ่งในทางอาญา และเป็นโทษที่ลงแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์ เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นจะตกเป็นของแผ่นดิน

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 บัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่เวลาที่กระทำผิดมิได้"

ฉะนั้นผู้ที่จะต้องโทษทางอาญาได้ (1) จะต้องได้กระทำ (บางกรณีรวมถึงการละเว้นซึ่งกฎหมายถือว่าเป็นการกระทำด้วย) และ (2) การที่กระทำนั้นมิใช่กฎหมายในขณะนั้นบัญญัติว่าเป็นความผิดทางอาญา ทั้งนี้ต้องประกอบกันทั้งสองประการ

3. พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าวไม่ได้บัญญัติว่าการมีทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้นเป็นความผิด

4. การที่พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าวบัญญัติให้ริบทรัพย์สินเหล่านั้นโดยมิต้องคำนึงว่าเจ้าของทรัพย์สินนั้นได้รู้เห็นในการกระทำผิดนั้นด้วยหรือไม่ เป็นบทบัญญัติลงโทษริบทรัพย์สินแก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินที่มิได้รู้เห็นด้วยในการกระทำใดอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดเลย

เพราะฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 มาตรา 13 ทวิ (1) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2489 มาตรา 6 เฉพาะที่ให้ริบทรัพย์สินของบุคคลอื่นที่มิได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 จึงใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 178 ศาลฎีกาจึงได้รอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ และส่งเรื่องไปยังกระทรวงยุติธรรม ขอให้ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 178

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 179 บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 178 ก็ให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย"

มาตรา 13 ทวิ (1) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและกักกันข้าว พ.ศ. 2489 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 มาตรา 6 บัญญัติว่า "ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา 10 มีความผิดดังต่อไปนี้"

(1) ถ้าเป็นการขนย้ายข้าวออกนอกเขต ซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดไปทางทะเลหรือเพื่อออกนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทขึ้นไปจนถึงห้าหมื่นบาทกับให้ริบข้าวรวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุ และพาหนะใด ๆ ที่ใช้ในการบรรทุกข้าวรวมถึงพาหนะที่ใช้ลากจูงพาหนะบรรทุกข้าวนั้นเสีย โดยมีต้องคำนึงว่าจะเป็นของบุคคลใดและเจ้าของจะารู้เห็นในการกระทำผิดนั้นด้วยหรือไม่

ผู้ใดพยายามหรือตระเตรียมกระทำความผิดฐานขนย้ายข้าวออกนอกเขตซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดเพื่อไปทางทะเลหรือออกนอกราชอาณาจักรหรือเป็นผู้สมรู้ในการกระทำผิดนั้นมีความผิดต้องระวางโทษจคุกเดียวกับที่บัญญัติไว้สำหรับผู้กระทำผิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 บัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้"

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 มาตรา 178 บัญญัติว่า "บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้"

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็นดังนี้

1. ประเด็นแรก การริบเรื่อตามความในมาตรา 13 ทวิ (1) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 เป็นโทษอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญา หรือไม่⁽²⁵⁾

2. ประเด็นที่สอง ถ้าหากวินิจฉัยว่าการริบทรัพย์ตามความในมาตรา 13 ทวิ (1) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 เป็นโทษอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญาแล้ว มาตรา 6 ที่ว่าให้ริบทรัพย์โดยไม่

⁽²⁵⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 4, วันจันทร์ที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2494

คำนี้ถึงว่าบุคคลใด และเจ้าของจะเป็นผู้รู้เห็นในการกระทำความผิดด้วยหรือไม่ ⁽²⁶⁾

ในชั้นพิจารณาสำหรับประเด็นแรกนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเสียงส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การริบเรื่อตามความในมาตรา 13 ทวิ (1) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2489 เป็นโทษอาญา เพราะว่าเป็นโทษอาญาตามกฎหมายลักษณะอาญาบัญญัติการลงโทษไว้ 6 สถาน ซึ่งมีโทษริบทรัพย์สินเป็นบทบัญญัติที่กำหนดไว้สำหรับเป็นโทษอาญาสถานหนึ่ง

ส่วนในชั้นพิจารณาสำหรับประเด็นที่ว่า การริบทรัพย์สินโดยไม่คำนึงถึงบุคคลใดและเจ้าของจะเป็นผู้รู้เห็นในการกระทำความผิดด้วย คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเสียงส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29 บัญญัติไว้ว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับผิดทางอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้"

ดังนั้น เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าถ้าเจ้าของเรือที่ให้เช่าเรือของตนไปโดยที่ไม่รู้เห็นด้วยกับการกระทำผิดนั้นซึ่งเป็นความผิด ดังนี้ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดทางอาญาแล้ว การริบเรือซึ่งเจ้าของเรือไม่รู้เห็นด้วยกับการกระทำความผิดนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

อนึ่ง ในชั้นพิจารณากำหนดประเด็นนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเสียงส่วนมาก เห็นชอบกับประเด็นดังกล่าวแต่ว่ามี คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเสียงข้างน้อย ซึ่งไม่เห็นด้วยกับคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเสียงข้างมากได้ ได้ความเห็นแย้ง ดังนี้

⁽²⁶⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 6, วันจันทร์ที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2494

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 บัญญัติว่า"บุคคล จะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะ ได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำ นั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำนั้นจะหนัก กว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำ ความผิดมิได้" หมายความว่าบุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาโดยที่เขาไม่ได้กระทำความผิด และถึงแม้จะมีกฎหมาย บัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด หากกฎหมายนั้นบัญญัติขึ้นภายหลัง บุคคลกระทำความผิด ก็จะเอาบุคคลนั้นมาลงโทษอาญาไม่ได้ กล่าวคือ หากกฎหมาย บัญญัติขึ้นในภายหลังเป็นคุณกับบุคคลนั้นชอบที่จะนำมาใช้บังคับได้ แต่ถ้าเป็นโทษ กับบุคคลนั้นไม่ชอบที่จะนำมาใช้บังคับ และอีกประการหนึ่งที่จะต้องนำมาพิจารณา ด้วยก็คือเจตนาว่าบุคคลนั้นมีเจตนาที่จะกระทำความผิดหรือไม่ ถ้าเจ้าของเรือที่ ให้เช่าเรือของตนไปมีเจตนากระทำความผิดอยู่ด้วย กล่าวคือ รู้ยู่่าผู้เช่าจะนำไปใช้ในการ กระทำความผิดก็ชอบที่จะริบทรัพย์นั้นได้ แต่หากเจ้าของเรือผู้ให้เช่าไม่มีเจตนา โดยไม่รู้ว่าผู้เช่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิด ก็ไม่ชอบที่จะริบทรัพย์นั้น ซึ่งเป็นเหตุ ผลที่จะต้องนำมาพิจารณาควบคู่กันไป

บทสรุป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงให้คำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติในมาตรา 13 (1) แห่ง พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. 2489 มาตรา 6 เฉพาะที่ให้ริบทรัพย์ของ บุคคลอื่นที่ไม่ได้รู้เห็นในการกระทำผิดนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 29

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ ต.3/2494 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 171 (ประกาศในราช- กิจจานุเบกษา เล่ม 68 ตอนที่ 16 ลงวันที่ 6 มีนาคม 2494)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานวุฒิสภา (เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ)
2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พระราชธรรมนิเทศ)
3. ประธานศาลฎีกา (พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์)
4. อธิบดีศาลอุทธรณ์ (พระมนูเวทย์วิมลนาท)
5. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปริชาชญูปการ)
6. พระอัครราชทรงสิริ
7. พระยาศรีวิสารวาจา
8. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์
9. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

2.4 เรื่อง มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็ นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทยฯ หรือไม่

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็น ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมได้มี
หนังสือที่ สผ. 11691/2500 ลงวันที่ 12 กันยายน 2500 ส่งสำเนาหนังสืออธิบดี
ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์มายังเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร แจ้งว่าศาลอุทธรณ์โดยมติที่
ประชุมใหญ่มีความเห็นว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็
นธรรมแก่สังคม พ.ศ.2497 มาตรา 9 ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ
มาตรา 99 มาตรา 101 และมาตรา 102 จึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย
ตามมาตรา 114 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ ดังเหตุผลต่อไปนี้

ด้วยในการพิจารณาคดีดำที่ 706,707,846,847/2500 ของศาลอุทธรณ์ มี
ปัญหาที่ต้องพิจารณาว่าพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ.
2497 มาตรา 9 ซึ่งบัญญัติว่า "คำสั่งของคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรม
แก่สังคมตามความในมาตรา 4 หรือมาตรา 8 ให้ถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้อง
คดีเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ที่ดินแปลงใดอยู่ในระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการจัด
ที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม และมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นที่ศาลเกี่ยวกับที่ดินแปลง
นั้น คณะกรรมการจะรายงานให้ศาลทราบก็ได้ ในกรณีเช่นว่ามานี้ให้ศาลรอการ
พิจารณาพิพากษาคดีไว้ก่อนจนกว่าคณะกรรมการจะได้วินิจฉัยเกี่ยวกับที่ดินแปลง
นั้นแล้ว" จะเป็นบทบัญญัติที่แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือ
ไม่

ศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาโดยที่ประชุมใหญ่แล้ว มีความเห็นว่าบท
บัญญัติมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ.2497

ในข้อความที่ว่า คำสั่งของคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมให้ถือ
เป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องคดีเป็นอย่างอื่นมิได้ และข้อความที่ว่าให้ศาลรอ
การพิจารณาพิพากษาคดีไว้ก่อนจนกว่าคณะกรรมการจะได้วินิจฉัยเกี่ยวกับที่ดิน
แปลงนั้นแล้ว เป็นข้อความที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะการ
ที่พระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม มาตรา 9 บัญญัติข้อความเช่น
นั้นเท่ากับว่าคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมทำหน้าที่พิจารณา
วินิจฉัยคดีอย่างเดียวกับศาล จึงเป็นการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาคดีพิพาทเกี่ยวกับ
ที่ดินสำหรับกรณีปรากฏในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็น
ธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมาย ข้ำ
มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัตินี้ยังให้อำนาจแก่คณะกรรมการฯ ยิ่งกว่าศาลธรรมดา
เพราะเมื่อคณะกรรมการฯ ได้วินิจฉัยและมีคำสั่งไปประการใดแล้วก็ถือเป็นเด็ดขาด
จะไปว่ากล่าวที่ศาลอีกไม่ได้ จะอุทธรณ์ฎีกาก็ไม่ได้ อนึ่ง ถ้าที่ดินแปลงใดอยู่ใน
ระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการฯ และมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นที่ศาลเกี่ยวกับที่ดิน
แปลงนั้น และคณะกรรมการฯ ได้รายงานให้ศาลทราบบทบัญญัติแห่งมาตรา 9 ยัง
บังคับศาลให้รอฟังคำวินิจฉัยของคณะกรรมการฯ เมื่อคณะกรรมการฯ มีคำสั่ง
ประการใดแล้วก็ให้ถือเป็นเด็ดขาด จะนำไปฟ้องคดีเป็นอย่างอื่นมิได้ ตามความใน
มาตรา 9 วรรค 1 คดีที่อยู่ในศาลนั้นเป็นอันต้องเลิกล้มไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.
2495 มาตรา 99 บัญญัติว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็นอำนาจของ
ศาลโดยเฉพาะซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายในนามพระมหากษัตริย์"

มาตรา 101 บัญญัติว่า "การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใด
คดีหนึ่งหรือมีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมาย
สำหรับการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นจะกระทำมิได้"

มาตรา 102 บัญญัติว่า "การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้"

ดังนี้ ศาลอุทธรณ์โดยมติที่ประชุมใหญ่ จึงมีความเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ.2497 มาตรา 9 จัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 99 มาตรา 101 และมาตรา 102 จึงใช้บังคับมิได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 113

ฉะนั้น จึงได้รอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ และส่งเรื่องนี้ไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อขอให้ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 114

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มาตรา 114 บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย บังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 113 ก็ให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วส่งความเห็นเช่นนั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย"

เรื่องนี้ถูกเสนอมาสู่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยโดยที่ประชุมใหญ่ของศาลอุทธรณ์ ซึ่งเห็นว่าความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 ซึ่งบัญญัติว่า "คำสั่งของคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม ตามความในมาตรา 4 หรือมาตรา 8 ให้ถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องคดีเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ที่ดินแปลงใดอยู่ในระหว่างพิจารณาของคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม และมีกรณีพิพาทเกิดขึ้นที่ศาล

เกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น คณะกรรมการจะรายงานให้ศาลทราบก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ก่อน จนกว่าคณะกรรมการจะได้วินิจฉัยเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น" ข้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 99 มาตรา 101 และ มาตรา 102 หรือไม่

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น ดังนี้

1. ประเด็นแรก จะต้องพิจารณาความในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 ซึ่งบัญญัติว่า "เมื่อปรากฏว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินแสดงความจำนงแก่ทางราชการสละที่ดินไป เพราะแรงกล้วอิทธิพล หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือผู้ที่ครอบครองที่ดินอยู่ได้ที่ดินมาด้วยความไม่เป็นธรรม ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจจัดที่ดินนั้นให้ราษฎรตามความเป็นธรรม หรือให้ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้" และมาตรา 8 ซึ่งบัญญัติว่า "ให้คณะกรรมการจัดที่ดินให้ผู้ซึ่งคณะกรรมการจัดที่ดินเห็นว่าเป็นผู้ไม่มีสิทธิในที่ดินออกไปนั้น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าในกรณีดังว่านี้จะมิใช่เป็นกรณีที่ราษฎรคนหนึ่ง หรืออีกฝ่ายหนึ่งพิพาทโต้แย้งกับราษฎรอีกคนหนึ่ง หรืออีกฝ่ายหนึ่ง" เสียก่อน กล่าวคือ ตุลาการรัฐธรรมนูญท่านหนึ่งมีความเห็นว่า คณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมมีรูปแบบลักษณะการดำเนินการเช่นเดียวกับศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษารรคดีหรือไม่ถึงแม้ว่าจะเรียกเป็นอย่างอื่นก็ตาม และตุลาการรัฐธรรมนูญท่านอื่นก็มีความเห็นชอบเช่นเดียวกัน เพราะว่าจะมีประเด็นเกี่ยวข้องต้องเนื่องไปสู่ประเด็นที่สองกับอำนาจพิจารณาที่มีลักษณะการดำเนินงานคล้ายกับศาลโดยที่ตุลาการรัฐธรรมนูญอีกท่านหนึ่งมีความเห็นว่าถ้าหากคณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่คล้ายกับศาลแล้ว

การใด ๆ ที่คณะกรรมการฯ กระทำไปโดยไม่ใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่มีผลใช้บังคับ ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 ⁽²⁷⁾

2. ประเด็นที่สอง วินิจฉัยมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 99 ตามความเห็นของศาลอุทธรณ์หรือไม่ ⁽²⁸⁾ มาตรา 99 บัญญัติว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและในนามพระมหากษัตริย์"

3. ประเด็นที่สาม ถ้าหากว่าวินิจฉัยว่ามาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 99 แล้ว ก็ไม่ต้องวินิจฉัยมาตรา 101 และมาตรา 102 แต่ถ้ามตรา 9 ตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 99 แล้ว ก็จะต้องพิจารณา มาตรา 101 และมาตรา 102 ต่อไปอีก ⁽²⁹⁾

บทสรุป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ ให้คำวินิจฉัยว่า มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 เป็นบทบัญญัติซึ่งมีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 113 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495

⁽²⁷⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วันพฤหัสบดีที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2501

⁽²⁸⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วันพฤหัสบดีที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2501

⁽²⁹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วันพฤหัสบดีที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2501

หมายเหตุ คำวินิจฉัย โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 174 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 75 ตอนที่ 17 ลงวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2501)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานศาลฎีกา (พระมณูเวทย์วิมลนาท)
2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจำรบุญเนติศาสตร์)
3. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงปรีชาชญูปการ)
4. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
5. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์
6. พระยาอัครราชทรงศิริ

2.5 เรื่อง ศาลจังหวัดสมุทรปราการขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยการสำรวจการออกโฉนดที่ดิน พ.ศ. 2496 ว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็นเนื่องจากศาลจังหวัดสมุทรปราการ เห็นว่าในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ 52/2501 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2501 เฉพาะมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการสำรวจการออกโฉนดที่ดินพ.ศ. 2496 ที่ว่า "คำสั่งของคณะกรรมการสำรวจการออกโฉนดที่ดินตามความในมาตรา 5 ให้ถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องคดีเพื่อแก้ไขเป็นอย่างอื่นมิได้" ดังเหตุผลดังต่อไปนี้

คำสั่งของคณะกรรมการสำรวจการออกโฉนดที่ดินตามมาตรา 5 หมายความว่าเมื่อคณะกรรมการฯ เห็นว่าการออกโฉนดที่ดินกระทำไปโดยไม่ถูกต้องชอบธรรม ก็มีอำนาจสั่งยกเลิกโฉนดที่ดินนั้นเสีย และคำสั่งให้มีการออกโฉนดที่ดินใหม่เพื่อความถูกต้องและชอบธรรม

จะเห็นได้ว่าคณะกรรมการสำรวจการออกโฉนดที่ดิน ซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร มีวิธีการสอบสวนดำเนินการต่าง ๆ ตามมาตรา 5 อย่างเช่นเดียวกับศาลซึ่งเป็นอำนาจตุลาการ เช่น สั่งยกเลิกโฉนดที่ดิน อันเป็นการเพิกถอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคล

ถึงแม้ว่าบุคคลที่ถูกโต้แย้งสิทธิจากคำสั่งของคณะกรรมการฯ ก็ยังมีสิทธิที่จะนำคดีมาเสนอต่อศาล เพื่อที่ศาลจะได้มีคำวินิจฉัยว่าคำสั่งของคณะกรรมการฯ ถูกหรือผิดแต่กระนั้นก็ดียังไม่ถือเป็นการกระทำโดยศาล

ฉะนั้นเมื่อมาตรา 7 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดฟ้องคดีเพื่อแก้ไขคำสั่งคณะกรรมการอันเป็นการแสดงให้เห็นว่าการสอบสวนและคำสั่งดำเนินการของคณะกรรมการฯ เป็นลักษณะการกระทำเหมือนศาล และเป็นศาลสูงด้วยจะอุทธรณ์ฎีกา

ไม่ได้ แม้ว่าจะเกิดปัญหาใด ๆ ก็ตาม บทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวเป็นการตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นเป็นศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ซึ่งขาดข้อพิพาทนั้น ๆ คล้ายคลึงกับศาล

โดยที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มาตรา 99 บัญญัติว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะซึ่งจะดำเนินตามกฎหมายและในนามพระมหากษัตริย์"

ดังนั้น การจัดตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเฉพาะบางประการอาจทำได้ แต่ต้องกระทำโดยตุลาการ ซึ่งเป็นการทำในนามพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์และตุลาการนั้นจักต้องแต่งตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติตุลาการ ดังนั้น การจัดตั้งคณะกรรมการฯ ซึ่งมีใช่ตุลาการขึ้นซึ่งขาดข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลเช่นว่านี้ย่อมขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มาตรา 99 ศาลจึงได้รอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ และส่งเรื่องไปยังกระทรวงยุติธรรม เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 144

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มาตรา 114 บัญญัติว่า "ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 113 ก็ให้ศาลรอกการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราวแล้วส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการ เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย"

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น
ดังนี้

สืบเนื่องจากคดีนี้ศาลจังหวัดสมุทรปราการ มีความเห็นว่า มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการสำรวจออกโฉนดที่ดิน พ.ศ. 2496 เฉพาะข้อความที่ว่า "คำสั่งของคณะกรรมการสำรวจการออกโฉนดที่ดินตามความในมาตรา 5 ให้ถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องคดีเพื่อแก้ไขเป็นอย่างอื่นมิได้" ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 99 หรือไม่⁽³⁰⁾

ซึ่งเรื่องนี้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประเด็นที่ว่าคำสั่งของคณะกรรมการสำรวจการออกโฉนดที่ดิน ซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา 5 โดยที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการมิได้อ้างถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามความในมาตรา 5 นี้ มาในคำขอด้วย ตุลาการรัฐธรรมนูญฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า อำนาจที่จะสอบสวนด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามมาตรา 5 ทวิ อันเป็นการใช้อำนาจฝ่ายบริหาร แล้วยังมีอำนาจกระทำการได้อย่างศาล เช่น สั่งให้ยกเลิกโฉนดที่ดิน ซึ่งเป็นการยกเลิกเพิกถอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของบุคคลได้อีกด้วย และตุลาการรัฐธรรมนูญอีกฝ่ายมีความเห็นว่า การที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการส่งความเห็นมานั้น เป็นกรณีที่ไม่ได้บอกมาว่าโจทก์ฟ้องว่าอย่างไร กล่าวคือ เรื่องนี้โจทก์ฟ้องอย่างนี้และก็ให้ตีความในมาตรา 7 ใช้บังคับมิได้ ฉะนั้น การตีความมาตรา 7 จึงไม่ได้เกี่ยวกับศาล

⁽³⁰⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันพุธที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2501

บทสรุป โดยที่ได้มีการปฏิวัติขึ้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501 และได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3 ให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ซึ่งเรื่องนี้อยู่ในระหว่างพิจารณาดำเนินการอยู่จึงระงับไปด้วย

หมายเหตุ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญยังมิได้วินิจฉัยเพราะว่าได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 3 ให้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 เรื่องนี้จึงระงับไป

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานศาลฎีกา (พระมนูเวทย์วิมลนาท)
2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจำรูญเนติศาสตร์)
3. พระยาวัชรราชทรงศิริ
4. พระยาอรรถการีย์นิพนธ์

2.6 เรื่อง ความในข้อ 1 หรือ 2 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็น ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้ส่งความเห็นของศาลแขวงอุบลราชธานี ในคดีดำหมายเลขที่ 918/2512 ลงวันที่ 4 พฤศจิกายน 2511 ระหว่างผู้ว่าคดีศาลแขวงอุบลราชธานี โจทก์ ส.ต.อ.สีดาทองเรือง กับพวก จำเลย เรื่องกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้ถูกควบคุมหลบหนี และศาลได้สืบพยานของคู่ความเสร็จสำนวนแล้ว เห็นว่า ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ข้อ 1 และ ข้อ 2 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ดังเหตุผลต่อไปนี้

1. การควบคุมตัวบุคคลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 มีลักษณะแตกต่างกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 21 คือ ไม่ได้ควบคุมตัวไว้เพื่อทำการสอบสวนในข้อหาข้อใดเลยหากแต่ควบคุมไว้เพื่อทำการอบรมและฝึกอาชีพให้กลับตนเป็นพลเมืองดี จึงแสดงว่าประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 43 ได้เอาอาการที่บุคคลนั้นมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลเป็นความผิดที่ละเมิดต่อกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อหาในความผิดต่างหากจากข้อหาเดิมที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนไว้ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 21 เป็นเหตุให้ถูกส่งตัวไปอยู่ในสถานอบรมและฝึกอาชีพหากบุคคลนั้นหลบหนีไป ก็ยังมีความผิดและต้องรับโทษตามข้อ 3 แห่งประกาศดังกล่าวด้วย ทำให้บุคคลนั้นต้องถูกจำกัดตัดทอนสิทธิและเสรีภาพไปชั่วระยะเวลาหนึ่งซึ่งเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลนั้น ฉะนั้นการที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ข้อ 1 ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่าบุคคลใดมีความผิดตามประกาศหรือไม่ อีกทั้งให้มีอำนาจสั่งให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานอบรมและฝึกอาชีพ จึงมีผลเท่ากับเป็นการตั้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มี

อำนาจทำการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีซึ่งขาดความผิดและลงโทษบุคคลได้ เป็นการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีข้อหาความผิด ฐานมีนินัยและประพฤติดนเป็นอันพาลโดยเฉพาะ แทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมาย จึงเป็นการแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 157 ซึ่งบัญญัติว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์" และมาตรา 159 ซึ่งบัญญัติว่า "การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดา ที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้" และการที่ข้อ 1 แห่งประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดความผิดและสั่งลงโทษบุคคลที่ประพฤติดนเป็นอันพาลได้ โดยมีต้องดำเนินการฟ้องร้องกล่าวโทษตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา เป็นการบัญญัติกฎหมายกำหนดวิธีพิจารณาขึ้นใหม่ เพื่อใช้บังคับแก่คดีข้อหาความผิด ฐานมีนินัยและความประพฤติดนเป็นอันพาลโดยเฉพาะจึงแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 160 ซึ่งบัญญัติว่า "การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะจะกระทำมิได้" เรื่องทำนองนี้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2501 ว่า มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ.2497 แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 ใช้บังคับมิได้

2. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 เป็นกฎหมายที่ถือว่า การมีนินัยและความประพฤติดนเป็นอันพาลเป็นความผิด แต่มิได้กำหนดระยะเวลาการลงโทษที่แน่นอนไว้ ดังนั้นโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักหรือเบาสถานใด ก็สุดแต่คณะ

กรรมการตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ข้อ 2 จะพิจารณาและมีคำสั่ง ไม่มีขอบเขตกำหนดเวลาสิ้นสุด ทำให้โทษที่ได้รับไม่ได้สัดส่วนกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและไม่เป็นกรรม ย่อมเป็นการแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 27 ซึ่งบัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาทีกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาทีกระทำความผิดมิได้"

3. การสั่งให้ส่งตัวบุคคลที่มีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลไปควบคุมไว้ในสถานอบรมและฝึกอาชีพ แม้จะถือว่าเป็นเพียงวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่ง มิใช่เป็นการลงโทษก็ตาม แต่ก็มีผลเป็นการจำกัดตัดทอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่นเดียวกับการลงโทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ก็ควรมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภ้ยตามประมวลกฎหมายอาญามีกำหนดเวลาสิ้นสุด และต้องกระทำโดยศาลและดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา โดยให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้กล่าวแก้ข้อกล่าวหาได้เต็มที่ ดังนั้น การที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 บัญญัติให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจใช้วิธีการดังกล่าว จึงเท่ากับให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารมีอำนาจกระทำการได้อย่างศาล เป็นการตั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ตุลาการให้มีอำนาจทำการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีได้อย่างศาล จึงแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 157,159,160 และ มาตรา 27 ตามนัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นด้วย ดังนี้ ศาลนี้จึงรอกการพิจารณาพิพากษาไว้ และส่งเรื่องไปยังกระทรวงยุติธรรมขอให้ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 157,159,160 และ มาตรา 27

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2411 มาตรา 157 บัญญัติว่า "การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์"

มาตรา 159 บัญญัติว่า "การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่ง โดยเฉพาะแทนศาลธรรมดา ที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษานั้น จะกระทำมิได้"

มาตรา 160 บัญญัติว่า "การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะจะกระทำมิได้"

มาตรา 27 บัญญัติว่า "บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้"

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็นดังนี้

1. **ประเด็นแรก** ถ้าหัวหน้าคณะปฏิวัติมีคำสั่งว่าบุคคลที่ประพฤติดนเป็นอันธพาล ซึ่งถูกควบคุมตัวไว้เพื่อทำการสอบสวน ตามประกาศคณะปฏิวัตีดังกล่าวครบกำหนดสามสิบวันแล้ว เมื่อผู้บัญชาการตำรวจนครบาลสำหรับจังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี และผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น ๆ นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลอยู่ ดังนี้ การที่ให้มีอำนาจสั่งให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานอบรม และฝึกอาชีพ โดยถือว่าการที่บุคคลนั้นมีนิสัยและความ

ประพจน์เป็นอันพาลเป็นความผิดอาญา เป็นการกำหนดโทษสำหรับลงโทษบุคคลนั้นในทางอาญาหรือไม่กล่าวคือ ตุลาการรัฐธรรมนูญเสียงส่วนมากมีความเห็นว่า น่าจะนำประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ. กำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุม การอบรมและฝึกอาชีพตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 พ.ศ. 2503 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยตั้งแต่พุทธศักราช 2475 ถึงฉบับพุทธศักราช 2511 รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2495 มาใช้ประกอบการพิจารณา⁽³¹⁾

2. ประเด็นที่สอง ตุลาการรัฐธรรมนูญอีกท่านหนึ่งมีความเห็นว่าควรจะนำเรื่องที่เคยวินิจฉัยไว้แล้วมีลักษณะข้อเท็จจริงที่ใกล้เคียงกัน คือ เรื่องมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ.2497 โดยเฉพาะประเด็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. 2497 แตกต่างกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ซึ่งมีลักษณะเป็นการวินิจฉัยชี้ขาดเกี่ยวกับบรรดาศักดิ์คล้ายกับศาลยกขึ้นมาประกอบการวินิจฉัยด้วย⁽³²⁾

บทสรุป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงให้คำวินิจฉัยว่าความในข้อ 1 และข้อ 2 แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 43 ตามที่ศาลแขวงอุบลราชธานีได้เสนอขึ้นมาขอให้พิจารณานั้นไม่แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 157 มาตรา 159 มาตรา 160 และมาตรา 27

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ ต.1/2513 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 178 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 87 ตอนที่ 4 ลงวันที่ 20 มกราคม 2513)

⁽³¹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันจันทร์ที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2512

⁽³²⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 3, วันจันทร์ที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2513

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานวุฒิสภา (พันเอก นายวรการบัญชา)
2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พลตรี ศิริ ลีริโยธิน)
3. ประธานศาลฎีกา (นายประกอบ หุตะสิงห์)
4. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (นายกำธร พันธูลภ)
5. อธิบดีกรมอัยการ (นายสงวน ชูปัญญา)
6. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิป พงษ์ประพันธ์
7. หลวงประกอบนิติสาร
8. พระมณูเวทย์วิมลนาท
9. พลโท สุข เปรูนาวิน

2.7 เรื่อง พระราชกำหนดที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ตามที่ประธานรัฐสภาได้ส่งความเห็นของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม 140 คน ซึ่งได้เข้าชื่อเสนอความเห็นในนามของสมาชิกรัฐสภาต่อประธานรัฐสภาว่า พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 172 ซึ่งไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ตามที่อ้างแต่อย่างใด มายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา 173 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็น โดยที่ได้มีประชาชนชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2535 และเหตุการณ์ได้ลุกลามจนมีการกระทำที่เป็นความผิดและเกิดอันตรายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคล ทั้งยังเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินรวมตลอดทั้งมีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การกระทำนั้นได้ริเริ่มจากความปรารถนาที่จะให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญอันเป็นสิทธิที่ประชาชนพึงกระทำได้และได้มีการเรียกร้องให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรีลาออกจากตำแหน่ง ซึ่งต่อมาภายหลังเหตุการณ์ได้สงบลง รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกัน

สำหรับความเห็นของผู้เสนอที่ว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึง วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 พ.ศ.2535 ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 ซึ่งไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอัน

มีอาจจะหลีกเลี่ยงได้นั้น โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 บัญญัติเงื่อนไขในการตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ โดยแยกความออกเป็นสองวรรค คือ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้" และวรรคสอง บัญญัติว่า "การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมีอาจจะหลีกเลี่ยงได้"

จะเห็นได้ว่าการเสนอความเห็นดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย แม้จะมีปัญหาอยู่บ้างในเรื่องวิธีการเสนอ แต่เมื่อประธานรัฐสภาได้ส่งความเห็นมายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าความเห็นของผู้เสนอควรที่จะได้รับการพิจารณาต่อไป โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 219 วรรคท้าย บัญญัติว่า "สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาที่ระบุไว้ในมาตรา 150 วรรคสองและวรรคสาม มาตรา 172 และมาตรา 173 และมาตรา 174 ให้หมายถึงรัฐสภา "ทั้งนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 มาตรา 173 บัญญัติว่า "ก่อนที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรได้อนุมัติ พระราชกำหนดใดตามมาตรา 172 วรรคสาม สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความคิดเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้วให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ แจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา..."

ดังนั้น สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงหมายถึง สมาชิกรัฐสภาด้วย และประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกจึงหมายถึงประธาน รัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 219 วรรคท้าย

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 173 บัญญัติว่า "ก่อนที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรจะได้อนุมัติ พระราชกำหนดใดตาม มาตรา 173 วรรคสาม สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อย กว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอ ความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า พระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตาม มาตรา 172 วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความ เห็นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยแล้ว ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ ส่งความเห็นนั้นมา"

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น
ดังนี้

1. ประเด็นแรก จะพิจารณาเฉพาะความในมาตรา 172 วรรคหนึ่งเท่านั้น ซึ่งบัญญัติว่า "ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติ สาธารณะพระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ " หรือไม่ หรือจะพิจารณาในอีกประเด็นหนึ่งตามที่ถูกเสนอได้เสนอความเห็นมา โดยเห็นว่า

เป็นกรณีเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ตามมาตรา 172
วรรคสอง⁽³³⁾

2. ประเด็นที่สอง พระราชกำหนดนี้ตามที่ผู้เสนอมาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ตามมาตรา 172 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า "การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้" หรือไม่⁽³⁴⁾

โดยที่ประชุมเสียงส่วนใหญ่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าควรที่จะพิจารณาเฉพาะประเด็นแรกเท่านั้น ถึงแม้ว่าผู้เสนอความเห็นจะได้ยกเอาข้อความบางส่วนของ มาตรา 172 วรรคสองขึ้นมากล่าวอ้างก็ตาม ทั้งนี้ก็เพราะว่า มาตรา 173 ให้อำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเฉพาะกรณีที่เห็นว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตาม มาตรา 172 วรรคแรกเท่านั้น โดยที่มาตรา 173 บัญญัติว่า "ก่อนที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรจะได้อนุมัติ พระราชกำหนดใดตามมาตรา 172 วรรคสาม สมาชิกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า พระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย..."

⁽³³⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1/2535, วันพุธที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2535

⁽³⁴⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 2/2535, วันพุธที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2535

บทสรุป แม้ว่าจะมีปัญหาสำหรับวิธีการเสนอ แต่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็รับเรื่องไว้พิจารณา ตามบทบัญญัติมาตรา 173 วรรคหนึ่ง กำหนดเงื่อนไขว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง ดังนี้ ผู้เสนอจะเสนอความเห็นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนอกเหนือจากเงื่อนไขตาม มาตรา 172 วรรคหนึ่งไม่ได้

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ ต.1/2535 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 185 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 68 ลงวันที่ 10 มิถุนายน 2535)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายอาทิตย์ อุไรรัตน์)
2. ประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธุ์)
3. ประธานศาลฎีกา (นายสวัสดิ์ โชติพานิช)
4. อัยการสูงสุด (นายโกเมน ภัทรภิรมย์)
5. นายบุญชนะ อัดถากร
6. พลโท สมิง ไตลังคะ
7. นายโอวาท สุธชิวาทนฤพุมิ
8. นายบัญญัติ สุชีวะ
9. นายมงคล เปาอินทร์
10. นายสุธี อากาศฤกษ์

2.8 เรื่อง พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิด
เนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม
พ.ศ.2535 ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช
2534 มาตรา 172 (ครั้งที่ 1)

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็น ด้วยพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ และ
คณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม 154 คน ได้เข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธาน
สภาผู้แทนราษฎร ตามความเห็นลงวันที่ 9 มิถุนายน 2535 ว่าพระราชกำหนด
นิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่าง วันที่ 17 พฤษภาคม
พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลดังต่อ
ไปนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 วรรคหนึ่ง บัญญัติ
ว่า "ในกรณีเพื่อประโยชน์อันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัย
สาธารณสุข หรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระ-
มหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับเช่น พระราชบัญญัติก็ได้"

ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดเงื่อนไขและแบบพิธีการตราพระราช-
กำหนดไว้ 3 ประการด้วยกันคือ

1.1 ฝ่ายบริหารจะตราพระราชกำหนดขึ้นใช้บังคับได้เฉพาะแต่เพื่อให้
บรรลุวัตถุประสงค์ไว้อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ กล่าวคือ

1.1.1 เพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ

1.1.2 เพื่อความปลอดภัยสาธารณะ

1.1.3 เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

1.1.4 เพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

1.2 พระราชกำหนดที่ฝ่ายบริหารตราขึ้นใช้บังคับจะต้องเป็นประโยชน์แก่การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในข้อ 1.1 กล่าวคือ จะต้องกำหนดมาตรการที่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ จะเห็นได้จากความในมาตรา 172 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า "ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะ....." อันแสดงให้เห็นว่าแม้ว่าฝ่ายบริหารจะตราพระราชกำหนดขึ้นใช้บังคับโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะก็ตาม แต่ถ้ามาตรการที่พระราชกำหนดฉบับนั้นกำหนดไว้ไม่เป็นประโยชน์แก่การดำเนินการเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายเช่นนั้นเลย พระราชกำหนดนั้นก็ไม่นับเป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง

1.3 รัฐธรรมนูญกำหนดให้คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรผู้ถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชกำหนด คณะรัฐมนตรีเป็นองค์กรตามหลักทางวิชาการกฎหมายมหาชนเรียกว่า "องค์กรกลุ่ม" ในการใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหรือตามกฎหมายใด คณะรัฐมนตรีจะต้องปฏิบัติตามหลักการของการดำเนินงานขององค์กรกลุ่มกล่าวคือ จะต้องมีการประชุมหรือปรึกษาหารือกัน มีผู้เข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุม มติของที่ประชุมจะต้องมีคะแนนเสียงถูกต้องตามกฎหมายกำหนดและผู้มีส่วนได้เสียในการลงมติไม่มีสิทธิร่วมประชุมในเรื่องนั้น ๆ

ดังนี้ ในการเสนอพระราชกำหนดต่อพระมหากษัตริย์ เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้บังคับนั้น จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาว่า พระราชกำหนดที่ออกนั้น เป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา 172 วรรคหนึ่งหรือไม่รวมทั้งเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ตามมาตรา 172 วรรคสองหรือไม่ด้วย

2. พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2535 แม้จะปรากฏจากคำปรารภว่ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อรักษาความปลอดภัยสาธารณะ และในหมายเหตุท้ายพระราชกำหนด ได้ให้เหตุผลเพิ่มเติมว่ากรณีเป็นเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ดังไม่เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่ง กล่าวคือ

2.1 พระราชกำหนดฉบับนี้ ไม่เป็นประโยชน์แก่การรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ทั้งนี้ เพราะประเทศมิได้ตกอยู่ในสภาวะสงคราม มีศัตรูของประเทศชาติและประชาชนจากภายในและภายนอกไม่มีภัยอันตรายต่อความปลอดภัยสาธารณะ หรือเกิดภัยพิบัติสาธารณะ การที่ประชาชนยังมีความเคียดแค้นอันจะนำไปสู่ความไม่พอใจ และชุมนุมต่อต้านขึ้นอีกจนเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองนั้น มิได้เกิดจากการที่บุคคลจำนวนมากถูกจับกุมและถูกควบคุมตัวอยู่ หากแต่เกิดจากการที่ญาติมิตรผู้ถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายด้วยอาวุธสงคราม จนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายหรือถึงแก่ชีวิต การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรม การกระทำความผิดที่ครอบคลุมไปถึงเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย และฆ่าประชาชน นอกจากจะไม่เป็นมาตรการที่สามารถระงับเหตุแห่งความไม่สงบเรียบร้อยได้แล้ว ยังเป็นที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลับจะเป็นเหตุให้ประชาชนเกิดความเคียดแค้นและชิงชังรัฐบาล และเจ้าหน้าที่รุนแรงขึ้นไปอีก

2.2 กรณีจะเป็นประการใดก็ตาม ปรากฏข้อเท็จจริงว่า ในการถวายคำแนะนำให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศพระราชกำหนดนี้ออกใช้บังคับนั้น คณะรัฐมนตรีมิได้มีการประชุมปรึกษาหารือหรือมีมติคณะรัฐมนตรี

ของความเห็นของจากรัฐมนตรีในการออกพระราชกำหนดครั้งนี้ โดยการออกหนังสือเวียนแทนการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติ (ทั้ง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีได้เคยประชุมและมีมติไว้แล้วว่า ให้มีการนิรโทษกรรมโดยการออกเป็นพระราชบัญญัติ) คณะรัฐมนตรีจึงมิได้ประชุมปรึกษารื้ออีกว่า การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนี้ เป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา 172 วรรคหนึ่งหรือไม่ จึงถือไม่ได้ว่าการออกพระราชกำหนดนี้ได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีโดยชอบ ดังนี้ อาศัยความตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 มาตรา 173 วรรคหนึ่ง ผู้เสนอจึงเสนอความเห็นดังกล่าวมาเพื่อขอได้โปรดส่งความเห็นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2534 มาตรา 172 วรรคหนึ่ง

หมายเหตุ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 172 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า "ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะพระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับ เช่น พระราชบัญญัติก็ได้"

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น
ดังนี้

1. ประเด็นแรก พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 วรรคหนึ่ง หรือไม่

ตุลาการรัฐธรรมนูญเสียงส่วนมากเห็นว่า ควรนำข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายมาพิจารณาประกอบ กล่าวคือ เป็นกรณีที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือ ความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ว่าต้องเหตุผลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ ⁽³⁵⁾

2. ประเด็นที่สอง การออกพระราชกำหนดเป็นประโยชน์แก่การดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 172 วรรคหนึ่ง หรือไม่ ⁽³⁶⁾ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ มาตรา 172 วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ดังนี้

1. เพื่อรักษาความปลอดภัยของประเทศ
2. เพื่อรักษาความปลอดภัยสาธารณะ
3. เพื่อรักษาความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ
4. เพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ

ตุลาการรัฐธรรมนูญท่านหนึ่งมีความเห็นว่าขณะนั้นอยู่ในภาวะวิกฤตหรือไม่ ที่จะออกพระราชกำหนดโดยที่ตุลาการรัฐธรรมนูญท่านอื่น ๆ ก็มีความเห็นเช่นเดียวกัน

3. ประเด็นที่สาม ขั้นตอนในการออกพระราชกำหนดเป็นไปโดยถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมายหรือไม่ ⁽³⁷⁾ กล่าวคือ การออกพระราชกำหนดนี้ คณะรัฐมนตรีมิได้มีการประชุมหารือ หรือมีมติของคณะรัฐมนตรีขอความเห็นชอบจาก

⁽³⁵⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันพุธที่ 17 มิถุนายน พ.ศ. 2535

⁽³⁶⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, ย่างแล้ว

⁽³⁷⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 4, วันพฤหัสบดีที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2535

คณะรัฐมนตรีเสียก่อน แต่เนื่องจากรัฐบาลออกพระราชกำหนดนี้โดยการออกหนังสือเวียนแทนการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติ ทั้งที่จริง ๆ แล้วไม่ได้ประชุมปรึกษาหารือกันว่า การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนี้เป็นไปตามเงื่อนไขตามมาตรา 172 วรรคหนึ่งหรือไม่ ซึ่งถือไม่ได้ว่าการออกพระราชกำหนดนี้ไม่ได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

ตุลาการรัฐธรรมนูญท่านหนึ่งมีความเห็นว่า การออกหนังสือเวียนแทนการประชุมคณะรัฐมนตรี ถือได้ว่าได้แจ้งให้คณะรัฐมนตรีทราบแล้ว โดยที่ตุลาการรัฐธรรมนูญอีกท่านหนึ่งเห็นว่า รัฐบาลในขณะนั้นชอบที่จะดำเนินการออกเป็นพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม ซึ่งจะต้องถือเสียงข้างมากในรัฐสภา ในฐานะที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ดังนั้นการที่รัฐบาลเร่งรัดออกพระราชกำหนดก่อนทั้งที่รัฐบาลอาจเสนอร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเข้าสู่รัฐสภาได้ในวันถัดไป ซึ่งเป็นการช่วงชิงเวลาเพื่อเหตุผลโดยมีเจตนาบางประการ

บทสรุป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2535 เป็นไปตามมาตรา 172 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ 2/2535 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 192 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 81 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2535)

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายอาทิตย์ อุไรรัตน์)
2. ประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธุ์)
3. ประธานศาลฎีกา (นายสวัสดิ์ โชติพานิช)
4. อัยการสูงสุด (นายโกเมน ภัทรภิรมย์)
5. นายบัญญัติ สุชีวะ
6. พลโท สมิง ไตลังคะ
7. นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุฒิ
8. นายมงคล เปาอินทร์
9. นายสุธี อากาศฤกษ์

2.9 เรื่อง ขอให้ตีความมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ด้วยคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2535 มีมติว่า บัดนี้กรณีมีปัญหาที่จะต้องตีความมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้น อาศัยความในมาตรา 207 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

มูลเหตุแห่งการเสนอความเห็นมีดังนี้

1. ในวันที่ 23 พฤษภาคม 2535 ได้มีการประกาศใช้พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ.2535 ถึงวันที่ 20 พฤษภาคม 2535 พ.ศ.2535 และได้มีผลใช้บังคับตลอดมา จนกระทั่งสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว และนายกรัฐมนตรีได้ประกาศการไม่อนุมัติในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลในวันที่ 10 ตุลาคม 2535

2. ก่อนที่จะมีการประกาศใช้บังคับพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ ฉบับนี้ (วันที่ 23 พฤษภาคม 2535) ได้มีการดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลเป็นจำนวนมากทั้งฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันได้แก่ ตำรวจ ทหาร และฝ่ายประชาชน อันได้แก่นักการเมือง ผู้ชุมนุม และบุคคลบางคนซึ่งมีการกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของทางราชการ แต่เมื่อพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ มีผลใช้บังคับแล้ว ได้มีการปล่อยตัว สั่งไม่ฟ้อง หรือสั่งให้ยุติการดำเนินคดีต่อบุคคลทุกคน เพราะมาตรา 3 ของพระราชกำหนดดังกล่าวบัญญัติว่า "หากการกระทำของบุคคลใดในการชุมนุมนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง" ครั้นเมื่อการไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ มีผลแล้ว (วันที่ 10 ตุลาคม 2535) ก็กลับมีผู้ไปร้องทุกข์ กล่าวโทษ และเรียกร้องให้ดำเนินคดี

อาญาแก่ผู้ต้องหารายเดิมบางคน และผู้ต้องหารายใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติตามกฎหมายอันได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน นายทหาร พระธรรมนูญ (ในกรณีที่ต้องหาเป็นทหาร) และพนักงานอัยการมีความเห็นในทางกฎหมายเกี่ยวกับผลของการไม่อนุมัติพระราชกำหนดและความหมายของมาตรา 172 วรรคสามไม่สอดคล้องกันจึงไม่อาจดำเนินการให้ถูกต้องตรงกันได้

3. กระทบมหาดไทยได้ขอหารือแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ในเรื่องนี้ไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายมีความเห็นว่าการให้ความเห็นตามข้อหารือของกระทบมหาดไทยจะมีผลกระทบกระเทือนในทางการเมือง จึงไม่รับพิจารณา ต่อมากระทบมหาดไทยได้ขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติยืนยันส่งเรื่องให้คณะกรรมการร่างกฎหมายพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง แต่คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วเห็นว่าตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญในปัญหาที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ และคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในกรณีดังกล่าวให้ถือเป็นเด็ดขาด ดังนั้น แม้จะส่งเรื่องไปที่ประชุมใหญ่กรรมการร่างกฎหมายพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ความเห็นดังกล่าวก็เป็นเพียงคำแนะนำหรือการตอบข้อหารือแก่ฝ่ายบริหารเท่านั้น ไม่มีผลผูกมัดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจตามกฎหมาย เช่น พนักงานอัยการหรือศาล ส่วนการที่จะให้ดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมก็อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา และพยานซึ่งประกอบด้วยบุคคลจำนวนมาก ทั้งที่เมื่อเรื่องไปถึงชั้นพนักงานอัยการ หรือศาล ก็อาจมีคำสั่งไม่ฟ้อง ยุติคดี หรือยกฟ้องโดยอาศัยเหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (5) ที่ว่า "สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปเมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดมายกเลิกความผิดเช่นนั้น" ดังที่พนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนได้เคยอ้างในการสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาบางรายมาแล้ว หรืออาจเห็นว่า การไม่

อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ ไม่กระทบกระเทือนบุคคลผู้เกี่ยวข้องทุกคน ที่ได้รับการยกเว้นความผิดและความรับผิดชอบตามพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฯ ไปแล้วโดยสมบูรณ์ก็เป็นได้ ดังนั้นเพื่อความชัดเจน คณะรัฐมนตรีจึงมีมติส่งเรื่องให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อเป็นบรรทัดฐานสืบไป

หมายเหตุคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาตามพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2522

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น ดังนี้

1. *ประเด็นแรก* คำว่า "กิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนด นั้น" มีความหมายว่าอย่างไร และมีผลเกี่ยวกับบทบัญญัติ มาตรา 3 ที่มีสาระสำคัญ "ให้ผู้ กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง" เพียงใดนั้น⁽³⁸⁾

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำว่า "กิจการที่ได้เป็นไปในระหว่าง ที่ใช้พระราชกำหนดนั้น" มีความหมายว่า กิจการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็ผลอันเกิดขึ้นจาก บทบัญญัติของพระราชกำหนด หรือการกระทำ ผลของการกระทำ ประโยชน์หรือ สิ่งอื่นใดที่เกิดขึ้น ได้มีขึ้น หรือได้รับไปแล้ว อันเนื่องจากการปฏิบัติตามบท บัญญัติแห่งพระราชกำหนดนั้น นับตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดมีผลใช้บังคับจนถึงวัน ที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดมีผล กิจการดังกล่าวนั้นย่อมเป็นกิจการที่ได้เป็นไป ในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น และโดยที่มาตรา 172 วรรคสามของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 บัญญัติว่าการที่พระราชกำหนดตกไป

⁽³⁸⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 7, วันอังคารที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535

ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น ดังนั้น กิจการนั้นจึงไม่ถูกกระทบกระเทือน แม้ว่าพระราชกำหนดนั้นจะตกไป ส่วนปัญหาที่ว่าข้อความดังกล่าวมีผลเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา 3 ของพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม 2535 พ.ศ. 2535 เพียงใดนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า ข้อความที่ว่ากิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น มีผลว่า “นับตั้งแต่วันที่ 23 พฤษภาคม 2535 ซึ่งเป็นวันที่พระราชกำหนดนี้มีผลใช้บังคับ การกระทำทั้งหลายของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุม ในระหว่างวันที่ 17-21 พฤษภาคม 2535 และได้กระทำในวันดังกล่าว ถ้าการกระทำนั้นผิดกฎหมาย ผู้กระทำความผิดพ้นจากความรับผิดโดยสิ้นเชิงไปทันที และการพ้นจากความรับผิดโดยสิ้นเชิงนี้ย่อมมีอยู่ตลอดไป แม้พระราชกำหนดนี้ตกไป

2. *ประเด็นที่สอง* การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2535 ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาตามมาตรา 172 วรรคหก ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงผู้ซึ่งพระราชกำหนดดังกล่าวกำหนดให้พ้นจากความผิดและความรับผิดไปแล้วใช่หรือไม่ ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่ยังไม่ถูกร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือยังไม่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย หรือเป็นผู้ที่ถูกร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมายไว้แล้ว⁽³⁹⁾

ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฉบับนี้ ย่อมไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงผู้ซึ่งพระราชกำหนดบัญญัติให้

⁽³⁹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 8, วันอังคารที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535

พ้นจากความผิดและความรับผิดไปแล้ว ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะถูกร้องทุกข์ ถูกกล่าวโทษ หรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแล้วหรือไม่ก็ตาม

3. *ประเด็นที่สาม* การที่พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่าง วันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้กระทำผิดต่อกฎหมายเนื่องในการชุมนุมดังกล่าวพ้นจากความรับผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิงนั้น ถ้าหากว่าต่อมาพระราชกำหนดดังกล่าวไม่ได้รับการอนุมัติ ก็ต้องถือว่าการพ้นจากความผิด และความรับผิดแล้ว เป็นกิจการที่ไม่ถูกระทบกระเทือนในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดตามมาตรา 172 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใช่หรือไม่⁽⁴⁰⁾

ซึ่งประเด็นปัญหานี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้วินิจฉัยไว้แล้วในปัญหาข้อ 1

4. *ประเด็นที่ดี* การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา หรือสั่งให้ยุติการดำเนินคดีเพราะเหตุที่มีพระราชกำหนดออกมายกเลิกความผิดนั้น ถือว่าเป็นคดีอันยุติและรื้อฟื้นอีกไม่ได้ เพราะเป็นกิจการที่ไม่ถูกระทบกระเทือน ตามมาตรา 172 วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยใช่หรือไม่⁽⁴¹⁾

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยว่าการที่พระราชกำหนดดังกล่าวตกไปนั้น ไม่ถูกระทบกระเทือนต่อผลที่บุคคลพ้นจากความผิดและความรับผิดดังเหตุผลที่ได้ระบุไว้ในปัญหาข้อ 2 แล้ว การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาก็ดี การสั่งให้ยุติ การดำเนินคดีก็ดีย่อมไม่มีผลถูกระทบกระเทือนต่อคำวินิจฉัยดังกล่าว

⁽⁴⁰⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 8, อ่างแล้ว

⁽⁴¹⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 8, อ่างแล้ว

5. *ประเด็นที่ห้า* การที่สภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว ทำให้สามารถดำเนินคดีต่อผู้ที่เคยถูกดำเนินคดีตามหมายเรียก หมายจับ และเคยมีการสอบสวนไว้ก่อนแล้วได้ ดังนี้ ผลของการออกหมายเรียก หมายจับ และการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้วในระหว่างที่ยังไม่มีการได้อนุมัติพระราชกำหนดนั้น จะถือว่าสมบูรณ์และไม่กระทบกระเทือนเพราะเป็นกิจการที่ได้เป็นไปแล้วตามมาตรา 172 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใช่หรือไม่⁽⁴²⁾

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่รับคำวินิจฉัยประเด็นนี้ เพราะว่ามีได้ตีความดังเช่นที่ตั้งข้อนี้ขึ้นมา

บทสรุป ประเด็นแรก คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่ากิจการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็ผลอันเกิดขึ้นจากบทบัญญัติของพระราชกำหนด หรือการกระทำ ผลของการกระทำ ประโยชน์หรือสิ่งอื่นใดที่เกิดขึ้น ได้มีขึ้น หรือได้รับแล้วเนื่องจากการปฏิบัติตามพระราชกำหนดดังกล่าวจนถึงวันไม่อนุมัติพระราชกำหนดมีผล กิจการดังกล่าวนั้นย่อมเป็นกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น ส่วนประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ มาตรา 3 แห่งพระราชกำหนดดังกล่าว โดยที่การประชุมกันเกิดขึ้นระหว่างวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ถึงวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 และได้มีการกระทำระหว่างวันดังกล่าว ดังนั้นกิจการที่ได้ระหว่างพระราชกำหนดนี้ จึงเกิดขึ้น ตั้งแต่ วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งพระราชกำหนดนี้มีผลใช้บังคับ ดังนั้นผู้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ผู้กระทำย่อมพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิงทันที ย่อมกระทบกระเทือนพระราชกำหนดนี้ แม้ว่าสภาผู้แทนราษฎรจะไม่อนุมัติก็ตาม

⁽⁴²⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 8, อ่างแล้ว

ประเด็นที่สอง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นเช่นเดียวกันว่าการไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว ไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงผู้ซึ่งพระราชกำหนดนี้ให้พ้นจากความผิดและความรับผิด ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลนั้นจะได้ร้องทุกข์ กล่าวโทษ หรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแล้วหรือไม่ก็ตาม

ประเด็นที่สาม คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าประเด็นข้อนี้ได้วินิจฉัยแนวทางไว้แล้วในประเด็นข้อแรก

ประเด็นที่สี่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าเมื่อได้วินิจฉัยว่าพระราชกำหนดที่ตกไปนั้น ไม่กระทบกระเทือนต่อผลที่ให้บุคคลพ้นจากความผิดหรือความรับผิด ดังนี้ การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา การยุติการดำเนินคดี ย่อมไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อคำวินิจฉัย

ประเด็นที่ห้า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัยประเด็นนี้ เพราะว่ามีได้ตีความดังเช่นที่ตั้งประเด็นข้อนี้ขึ้นมา

หมายเหตุ คำวินิจฉัยที่ 3/2535 โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 202 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 113 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2535)

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา (ศาสตราจารย์มารุต บุญนาค)
2. ประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธุ์)
3. อัยการสูงสุด (นายโกเมน ภัทรภิรมย์)
4. นายบุญชนะ อัตถากร
5. พลโท สมิง ไตลังคะ
6. นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุฒิ
7. นายบัญญัติ สุชีวะ
8. นายมงคล เปาอินทร์
9. นายสุธี อากาศฤกษ์

2.10 เรื่อง ขอให้ตีความมาตรา 102 (1) และมาตรา 114 (2)

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ด้วยคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2538 มีมติว่า บัดนี้ กรณีมีปัญหาที่จะต้องตีความมาตรา 102 (1) และมาตรา 114 (2) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พุทธศักราช 2538 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

มูลเหตุการส่งความเห็น ด้วยมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 102 (1) และมาตรา 114 (2) โดยเพิ่มคำว่า "หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น" จึงมีปัญหาดังนี้

1. ในการที่จะแต่งตั้งบุคคลใดให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภานั้น บุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ทั้งต้องไม่กระทำการอันต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนด ซึ่งในเรื่องข้อห้ามกระทำการบางประการสำหรับรัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ในมาตรา 167 ว่าเป็นอย่างเดียวกับกรณีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ต้องไม่กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 114 (1) (2) และ (3) และบทบัญญัติในมาตรา 114 (2) ก็มีข้อความอย่างเดียวกับข้อห้ามกระทำการสำหรับสมาชิกวุฒิสภา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 102 (1) ดังนั้น บทบัญญัติว่าด้วยข้อห้ามกระทำการสำหรับรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 114 (2) และมาตรา 102 (1) จึงมีข้อความตรงกันว่า

"ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่
ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม"

2. นับแต่เมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ตามประกาศลงวันที่ 23 กันยายน พุทธศักราช 2535 แล้ว ได้มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งรัฐมนตรีเพื่อประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี อีก 48 คน ในวันที่ 29 กันยายน 2535 และต่อมาได้มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งรัฐมนตรี เพราะมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีอีกรวม 7 ครั้ง คณะรัฐมนตรีซึ่งบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 49 คน

ในการแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนั้น ปรากฏข้อเท็จจริงที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญทุกครั้งว่า มีกรณีต้องด้วยข้อห้ามกระทำการสำหรับความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ เช่น การที่รัฐมนตรีคนหนึ่งถือหุ้นในสัดส่วนไม่ถึงร้อยละห้าก็ดี เกินกว่าร้อยละห้าแต่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งก็ดี หรือเกินกว่ากึ่งหนึ่งก็ดี ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งรับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนกับรัฐอยู่นั้น จะเป็นการต้องห้ามสำหรับความเป็นรัฐมนตรีหรือไม่ กรณีจะเป็นประการใด ถ้าหุ้นที่ถืออยู่นั้นเป็นสินสมรสหรือถืออยู่ในนามของบุตรที่เป็นผู้เยาว์ และผลจะเป็นประการใด หากบริษัทที่รัฐมนตรีผู้นั้นถือหุ้นอยู่มิได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนกับรัฐแต่ได้เข้าไปซื้อหุ้นของบริษัทอื่นอีกทอดหนึ่งซึ่งอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทนั้นรับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนกับรัฐ โดยที่ผู้ถือหุ้นในบริษัทแรกไม่อาจล่วงรู้ถึงการที่ไปถือหุ้นอีกทอดหนึ่งนั้น

ตามข้อเท็จจริงดังกล่าวมานี้ แม้จะมีรัฐมนตรีบางรายแก้ไขไปบ้างแล้ว แต่ก็อาจเกิดขึ้นใหม่ได้อีก เพราะยังมีการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์อยู่เสมอ ทั้งการแต่งตั้งรัฐมนตรีก็เป็นเรื่องที่จะอาจเกิดในเวลาใดก็ได้ หากมิได้มีการวินิจฉัยเป็น

บรรทัดฐานไว้ก่อนแล้วก็จะปัญหากฎหมายทุกครั้งไปซึ่งจะวินิจฉัยได้ไม่ทัน
ทั่วถึง และถ้าปล่อยทิ้งไว้เพื่อไปแก้ไขภายหลังก็จะกระทบต่อการบริหารราชการ
แผ่นดินและความเชื่อถือในรัฐบาลอย่างใหญ่หลวง นอกจากนั้น ยังมีกรณีที่นายก-
รัฐมนตรีจะต้องลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งจน
ถึงขณะนี้ก็ยังไม้อาจทราบความหมายของข้อห้ามกระทำการดังกล่าวให้เป็นที่ยุติชัด
แจ้งได้ ในขณะที่เดียวกันก็มีกรณีที่สมาชิกรัฐสภาได้ยื่นคำขอเข้าเป็นคู่สัญญารับเหมา
ดำเนินการบ้าง เป็นคู่สัญญาร่วมทุนกับรัฐบ้าง หรือยื่นคำขอรับสัมปทานเดินรถ
ประจำทางในท้องถิ่น หรือรับสัมปทานบัตรทำเหมืองแร่จากรัฐอีกด้วย จึงจำเป็น
ต้องมีคำวินิจฉัยว่ากิจการดังกล่าวนี้ต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ หากให้ดำเนิน
ไปก่อนแล้วจึงขอให้มีความวินิจฉัยในภายหลังก็จะเกิดผลกระทบต่อกิจการที่ผู้นั้นได้
กระทำไป และอาจเกิดความเสียหายต่อประเทศชาติในด้านอื่น ๆ ได้

ในทางปฏิบัติ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเคยมีหนังสือถึงผู้ที่จะได้
รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีทุกคน เพื่อให้ตรวจสอบตนเอง พร้อมทั้งส่งแนวทางเพื่อ
ใช้ในการตรวจสอบไปด้วย แต่ก็ไม้อาจให้ความกระจ่างแจ้งได้เพียงพอ ทั้ง
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ซึ่งเป็นฝ่ายรับปรึกษาให้ความเห็นทางกฎหมายแก่
รัฐบาลก็ไม้อาจวินิจฉัยปัญหาอันเกิดจากการตีความรัฐธรรมนูญให้เป็นที่ยุติแก่ทุก
ฝ่ายได้

ดังนั้น เพื่อความชัดเจนแน่นอนและขจัดปัญหาขัดข้องอันมีอยู่ในวง
งานของคณะรัฐมนตรีในปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีจึงมีมติส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐ-
ธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยเพื่อเป็นบรรทัดฐานสืบไป

หมายเหตุ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่รับไว้พิจารณา โดยให้เหตุผลว่าเป็นข้อเท็จ
จริงที่สมมติขึ้น

ประเด็นในการพิจารณา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดประเด็นในการพิจารณาความเห็น
ดังนี้

1. ประเด็นหนังสือที่นายกรัฐมนตรีที่ขอให้ตีความมาตรา 102 (1)
และมาตรา 114 (2) ว่าจะรับหนังสือดังกล่าวไว้พิจารณาหรือไม่⁽⁴³⁾

ที่ประชุมได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางโดยเห็นว่าข้อเท็จจริง
ตามที่คณะรัฐมนตรีเสนอมาแล้วเห็นพ้องต้องกันว่า เป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่เกิดขึ้น
ซึ่งไม่ต้องด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 207 ซึ่ง
บัญญัติว่า "...ให้นายกรัฐมนตรีแล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อ
วินิจฉัย" ดังนั้นเมื่อตามบทบัญญัติ มาตรา 207 ดังกล่าว กำหนดให้คณะตุลาการรัฐ-
ธรรมนูญจะต้องตีความวินิจฉัยนั้น จะต้องเป็นข้อเท็จจริงซึ่งเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน
และต้องปรากฏชัดแจ้ง

2. ประเด็นที่คณะรัฐมนตรีขอให้ตีความมาตรา 102 (1) และมาตรา
114 (2) ทั้ง 17 ข้อ นั้น มีตุลาการรัฐธรรมนูญท่านหนึ่งมีความเห็นว่า เป็นเพียงข้อ
เท็จจริงที่สมมุติขึ้นเท่านั้น และไม่ขอให้ตีความจากปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว แต่เป็นการตีความ
ปัญหา ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นในภายหน้า จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
ที่รับหนังสือนี้ไว้พิจารณาได้⁽⁴⁴⁾

บทสรุป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่รับวินิจฉัย เนื่องจากเป็นเพียงข้อเท็จจริงที่สมมุติขึ้น
เท่านั้น จึงไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่จะรับไว้พิจารณาได้

⁽⁴³⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, วันพฤหัสบดีที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2538

⁽⁴⁴⁾ รายงานการประชุมคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ 1, อ้างแล้ว

หมายเหตุ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ไม่ได้ทำคำวินิจฉัย เนื่องจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ได้รับวินิจฉัย โปรดดูภาคผนวก 1 หน้า 207

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

1. ประธานรัฐสภา (ศาสตราจารย์มารุต บุญนาค)
2. อัยการสูงสุด (ศาสตราจารย์คณิต ฒ นคร)
3. ศาสตราจารย์บุญชนะ อัดถากร
4. พลโท สมิง ไตลังคะ
5. นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุฒิ
6. ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ
7. นายมงคล เปาอินทร์
8. นายสุธี อากาศฤกษ์

ภาคผนวก 1

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๔

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

วันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔

เรื่อง นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (จังหวัดนครศรีธรรมราช) ถูกกล่าวหาว่าฉ้อโกงหรือจี้ดัดฟันเพื่อนไม่สมประกอบ

ด้วยประธานสภาผู้แทนได้ส่งคำร้อง ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ของสมาชิกสภาผู้แทน รวม ๗ คน ซึ่งเข้าชื่อกันกล่าวหาว่า นายฉ่ำ จำรัสเนตร สมาชิกสภาผู้แทน (จังหวัดนครศรีธรรมราช) ได้แสดงตนให้เห็นว่าเป็นคนฉ้อโกงหรือจี้ดัดฟันเพื่อน จึงขาดจากสมาชิกภาพมายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาวินิจฉัยและต่อมาได้ส่งคำร้องเพิ่มเติมมาอีกว่า นายฉ่ำ ฯ ได้แสดงความวุ่นวายในสภาผู้แทนเนื่อง ๆ และบางคราวไปอาละวาดที่กระทรวงมหาดไทย ได้กล่าวคำหยาบต่อเจ้าหน้าที่สโมสรของสภา พฤติการณ์ที่ทำนั้นคนธรรมดาไม่อาจทำได้ นอกจากคนฉ้อโกงหรือจี้ดัดฟันเพื่อนไม่สมประกอบเป็นการขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕๐ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คำร้องฉบับหลังนี้มีชื่อผู้ยื่นคำร้องฉบับแรกรวมอยู่ด้วย ๕ คน

นายฉ่ำ จำรัสเนตร ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่าไม่เป็นความจริงโดยมิได้เป็นคนฉ้อโกงหรือจี้ดัดฟันเพื่อน อนึ่ง ตามคำร้องไม่ได้กล่าวหาว่ากระทำความผิดวันเวลาเดือนปีโดยยากที่จะชี้แจง เป็นการกล่าวหาเคลือบคลุม ตามข้อกฎหมายและตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ (๑) ก็ไม่ตรงกับรูปคดีที่ผู้ร้องกล่าวอ้างในเรื่องนี้ จึงขอให้ยกคำร้องเสียและให้ใช้ค่าเสียหายน่านับการ ๘๔,๐๐๐ บาทด้วย

ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๓ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ค้นคว้าหาความจริง ไม่จำเป็นต้องดำเนินการพิจารณาโดยเฉียบขาดอย่างคดีในศาล คำชี้แจงของนายฉ่ำที่ว่าข้อกล่าวหาเคลือบคลุมก็ดีมาตรา ๕๐ (๑) แห่งรัฐธรรมนูญไม่ตรงกับรูปคดีก็ดีจึงตกไป ส่วนที่ขอให้ใช้ค่าเสียหายนั้นต่อมานายฉ่ำขอถอน

ทางพิจารณาได้ความจากผู้กล่าวหาและบุคคลอื่นดังต่อไปนี้

ในข้อที่ว่าได้แสดงความวุ่นวายในสภาผู้แทนเนื่อง ๆ นั้น นายทองดี อิศราชีวิน ให้การว่า นายฉ่ำได้ตะโกนขึ้นมาในโอกาสที่ตนยังไม่ควรที่จะพูด ประธานห้ามก็ไม่ฟังถึงกับต้องสั่งให้ตำรวจเอาตัวออกไป อีกครั้งหนึ่งนายฉ่ำเสนอญัตติขอให้พิจารณาเรื่องรัฐมนตรีถูกเตะ โดยไม่ได้ระบุว่ารัฐมนตรีคนไหน และที่ประเทศอะไร แต่ความจริงเป็นเรื่องที่เกิดถึงในกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อประธานไม่ให้เสนอนายฉ่ำก็จะขอพูดให้ได้ นายฉ่ำได้แสดงอาการดังว่านี้มาแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑ และนับตั้งแต่มีการประชุมสภาภายหลังรัฐประหารเป็นต้นมา ได้แสดงไม่น้อยกว่า ๑๐ ครั้ง

ร.ท.จากรุตร เรื่องสุวรรณ ให้การว่าในการที่นายฉ่ำอภิปรายในสภานั้นได้สังเกตว่า ปกติชั้นแรกก็อภิปรายดี แต่ไปๆ มักจะเขวออกนอกเรื่องนอกราวซึ่งคนธรรมดาไม่เป็นดั่งนั้น บางทีเวลาเข้าสภานายฉ่ำพกด้าวเข้าไป มีคนทักว่าจะไม่ดีทำอย่างคนบ้า นายฉ่ำก็เอาดีของตัวเอง ครั้งหนึ่งได้เห็นนายฉ่ำถือไม้กวาดทางมะพร้าวเข้าไปในสภาแต่จะเอาไปทำอะไรก็ไม่ได้ติดตามดู บางทีมีคนทักว่านายฉ่ำเป็นบ้านายฉ่ำก็เอามือตีปากตนเองร้องว่า “อายฉ่ำหยุด ๆ” มีหลายครั้งหรือมากกว่าที่สุดในประวัติการณ์ของสภา ที่นายฉ่ำถูกประธานสั่งให้เอาตัวออกไปนอกสภา การพูดมักพูดนอกเรื่องนอกราวไม่เข้าประเด็น มีปรากฏอยู่ในรายงานการประชุม บางทีตะโกนว่า “ท่านพ่อพิบูลสงคราม” บางทีตะโกนขอให้รัฐบาลออกเสีย ให้พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์มาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน เวลาประธานให้เอาตัวออกจากสภา นายฉ่ำก็ใช้กำลังชกต่อต่อสู้ตำรวจ ระหว่างที่ถูกตำรวจเอาตัวออกไป นายฉ่ำใช้มือกดเครื่องขยายเสียงไว้ ปากก็ตะโกนเข้าไปในเครื่องขยายเสียงนั้น

นายเพทาย โชตินุชิต นายใหญ่ สวิตชาติ นายคล้าย ละอองมณี นายสาคร กลิ่นผกา เจ้าบุญเลิศ ณ เชียงใหม่ และนายสุวัฒน์ พูนลาภ ให้การในข้อที่ นายฉ่ำแสดงความวุ่นวายในสภา ผู้แทนทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว

ครั้งหนึ่งนายฉ่ำโกรธประธานสภาผู้แทน ลงมาเอาลูกหนังเขียนหน้าประธานสภาแล้วเตะเล่นที่หน้าสโมสร

นายทองดี อิศราชีวิน ให้การด้วยว่าเมื่อประมาณ ๓ เดือนก่อนมาให้การ เวลาประมาณ ๕.๐๐ นาฬิกา นายทองดีไปประชุมกรรมการร่างพระราชบัญญัติเลือกตั้ง มีเจ้าหน้าที่สภามาบอกว่านายฉ่ำเป็นบ้าไปเสียแล้ว ผ้าผ่อนแก้หมด นายทองดีจึงไปดูที่ห้องรับแขกหลังที่ที่ประชาชนฟังการประชุมสภาผู้แทน เมื่อไปถึงก็เห็นนายฉ่ำเดินไปเดินมาอยู่ที่นั่น เสื้อผ้าถอดกองไว้ที่พื้น มีกางเกง เสื้อเชิ้ต และเสื้อนอกรองเท้าถุงเท้าก็ถอดวางไว้ด้วย กงไล่แต่กางเกงในเดินไปมา ที่นั่นมีเจ้าหน้าที่สภาอยู่ด้วยคนหนึ่ง นายทองดีเห็นเข้าก็ร้องไปว่านี่เป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ กรุณาไม่ควรทำดั่งนี้ นายฉ่ำได้ยินนายทองดีเตือนก็ยกมือไหว้ และบอกว่าขอใจที่เตือนสติ แล้วนายฉ่ำก็ใส่เสื้อกางเกงและใส่รองเท้าออกจากห้องไป

ที่สโมสรของสภานั้น นายฉ่ำแสดงอาการผิดปกติบ่อยที่สุด เช่น ในเวลาที่สมาชิกนั่งคุยกันอยู่ระหว่างรับประทานอาหารกลางวัน หลังประชุมและปรึกษาหารือกัน ชอบใจขึ้นมานายฉ่ำก็ร้องเพลงมโนราขึ้นมาเฉยๆ โดยไม่ใช้เวลาที่ใครจะมาร้องเพลง จนบางครั้งสมาชิกต้องลุกหนีเวลารับประทานอาหาร บางทีนายฉ่ำร่นกางเกงนอกลงไปครั้งหนึ่งเห็นกางเกงในเสื้อนอกก็ถอดออก บางทีลงนอนบนโต๊ะอาหารบางทีนอนที่เก้าอี้ บางทีถอดเสื้อกางเกง เหลือแต่กางเกงในตัวเดียวไปยืนอยู่ในกลางแดดที่หลังสโมสรทำนองเพ่งกสิณ มือก็ชี้ขึ้นไปที่ยอดฟ้าปากพูดพล่ามไปไม่ได้ความอะไร เป็นอาการทำนองว่าจะกินดาว กินเดือน กินพระอาทิตย์ พระจันทร์ ข้างหน้าสโมสรก็เคยทำบางที่วิ่งเล่นเตะ

ลูกหนังเหมือนเด็ก ๆ และครั้งหนึ่งเคยนำคนขับ ๓ ล้อคนหนึ่งมาเป่าแคนและขลุ่ยที่สโมสรนายฉ่ำ เป็นคนร้องส่งเป็นภาษาปักษ์ใต้ เลขานุการรัฐสภาต้องให้ตำรวจมาขอร้องให้หยุด

ในข้อที่ว่า นายฉ่ำได้กล่าวคำหยาบต่อเจ้าหน้าที่สโมสรของสภานั้น นางสาวอบเชย การสมดี เจ้าหน้าที่บาร์สโมสร ให้การว่า บางครั้งนายฉ่ำมาซื้อน้ำหวานรับประทาน ๆ แล้ววิ่งหนีไปที่ห้อง เลขานุการรัฐสภา ไม่ยอมเซ็นบิล ทำอย่างนี้หลายครั้ง เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๕๓ เวลาประมาณ ๑๔.๐๐ นาฬิกา นางสาวอบเชยได้นำบิลเก่าไปให้นายฉ่ำเซ็นที่หน้าสโมสร นายฉ่ำปิดมือและพูดว่า “อีนางคนนี้อยู่เห็นหน้าที่ไรจะให้เซ็นแต่บิล เดี่ยวตบเสียเลย” นางสาวอบเชยจึงว่าเมื่อรับประทาน แล้วไม่เซ็นบิล ก็ต้องขอให้เงิน นายฉ่ำก็ค่านางสาวอบเชยหยาบ ๆ ทย ๆ ว่า “อีดอกทอง อีหญิงกาลิ” ขณะนั้นมีสมาชิกสภาผู้แทนและพวกหนังสือพิมพ์ได้ยืนกันมาก นางสาวอบเชยโกรธจึงเอาขวด โทกโกโก้ล่าขว้างไป ๒ ขวด ๆ หนึ่ง ถูกที่หลัง นายฉ่ำก็ค่านางสาวอบเชย หัวหน้าสโมสรให้นางสาวอบเชย เข้าไปในบาร์เสียไม่ให้ต่อล้อต่อเถียงกับนายฉ่ำ นางสาวอบเชยเห็นนายฉ่ำออกไปที่สนามหน้าสโมสร แลกลับปลิ้นตาแหงหน้าคูพระอาทิตย์ ดำว่านางสาวอบเชยและพูดว่า “มึงจะต้องตาย” ต่อจากนั้นก็เห็นนายสาคร กลิ่นผลา เอาตัวนายฉ่ำขึ้นรถไป

ส่วนข้อที่ว่า นายฉ่ำอาละวาดที่กระทรวงมหาดไทยนั้น ได้ความจากเจ้าบุญเลิศ ณ เชียงใหม่ เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยว่า นายฉ่ำเคยไปที่กระทรวงมหาดไทยบ่อย ๆ เมื่อประมาณ ๒-๓ เดือนก่อนมาให้การนายฉ่ำไปที่กระทรวงมหาดไทยเวลาประมาณ ๑๑.๐๐ นาฬิกา ระหว่างนั้นมีราษฎร ๓-๔ คน มาร้องทุกข์ต่อรัฐมนตรีเรื่องถูกตำรวจจับ และนั่งคอยกันอยู่ที่หน้ามุขข้างล่าง นายฉ่ำอยู่ที่ระเบียงข้างบนกระทรวงแลเห็นเข้าจึงตะโกนถามลงไปว่า มาทำไม ราษฎร ๓-๔ คนนั้น บอกว่ามาร้องทุกข์ ระหว่างนั้นราษฎรอื่นได้ยินเสียงอะอะจึงทยอยกันเข้ามาฟังจนในที่สุดมีจำนวน ประมาณ ๒๐๐ คน เมื่อราษฎร ๓-๔ คนนั้นตอบว่ามาร้องทุกข์ นายฉ่ำก็กลับร้องตะโกนลงไปว่าพวกนี้เป็นคอมมิวนิสต์ ไปให้พ้น พวกนั้นไม่ไป นายฉ่ำบันดาลโทษะ ขึ้นไปยืนบนลูกกรงระเบียงและ ร้องตะโกนไล่ให้ไป ถ้าไม่ไปจะลงไปยิง มีคนข้างล่างร้องตะโกนตอบขึ้นมาว่ายิงก็ยิง นายฉ่ำยิ่งโกรธจัด ลงไปข้างล่างถอดเสื้อ ทำท่าจะเข้าไปชกต่อราษฎรที่มาร้องทุกข์จนในที่สุดราษฎรเหล่านั้นต้อง หลบออกไปข้างนอก ก่อนที่นายฉ่ำจะลงไปข้างล่างนายฉ่ำได้เอาเหยือกน้ำสังกะสีซึ่งวางอยู่ที่โต๊ะ หน้าระเบียงขว้างปาลงไปที่ราษฎร ๓-๔ ใบคนข้างล่างหลบเสียทัน จึงไม่ถูกใคร ในที่สุดเมื่อราษฎร หลบออกไปนอกบริเวณกระทรวงแล้ว นายฉ่ำก็สวมเสื้อนอกออกจากกระทรวงไปด้วย

นอกจากนี้ยังได้ความว่า นายฉ่ำได้แสดงกิริยาอาการผิดคนธรรมดาอีกหลายประการ เช่น ๑. ในการเลือกตั้งหลังรัฐธรรมนูญชั่วคราว นายฉ่ำไปสมัครผู้แทนที่จังหวัดเชียงใหม่ ชาวเชียงใหม่เห็นผิดปกติ เพราะไปไหน ๆ นายฉ่ำนั่งแต่กางเกงขาสั้นคาดผ้าขาวม้า เดินทาง

โดยอาศัยเกาะไปกับรถยนต์ของคนอื่น เทียวไหวลูกเด็กเล็กแดงทั่วไปและอาศัยนอนตามวัด เวลาจะขึ้นพูดปราศรัยก็ชอบถอดเสื้อนอกออก เหลือแต่เสื้อในสีแดงซึ่งนายฉ่ำอวดกับราษฎรว่า “นี่แหละเลือดชวานครศรีธรรมราช” และนายฉ่ำได้เข้าไปร้องละครในโบสถ์ในวิหาร ซึ่งชาวเชียงใหม่ถือกันไม่มีใครทำ ในที่สุดแม้จะไม่ถูกริบเงิน นายฉ่ำก็มาที่โหด

๒. ในวันตรุษจีน พ.ศ. ๒๔๕๒ ร.ท.จากรบุตร เรื่องสุวรรณ จันทรเมธีย์ผู้ฟ้อง จะไปบ้านที่สำนักนิติธรรมสะพานพุทธ ในรถเมล์มีประชาชนชาวจีนเป็นจำนวนมาก นายฉ่ำมาในรถคันนั้นด้วยและได้ร้องรำทำเพลงขึ้นในรถเมล์นั่นเอง

๓. นายสุวัฒน์ พูลลาภ ให้การว่าเมื่อประมาณ ๓-๔ เดือนก่อนมาให้การ เวลาประมาณ ๑๘.๐๐ นาฬิกา นายสุวัฒน์ได้ไปคุยกับนายพรหมมา แคนวงศ์ ผู้แทนที่บ้านพักผู้แทนใกล้ท่าวาสุกรีระหว่างนั้นเห็นนายฉ่ำ ซึ่งอยู่ที่บ้านพักติดกับบ้านพักของนายพรหมมา นุ่งผ้าขาวม้าวิ่งเร่ร่อนเข้ามา ร้องว่า “ช่วยด้วย ๆ เจ้าแม่จะลงทัณฑ์ข้า” นายฉ่ำเข้ามาขอร้องต่อนายสุวัฒน์และนายพรหมมา เป็นการใหญ่ ขอให้ช่วยหาห้องซ่อนให้ ต้องช่วยกันพูดเอาใจว่าไม่เป็นไรไม่ต้องซ่อนตัวหรอก ถ้าเจ้าแม่มาจะช่วยป้องกันให้เอง นายสุวัฒน์ได้พูดขึ้นว่า นายฉ่ำเป็นถึงผู้แทน มีหรือพระแม่เจ้าจะลงทัณฑ์ นายฉ่ำบอกว่า วันนี้ตนไปอะอะในสภา พระแม่เจ้าโกรธจะลงทัณฑ์นายฉ่ำเองอาจถึงตาย คำว่า “พระแม่เจ้า” นั้น นายสุวัฒน์เข้าใจว่าหมายถึงภริยาของนายฉ่ำนั่นเอง นายฉ่ำเรียกเมียของตัวเองด้วยชื่อแปลก ๆ นายสุวัฒน์ได้ยินดังนั้นเห็นเลอะเทอะก็เลยหัวเราะ นายฉ่ำได้นั่งคุยอยู่กับพวก นายสุวัฒน์ตั้ง ๑ ชั่วโมงจึงกลับบ้าน สังเกตว่านายฉ่ำใจลอย ถามอย่างหนึ่งตอบไปเสียอีกอย่างหนึ่ง

อีกครั้งหนึ่งประมาณ ๒-๓ เดือนก่อนมาให้การ นายสุวัฒน์ว่าวันนั้นเป็นวันประชุมชาวจังหวัดกาฬสินธุ์เวลาประมาณ ๑๕.๐๐ นาฬิกา นายสุวัฒน์ไปที่บ้านนายพรหมมา มองไปที่บ้านพัก นายฉ่ำ เห็นนายฉ่ำยืนอยู่ นุ่งกางเกงแพรจีนมีผ้าขาวม้าพาดไหล่ มีอีกคนหนึ่งใครไม่ทราบนุ่งโสร่งหมอบอยู่ที่พื้นดินตรงหน้านายฉ่ำ แล้วเห็นนายฉ่ำยกเท้าขึ้นลูบคนที่หมอบอยู่หน้า ไม่เห็นคนนั้นทำอะไร นอกจากทำปากหุบหมิบ พูดอะไรไม่ทราบไม่ได้ยิน ได้เห็นดังนี้ทำให้เข้าใจว่านายฉ่ำเป็นคนไม่ปกติ

๔. นายคล้าย ละอองมณี ให้การว่าพวกปักษ์ใต้ที่มาในงานวัดเบญจมบพิตรเล่าให้ฟังว่า นายฉ่ำแต่งเครื่องแบบขี้กระบือไปเที่ยวงานนั้น

๕. เมื่อราววันที่ ๑๘-๑๙ ธันวาคม ๒๔๕๓ ที่หน้าสโมสรสถานายฉ่ำถอดเสื้อนอกเอาปลุงที่สนามหน้าสโมสร แล้วออกไปนั่งอ้าปากกลางแดด มีคนถามว่าทำไมทำดังนั้นนายฉ่ำบอกว่ากำลังอมพระอาทิตย์

อนึ่งนายโชติ เสวตรุน ซึ่งรับราชการที่กองอัยการ กรมอัยการให้การว่า เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ที่แล้วมานี้ ได้ออกจากกรมอัยการเพื่อไปรับประทานอาหารที่สี่แยกเสาชิงช้า ถึงร้านหนังสือพิมพ์

ตรงฝั่งตรง เห็นนายฉ่ำกำลังปราศรัยต่อประชาชนประมาณ ๑๐ คน จึงหยุดฟัง ได้ยินนายฉ่ำพูดว่า ประเทศไทยควรแบ่งเป็น ๓ ภาค ภาคเหนือมีพระองค์จุลจักรพงษ์ปกครอง ภาคกลางมีในหลวงองค์ปัจจุบันปกครองและภาคใต้มีจอมพล ป.พิบูลสงคราม ปกครอง ที่นายฉ่ำกล่าว ดังนี้ นายโชติเข้าใจว่า จะให้แบ่งประเทศไทยออกเป็น ๓ ประเทศแบ่งแยกกันปกครอง ไม่ใช่แบ่งแยกการปกครองภายใน เมื่อฟังแล้วกำลังจะเดินต่อไปได้พบหลวงสุทธภาสกรนฤพนธ์ ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ก็เล่าให้ฟัง นายโชติว่า ในระหว่างปราศรัยนายฉ่ำไม่ได้แสดงอาการกิริยาผิดปกติ แต่รู้สึกว่าการคิดเห็นไม่เหมือนคนธรรมดาทั้งหลาย

ทางพิจารณาได้ความดังกล่าวมานี้จะฟังได้หรือไม่ว่านายฉ่ำเป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตต์ฝั่นเพื่อนไม่สมประกอบ อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพแห่งสมาชิกสภาผู้แทนสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๕ (๕)

นายแพทย์ฝน แสงสิงห์แก้ว ผู้อำนวยการโรงพยาบาลโรคจิตต์ชนบุรีให้การว่า ในการที่จะให้ความเห็นว่าผู้ใดเป็นคนวิกลจริตหรือไม่นั้น มีหลักวินิจฉัยเกี่ยวกับคนไข้ประเภทนี้ ๓ ประเภท คือ ประเภทที่ ๑ เรียกว่า Delusion คือหลงผิดหรือที่เรียกว่า “โมหันธ์” เช่นเป็นคนธรรมดาแต่สำคัญตัวว่าเป็นกษัตริย์และปฏิบัติตนแสดงกิริยาอาการเป็นกษัตริย์ด้วย หรือเห็นคนเข้าหลงผิดว่าเขาจะมาฆ่า ก็เข้าประเภทนี้เหมือนกัน เรียกว่า Paranoid Delusion คนไข้ประเภทนี้บางทีก็หลงผิดอยู่อย่างเดียนอกจากนั้นดีทั้งหมด แต่ชนิดนี้มีน้อย ส่วนมากลงได้เป็นโมหันธ์แล้วก็มักจะให้ฝั่นเพื่อนในเรื่องอื่นด้วย

ประเภทที่ ๒ เรียกว่า Hallucination หรือประสาทหลอน คือ หู ตา จมูก ลิ้น และอายตนะอื่นใช้การได้ตามปกติ แต่ประสาทเหล่านั้นนำรูป รส กลิ่น เสียง มาให้โดยความจริงไม่มี เช่นตามองก็มองเห็นแต่เมื่อไม่มีคนกลับเห็นว่ามีคน คนไข้รายหนึ่งที่โรงพยาบาลเอชาดทาปากเขียนหนังสือไว้ที่ฝา เมื่อถามคนไข้บอกว่ามีเสียงคนมาบอกให้เขียน

ประเภทที่ ๓ เรียกว่า Illusion หรือภาพลวงตา หรือภาพมายา ซึ่งคล้ายกับ Hallucination ต่างกันในข้อสำคัญ คือ Hallucination ไม่มีวัตถุ แต่คนไข้เห็น สำหรับ Illusion มีวัตถุ แต่คนไข้แปรรูปเห็นผิดไป เช่น เห็นเชือกกลับเห็นเป็นงู เห็นคนเล็ก ๆ กลับเห็นเป็นยักษ์

จำพวกที่แสดงอาการกิริยารุนแรงพูดอย่างไรก็ไม่เข้าใจนั้นอาจเข้าประเภททั้ง ๓ ประเภท ได้ใคร่ครวญแล้วเห็นว่า กิริยาอาการที่นายฉ่ำได้แสดงและได้ความในการพิจารณาดังกล่าวมาข้างต้นนั้น ไม่ต้องด้วยประเภทหนึ่งประเภทใดที่กล่าวมาแล้ว จึงฟังไม่ได้ว่า นายฉ่ำเป็นบุคคลวิกลจริต นอกจากนี้ นายแพทย์ฝน แสงสิงห์แก้ว ก็ได้ให้การว่าคนที่แสดงอาการแปลก ๆ ที่คนธรรมดาไม่ทำ เช่น อาละวาดเกาะเกาะในที่ซึ่งคนธรรมดาจะไม่ทำ หรือแก้เสื้อผ้ากลางถนนหลวง ซึ่งคนธรรมดาจะไม่ทำนั้นทางแพทย์อาจเป็นคนวิกลจริตก็ได้หรือไม่ก็ได้ ที่จะไม่ใช่คนวิกลจริตนั้น เขาอาจจะกระทำ

เพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนอื่นเป็นพิเศษก็ได้โดยเป็นคนมีอารมณ์แรงกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้แล้วแต่ว่าได้ทำไปเพราะ Delusion หรือไม่ถ้าทำด้วย Delusion มีความรู้สึกนึกคิดตามไปหมดก็อาจเป็นคนวิกลจริตได้ แต่ถ้าทำไปโดยความรู้สึกนึกคิดไม่ได้ตามไปด้วย ก็ไม่ใช่คนวิกลจริต จำพวกที่ติดสุรายาฝิ่นนั้นโดยปกติเป็นผู้ที่มีกำลังใจอ่อน ต้องการสิ่งพุง เหมือนคนขาดต้องการไม้ค้ำพุง เพียงเท่านั้นจะว่าเป็นคนวิกลจริตไม่ได้ ต้องติดสุรายาฝิ่นจนถึงขนาดเป็น Psychosis แล้วจึงจะเข้าขั้นเป็นคนวิกลจริต คนกินฝิ่นกินกัญชามักจะก่อให้เกิด Hallucination แต่ถ้าคนดี ๆ ไม่ได้กินฝิ่นกินกัญชา กลับเที่ยวพูดอ้างว่ากินเดือนกินตะวันจะว่าเป็นคนวิกลจริตหรือไม่ ให้ความเห็นแน่นอนยังไม่ได้ เพราะอาจเป็นเรื่องเรียกร้องความสนใจของคนอื่นก็ได้

สำหรับนายฉ่ำนั้น ทางพิจารณาได้ความว่าไม่เสพย์สุรา

ข้อวินิจฉัยต่อไปมีว่า นายฉ่ำเป็นบุคคลที่มีจิตดีฟื้นเพื่อนไม่สมประกอบหรือไม่

นายฉ่ำอ้างตนเองเป็นพยานให้การว่า เรื่องต่าง ๆ ที่นายฉ่ำอภิปรายในสภานั้น บางเรื่องต้องการประโยชน์ในทางการเมืองเป็นส่วนมาก ทั้งนี้เพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคการเมืองใดเลย เพราะฉะนั้นจึงต้องทำให้ถูกใจประชาชน ซึ่งมีอยู่ ๓ ชั้น คือ ชั้นต่ำ ชั้นกลาง และชั้นสูง แต่ที่นายฉ่ำทำมานั้นหนักไปในทางให้ถูกใจประชาชนชั้นกลางและชั้นต่ำให้ถึงขนาด ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งเป็นประการสำคัญ บางคราวแสดงเป็นนักเลงโตทะเลาะกับประธานสภา บางคราวแสดงสุภาพเรียบร้อยเพื่อให้ถูกใจคนชั้นสูง และบางคราวแสดงกลาง ๆ ไม่สูงไม่ต่ำเพื่อให้ถูกใจคนชั้นกลาง

การแสดงควมวุ่นวายต่าง ๆ ในสภานั้น อาจเป็นได้ตามที่นายฉ่ำกล่าว คือเพื่อเรียกร้องความสนใจของประชาชนและทำไปโดยรู้ตัวดังจะเห็นได้จากคำของนายใหญ่ สุวิตชาติ ที่ว่า เมื่อประธานสั่งให้ตำรวจเอาตัวออกไป ก็ใช้กำลังชกต่อยตำรวจและลงนอน ไม่ยอมให้เอาตัวออกไป เมื่อตำรวจหามออกไปก็เอามือดึงโต๊ะเก้าอี้ไว้ ครั้นพาไปถึงข้างนอกก็ลุกขึ้นเดินได้เป็นปกติ ตามรายงานการประชุมหมาย ก.๒ ก็ไม่ปรากฏว่านายฉ่ำได้พุดนอกเรื่องนอกกรวณักและเกือบทั้งหมดเป็นเรื่องที่นายฉ่ำได้โต้เถียงกับประธานเกินควร และก่อความรำคาญ

อีกข้อหนึ่งที่ว่า นายฉ่ำตะโกนขอให้รัฐบาลออกเสีย ให้พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์มาเป็นนายกรัฐมนตรีแทน ทั้ง ๆ ที่เรียกท่านจอมพลว่าท่านพ่อพิบูลสงคราม ซึ่งดูขัดกันอยู่นั้น นายฉ่ำแถลงว่า นายฉ่ำเป็นฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล เช่นเมื่อจะลงมติไว้วางใจรัฐบาลท่านจอมพล นายฉ่ำก็เดินแผนการณให้สมาชิกลงมติไว้วางใจจนสำเร็จ ก็ก่อความรำคาญจนหลายคนออกจากสภาไป แต่การสนับสนุนรัฐบาลนั้นก็สนับสนุนเพื่อให้รัฐบาลดำเนินการที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นส่วนใหญ่ ที่ขอให้รัฐบาลลาออก ก็เพราะทำไม่ถูกความประสงค์ของนายฉ่ำ กล่าวคือไม่ให้ความสะดวกในการส่งข่าวไปช่วยเหลือชาวภาคใต้โดยเพียงพอ

ที่ว่านายฉ่ำสวมแต่กางเกงในเดินไปมาที่ห้องรับแขกหลังที่ที่ประชาชนฟังการประชุมสภาผู้แทนนั้น ได้ความว่าห้องนั้นเป็นห้องพักชาวต่างประเทศ ตามปกติไม่เปิด เว้นแต่จะมีชาวต่างประเทศมา นายฉ่ำใช้ห้องนั้นเป็นที่เขียนหนังสือ และมีหลายครั้งที่นายฉ่ำขอให้นายชโล เอี่ยมวัน ซึ่งรับราชการอยู่ในสำนักงานเลขาธิการรัฐสภา แผนกสารบรรณไปช่วยเขียนให้ นายชโลให้การว่า มีอยู่ครั้งหนึ่งคือครั้งที่เกิดเหตุนี้ นายฉ่ำไปไหนมาไม่ทราบ บ่นว่าร้อนแล้วก็ถอดเสื้อถอดกางเกงออกเหลือแต่กางเกงใน ก่อนถอดเสื้อกางเกง ได้ยกมือขึ้นขอขมาต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ นายฉ่ำลงนอนที่เก้าอี้บอกว่าร้อนและไม่สบาย เห็นลงนอนครั้งนี้ครั้งเดียวเท่านั้น

เรื่องเตะลูกหนังนั้นนายฉ่ำว่าไม่มีหน้าประธานสภาเขียนเอาไว้ และที่เตะเล่นก็เพราะโกรธรัฐมนตรี ครั้งนายเสวตร์แบ่งเงินงบประมาณไปบำรุงจังหวัดระยองของนายเสวตร์เอง

เรื่องที่นายฉ่ำทะเลาะกับนางสาวอบเชย และดำ่ว่านางสาวอบเชยนั้น จะเหมื่อนนายฉ่ำเป็นคนสติเฟื่องเพื่อนไม่สมประกอบเห็นจะไม่ได้ และเรื่องกินพระอาทิตย์นั้น นายฉ่ำอธิบายว่าเพื่อนไม่ดีคนเราจะต้องกินแสงแดด ก็ออบแดด แต่ในปากแดดเข้าไม่ถึงจึงต้องอ้าปากให้แดดเข้าไปเหมือนจระเข้ ความจริงไม่ได้กิน

เรื่องอาละวาดที่กระทรวงมหาดไทยนั้น นายฉ่ำว่าเพื่อป้องกันมิให้พวกคอมมิวนิสต์เข้ามาทำอันตรายหลวงพรหมโยธี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่คิดว่าหลวงพรหมโยธีจะถูกทำร้ายก็เพราะมีข่าวมาจากต่างประเทศว่า ประธานาธิบดีทรูแมนถูกพวกคอมมิวนิสต์ทำร้าย นายฉ่ำเชื่อเอาที่เดียวว่าพวกคอมมิวนิสต์มีโครงการจะทำลายหลวงพรหมโยธี และจอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งนายฉ่ำรักเหมือนบิดา นายฉ่ำอ้างตัวเองว่าเป็นคอมมิวนิสต์ในสภา ตะโกนบอกในสภาหลายครั้งหลายหน มีสมาชิกได้ยิน จึงทราบจากคอมมิวนิสต์ชั้นต่ำ ๆ ว่า พวกเขาจะทำร้ายบุคคลทั้งสอง

ที่นายสุวัฒน์ว่านายฉ่ำวิ่งมาขอให้ช่วยโดยเจ้าแม่จะลงทัณฑ์นั้น ก็เป็นเรื่องนายฉ่ำเป็นคนกลัวภรรยา และเคยถูกภรรยาเขี่ยขี้ ส่วนที่ว่านายฉ่ำยกเท้าขึ้นลูบคนที่หมอบอยู่นั้น นายฉ่ำว่าความจริงไม่ใช่คน เป็นสุนัขที่นายฉ่ำเลี้ยงไว้

เรื่องปราศรัยการแบ่งแยกการปกครองนั้น นายฉ่ำว่าเป็นการแถลงนโยบายของนายฉ่ำ

เรื่องอื่นๆ นอกจากนี้ ที่พิจารณาได้ความนั้นก็คงกระทำไปเพื่อหาเสียงในการเลือกตั้งตามความคิดเห็นของนายฉ่ำ

กิริยาอาการต่างๆ ที่นายฉ่ำได้แสดงไปนั้นเห็นได้ว่าเป็นการกระทำอันน่าอับยศอดสูไม่เคารพต่อสถานที่อันควรเคารพไม่คำนึงถึงกาลเทศะ และไม่สมควรแก่เกียรติศักดิ์ของผู้แทน เป็นการกระทำโดยเจตนาหาเสียงและเรียกร้องความสนใจอย่างวิตถวานซึ่งบุคคลธรรมดาไม่พึงปฏิบัติ แต่ไม่ใช่ทำไปโดยมีสติเฟื่องเพื่อนไม่สมประกอบ ข้อนี้นี้มีคำของนายสาครสนับสนุน โดยนายสาครให้การว่า ครั้งหนึ่งนายสาครเห็นนายฉ่ำยกมือขึ้นอ้าปากร้องว่า “อ่า ๆ กินพระอาทิตย์” นายสาครรำคาญจึงไล่จับตัวขึ้นรถจะเอาไป

ส่งบ้าน ขณะนั้นภรรยาหน้าอยู่ที่ถนนในสภา นายสาครจึงเปิดประตูรับภรรยาหน้า นายหน้า กลับถือโอกาสกระโดดหนี ต้องไล่จับตัวกันอีกพักหนึ่งจึงจับตัวได้ เอาไปส่งบ้าน ระหว่างทางไม่ได้ แสดงกิริยาผิดปกติอะไร นายสาครได้ถามนายหน้าว่าทำไมทำอย่างนี้ นายหน้าตอบว่า เราเป็นผู้แทน ต้องทำให้อื้อฉาวดังนี้ หนังสือพิมพ์จะได้ลงแล้วประชาชนจะได้เห็นว่าเราเป็นปากเป็นเสียงเขา ไม่เกรงกลัวใคร นายสาครว่าเมื่อนายหน้าตอบนั้นสังเกตดูว่านายหน้าเป็นปกติ และจำพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้กระทำได้นอกจากนี้ยังมีนายผูก อมรวงศ์ ซึ่งรับราชการกรมรถไฟในตำแหน่งพนักงานประจำรถนอน ให้การว่า ระหว่างที่นายผูกเป็นพนักงานประจำรถนอนสายใต้ นายหน้าเคยโดยสารไปในรถหลายครั้ง เท่าที่เห็นนายหน้าไม่ได้แสดงกิริยาอาการผิดปกติอะไร เวลารถหยุดตามสถานีบางที่นายหน้าลงไปพูด กับเด็กๆ และแจกสตางค์เด็ก ผู้แทนอื่นๆ ไม่เห็นทำอย่างนี้ นายผูกเข้าใจว่าเป็นการเอาใจประชาชน มากกว่า เพราะได้ยินนายหน้าพูดว่า ไปบอกพ่อแม่ระบุว่า ครูหน้าแจกสตางค์

อนึ่ง ตลอดเวลาที่ทำกรพิจารณาเรื่องนี้ ได้สังเกตเห็นนายหน้าประพฤติดนเรียมเรียบร้อย และ ดำเนินคดีของตนไปเป็นปกติ ทั้ง ร.ท.จรรุบุตร เรื่องสุวรรณ กิ่งว่าหลังจากได้ยื่นข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๔๕๓ แล้ว สังเกตว่านายหน้ามีอาการดีขึ้น และเมื่อประชุมสภาวันศุกร์ที่แล้วมา ก็ไม่เห็น แสดงอาการเกะกะก้าวร้าวอะไร

ด้วยเหตุผลต่างๆ ดังได้หยิบยกขึ้นมากล่าวแล้ว ตุลาการรัฐธรรมนูญส่วนมากจึงลงมติ วินิจฉัยว่า นายหน้าไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ สมาชิกภาพแห่งสมาชิก สภาผู้แทนจึงไม่สิ้นสุดลง ให้ยกคำร้องกล่าวหาเสีย

พระมณูเวทย์วิมลนาท
เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ
พระยาศรีวิสารวาจา
พระยาอัครราชทรงสิริ
พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ไม่ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา

หน้าว่าง

หน้าว่าง

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้กำหนดวันพิจารณาครั้งแรก และได้นัดพิจารณาต่อมาอีกหลายครั้ง ในระหว่างนั้นผู้ถูกร้องยื่นคำร้องว่า นายเชิดชัย ลาหุระ ได้ฟ้องผู้ถูกร้องขอหาผิดพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปลอมเอกสาร ใช้เอกสารปลอม และแจ้งความเท็จ กคืออยู่ระหว่างพิจารณาของศาลอุทธรณ์ จึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญงดการพิจารณาเรื่องนี้ไว้ รอฟังคำพิพากษาก่อน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาปัญหาตามคำร้องของผู้ถูกร้องแล้ว วินิจฉัยว่า ในคดีเรื่องที่ถูกฟ้องที่ศาลมีประเด็นว่า นายเชิดชัยเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาเรื่องนั้นหรือไม่ เมื่อวิธีพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาเรื่องนี้โดยรวดเร็ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ไม่จำเป็นต้องงดการพิจารณาเรื่องนี้ไว้รอฟังคำพิพากษาก่อน คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้ยกคำร้องของผู้ถูกร้องที่ขอให้งดการพิจารณาเรื่องนี้ไว้ และให้ทำการพิจารณาต่อไป

ต่อมา นายบุญยง แก้วฝ้ายนอก พวกผู้ร้องกับพวก ได้แก่ นายพลศักดิ์ สุดสนธิ์ นายอดุล ภูมิณรงค์ นายชิงชัย มงคลธรรม นายทวีศักดิ์ อับดุลบุตร ร้อยตำรวจโท เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ นายจำเริญ ศรีสุวรรณ นายสมพร จูรีมาศ นายเชิดศักดิ์ แสนวิเศษ นายวารินทร์ ศรีเยี่ยม นายเด่น โต๊ะมีนา นายชูลิน โคนันท์ นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์ นายศิริ พุ่งทอง นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมาตย์ พันตรี สี่หะพนม วิจิตรวารสาร รวม ๑๖ คน ได้ยื่นคำร้องขอถอนชื่อของตนออกจากคำร้องเดิมที่ได้ยื่นไว้ เพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัยการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องโดยอ้างเหตุแห่งการถอนชื่อไว้ เพราะผู้ถูกร้องได้เข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธร อำเภอเมืองนครราชสีมา และนายเชิดชัย ได้ยื่นฟ้องผู้ถูกร้องต่อศาลจังหวัดนครราชสีมา ในข้อหาเดียวกันแล้ว จึงไม่ต้องการให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาเรื่องนี้ต่อไป

หลังจากนั้น ในจำนวนพวกของผู้ร้อง ๑๖ คน ที่ได้ยื่นคำร้องขอถอนชื่อจากคำร้องได้ยื่นหนังสือเข้ามาใหม่ ๑๓ คน ได้แก่ นายพลศักดิ์ สุดสนธิ์ นายอดุล ภูมิณรงค์ นายชิงชัย มงคลธรรม นายทวีศักดิ์ อับดุลบุตร นายสมพร จูรีมาศ นายเชิดศักดิ์ แสนวิเศษ นายบุญยง แก้วฝ้ายนอก นายเด่น โต๊ะมีนา นายชูลิน โคนันท์ นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมาตย์ นายวารินทร์ ศรีเยี่ยม พันตรี สี่หะพนม วิจิตรวารสาร ร้อยตำรวจโท เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ แสดงเจตนาไม่ขอถอนชื่อออกจากคำร้องเดิมและขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาเรื่องนี้ต่อไป จึงยังคงมีนายจำเริญ ศรีสุวรรณ นายประโยชน์ เนื่องจำนงค์ และนายศิริ พุ่งทอง เท่านั้นที่ได้ขอถอนชื่อออกจากคำร้องเดิม

ในระหว่างที่พวกของผู้ร้อง ๑๖ คน ได้ขอถอนชื่อออกไปจากคำร้องเดิมนั้น นายสมัคร สุนทรเวช สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร กับพวก ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้แก่ นายพิภพ อะสีติรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายวัชร ประภาพัทธน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายบูรณะศักดิ์ เทพาคำ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร

นายณรงค์ บุญสิทธิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายชัยทิพย์ น่วมทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายวราพงษ์ พงษ์บริบูรณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายสังข์ชัย คามพิทักษ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายสนั่น ศิลปบรรเลง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายสมชาติ ศรีพนา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายมุสิก จันทรมะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายอภิชัย ตังค์คณินาถ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายปรีชา เอสก้า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายเสรี โสกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายชลิษฐ์ เผ่าวิบูล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายวิจารณ์ ก้องสมุทร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร ร้อยตำรวจตรี สมศักดิ์ โปษยานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายสมรรถ ศิริจันทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ นายสำอางค์ พ่วงรอด สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายพิศาล ไชยชาญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ณ อุษยา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายบุญช่วย สังข์รัมย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร ร้อยเอก ประเคน รัตนพรรณา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายชาดา เต็มบุญเกียรติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายสนิท กุลเจริญ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสมุทรปราการ นายบุญเทียม เขมาภิรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร นายเชิดชัย เพชรพันธ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร รวม ๒๑ คน ได้มีหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า ตามที่นายบุญเกิดผู้ร้อง กับพวก ได้ขอให้วินิจฉัยสมาชิกภาพของนายประจวบผู้ถูกร้องแล้วผู้ที่ร่วมลงชื่อได้ขอลอนชื่อออกไป ๑๕ คน ทำให้เกิดปัญหาในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ นายสมัครกับพวก ผู้ยื่นหนังสือเห็นว่า หากปล่อยให้เกิดเหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้น จะเกิดความเสียหายแก่เกียรติศักดิ์ของสภาผู้แทนราษฎรเป็นส่วนรวม นายสมัครกับพวกจึงเข้าชื่อกันเป็นผู้ร้องเรียนเพิ่มเติมร่วมกับนายบุญเกิดกับพวก ขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร นำความกราบเรียนให้ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญทราบ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาหนังสือของนายสมัครกับพวกแล้ว มีคำสั่งให้รวมเรื่องไว้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาปัญหาการถอนชื่อของผู้ร้อง แล้ววินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๘๑ เพียงแต่บัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามนัยแห่งมาตราต่างๆ ดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๘๑ และให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร ส่งคำร้องไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่เท่านั้น บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หากได้ให้สิทธิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้ใช้สิทธิเข้าชื่อมีจำนวนครบถ้วนไม่น้อยกว่า

หนึ่งในสิบแล้วให้มีสิทธิถอนชื่อของตนในภายหลังได้ไม่ และพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ ในหมวด ๒ ว่าด้วยการพิจารณาการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๑๑ ที่ให้อำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาสภาพแห่งคำร้องแล้วให้มีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้ โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป ก็หาได้ให้อำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสั่งยกคำร้อง หรือสั่งเป็นอย่างอื่นได้ในกรณีที่มีการถอนชื่อผู้ร้องออกไปจนไม่ครบจำนวน ทั้งวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในหมวดนี้ มาตรา ๒๒ ที่ให้อำนาจคณะตุลาการรัฐธรรมนูญสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่ได้ก็มีแต่เรื่องอย่างอื่น ไม่มีเรื่องที่พวกเขาผู้ร้องได้ใช้สิทธิเข้าชื่อไว้แล้วได้ขอถอนชื่อของตนออกไป คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า แม้พวกเขาผู้ร้องจะได้ขอถอนชื่อออกไปจนเป็นผลให้มีชื่อผู้ร้องกับพวกเขาเหลืออยู่น้อยกว่าจำนวนที่รัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดไว้ หรือแม้ว่าผู้ร้องกับพวกเขาจะได้ขอถอนชื่อของตนออกไปจนหมดสิ้นก็ตาม ก็ไม่ทำให้คำร้องที่ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรไว้แต่ต้น เป็นอันสิ้นสภาพหรือไร้ผล เพราะไม่มีบทกฎหมายใด ๆ ให้สิทธิผู้ร้องกับพวกเขากระทำเช่นนั้นได้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงชอบที่จะทำการพิจารณาวินิจฉัยและมีคำสั่งในเรื่องนี้ต่อไปได้

ผู้ร้องได้นำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ตามที่ได้ระบุพยานไว้แล้ว ขอนำสืบของผู้ร้องได้ความว่า เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๒๒ มีการรับสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วราชอาณาจักร วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๒๒ นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา ตามภาพถ่ายใบสมัครรับเลือกตั้ง ฯ เอกสารหมายเลข ร.๑๑ พร้อมกับยื่นต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงที่แสดงว่าเป็นใบสุทธิเล่มที่ ๐๓๓๑ เลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ ที่โรงเรียนวัฒนมงคลพิทยาลัย อยู่ที่อำเภอพญาไท เขตกรุงเทพมหานคร ออกให้เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๕ ว่า นายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๐๒ และพร้อมกับที่ได้ยื่นต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงนั้น นายประจวบ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นภาพถ่ายต้นฉบับใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงที่นายประจวบผู้ถูกร้องให้คำรับรองไว้ในภาพถ่ายต้นฉบับใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงว่า เป็นภาพถ่ายจากต้นฉบับจริง แล้วนายประจwabผู้ถูกร้องได้ลงลายเซ็นชื่อรับรองไว้ได้คำรับรองต่อหน้าคณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัติของผู้ถูกร้อง คือตามภาพถ่ายใบสุทธิ เอกสารหมายเลข ร.๒ ผู้ถูกร้อง ได้แสดงโดยระบุไว้ในใบสมัครรับเลือกตั้งฯ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๑ ว่า บิดาของผู้ถูกร้องชื่อ นายเมียงซิม แซ่ตั้ง สัญชาติจีน และผู้ถูกร้องมีความรู้ชั้น ม.๘ กับผู้ถูกร้องได้ให้ถ้อยคำต่อ นายเลิศ หงษ์ภักดี ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา กับคณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ ซึ่งได้บันทึกถ้อยคำของผู้ถูกร้องไว้ว่า ผู้ถูกร้องมีบิดาเป็นคนต่างด้าว และผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ ๘ ตามบันทึกเอกสารหมายเลข ร.๑๕ นอกจากนั้น ผู้ถูกร้องได้ส่งใบสำคัญทหารกองเกิน

ตามแบบ ส.ค.๕ ว่า เดิมผู้ถูกร้องชื่อนายบั๊กจิว แซ่ตั้ง ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๓ แล้วปลัดกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้นายบั๊กจิว แซ่ตั้ง เปลี่ยนชื่อเป็นนายประจวบ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๒ คณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัตินี้ได้บันทึกการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน แล้วนำเสนอต่อนายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งมีคำสั่งให้รับผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ตามเอกสารหมายเลข ร.๑๔ หลังจากนั้นผู้ถูกร้องได้ขอรับต้นฉบับใบแทนใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงคืนไป คณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัตินี้ของผู้ถูกร้องเห็นว่า มีภาพถ่ายต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงที่ผู้ถูกร้องได้ลงลายเซ็นชื่อรับรองว่าถ่ายจากต้นฉบับจริง ตามภาพถ่ายเอกสารหมายเลข ร.๒ อยู่แล้ว ก็คือต้นฉบับใบแทนใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงให้ผู้ถูกร้องรับคืนไปแล้ว ครั้นถึงเดือนเมษายน ๒๕๒๒ มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วราชอาณาจักรไทย เมื่อทราบผลของการเลือกตั้งแล้วนายน้อย ทินราช กับนายคำรบ พู่ทอง ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาลว่า นายประจวบผู้ถูกร้อง ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ขาดคุณสมบัติ แต่ต่อมาผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้งสองคนนั้นได้ขอถอนคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งต่อศาล ซึ่งศาลได้สั่งอนุญาตและให้จำหน่ายคดีเสร็จไปแล้ว แต่นายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ส่งสัยเรื่องคุณสมบัติของนายประจวบผู้ถูกร้อง ได้ส่งภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ เล่มที่ ๐๓๓๑ เลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ สถานศึกษาวัฒนศิลป์วิทยาลัย วันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๑๕ อำเภอพญาไท เขตกรุงเทพมหานคร ที่แสดงว่านายประจวบผู้ถูกร้องเป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๐๒ ตามเอกสารหมายเลข ร.๒ ไปสอบถามที่กระทรวงศึกษาธิการ เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้มีหนังสือตอบหนังสือของนายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ตามเอกสารหมายเลข ร.๓ มีใจความสำคัญ ๓ ข้อ คือ ข้อหนึ่งเลขานุการคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ตรวจสอบหลักฐานแล้ว นายประจวบผู้ถูกร้องไม่เคยเข้าศึกษาในโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร และใบสุทธิเล่มที่ ๐๓๓๑ เลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ ก็ไม่ใช่ใบสุทธิของโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยเช่นกัน ตามเอกสารหมายเลข ร.๕ ข้อสอง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้ส่งภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิเล่มที่ ๐๓๓๑ เลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ ไปขอให้อธิบดีกรมวิชาการตรวจสอบกับ ต.๒ ก.ของโรงเรียนต่างๆ ในปีการศึกษา ๒๕๐๒ จำนวนทั้งสิ้น ๕๒ โรงเรียน ไม่ปรากฏชื่อโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย ส่งนักเรียนเข้าสอบชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง แผนกอักษรศาสตร์ นอกจากนี้ในปีการศึกษาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการเรียกชั้นเตรียมอุดมศึกษาว่าแผนกอักษรศาสตร์ ไม่ได้เรียกว่าแผนกศิลป์ดังได้แสดงไว้ในใบสุทธิ และไม่ปรากฏว่านายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ ผู้ถูกร้อง เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) จากโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยในปี ๒๕๐๒ ตามเอกสารหมายเลข ร.๖ ข้อสามใบสุทธิเล่มที่ ๐๓๓๑ เลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ ที่แท้จริงเป็นใบสุทธิของโรงเรียนมานะวิทยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ชื่อไปเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๑๘ และโรงเรียนนั้นได้ออกให้แก่ เด็กชายเฉลิม แซ่ลี่ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๑๕ เป็นผู้สอบไล่ได้ประโยคประถมศึกษา

ตอนต้น เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๑๕ ตามเอกสารหมายเลข ๔ นายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา จึงรายงานเรื่องใบสุทธิของนายประจวบ ผู้ถูกร้อง ไปยังกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทยให้ดำเนินคดีอาญากับ นายประจวบผู้ถูกร้อง นายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาจึงมอบอำนาจให้นายอรุณ สังขสุบรรณ ปลัดจังหวัดนครราชสีมาไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนอำเภอเมืองนครราชสีมา เพื่อดำเนินคดีนายประจวบผู้ถูกร้อง พันตำรวจตรี อุทิศ กิตติกุณ พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองนครราชสีมาร่วมกับ พันตำรวจตรี สุรเทพ ช่างงาม สารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอพิมาย ได้ไปตรวจค้นค้นฉบับใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงที่บ้านนายประจวบผู้ถูกร้อง แต่ไม่พบ ตามเอกสารภาพถ่ายหมายค้นกับบันทึกการตรวจค้นดังกล่าว หมายเลข ๖ กับ ๗ พันตำรวจตรี อุทิศ ได้ทำการสอบสวนคดีร้ายนี้จนเสร็จสำนวน ตามสำนวนเอกสารหมายเลข ๑๐ พลเอกเล็ก แนวมาลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งเรื่องที่เกิดขึ้นไปให้คณะรัฐมนตรีทราบตามเอกสารหมายเลข ๘ และพลเอก เล็ก แนวมาลี ได้มีหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร แจ้งเรื่องการกล่าวหานายประจวบผู้ถูกร้องและการดำเนินคดีอาญาไปให้ทราบ ตามเอกสารหมายเลข ๙ ผู้ร้องกับพวก จึงได้ยื่นคำร้องถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้วินิจฉัยเรื่องนี้ ผู้ถูกร้องแถลงว่าไม่ตั้งใจนำสืบพยานของตน อ้างว่าขอสงวนข้อเท็จจริงอันสำคัญไว้สำหรับต่อสู้คดี ที่ผู้ถูกร้องถูกฟ้องที่ศาลจังหวัดนครราชสีมา ในข้อหาเดียวกัน

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว ที่นายประจวบผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงเป็นข้อคัดค้านว่า การใช้สิทธิของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๘๑ น่าจะเป็นกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีคุณสมบัติอยู่ก่อนการเลือกตั้งและเมื่อได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จึงได้ขาดคุณสมบัติ ไม่น่าจะเป็นกรณีที่ได้ขาดคุณสมบัติก่อนมีการเลือกตั้งนั้น เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๘๑ กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) สำหรับกรณีตามมาตรา ๑๐๓ (๔) เป็นเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๔ (๑) (๒) หรือ (๔) โดยเหตุที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๔ (๑) เป็นเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งที่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว จะต้องมีความคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๔ (๔) ก็เป็นเรื่องคุณสมบัติอื่น หากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงเห็นได้ว่าเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แม้จะเป็นเรื่องที่ได้พิจารณากันมาในชั้นรับสมัครเลือกตั้งก่อนแล้วก็ตาม แต่เมื่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๑ ให้สิทธิสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าชื่อกันยื่นคำร้องต่อประธานสภา

ผู้แทนราษฎร เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัยในเรื่องสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเพราะเหตุขาดคุณสมบัติตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งได้ ก็เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๘๑ เปิดโอกาสให้ผู้ร้องกับพวกใช้สิทธิอ้างเหตุขาดคุณสมบัติมาแต่ก่อนมีการเลือกตั้งฯ เพื่อขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยมีคำสั่งได้มิใช่เป็นเรื่องที่ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้รับเลือกตั้งแล้วขาดคุณสมบัติลงในภายหลังเหมือนกรณีอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๘๑ ผู้ร้องกับพวกจึงใช้สิทธิของตนตามรัฐธรรมนูญฯ โดยชอบและต้องด้วยกรณีที่เกิดขึ้นแล้ว และการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในเรื่องการสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของผู้ถูกร้อง เป็นไปโดยอำนาจแห่งกฎหมายรัฐธรรมนูญฯ เป็นคนละกรณีกับการกระทำของผู้ถูกร้องที่ถูกดำเนินคดีทางศาล ผลของคำพิพากษาในเรื่องนั้นกับคำวินิจฉัยในเรื่องนี้จะมีผลตรงกันหรือไม่หรือจะเป็นประการใด ก็หาใช่ข้อที่ผู้ถูกร้องจะนำมาอ้างเพื่อให้หลุดพ้นจากการพิจารณาวินิจฉัยในเรื่องนี้ ดังได้กล่าวไว้ในคำชี้แจงของผู้ถูกร้องไม่

สำหรับข้อคัดค้านว่า คำร้องของผู้ร้องเป็นคำร้องเคลือบคลุม ซึ่งผู้ถูกร้องขอให้หยิบยกขึ้นวินิจฉัยก่อนเพื่อยกคำร้องในทันทีนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า สภาพแห่งคำร้องผู้ร้องที่ได้ส่งเอกสารแนบท้ายคำร้องได้ความว่าผู้ถูกร้องได้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะหลักฐานแสดงคุณวุฒิความรู้ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งฯ ไม่ตรงกับความจริงเป็นข้อเท็จจริงที่มีข้ออ้างอิงชัดแจ้งเพียงพอให้รับเป็นคำร้อง ชอบที่จะได้รับการพิจารณาตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้แล้ว จึงไม่อาจยกคำร้องนั้นได้

ปัญหาที่เกี่ยวกับใบแทนใบสุทธิที่นายประจวบ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นไว้ขณะยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ เอกสารหมายเลข ร.๒ นั้น กรณีได้ความตามคำเบิกความของนายมณี แพร่ตกุล ซึ่งเป็นครู เป็นเจ้าของ เป็นผู้จัดการ และเป็นผู้รักษาการแทนครูใหญ่โรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยมานานประมาณ ๗ ปี และเป็นพยานของผู้ร้องกับพวกว่า เมื่อนายมณีได้ทราบข่าวเรื่องผู้ถูกร้องใช้ใบสุทธิปลอม และใบสุทธิปลอมนั้นเป็นของโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย นายมณีก็ได้ตรวจสอบทะเบียนนักเรียนกับได้ตรวจสอบแบบตบออกคะแนน หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า แบบ ต.๒ ก. ของโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยดูแล้ว ไม่ปรากฏว่า นายประจวบผู้ถูกร้องได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยแต่อย่างใด และเมื่อนายมณีได้ดูภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิของนายประจวบผู้ถูกร้อง ตามภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ เอกสารหมายเลข ร.๒ ต่อหน้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้ว นายมณีเบิกความยืนยันว่า ลายเซ็นชื่อมณี แพร่ตกุล ซึ่งเป็นลายเซ็นชื่อและนามสกุลของนายมณีในฐานะเป็นผู้รักษาการแทนครูใหญ่ ไม่ใช่ลายเซ็นชื่อและนามสกุลที่แท้จริงของนายมณีกับตราที่ประทับบนลายเซ็นชื่อของนายมณีก็ไม่ใช่ตราที่แท้จริงของโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย ทั้งข้อความที่ปรากฏในใบสุทธิตามภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ เอกสารหมายเลข ร.๒ ออกให้ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ที่

ว่าโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยสมทบสอบกับโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นายประจวบผู้ถูกร้อง สอบได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒ ก็ไม่เป็นความจริงอีกด้วย เพราะในปี พ.ศ. ๒๕๐๒ โรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยมีแต่เฉพาะแผนกวิทยาศาสตร์แผนกเดียว ไม่มีแผนกศิลป์ ทางโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยยังเก็บต้นข้าวใบสุทธิของนักเรียนปี พ.ศ. ๒๕๑๕ อยู่ ภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิตามเอกสารหมายเลข ร.๒ ไม่ใช่ของโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยกับได้ความตาม คำเบิกความของนายเอกวิทย์ ณ ถลาง อธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พยานผู้ร้องกับพวกว่า กระทรวงศึกษาธิการ รับรองวิทยฐานะของโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ โรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องไปสมทบสอบกับโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ทั้งในปีการศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๒ โรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัยไม่ได้ส่งนักเรียนชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง เข้าสอบแผนกอักษรศาสตร์ โดยเฉพาะในปีการศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๒ ยังเรียกว่าแผนกอักษรศาสตร์ ไม่ได้เรียกว่าแผนกศิลป์ การที่ในภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิเอกสารหมายเลข ร.๒ มีข้อความว่า หัวหน้า แผนกนิเทศก์และอบรม กองโรงเรียนราษฎร รับรองว่า นายประจวบผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นเตรียม อุดมศึกษาปีที่สอง (ม.๘) โดยสมทบสอบกับโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย จึงเป็นข้อขัดแย้งที่น่า สงสัย และได้ความจากคำเบิกความของนายมงคล ศรีไพรพรรณ เลขานุการคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ พยานผู้ร้องกับพวกอีกปากหนึ่งว่าโรงเรียนราษฎรจะไปซื้อแบบฟอร์มใบสุทธิ มาจากองค์การการค้าสุภาซึ่งเป็นผู้ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นผู้จัดพิมพ์แล้ว โรงเรียนราษฎรที่ได้ซื้อแบบฟอร์มใบสุทธิไป จะต้องนำแบบฟอร์มใบสุทธิมาลงทะเบียนเล่มที่กับเลขที่ ของใบสุทธิ ไว้ที่คณะกรรมการการศึกษาเอกชนเพื่อเป็นหลักฐานในการควบคุม หลักฐานที่ได้ลง ทะเบียนไว้ได้เก็บรักษาไว้ตลอดไปไม่มีการทำลาย เมื่อได้ตรวจหลักฐานเล่มที่กับเลขที่ของภาพถ่าย ใบแทนใบสุทธิตามเอกสาร หมายเลข ร.๒ ซึ่งได้แก่ใบสุทธิเล่มที่ ๐๓๓๑ กับเลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ แล้ว ปรากฏว่าเล่มที่กับเลขที่ของใบสุทธิฉบับนี้เป็นใบสุทธิของโรงเรียนมานะวิทยาที่ได้จดทะเบียนไว้

กรณีได้ความตามคำเบิกความยืนยันรับรองของพยานบุคคล กับพยานเอกสารต่าง ๆ ของ ฝ่ายผู้ร้องกับพวกดังกล่าว เมื่อนายประจวบผู้ถูกร้องไม่ได้ระบุอ้างและไม่ติดใจนำสืบพยานบุคคล และพยานเอกสารหลักฐานใด ๆ เพื่อหักล้างข้อนำสืบของผู้ร้องกับพวก คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงเห็นว่า พยานหลักฐานของผู้ร้องกับพวก มีน้ำหนักรับฟังได้มั่นคงว่า นายประจวบผู้ถูกร้องไม่เคย เป็นนักเรียนโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย ภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ เล่มที่ ๐๓๓๑ เลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ ที่แสดงว่า นายประจวบ ผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒ จากสถานศึกษาโรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย อำเภอพญาไท จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยได้สมทบสอบกับโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ตามเอกสารหมายเลข ร.๒ จึงไม่ใช่เป็นภาพถ่าย ใบแทนใบสุทธิที่แสดงว่านายประจวบผู้ถูกร้องได้เข้าเรียนที่โรงเรียนวัฒนศิลป์วิทยาลัย และสอบไล่ ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) ซึ่งที่ถูกต้อง แผนกอักษรศาสตร์ จริงตามที่แสดงไว้

ในภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ เอกสารหมายเลข ร.๒ นั้น และโดยเหตุที่ได้ความว่า ใบสุทธิเล่มที่ ๐๓๓๑ เลขที่ ร.๐๓๓๐๕๘ ตามที่ได้จดทะเบียนไว้ และได้ตรวจพบที่คณะกรรมการการศึกษาเอกชน ประกอบด้วยแบบตลกคะแนน ต.๒ ก. ที่เก็บอยู่ที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้แสดงว่าเป็นใบสุทธิที่สถานศึกษาโรงเรียนมานะวิทยา อำเภอคลองสาน จังหวัดกรุงเทพมหานคร ออกให้แก่เด็กชายเฉลิม แซ่ลี ว่าสอบไล่ได้ชั้นประโยคประถมศึกษาดอนตัน เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๑๕ มีหลักฐานตรงกันอยู่ ทั้งที่คณะกรรมการการศึกษาเอกชน และที่กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จึงฟังได้แน่นอนว่า ภาพถ่ายใบสุทธิตามเอกสารหมายเลข ร.๔ เป็นใบสุทธิที่แท้จริง เหตุนี้จึงฟังได้โดยปราศจากข้อสงสัยว่า ภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิตามเอกสารหมายเลข ร.๒ ที่นายประจวบผู้ถูกร้อง แสดงว่าเป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) ไม่เป็นภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิที่แท้จริง โดยปราศจากข้อสงสัย กรณีฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สอง (แผนกศิลป์) ตามที่ได้แสดงไว้ในภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิเอกสารหมายเลข ร.๒

ข้อที่นายประจวบผู้ถูกร้องแถลงการณ์ว่า ทำที่ได้นำสืบพยานหลักฐานมา ไม่มีต้นฉบับใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริง มาให้พยานคู่เพื่อรับรองความถูกต้อง ย่อมรับฟังเป็นความจริงไม่ได้นั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า ข้อนี้ได้รับความตามคำเบิกความของนายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการรับสมัครรับเลือกตั้งฯ กับได้รับความตามคำเบิกความของนาย-สนอง มณีภาค ซึ่งเป็นกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ โดยพยานสองคนนี้ได้เบิกความยืนยันรับกันว่าในการรับสมัครรับเลือกตั้งฯ นั้น นายประจวบผู้ถูกร้องได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งฯ พร้อมกับได้ยื่นต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริง ซึ่งมีภาพถ่ายต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงมาด้วย และนายประจวบผู้ถูกร้องได้รับรองในภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงไว้ว่าเป็นภาพถ่ายจากต้นฉบับจริง แล้วนายประจวบ ผู้ถูกร้องได้ลงลายเซ็นชื่อของผู้ถูกร้อง ได้คำรับรองไว้ต่อหน้าคณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัติของผู้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งฯ ไว้ด้วย คือตามภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงเอกสารหมายเลข ร.๒ ที่พยานทั้งสองได้ดูในขณะเบิกความต่อหน้าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ เสนอผลการตรวจสอบสวนคุณสมบัติของนายประจวบผู้ถูกร้องเสนอนายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ไปตามเอกสารหมายเลข ร.๑๔ และนายเลิศผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งรับนายประจวบผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ แล้ว นายประจวบผู้ถูกร้อง ได้ขอต้นฉบับใบแทนใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงคืนไป คณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ เห็นว่ามีภาพถ่ายต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ ที่นายประจวบผู้ถูกร้องได้รับรองความถูกต้อง และลงลายเซ็นชื่อของผู้ถูกร้องไว้ต่อหน้าคณะกรรมการตรวจสอบสวนคุณสมบัติแล้วจึงได้คืนต้นฉบับใบแทนใบสุทธิ หรือใบสุทธิตัวจริงให้นายประจวบผู้ถูกร้องรับคืนไป ขอนำสืบของผู้ร้องและพยานหลักฐาน เป็นเช่นนี้ ผู้ถูกร้องมิได้นำสืบโต้แย้งหรือแสดงพยานหลักฐานใดๆ ให้รับฟังได้เป็นอย่างอื่น คณะ

ตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเชื่อว่านายประจวบผู้ถูกร้องได้รับต้นฉบับใบสุทธิหรือใบสุทธิตัวจริงคืนไปตั้งแต่เมื่อนายเลิศ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาส่งรับนายประจวบผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เหตุนี้จึงไม่มีใบสุทธิตัวจริงอยู่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาหรือที่พนักงานสอบสวนอำเภอเมืองนครราชสีมา

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้วินิจฉัยมาแล้วแต่ต้นว่า ภาพถ่ายใบแทนใบสุทธิตามเอกสาร หมายเลข ๒ เป็นเอกสารหลักฐานที่นายประจวบผู้ถูกร้องได้ทำไว้จริง เอกสารฉบับนี้ก็ย่อมเป็นเอกสารที่รับฟังได้

การที่นายประจวบผู้ถูกร้องได้แสดงไว้ในใบสมัครรับเลือกตั้งฯ เอกสารหมายเลข ๑๑ กับในบันทึกการให้ถ้อยคำเอกสารหมายเลข ๑๕ ว่าบิดาของนายประจวบผู้ถูกร้องมีสัญชาติจีนและที่นายประจวบผู้ถูกร้องแสดงไว้ในใบสมัครรับเลือกตั้ง เอกสารหมายเลข ๑๑ กับในบันทึกการให้ถ้อยคำเอกสารหมายเลข ๑๕ ว่านายประจวบผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๘ หรือ ม.๘ แต่เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่าข้อความตามเอกสารหมายเลข ๒ มิใช่ความจริงดังได้วินิจฉัยมาในตอนต้น คำรับรองของผู้ถูกร้องตามที่ได้ลงนามเซ็นชื่อรับรองไว้ก็ย่อมเป็นเท็จ ฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นเตรียมอุดมศึกษาปีที่สองหรือชั้นมัธยมปีที่ ๘ นายประจวบผู้ถูกร้อง จึงขาดคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ เมื่อกรณีเป็นดังนี้ การใช้สิทธิของผู้ร้อง ตามรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๘๑ ประกอบด้วยมาตรา ๑๐๓(๔) จึงเป็นเรื่องที่ผู้ถูกร้องได้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งฯ มาตรา ๕๔(๑) มาตั้งแต่ก่อนยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

อาศัยเหตุผลต่างๆ ดังกล่าว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำวินิจฉัยว่า นายประจวบตั้งชัยศักดิ์ ผู้ถูกร้อง ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๕๔(๑) ประกอบด้วยมาตรา ๑๐๓(๔) และตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ สมาชิกภาพของนายประจวบ ตั้งชัยศักดิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา จึงสิ้นสุดลง

พลอากาศเอก หะริน หงสกุล

นายประพจน์ ธิระวัฒน์

นายประเทือง กীরติบุตร

ประธานรัฐสภา

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ประธานศาลฎีกา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

อธิบดีกรมอัยการ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายวิกรม เมลาพันธ์
พลโท สมิง ไตลังคะ
นายเสริม วินิจฉัยกุล
นายกมล วรรณประภา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๗ ตอนที่ ๑๑๒
ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๓๓

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

เรื่อง คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญระหว่าง
นายพินิจ จันทรสุรินทร์ และพวก กับนายบรรหาร ศิลปอาชา

คำร้องหมายเลขดำที่ ๑/๒๕๒๓

คำร้องหมายเลขแดงที่ ๑/๒๕๒๔

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๘ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๒๔

ระหว่าง { นายพินิจ จันทรสุรินทร์ กับพวก ผู้ร้อง
นายบรรหาร ศิลปอาชา ผู้ถูกร้อง

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้เสร็จแล้ว จึงวินิจฉัยดังต่อไปนี้

กรณีเรื่องนี้ นายพินิจ จันทรสุรินทร์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีรายชื่อตามบัญชีท้ายคำวินิจฉัยนี้ รวมจำนวน ๔๒ นาย ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร โดยคำร้องลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๒๓ มีความว่า ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการตั้งนายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้เข้ารับหน้าที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวแล้วนั้น บัดนี้ความปรากฏว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นบุคคลที่ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕๕ (๓) โดยบิดาเป็นคนต่างด้าวเชื้อชาติและสัญชาติจีน ทั้งตัวนายบรรหาร ศิลปอาชา ยังมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อันเป็นคุณสมบัติที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ (๑) ได้กำหนดไว้สำหรับบุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ดังนั้น นายบรรหาร ศิลปอาชา จึงเป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแต่ต้น ผู้ร้องได้ทราบมาก่อนที่พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ นายกรัฐมนตรี จะนำความขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อตั้ง นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นรัฐมนตรีนั้น พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ได้ส่งเรื่องราวเกี่ยวกับคุณสมบัติของนายบรรหาร ศิลปอาชา ไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ โดยแจ้งไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา สอบไล่ได้มัธยมปีที่ ๖ เมื่อ

พ.ศ. ๒๕๕๕ ทางคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วมีความเห็นว่า นายบรรหาร ศิลปอาชา มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง โดยให้เหตุผลว่า ในขณะที่นายบรรหาร ศิลปอาชา สอบไล่ได้มัธยมปีที่ ๖ นั้นหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการไม่มีชั้นมัธยมปีที่ ๘ ต้องถือว่ามัธยมปีที่ ๖ เป็นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้ร้องเห็นว่าไม่ถูกต้อง ขัดต่อบทบัญญัติมาตรา ๑๕ (๑) และเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นอย่างชัดเจน ซึ่งผู้ร้องจะได้เสนอรายละเอียดทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายในเรื่องนี้ต่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญต่อไป ขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๘๑

ประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้ส่งคำร้องดังกล่าวมายังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยคณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาเห็นว่าคำร้องนั้นชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปได้ จึงได้ส่งสำเนาคำร้องนั้นไปยังนายบรรหาร ศิลปอาชา ผู้ถูกร้อง โดยกำหนดให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับสำเนาคำร้อง ตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑

นายบรรหาร ศิลปอาชา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้ถูกร้อง ได้รับสำเนาคำร้อง และได้ยื่นคำชี้แจงมีความว่า ผู้ถูกร้อง เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ โดยมีเหตุผลดังนี้

(๑) มูลเหตุข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้องยังไม่เกิดเพราะเหตุ ๒ ประการ ประการแรก ผู้ถูกร้องเห็นว่ากรณีที่ผู้ถูกร้องจะขาดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ (๑) หรือไม่ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการตีความคำว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ของมาตรา ๑๕ (๑) ว่าหมายถึงอะไร ถ้าผลการตีความปรากฏว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” หมายถึงผู้จบมัธยมศึกษาปีที่ ๘ เท่านั้น ไม่คลุมถึงหลักสูตร “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๑๕ ด้วยผู้ถูกร้องซึ่งสำเร็จการศึกษาหลักสูตร “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๑๕ ก็จะขาดคุณสมบัติ แต่ถ้าการตีความปรากฏว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” หมายถึงผู้ที่สำเร็จหลักสูตร “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ตามแผนการศึกษาฉบับใดก็ได้ จะมีผลให้ผู้ถูกร้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ (๑) ด้วย ฉะนั้น เมื่อยังไม่ได้มีการตีความดังกล่าวจะถือว่าผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ (๑) ไม่ได้ ประการที่ ๒ ผู้ถูกร้องเห็นว่า การตีความของที่ประชุมใหญ่คณะกรรมการกฤษฎีกา คำพิพากษาของศาล และหนังสือเวียนของกระทรวงมหาดไทยถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ตามเอกสารท้ายคำชี้แจง ได้วินิจฉัยสอดคล้องและตรงกันว่า คำว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ตามมาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๒๓ ตามมาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓ และมาตรา ๒๐ ทวิ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๒๓ หมายถึงผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ตามแผนการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับใดก็ได้ ซึ่งเป็นหลักฐานสนับสนุนอย่างชัดเจนว่า ผู้ถูกร้องเป็นผู้มีคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๑๕ (๑)

(๒) ผู้ร้องไม่มีสิทธิยื่นคำร้องโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๓๑ มาตรา ๑๕๕ ประกอบกับมาตรา ๘๑ ได้ เพราะสิทธิการยื่นคำร้องของผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓) ยังไม่เกิดดังเหตุผลที่ชี้แจงใน (๑) และบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๕๕ ให้สิทธิแก่ผู้ร้องอาจยื่นคำร้องต่อตุลาการรัฐธรรมนูญได้ เมื่อเห็นว่าผู้ถูกร้องมีพฤติการณ์หรือกระทำการใด ๆ ที่ไม่ถูกต้อง เช่น มีพฤติการณ์ว่าได้ปลอมแปลงเอกสารหลักฐานคุณสมบัติ หรือไม่ได้สำเร็จการศึกษาถึงชั้น ม.๖ ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ (เช่น มีคุณสมบัติเพียง ม.๕ หรือ ม.๓ เป็นต้น) หรือต้องคำพิพากษาของศาลให้จำคุกหรือตายหรือลาออก ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวผู้ถูกร้อง บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมาตรานี้ ไม่ได้ให้อำนาจแก่บุคคลใดที่จะยื่นคำร้องเพื่อขอให้ตีความกฎหมายหรืออาศัยการตีความบังหน้าเพื่อใช้สิทธิยื่นคำร้องกล่าวโทษบุคคลอื่นว่าขาดคุณสมบัติได้ ดังนั้นเมื่อไม่ปรากฏข้อเท็จจริงหรือหลักฐานใด ๆ ที่บ่งชี้ว่า ผู้ถูกร้องมีพฤติการณ์หรือได้กระทำการใด ๆ ที่ไม่ถูกต้อง อันเป็นเหตุให้ผู้ร้องอ้างเป็นเหตุร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ ได้ดังกล่าว ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณา และวินิจฉัยความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องได้

(๓) การพิจารณาต่อไป น่าจะไม่ใช่เหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงด้วยเหตุผล ๓ ประการ ประการแรกบทบัญญัติมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ถูกแก้ไขใหม่แล้วโดยมาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ ก็นัดคำว่า “ชั้นมัธยมปีที่แปดหรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้า หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ แล้วแต่กรณี” ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ออก แล้วแก้ไขเป็นว่า “ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ” ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ แทน กล่าวคือ การที่พระราชบัญญัติฉบับใหม่ตัดคำว่า พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่ต่อท้ายแผนการศึกษาของชาติออกก็เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและครอบคลุมแผนการศึกษาของชาติฉบับต่าง ๆ ทั้งในอดีต ปัจจุบันและที่จะมีขึ้นต่อไปในอนาคต โดยให้ปรับตัวได้ตามยุคตามสมัย ไม่จำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายใหม่อีกทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษา ฯ เหตุผลประการที่ ๒ ผู้ถูกร้องอ้างว่าภายหลังที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๒๓ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๒๓ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัด (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้ประกาศใช้แล้วได้มีการวินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานสำหรับทางปฏิบัติตามมาตรา ๑๕ (๑) ในรูปของการตีความของที่ประชุมใหญ่ของคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๒๓ ในรูปของคำพิพากษาศาลจังหวัดอ่างทอง เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๒๓ กดีหมายเลขแดงที่ ๗๕/๒๕๒๓ และในรูปหนังสือเวียนของกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.๐๓๑๔/ว ๖๒๗ ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๓ กับที่ มท. ๐๓๑๔/ว ๕๔๕ ลงวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๒๓ มีความเห็นสอดคล้องและตรงกันว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ในมาตรา ๑๕ (๑) กลุ่มถึงผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตร “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ตามแผนการศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๕ ด้วยและได้มีการนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) สมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) และสมาชิกสภาเทศบาล(ส.ท.) แล้วหลายครั้งปรากฏว่ามีผู้ได้รับการเลือกตั้ง อันเป็นผลมาจากการวินิจฉัยของทั้ง ๓ สถาบันดังกล่าวเป็นจำนวนมาก หากการพิจารณาและวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญปรากฏผลในทางตรงกันข้ามก็อาจจะทำให้มี ส.ส., ส.จ. และ ส.ท. ที่ได้รับเลือกตั้งต้องสิ้นสุดสภาพลงเป็นอันมาก ซึ่งจะทำให้เกิดความวุ่นวาย เป็นเหตุให้มีการฟ้องร้องทำให้การบริหารราชการแผ่นดินต้องเสียหาย และกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศ เหตุผลประการที่ ๓ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๑๕ ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๑๕ คือผู้ที่สำเร็จหลักสูตร “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ดังนั้นการพิจารณาต่อไปจึงไม่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องต้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๕ (๓)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมา ผู้ถูกร้องจึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญทำคำวินิจฉัยยกคำร้องของผู้ร้องเสีย หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นสมควรดำเนินการพิจารณาต่อไป ผู้ถูกร้องก็พร้อมที่จะชี้แจงและพิสูจน์คุณสมบัติของผู้ถูกร้องต่อไป

ได้มีผู้ร้องจำนวน ๕ นาย คือ นายพินิจ จันทรสุนทร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรดิติ์ พันเอก อุดม ทวีวัฒน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด นายประยูร สุรนิงส์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี และนายสามารถ เจริญรัตน์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดสุรินทร์ ยื่นคำแถลงการณ์ก่อนวันพิจารณาครั้งแรก เพื่อประกอบการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีความพอแยกได้ ดังนี้

(๑) หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือแผนการศึกษาของชาติ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไว้อย่างไรนั้น ปรากฏตามบันทึกของนายเอกวิทย์ ณ ถลาง อธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๓ เรื่องคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เกี่ยวกับปัญหาการตีความในมาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีใจความโดยสรุปว่า ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ว่า บุคคลดังกล่าวจะต้องสอบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแผนการศึกษาของชาตินั้น โดยที่แผนการศึกษาชาติของประเทศไทยมีด้วยกันหลายฉบับ หากพิจารณาแผนการศึกษาชาติปี พ.ศ. ๒๕๓๕ และแผนการศึกษาชาติปี พ.ศ. ๒๕๔๔ มีประเด็นที่เป็นปัญหาด้านการตีความ กล่าวคือ ผู้ที่เรียนสำเร็จชั้นวิสามัญตอนปลาย หรือ ม.๖ นั้น หากพิจารณาซึ่งระดับชั้นเรียนอาจแปลได้ว่าเป็น ผู้สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้ง ๆ ระบบการเรียนตามแผนการศึกษาชาติทั้ง ๒ ฉบับ ผู้เรียนใช้เวลา ๑๐ ปี แท้ที่จริงหากจะให้จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ก็จะต้องเรียนเตรียมอุดมศึกษาอีก ๒ ปี ตามแผนการศึกษาชาติ ซึ่งนายเอกวิทย์ ณ ถลาง อธิบดีกรมวิชาการได้สรุปความเห็นไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็น แผนการศึกษาชาติฉบับใดการจะจบมัธยมศึกษาตอนปลาย จะต้องใช้เวลาเรียน ๑๒ ปี ในบันทึกความเห็นนี้อ้างด้วยว่า อนุสนธิหนังสือด่วนมาก ที่ ศธ ๐๖๐๘/๓๘๘๔๓ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๒๒ ได้ชี้ให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ผู้มีคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเป็นผู้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับชั้นประโยคมัธยมศึกษาบริบูรณ์ (ม.๘) ชั้นประโยคเตรียมอุดมศึกษา ชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสรุปได้ว่ามัธยมศึกษาตอนปลายตามนัยดังกล่าว จะต้องใช้เวลา ๑๒ ปี ไม่ใช่ ๑๐ ปี ผู้ร้องเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการกำหนดหลักสูตร และวางแผนการศึกษาของชาติจึงพึงยุติได้ตามบันทึกของอธิบดีกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการว่าบุคคลจะสำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลายได้ จะต้องเป็นผู้เรียนตามหลักสูตร ๑๒ ปี ตามคำชี้แจงของนายบรรหาร ศิลปอาชา ผู้ถูกร้องไม่ปรากฏชัดแจ้งว่าผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาระดับใด แต่พออนุมานได้ว่าจบมัธยมปีที่ ๖ ไม่ถึงชั้นมัธยมปีที่ ๘ ทั้งไม่อาจจะรู้ได้ว่าเรียนสำเร็จด้วยการสอบเทียบความรู้ หรือเข้าเรียนในโรงเรียนตามปกติ ซึ่งอย่างไรก็ตาม การเรียนจบแม้จะเข้าเรียนตามปกติ ก็มีกำหนดเวลาเรียนเพียง ๑๐ ปี จะถือว่าสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีกำหนดเวลาเรียน ๑๒ ปี ไม่ได้

(๒) ปัญหาว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๕ (๑) ได้เปลี่ยนแปลงหลักการที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวให้ผิดไปจากมาตรา ๑๕ ของพระราชบัญญัติฉบับเดิมหรือไม่ ผู้ร้องเห็นว่า การตัดถ้อยคำว่า “ชั้นมัธยมปีที่แปด หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ห้า” ออก คงเหลือไว้แต่คำว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างเดียว ไม่ทำให้คุณสมบัติที่เกี่ยวกับวุฒิการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป เพราะชั้นมัธยมปีที่ ๘ ก็ดี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ก็ดี ตามแผนการศึกษาของชาติ ต่างก็มีกำหนดเวลา ๑๒ ปีเช่นเดียวกัน ส่วนข้อความที่พระราชบัญญัติฉบับเดิมใช้ว่า “ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐”

แต่ในพระราชบัญญัติฉบับแก้ไขเพิ่มเติมได้ตัดข้อความว่า “พ.ศ. ๒๕๒๐” ออกนั้น หากว่ากฎหมายต้องการให้เลิกใช้แผนการศึกษาของชาติฉบับใดฉบับหนึ่งได้ก็หาไม่ เพราะตามหลักทั่วไปไม่ว่ากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับซึ่งตราขึ้นไว้ในเรื่องใดก็ตาม ถ้าต่อมาได้มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับในเรื่องเดียวกันนั้นออกมาใหม่ กฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับเดิมก็ย่อมถูกยกเลิกไปโดยปริยาย ฉะนั้น คำว่า “พ.ศ. ๒๕๒๐” ทำยคำว่ายแผนการศึกษาของชาติในมาตรา ๑๕ เดิมจึงเป็นข้อความที่เป็นส่วนเกิน ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายก็ได้

(๓) ที่ผู้ถูกร้องชี้แจงอ้างคำวินิจฉัย ของคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นทำนองว่า ผู้สำเร็จการศึกษา ในขณะที่แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๕๔๔ ต้องถือว่ามัธยมปีที่ ๖ เป็นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น ผู้ร้องเห็นว่า ถ้าหากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาตรา ๑๕ (๑) ต้องการให้เป็นเช่นนั้น กฎหมายต้องบัญญัติไว้ชัดเจนว่า ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติในขณะที่ยุ่่นสอบไล่ได้” เมื่อกฎหมายมิได้ระบุว่า เป็นแผนการศึกษาฉบับใดเช่นนี้ ก็ต้องใช้แผนการศึกษาที่ใช้อยู่ในขณะที่จะต้องมีการปฏิบัติตามบทกฎหมายนั้น การตีความกฎหมายตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องจึงขัดกับตัวอักษรที่ปรากฏในมาตรา ๑๕ (๑)

ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิร้องขอให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด เพราะยังไม่มี การตีความคำว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” หมายถึงอะไรนั้น ผู้ร้องเห็นว่า ผู้ร้องยื่นคำร้องโดยอาศัย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๘๑ และ มาตรา ๑๕๕ (๓) เป็นคนละเรื่องกับ ปัญหาการตีความในพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ เป็นสิทธิโดยเฉพาะของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ

การที่ผู้ถูกร้องส่งสำเนาคำสั่งของศาลจังหวัดอ่างทอง กดีหมายเลขแดงที่ ๗๕/๒๕๒๓ ประกอบ คำชี้แจงว่า ศาลจังหวัดอ่างทองสั่งยกคำร้องของผู้ร้องในคดีนั้น ซึ่งขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการสมัคร รับเลือกตั้งของผู้สมัครซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว แต่ไม่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๘ นั้น ผู้ร้องเห็นว่า คำสั่งของศาลดังกล่าวสั่งให้ยกคำร้องเพราะผู้ร้องคดีนั้นไม่มีพยานที่ตนกล่าวอ้างว่าผู้ถูกคัดค้านขาด คุณสมบัติมาสนับสนุน อันเป็นการบกพร่องในการดำเนินคดี หากได้ชี้ขาดเกี่ยวกับวุฒิการศึกษาของ ผู้สมัครตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งไม่

คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ได้แนบสำเนาคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๑๗๖๕/๒๕๒๒ มาด้วย คำพิพากษา ฎีกาดังกล่าว เป็นเรื่องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จังหวัดชัยภูมิ โดยผู้ร้องคดีนั้น ร้องว่าผู้คัดค้าน ซึ่งได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีบิดาเป็นคนต่างด้าว ขาดคุณสมบัติ ฝ่ายผู้คัดค้านต่อสู้ว่าบิดาได้แปลงชาติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๗ ก่อนจะมีการเลือกตั้ง ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาด ว่าผู้คัดค้านมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะบทบัญญัติ มาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง หมายถึงขณะสมัครมีบิดาเป็นคนต่างด้าว มิใช่ขณะผู้คัดค้านเกิด กรณีตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้เป็น เรื่องคุณสมบัติของผู้สมัคร ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวเช่นเดียวกับเรื่องของผู้ถูกร้อง จึงถือเป็นบรรทัดฐาน

ได้ว่าการพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครต้องถือเอาคุณสมบัติ หรือวุฒิการศึกษาในขณะที่บุคคลนั้น เข้าสมัครรับเลือกตั้ง หรือในกรณีของผู้ถูกร้องก็ต้องถือเอาคุณสมบัติ ในขณะที่ได้รับแต่งตั้งเป็น รัฐมนตรี มิใช่ขณะผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษา

ในที่สุดผู้ร้องจำนวน ๕ นายได้แถลงว่า ที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่าหากตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ชี้ขาดว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเพราะขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลจะต้องเสียบประมาณในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภาจังหวัดเป็น จำนวนมากนั้น ผู้ร้องเห็นว่ามิใช่เหตุผลที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะยกขึ้นวินิจฉัย อย่างไรก็ดีผู้ถูกร้อง อาจจะไม่รู้ถึงว่าขณะนี้มีกฎหมายซึ่งออกมาในรูปประกาศของคณะปฏิวัติบัญญัติไว้ว่า มิให้มีการเลือกตั้ง ซ่อมแทนตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล หรือสมาชิกสภาจังหวัดที่ว่างลงไม่ว่ากรณีใด ๆ ไซ้บังคับอยู่ จึงไม่มีการเสียหายใด ๆ เกิดขึ้น ดังที่ผู้ถูกร้องกล่าวอ้าง

สำหรับผู้ถูกร้องได้ส่งเอกสารหนังสือรับรองความรู้ว่าสอบไล่ได้ครั้งสุดท้ายมัธยม ๖ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๔๘๕ โดยสอบที่โรงเรียนประจำจังหวัด “โรงเรียนกรรมสูตรศึกษาลัย” จังหวัดสุพรรณบุรี และแจ้งว่าตัวประกาศนียบัตรได้สูญหายไปนานแล้ว พร้อมกับส่งบันทึกผลการสอบไล่ได้ชั้นมัธยม ๖ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

ในการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ระบุนายบุคคล และเอกสารขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกมาเป็นพยานแล้ว ในวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๒๓ ได้สืบ นายพินิจ จันทรสรินทร์ ผู้ร้อง และนายเฉลิม สิทธิชัย ศึกษาธิการจังหวัดศรีสะเกษพยานผู้ร้องไปได้ ๒ ปาก รวมทั้งให้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องตรวจเอกสารที่อ้างเป็นพยานหลักฐาน เท่าที่เรียกมาได้เป็นที่รับรองถูกต้องแล้ว

เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๒๓ ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำแถลงโดยสรุปว่าเรื่องนี้ผู้ร้องได้ร้องต่อคณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญแบบมือเปล่า ไม่ปรากฏว่าแสดงเอกสาร หรือหลักฐานใดพิสูจน์ว่าผู้ถูกร้องเป็น ผู้ขาดคุณสมบัติการเป็นรัฐมนตรี แต่กลับอาศัยอำนาจของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกเอกสาร และ หลักฐานต่าง ๆ ซึ่งผู้ร้องเองก็ไม่ทราบว่ามียุหรือไม่มี และจะเป็นหลักฐานพิสูจน์ว่าผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติ หรือไม่มี ผู้ถูกร้องจึงรู้สึกว่าเป็นการกระทำที่มีขอบประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งในระหว่างการพิจารณา ผู้ร้องได้เพิ่มเติมข้อกล่าวหาอีก ๒ ประการ คือกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องไม่ได้สำเร็จการศึกษามัธยมปีที่ ๖ ตามแผนการศึกษาปี ๒๔๗๕ และกล่าวหาว่าผู้ถูกร้องเป็นผู้สอบเทียบ ม.๖ ได้ โดยมิได้เรียนติดต่อกัน ซึ่งผู้ถูกร้องเห็นว่าไม่ชอบด้วยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๔ แสดงให้เห็นว่าคำร้องเดิมคลุมเคลือ ปราศจากมูลเหตุที่อาศัยเป็นหลัก แห่งข้ออ้างได้ จึงขอความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกร้อง

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาคำแถลงของผู้ถูกร้องแล้วเห็นว่าตามที่ผู้ร้องได้ระบุ
พยานขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณา เรื่องนี้
ย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖ ซึ่งผู้ถูกร้องเอง
ก็มีสิทธิที่จะอ้างพยานหลักฐานได้ตาม มาตรา ๑๕ เช่นเดียวกัน ส่วนที่อ้างว่าผู้ร้องกล่าวหาเพิ่มเติม
ระหว่างการพิจารณานั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าเพียงคำแถลงและคำพยานฝ่ายผู้ร้อง หากใช่
เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการ
รัฐธรรมนูญไม่ คำร้องเดิมของผู้ร้องที่ร้องว่า ผู้ถูกร้องมีคุณวุฒิการศึกษาต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย ยังเป็นมูลเหตุที่ชอบจะได้รับการพิจารณาต่อไปตาม มาตรา ๑๑ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
จึงมีคำสั่งให้ดำเนินการพิจารณาต่อไป เมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๒๓

ในเวลาต่อมา ผู้ร้องได้นำนายสมชาย วุฑฒิปรีชา รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นายเปรม
มาลากุล ผู้ร้อง นายสมถวิล วชิรรัตนปรีชญ์ ผู้ร้อง และนายประยูร สุรนิวงศ์ ผู้ร้อง เข้าสืบ รวมทั้ง
ได้ยื่นเอกสารอีกหลายฉบับเป็นพยานหลักฐานแล้วนายเปรม มาลากุล ผู้ร้อง ได้แถลงแทนผู้ร้องทุกคน
ว่าตั้งใจสืบพยานเพียงเท่านี้ ส่วนผู้ถูกร้องแถลงไม่ตั้งใจสืบพยาน เพราะเหตุผลชัดเจนอยู่แล้ว ผู้ร้อง
ได้นำพยานมาสืบดังนี้

นายพินิจ จันทรสุรินทร์ ผู้ร้องให้การว่า ที่ร้องว่านายบรรหารवादคุณสมบัติการเป็นรัฐมนตรี เพราะ
ต้องมีคุณสมบัติสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ฯ คือผู้ถูกร้องมีบิดาเป็นคนต่างด้าว
ต้องสอบไล่ได้มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือที่เรียกกันว่ามัธยมปีที่ ๘ หรือเตรียมอุดมศึกษาหรือเทียบเท่า
ที่ร้องเช่นนั้นก็เพื่อความถูกต้อง มิได้มีสาเหตุส่วนตัว พยานเชื่อว่าผู้ถูกร้องสำเร็จเพียงมัธยม
ปีที่ ๖ ซึ่งเห็นว่าไม่เท่ากับมัธยมศึกษาตอนปลายต้องเรียนอีก ๒ ปี จึงจะเข้าลักษณะคุณสมบัติ
ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ แม้ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๒๓ พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ
ฉบับที่ ๒ จะบัญญัติว่ามัธยมศึกษาตอนปลายโดยไม่ปรากฏ พ.ศ. แผนการศึกษาของชาติ แต่ใน
รัฐสภาวาระที่ ๒ กะเนนเสียง ให้คงตามร่างของกรรมาธิการก็เช่นกัน ๑๖๔ ต่อ ๖๗ นอกจากวุฒิการศึกษา
ของผู้ถูกร้องแล้วไม่มีเหตุผลอื่นใดอีก

นายเฉลิม สิทธิชัย พยานให้การว่า พยานเป็นผู้ออกหนังสือรับรองความรู้ของผู้ถูกร้อง เมื่อ
พยานเป็นศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรีว่าสอบ ม.๖ ได้เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๔๕ ที่โรงเรียนประจำ
จังหวัดสุพรรณบุรีจริง โดยพยานได้ดูหลักฐานจากแบบ ต.๒ ก. และได้ตรวจสอบแน่ชัด พยานดู
แต่แบบ ต.๒ ก. ไม่ได้ดูทะเบียนนักเรียนโรงเรียนประจำวิทยาลัยที่รับรองเพราะมีคำสั่งกองโรงเรียน
ราษฎร ให้ออกไปรับรองนักเรียนของโรงเรียนที่เลิกล้มกิจการไปแล้วได้ การออกไปรับรองได้อาศัย
เอกสารหมายเลข ๒ (บันทึกผลการสอบที่อยู่จังหวัดสุพรรณบุรี) มิได้อาศัยเอกสารหมายเลข ๓ (บันทึก
ผลการสอบที่อยู่กระทรวงศึกษาธิการ) คำว่าประโยคมัธยมศึกษา (ม.๖) ในเอกสารหมายเลข ๒ กับคำว่า

ประโยชน์ชมบริบูรณ์ (ม.๖) ในเอกสารหมายเลข ๓ ทั้ง ๒ ราชนี้ มีวงเล็บ ม.๖ ไว้เหมือนกัน แม้ตัวอักษรจะต่างกันพยานก็เชื่อว่าผู้ถูกร้องจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ เหตุที่ในช่อง “เวลาเรียนในประโยชน์” ของเอกสารหมายเลข ๒-๓ ไม่มีกรอกไว้อาจเป็นเพราะผู้ทำ ต.๒ ก. ไม่ละเอียดก็ได้ ถ้าเป็นนักเรียนสมัครสอบเข้าใช้แบบ ต.๒ ข. รายชื่อในเอกสารหมายเลข ๒-๓ เข้าใจว่าเป็นรายชื่อนักเรียนของโรงเรียน ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่ว่าผู้จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาภาคบังคับต้องมีอายุถึง ๗ ปีบริบูรณ์นั้นเป็นเรื่องของหลักการ แต่ในทางปฏิบัติเข้าเรียนชั้นประถม ๑ อายุเพียง ๔-๕ ปีก็มี

นายสมชัย วุฑฒิปริชชา พยานให้การว่า พยานศึกษาจบชั้นมัธยมปีที่ ๖ โรงเรียนมัธยมวัดราชบพิชเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๑ แล้วเข้าโรงเรียนฝึกหัดครูบ้านสมเด็จ นอกจากโรงเรียนฝึกหัดครู ก็มีโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา พยานได้ดูแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๕๗ (เอกสารหมายเลข ๕) แล้ว ที่พยานจบมัธยมปีที่ ๖ ยังอยู่ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ใช้เวลาเรียน ๑๐ ปีจึงจบ ถ้าจะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยต้องเรียนอีก ๒ ปี แผนภูมิระบบการศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๐ ตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายต้องใช้เวลาเรียน ๑๒ ปี ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ เรียกชั้นสุดท้ายของมัธยมศึกษาตอนปลายว่า “ม.ศ. ๕” แต่ตามแผนภูมิระบบการศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๐ เรียกว่า “ม.๖” ฉะนั้น ในปี ๒๕๒๐ ผู้จบมัธยมศึกษาตอนปลายเข้าเรียนมหาวิทยาลัยได้ คำว่า “ม.๖” ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ กับคำว่า “ม.๖” ในแผนภูมิฯ พ.ศ. ๒๕๒๐ มีความหมายไม่เหมือนกัน เพราะอย่างแรกต้องใช้เวลาเรียนจากประถม ๑ เป็นเวลา ๑๐ ปี แต่อย่างหลังใช้เวลา ๑๒ ปี คำว่า “มัธยมศึกษา” ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๕(๑) นั้น มีอยู่ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ กับ พ.ศ. ๒๕๒๐ การที่พระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ ไม่มีคำว่า “พ.ศ. ๒๕๒๐” เช่นในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ พ.ศ. ๒๕๒๒ นั้น ทำให้พยานสงสัยว่าพระราชบัญญัติฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๓ นี้จะใช้แผนการศึกษาของชาติฉบับใดก็ได้ แต่พยานไม่แน่ใจ

พยานให้การต่อไปว่าแบบ ต.๒ ก. ถ้าทำขึ้นหลายฉบับข้อความต้องตรงกันโรงเรียนราษฎรที่เลิกกิจการแล้วต้องส่ง ต.๒ ก. ไปเก็บที่ศึกษาธิการจังหวัด จะต้องส่งกระทรวงศึกษาธิการหรือไม่ก็ได้ ที่กำหนดอายุไว้ในแผนการศึกษาของชาติว่า เข้าเรียนชั้นใดต้องมีอายุเท่าใด เป็นการกำหนดว่าควรจะมีอายุเท่านั้น กำหนดเวลาให้เรียนแต่ละช่วงก็เป็นเรื่องที่จะต้องเป็น ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่กำหนดว่า ๑๐ ปี จึงจะจบมัธยม ๖ และตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๐ ที่กำหนด ๑๒ ปีนั้น อาจจะน้อยปีหรือมากกว่าที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษานั้น ๆ ก็ได้แล้วแต่ความสามารถของผู้เข้าเรียน เมื่อพยานเรียนชั้นประถม-มัธยมมีระเบียบการสอบไล่กำหนดว่าต้องมีเวลาเรียนตามกฎจึงจะมีสิทธิเข้าสอบไล่ แต่กำหนดนั้นจะเป็นร้อยละ ๕๐ หรือร้อยละ ๘๐ ของเวลาเรียนพยานจำไม่ได้ เวลาเรียนของนักเรียนจดไว้เป็นหลักฐานในบัญชีเรียกชื่อและต้องนำมาลงไว้ในช่องเวลาของ ต.๒ ก. ด้วย

นายเปรม มาลากุล ผู้ร้องให้การว่า พยานดูเอกสารที่กระทรวงศึกษาธิการส่งมาตามหนังสือ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๓ (เอกสารหมายเลข ๘) ปรากฏว่าอันดับที่ ๑๑ มีชื่อเด็กชายเด็กหญิง แซ่เบ๊ และในเอกสารหมายเลข ๘ คือทะเบียนโรงเรียนประทีปวิทยาเล่ม ๑ หน้า ๕ อันดับที่ ๔๑ ปรากฏว่า ชื่อ นายเด็กหญิงมีรอยขีดฆ่าคำว่า แซ่เบ๊ มีรอยเขียนคำว่า รัตนสินธพ ไว้ข้างๆ ทำให้พยานสงสัยว่า จะเป็นบุคคลคนเดียวกันหรือเปล่า เนื่องจากในช่องหมายเหตุของเอกสารหมายเลข ๘ มีจุดแจ้งไว้ว่า ได้รับอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อจากอำเภอ และมีชื่อบุคคลว่า ป. แสงประทีป กำกับอยู่ พยานไปขอตรวจดู ที่อำเภอป้อมปราบตามที่หมายเหตุไว้ เจ้าหน้าที่อำเภอแจ้งว่าไม่สามารถค้นพบได้เพราะต้องใช้เวลานาน ในการค้น พยานเห็นว่าพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๕ คำว่าไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายนี้ เขียนเหมือนกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ และแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ ในฐานะที่พยานเป็นทนายความและมีความรู้ทางกฎหมาย พยานมีความเห็น ว่า ความหมายของคำว่ามัธยมศึกษาตอนปลายที่ระบุใน (๑) ของมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ มีความหมายเช่นเดียวกันกับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๐ เท่านั้น ไม่มีแผนการศึกษา ฯ พ.ศ. อื่นใดที่เขียนทุกตัวอักษรเหมือนกับ พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๕ (๑) นี้

นายสมถวิล วชิรรัตนปรีชญ์ ผู้ร้องให้การว่า ขอให้การเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับตัวพยาน เป็นการเทียบเคียงกับการศึกษาของผู้ถูกร้องว่า พยานเรียนชั้นประถมปีที่ ๑ เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๒ เมื่ออายุย่างเข้าปีที่ ๘ และสำเร็จชั้นมัธยมบริบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๑ รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น ๑๐ ปี การศึกษาของพยานอยู่ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ พยานมีความสงสัยในคุณสมบัติของผู้ถูกร้องในการที่จะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร คือผู้ถูกร้องมีเวลาศึกษาครบ ๑๐ ปี หรือไม่ รู้สึกว่าขัดกับมาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งมีเจตนาให้ใช้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๓ และ พ.ศ. ๒๕๒๐ และต้องมีเวลาเรียนติดต่อกัน ๑๒ ปี

นายประยูร สุรนิวงศ์ ผู้ร้องให้การว่า ในการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๕ โดยแก้ไขตามร่างพระราชบัญญัติฉบับใหม่ คือ พระราชบัญญัติ การเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ นั้น ได้มีการอภิปรายกันดังปรากฏในรายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ ๑๖/๒๕๒๒ วันศุกร์ที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๒๒ (เอกสารหมายเลข ๑๐) และในรายงานการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ ๑๗ (สมัยวิสามัญ) วันศุกร์ที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓ (เอกสารหมายเลข ๑๑) พยานได้อยู่ใน ที่ประชุมด้วย ในวาระที่ ๒ ของการพิจารณาได้มีการแปรบัญญัติขอลดวุฒิการศึกษาของผู้สมัครรับ เลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรให้ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ผลการลงมติของที่ประชุมรัฐสภา ให้ยื่นไว้ตามร่างเดิมด้วยคะแนนเสียง ๑๖๔ ต่อ ๖๗ มีคำอภิปรายของพยานอยู่ในเอกสารหมายเลข ๑๑ หน้า ๔๑ ในการอภิปรายดังกล่าว คำว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” นั้น พยานทราบว่ามีความหมาย ว่าสูงกว่ามัธยมปีที่ ๖ ประธานรัฐสภาได้กล่าวไว้ในเอกสารหมายเลข ๑๑ หน้า ๔๓

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง คำแถลงการณ์ของผู้ร้อง คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง และพยานหลักฐานของทั้งสองฝ่ายแล้วเห็นว่า มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยอยู่ ๓ ประเด็น คือ

๑. ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้อง โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕๕ ประกอบด้วย มาตรา ๘๑ เพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงได้หรือไม่

๒. ผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ โดยการสอบเทียบความรู้หรือเข้าเรียนในโรงเรียน ตามกำหนดเวลา และ

๓. มัธยมปีที่ ๖ ใน พ.ศ. ๒๔๘๘ ซึ่งผู้ถูกร้องสอบไล่ได้นั้นเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๘ (๑) หรือไม่

สำหรับประเด็นแรกนั้นผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิยื่นคำร้องเพราะมูลเหตุข้ออ้างที่อาศัย เป็นหลักแห่งคำร้องยังไม่เกิด เนื่องจากยังไม่มีมติความคำว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ที่บัญญัติ ไว้ในมาตรา ๑๘ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ ว่ามีความหมายอย่างไร ฉะนั้น ผู้ร้องจะอ้างว่าผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๘ (๑) มิได้ และ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญมิได้ให้อำนาจบุคคลใดยื่นคำร้องขอให้ตีความเพื่อใช้สิทธิยื่นคำร้องกล่าวโทษ บุคคลอื่นว่าขาดคุณสมบัติ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาปัญหานี้แล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕๕ บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง เฉพาะตัวเมื่อ ๑) ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๘๔ (๑) (๒) หรือ (๔) ในกรณีที่รัฐมนตรีมิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑)ให้นำบทบัญญัติ

มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ และ มาตรา ๘๓ มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรี ตาม (๒) (๓) (๔) หรือ (๖)” และมาตรา ๘๑ บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่ง สภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง ๑) และ ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพ ของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ๑) ฉะนั้น ปัญหาที่ว่ารัฐมนตรีผู้ใดจะขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕๕ (๓) ดังกล่าว อันจะเป็นเหตุให้การเป็นรัฐมนตรีของผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ จึงต้องนำบทบัญญัติ แห่งมาตรา ๘๑ ที่ให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลง

หรือไม่มาใช้บังคับด้วย กล่าวคือ สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง เพื่อให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ส่วนที่ผู้ถูกร้องอ้างว่าเมื่อยังไม่มีมติความกล่าว “มัธยมศึกษาตอนปลาย” ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มาตรา ๑๕ (๑) ผู้ร้องจึงจะร้องว่า ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๕ (๑) มิได้นั้นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าการตีความดังกล่าวเป็นขั้นตอนส่วนหนึ่งแห่งการวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มิได้เกี่ยวกับปัญหาที่ว่าผู้ร้องมีสิทธิร้องหรือไม่ เพราะสิทธิที่จะร้องได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับมาตรา ๑๕๕ ประกอบด้วยมาตรา ๘๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังกล่าวแล้ว ด้วยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องในเรื่องนี้

สำหรับประเด็นที่สองที่ว่า ผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ โดยการสอบเทียบความรู้หรือเข้าเรียนในโรงเรียนตามกำหนดเวลานั้น ทั้งผู้ร้องและผู้ถูกร้องต่างก็ไม่มีพยานหลักฐานโดยตรงมาสืบให้เห็นว่า ความจริงเป็นอย่างไร เพียงแต่ได้ความตามคำให้การของนายเฉลิม สิทธิชัย พยานของผู้ร้องว่า พยานเป็นผู้ออกหนังสือรับรองความรู้ของผู้ถูกร้องเมื่อพยานเป็นศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี โดยได้ตรวจสอบหลักฐานจากแบบ ต.๒ ก. ที่อยู่ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นนักเรียนโรงเรียนประทีปวิทยาลัย อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ เมื่อวันที่ ๕ มีนาคม ๒๔๘๕ โดยสอบที่โรงเรียนประจำจังหวัดสุพรรณบุรีจริง และยังได้ความจากนายเฉลิมด้วยว่า ถ้าเป็นนักเรียนสมัครสอบเข้า ใช้แบบ ต.๒ ข. และปรากฏตามทะเบียนนักเรียนของโรงเรียนประทีปวิทยาลัย ซึ่งผู้ร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกมาจากนายเฉลิม สิทธิชัย อดีตศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรีว่า ผู้ถูกร้องสอบได้มัธยมปีที่ ๑ จากโรงเรียนประทีปวิทยาลัย ๑ มาแล้ว แล้วจึงแยกมาเข้าโรงเรียนประทีปวิทยาลัย ๒ ตั้งแต่วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๔๘๔ และถูกจำหน่ายบัญชีนักเรียน เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๘๕ โดยระบุว่า เรียนจบชั้นมัธยมบริบูรณ์ ม.๖ นอกจากนี้ ปรากฏตามบันทึกผลการสอบไล่ (ต.๒ ก.) ฉบับที่อยู่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรีและฉบับที่อยู่กระทรวงศึกษาธิการซึ่งผู้ร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเรียกมาว่า ผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ เพียงแต่มีข้อความแตกต่างกันระหว่าง ต.๒ ก. ๒ ฉบับนี้คือ ฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ใช้ข้อความว่า “สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปลาย (ม.๖)” ส่วนฉบับที่เก็บรักษาไว้ที่กระทรวงศึกษาธิการใช้ข้อความว่า “สอบไล่ได้ประโยคมัธยมบริบูรณ์ (ม.๖)” เท่านั้น ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ตรวจ ต.๒ ก. ทั้งสองฉบับดังกล่าวแล้วเห็นว่าเป็นกระดาษที่มีลักษณะเก่า สีส้มที่เขียนก็เป็นสีหมึกที่เห็นได้ชัดว่าเขียนไว้นานแล้ว จึงเชื่อได้ว่าเป็น ต.๒ ก. ที่แท้จริงทั้งสองฉบับ

ส่วนข้อความที่เขียนไว้ไม่ตรงกันดังกล่าวข้างต้น อาจเป็นความผิดพลาดของผู้เขียนก็ได้เพราะเขียนคนละครั้ง และมีได้ตรวจสอบให้ตรงกัน นอกจากนี้ ปรากฏตามบัญชีเงินค่าเล่าเรียนของโรงเรียนประทีปวิทยา (น่าจะหมายถึงโรงเรียนประทีปวิทยาลัйдังกล่าวมาข้างต้นนั่นเอง) ซึ่งโรงเรียนได้ทำขึ้นเอง ตามบันทึกปากคำของนางประจุม สังข์หิรัญ อดีตเจ้าของและครูใหญ่โรงเรียนประทีปวิทยา ซึ่งให้ถ้อยคำแก่เจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการว่ามีพี่เด็กชายเด็กหญิง แซ่เบ๊ ซึ่งนางประจุมเข้าใจว่าเป็นคนเดียวกับผู้ถูกร้อง เรียนอยู่ชั้น ป.๓ เมื่อปีการศึกษา ๒๔๘๓ และเลื่อนไปเรียนชั้น ป.๔ เมื่อเดือนมิถุนายนปีเดียวกัน จากพยานหลักฐานดังกล่าวเท่าที่ปรากฏนี้ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยเรียนอยู่ที่โรงเรียนประทีปวิทยา ๑ ในชั้นประถมปีที่ ๓ และชั้นประถมปีที่ ๔ แล้วเข้าเรียนในโรงเรียนประทีปวิทยา ๒ ตั้งแต่เดือน กันยายน ๒๔๘๔ และสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยขณะสอบได้ยังเป็นนักเรียนของโรงเรียนประทีปวิทยา ๒ อยู่ เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงดังกล่าวที่ว่า ผู้ถูกร้องเคยเรียนอยู่ในชั้นประถมปีที่ ๓ ประถมปีที่ ๔ ของโรงเรียนประทีปวิทยา ๑ และไปเรียนต่อในโรงเรียนประทีปวิทยา ๒ และสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ขณะยังเป็นนักเรียนของโรงเรียนนี้ ประกอบกับผลการสอบชั้นมัธยมปีที่ ๖ ซึ่งปรากฏอยู่ใน ต. ๒ ก. มิได้ปรากฏอยู่ใน ต.๒ ข. อันเป็นแบบที่แสดงผลของการสมัครสอบแล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเชื่อว่า ผู้ถูกร้องสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ โดยเข้าเรียนในโรงเรียนประทีปวิทยาลัйд ตามกำหนดเวลาโดยตลอดมิใช่การสมัครสอบเทียบความรู้

สำหรับประเด็นข้อสุดท้ายที่ว่า มัธยมปีที่ ๖ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ เป็นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ ตามความหมายแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๑๕(๑) หรือไม่นั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า มาตรา ๑๕(๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ บัญญัติว่า “เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลา และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียน หรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่า เทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ” ฉะนั้น มัธยมศึกษาตอนปลายตามมาตรา ๑๕ (๑) นี้ จึงมีความหมาย ๒ ประการ คือ มัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการประการหนึ่ง หรือมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาของชาติอีกประการหนึ่งและโดยที่มาตรา ๑๕ (๑) มิได้บัญญัติว่า หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการก็ดี หรือแผนการศึกษาของชาติก็ดี จะต้องเป็นหลักสูตรหรือแผนการศึกษาของชาติ ในปี พ.ศ. ไต่โดยเฉพาะ ดังนั้น ในการตีความจึงต้องแปลว่า เป็นหลักสูตรหรือแผนการศึกษาของชาติ ในขณะที่บุคคลนั้น ๆ สอบไล่ในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ การตีความเช่นนั้นนอกจากจะเป็นการตีความตามตัวอักษรแล้วยังเป็นการสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕ (๑)

ซึ่งได้แก้ไขให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๕ ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ อีกด้วย เพราะมาตรา ๑๕ เดิมใช้ถ้อยคำว่า “เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๘ หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หรือมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ แล้วแต่กรณี ฯลฯ” ซึ่งเป็นการระบุไว้ชัดเจนว่า ต้องเป็นชั้นมัธยมปีที่ ๘ หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หรือมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ เมื่อได้มีการแก้ไขใหม่แล้ว มาตรา ๑๕ (๑) ได้ตัดข้อความว่า “ชั้นมัธยมปีที่ ๘ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๕” และ “พ.ศ. ๒๕๒๐” ท้ายข้อความที่ว่า “ตามแผนการศึกษาของชาติ” ออก จึงแสดงให้เห็นเจตนาารมณ์ในการแก้ไขมาตรา ๑๕ ว่า ไม่ประสงค์จะต้องให้สอบไล่ได้ในชั้นมัธยมปีที่ ๘ หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หรือในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ แต่ประการใด ส่วนที่ผู้ร้องอ้างรายงานการประชุมรัฐสภาว่า ได้มีการแปรญัตติขอลดวุฒิการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรให้ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ผลการลงมติของที่ประชุมรัฐสภาให้ยืนไว้ตามร่างเดิมและฝ่ายผู้ร้องทราบว่า “มัธยมศึกษาตอนปลาย” มีความหมายสูงกว่ามัธยมปีที่ ๖ นั้น ก็เป็นคนละกรณีกับการตีความว่า มัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาของชาติ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ (๑) ดังกล่าว หมายถึงตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐

ข้อเท็จจริงได้ความว่า ผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งขณะนั้นแผนการศึกษาของชาติที่ใช้บังคับอยู่คือ แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ (ถูกยกเลิกใน พ.ศ. ๒๔๘๔ โดยแผนการศึกษาชาติ ๒๔๘๔) ตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๘๕ การศึกษาแบ่งออกเป็นขั้น ๆ คือ สำหรับมัธยมศึกษาแยกออกเป็น ๓ สาย คือ

- ก. การศึกษาชั้นอนุบาล
- ข. ประถมศึกษา
- ค. มัธยมศึกษา
- ง. เตรียมอุดมศึกษา และอาชีวศึกษาชั้นสูง
- จ. อุดมศึกษา และมหาวิทยาลัย

สำหรับมัธยมศึกษาแยกออกเป็น ๓ สาย คือ

- ก. มัธยมศึกษาสามัญศึกษา ฯลฯ
- ข. มัธยมวิสามัญศึกษา ได้แก่การศึกษาวิชาซึ่งเป็นพื้นความรู้สำหรับไปศึกษาต่อในชั้นเตรียมอุดมศึกษา หรืออาชีวศึกษา จัดสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมวิสามัญตอนต้นปีที่ ๑ ถึงปีที่ ๓ และชั้นมัธยมวิสามัญตอนปลายปีที่ ๔ ถึงปีที่ ๖
- ค. มัธยมอาชีวศึกษา ฯลฯ

ดังนี้มัธยมศึกษาตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ ในสาย ข. มัธยมวิสามัญศึกษา จึงมี
ชั้นมัธยมวิสามัญตอนปลายเพียงแค่ปีที่ ๖ เท่านั้น เมื่อผู้ถูกร้องสอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕
จึงถือว่าสอบไล่ได้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. ๒๔๗๕ แล้ว ผู้ถูกร้อง
จึงมีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๒๓

อาศัยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้อง มิได้เป็น
ผู้ขาดคุณสมบัติสำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๕๕ (๓) และมาตรา ๙๔ (๑) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง
จึงไม่สิ้นสุดลง

พลอากาศเอก หะริน หงสกุล

นายบัญญัติ สุชีวะ

นายประเทือง กীরติบุตร

นายวิกรม เมลานนท์

พลโท สมิง ไตลังคะ

นายเสริม วินิจฉัยกุล

นายกมล วรณประภา

ประธานรัฐสภา

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ประธานศาลฎีกา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

อธิบดีกรมอัยการ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

บัญชีรายชื่อผู้ร้อง

๑. นายพินิจ จันทรสุรินทร์
๓. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา
๕. นายบุญเกิด พิมพ์วรรณา
๗. นายปิยะ อังกินันท์
๘. นายไพศาล จันทรภักดี
๑๑. นายประยูร สุรนิงค์
๑๓. นายจีระศักดิ์ พลสนะ
๑๕. นายเชวงศักดิ์ เศรษฐมาตย์
๑๗. นายเสน่ห์ ไตรินทร์
๑๘. นายประเทือง วิจารณ์ปรีชา
๒๑. นายปิยะณัฐ วัชรภรณ์
๒๓. นายสะดวก เชื้อบุญมี
๒๕. นายอำพัน หิรัญโชติ
๒๗. นายวารินทร์ ศรีแย้ม
๒๘. พ.ต.ต. ยุทธนา พรสวรรค์
๓๑. พันเอก อุดม ทวีวัฒน์
๓๓. นายวิจิต สุขะวิริยะ
๓๕. นายสามารถ เจริญรัตน์
๓๗. นายพล กุรุพิลวคุปต์
๓๘. นายอนุวัฒน์ บัวพรหมมี
๔๑. นายบุญเยี่ยม โสภณ
๒. นายอนันต์ บุรณวนิช
๔. นายวิญญู ยุพฤทธิ์
๖. นายไพฑูริย์ แก้วทอง
๘. นายเนาว์ พุทธิธรรมกุล
๑๐. นายดาบชัย อัคราช
๑๒. นายชวลิต วิเศษสิทธิกุล
๑๔. นานสนิท ถีลา
๑๖. นายฤทธิ์ อินทนนท์
๑๘. พันตรี สี่ห่มม วิจิตรวสาร
๒๐. นายสำรอล มหิตธิบุรินทร์
๒๒. นายณรงค์ วงศ์วรรณ
๒๔. นายพจน์ เกิดผล
๒๖. นายพล วัชรปรีชา
๒๘. นายโตก รอดรักษา
๓๐. นายวีรวิธ สติธรรม
๓๒. นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย
๓๔. นายบรรลือ น้อยมณี
๓๖. จ.ส.อ. ทรงธรรม ปัญญาดี
๓๘. นายสุเทพ อาจสารี
๔๐. นายสมถวิล วชิรรัตนปรีชญ์
๔๒. นายณรงค์ มาลานนท์

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๘ ตอนที่ ๓ ลงวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๒๔

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑/๒๕๒๖

เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๖

ระหว่าง { ร้อยตำรวจโท เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ กับพวก
รวม ๓๖ คน (ตามบัญชีท้ายคำวินิจฉัย) ผู้ร้อง
นายอดิศักดิ์ โมกุลกานนท์ ผู้ถูกร้อง

ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของร้อยตำรวจโท เขาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ กับพวก รวม ๓๖ คน มาให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามมาตรา ๘๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

คำร้องกล่าวว่า นายอดิศักดิ์ โมกุลกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุบลราชธานี เป็นบุคคลขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยในการสมัครรับเลือกตั้งทั่วไป ของ วันที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๖ สมาชิกผู้นี้ได้ใช้คุณวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ซึ่งได้ มาจากการสมัครสอบเทียบความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่สมาชิกผู้นี้ ใช้หลักฐานการศึกษาก่อน การสมัครสอบเทียบความรู้เป็นหลักฐานเท็จ กล่าวคือการอ้างว่าสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ จาก โรงเรียนมัธยมหนองโกวิทยา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม แต่ปรากฏจากการสอบสวนของ กระทรวงศึกษาธิการไม่ปรากฏหลักฐานว่าสมาชิกผู้นี้เป็นนักเรียนของโรงเรียนดังกล่าวแต่อย่างใด ดังนั้นการสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จึงเป็นโมฆะ ซึ่งเป็นผลให้สมาชิกผู้นี้ขาดคุณสมบัติ ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑ มาตรา ๘๑ ผู้ร้องจึงเสนอเรื่องนี้ขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร นำเสนอคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยให้สมาชิกผู้นี้พ้นจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญประชุมปรึกษาแล้ว เห็นว่า โดยที่พระราชบัญญัติวิธีการพิจารณา ของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑ วรรคแรก บัญญัติว่า “ในการพิจารณาคำร้อง ของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งร้องตามมาตรา ๘๑ หรือ มาตรา ๑๕๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๑ มาอนุโลมใช้บังคับนั้น ถ้า

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องนั้นมีข้อความที่อ่านไม่เข้าใจ หรือมีถ้อยคำไม่สุภาพหรือสภาพแห่งคำร้องนั้น ไม่ชัดเจนหรือไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง หรือข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำร้องแม้จะฟังว่าเป็นความจริงก็ไม่ใช่เหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจทำคำวินิจฉัยให้ยกคำร้องนั้นเสียได้ โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป และโดยที่คำร้องในเรื่องนี้ ขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่านายอดิศัยศักดิ์ โภคกุลกานนท์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๘๑ จึงควรพิเคราะห์ในเบื้องต้นว่าคำร้องนี้ชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปหรือไม่”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๘๗ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) หรือ (๑๐) หรือมาตรา ๑๐๓ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่”

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ มีหลายกรณีด้วยกัน คือ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๑๐) หรือ (๑๑) ที่เกี่ยวกับการขาดคุณสมบัติคือ (๔) ซึ่งมีความว่า “ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๕๔ (๑) (๒) หรือ (๔)”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๔ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้เป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

(๑) สัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

(๒) อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) ฯลฯ

(๔) คุณสมบัติอื่นหากมีกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” คำร้องนี้ได้อ้างว่ามีข้อเท็จจริงใดที่ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติตาม มาตรา ๕๔ ใน (๑) (๒) หรือ (๔) ข้อใดข้อหนึ่งหรือหลายข้อรวมกัน เพียงแต่บรรยายว่าในการสมัครรับเลือกตั้งผู้ถูกร้องได้ใช้คุณวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ซึ่งได้มาจากการสมัครสอบเทียบความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ผู้ถูกร้องใช้หลักฐานการศึกษาก่อนการสมัครเทียบความรู้เป็นหลักฐานเท็จ การสอบเทียบความรู้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จึงเป็นโมฆะ ซึ่งเป็นผลให้ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๕๔ (๑) คือมีสัญชาติไทยโดยการเกิด แต่บุคคลที่มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกด้วย

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๗ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ” และมาตรา ๑๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๖ ได้บัญญัติถึงบุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครได้ ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่ได้เข้าเรียนหรือศึกษาตามที่กำหนดไว้

นอกจากคำร้องมีได้อ้างข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติในข้อหนึ่งข้อใดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๔ ดังได้กล่าวแล้ว แม้แต่ผู้ถูกร้องจะมีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือไม่ บิดาเป็นคนต่างด้าวหรือไม่ ไม่ปรากฏในเนื้อความแห่งคำร้องนั้นเลย ดังนั้นคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่าสภาพแห่งคำร้องไม่ชัดเจน และไม่มีข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งคำร้อง ไม่ชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไปตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑

จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง โดยไม่ต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

นายจรูญตรี เรืองสุวรรณ

นายบัญญัติ สุชีวะ

นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ

นายวิกรม เมลาลานนท์

นายกมล วรรณประภา

นายสัญญาชัย สัจจวานิช

พลโท สมิง ไตลังคะ

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

รายชื่อผู้ร้องในคำร้องขอให้วินิจฉัยสมาชิกภาพของ นายอดิศักดิ์ โภคกุลกานนท์
ตามมาตรา ๘๑ ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑

๑. ร.ต.ท.เชาวริน ลัทธศักดิ์ศิริ	๒. นายตำรวจ เจตนาดี
๓. นายดิเรก สกุนาณรงค์	๔. นายประเสริฐ สุขวัฒน์
๕. นายคำพอง พิลาสมบัติ	๖. นายสมาน ภูมมะกาญจนะ
๗. พล.ต.ท. สืบ พงษ์สุวรรณ	๘. จ.ส.อ. ทรงธรรม ปัญญาดี
๘. นายประทีป กรีกาเวช	๑๐. นางสุทิน กีกศรี
๑๑. พ.อ. ณรงค์ กิตติขจร	๑๒. นายประเทือง วิจารณ์ปรีชา
๑๓. นายบุญธง สงฆ์ประชา	๑๔. พล.ต.ท. จำรัส มังคลารัตน์
๑๕. นายสกุล ศรีพรหม	๑๖. นายอร่าม โล่ห์วีระ
๑๗. นายสมชาย โลหะโชติ	๑๘. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธา
๑๘. นายอดุล ภูมิณรงค์	๒๐. นายสุนทร วัฒวัลย์
๒๑. นายชวลิต วิเศษสิทธิกุล	๒๒. นางอัมไพ ปัญญาดี
๒๓. นายธีรวิทย์ คุณทรัพย์	๒๔. นายกมล จิระพันธุ์วานิช
๒๕. นายชูชีพ หาญสวัสดิ์	๒๖. นายทศพล สังขทรัพย์
๒๗. นายน่วม เศรษฐจันทร์	๒๘. นายดุสิต รังคศิริ
๒๘. นายสมบัติ ศรีสุรินทร์	๓๐. นายเสริมศักดิ์ การุญ
๓๑. นายปองพล อดิเรกสาร	๓๒. นายเลิศ หงษ์ภักดี
๓๓. นายปิยะฉัตร วัชรภรณ์	๓๔. นายพุทธ ประทุมถิ่น
๓๕. นายแพทย์ กาญจนารัตน์	๓๖. นายมงคล จงสุทธนามณี

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๐ ตอนที่ ๑๕๗
ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖

คำวินิจฉัยคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑/๒๕๒๘

วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘

ระหว่าง { นายแก้ว นรปติ กับพวก รวม ๓๓ คน
(ตามบัญชีท้ายคำวินิจฉัยนี้) ผู้ร้อง
นายสราวุธ นิยมทรัพย์ ผู้ถูกร้อง

เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของนายแก้ว นรปติ กับพวก รวม ๓๓ คน มาให้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามมาตรา ๘๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ผู้ร้องร้องว่า พรรคประชากรไทยแจ้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า นายสราวุธ นิยมทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐมได้ขาดจากสมาชิกภาพโดยมติสามในสี่ของผู้เข้าร่วมประชุม ร่วมกันของคณะกรรมการบริหารของพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่สังกัดพรรคการเมืองให้พ้น จากสมาชิกของพรรคปรากฏตามหนังสือของพรรคประชากรไทยแจ้งต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ให้ นายสราวุธ นิยมทรัพย์ ปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ โดยเห็นว่าเมื่อพิจารณาตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแล้ว มติให้พ้นจากสมาชิกพรรค ควรจะเป็น จำนวนสามในสี่ของคณะกรรมการบริหารของพรรคและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมือง นั้นทั้งหมด ผู้ร้องจึงขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายสราวุธ นิยมทรัพย์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ (๓) ตามมติของพรรคประชากรไทยแล้ว

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงและเพิ่มเติมมีใจความว่า

(๑) มติที่ให้ลบชื่อผู้ถูกร้องออกจากสมาชิกของพรรคประชากรไทยเป็นมติที่ไม่ชอบ มีสาเหตุ เนื่องจากผู้ถูกร้องท้วงติง รมว.คมนาคมเกี่ยวกับการขึ้นราคา ขสมก. ซึ่งขัดกับคำของ รมว.คมนาคม ที่เคยชี้แจงต่อคณะกรรมการการคมนาคม และการขึ้นราคาเป็นการผิดสัญญาประชาคม ผู้ถูกร้อง ในฐานะเป็น ส.ส. และเป็นเลขานุการคณะกรรมการการคมนาคม จึงได้แถลงคัดค้าน จึงมิใช่เป็นการขัดมติพรรค และการขึ้นราคา ขสมก.ไม่ใช่นโยบายของพรรคประชากรไทย

(๒) มติฉบับที่ผู้ถูกร้องออกจากสมาชิกพรรคประชากรไทย ด้วยคะแนนเสียง ๓๑ เสียง ไม่ใช่เป็นมติสามในสี่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๓ (๙) เพราะการลบชื่อสมาชิกพรรคออกจากพรรคการเมืองจะต้องเป็นมติสามในสี่ของคณะกรรมการบริหารพรรค และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้นทั้งหมด คือ ต้องมีเสียง ๓๕ คน ในจำนวนทั้งหมด ๔๖ คน

(๓) ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ตามรัฐธรรมนูญก่อนหมดบทเฉพาะกาล จึงไม่อยู่ในบังคับว่าต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามความในมาตรา ๑๐๓ (๙) แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

วันพิจารณาครั้งแรก นายเกล้า นรปติ ผู้ร้อง ได้มาแถลงด้วยวาจาต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ส่วนผู้ถูกร้อง และนายสมรรค ศิริจันทร์ เลขาธิการพรรคประชากรไทย ซึ่งได้รับคำสั่งนัดจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญแล้วไม่มา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงให้เลื่อนการพิจารณาไป

ในการพิจารณา ปรากฏว่าได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐมขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง พ.ศ. ๒๕๒๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม ได้แจ้งมาโดยหนังสือด่วนมาก ที่ นฐ ๐๐๑๖/๒๐ ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ ว่า เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ นายสรราช นิยมทรัพย์ ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครปฐมครั้งนี้ ได้หมายเลขประจำตัว ๒ ในฐานะเป็นสมาชิกพรรคชาติไทย

อนึ่ง ปรากฏว่าผู้ถูกร้องได้ทำหนังสือถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ ขอลาออกจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๘ เวลา ๐๘.๓๐ นาฬิกา เป็นต้นไป

ตามข้อเท็จจริงดังกล่าว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า นายสรราช นิยมทรัพย์ จะขาดจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมติของพรรคประชากรไทยหรือไม่ก็ตาม แต่การที่นายสรราช นิยมทรัพย์ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นขอลาออกจากสมาชิกภาพต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร และไปสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในนามพรรคชาติไทยเช่นนี้ มีผลว่าสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงแล้ว ตาม มาตรา ๑๐๓ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงเป็นกรณีที่ปรากฏต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของนายสรราช นิยมทรัพย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สิ้นสุดลงก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายสรราช นิยมทรัพย์ สิ้นสุดลงหรือไม่ กรณีจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการพิจารณาต่อไป

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ อาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงมีคำวินิจฉัย ให้จำหน่ายเรื่องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพของนายสรราช นิยมทรัพย์ ตามคำร้องนี้เสีย

นายอุกฤษ มงคลนาวิน
นายภิญโญ ธีรนิติ
นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ
นายวิกรม เมลาดานนท์
นายกมล วรรณประภา
นายสัตยชัย สัจจวานิช
พลโท สมิง ไตลังคะ

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ

รายชื่อผู้ร้องขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสมาชิกภาพ
ของ นายสราวุธ นิยมทรัพย์ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๓ (๗)

๑. นายแก้ว นรปติ	๒. นายปิยะ อังกินันท์
๓. นายธีรวิทย์ คุณทรัพย์	๔. นายชัย ชิดชอบ
๕. พลเรือตรี สรอง นิสาลักษณ์	๖. นายทวี ไกรคุปต์
๗. นายมานิชญ์ วิชัยกุล	๘. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
๘. นายสำรวย เจตนาดี	๑๐. นายสมบูรณ์ จีระมะกร
๑๑. นายปองพล อติเรกสาร	๑๒. นายสุขุม เถวัญศิริ
๑๓. นายวิวัฒน์ไชย ณ กาฬสินธุ์	๑๔. พันโท สนั่น ขจรประศาสน์
๑๕. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา	๑๖. นายอาคม สรสุชาติ
๑๗. นายการุณ ไสงาม	๑๘. พล.ต.ท.จำรัส มังคลารัตน์
๑๘. นายเริ่มรัฐ จิตรภักดี	๒๐. นายสยาม รามสูต
๒๑. นายประสงค์ วงษ์สุนทร	๒๒. นายบุญติด สุระประพจน์
๒๓. นายสีหนาท ฤาชา	๒๔. นายเสนาะ เทียนทอง
๒๕. พันเอก ณรงค์ กิตติขจร	๒๖. พลตรี ประมาณ อติเรกสาร
๒๗. นายสมาน ภูมมะกาญจนะ	๒๘. นายสุชน ชามพูนท
๒๘. นายดิเรก สกฤณาวงศ์	๓๐. นายเด่น ไต้ะมีนา
๓๑. นายประมวล สภาวสุ	๓๒. นายเกษม บุตรขุนทอง
๓๓. นายชุมพล ศิลปอาษา	

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๒ ตอนที่ ๓๒
ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๒๘

คำวินิจฉัย

ที่ ๑/๒๕๒๕

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๒๕

ระหว่าง	{	นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา กับพวก รวม ๔๖ คน	ผู้ร้อง
		นายแก้ว นรปติ	ผู้ถูกร้อง

เรื่อง การสิ้นสุดแห่งสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้เสร็จแล้ว จึงวินิจฉัยดังต่อไปนี้

เรื่องนี้ นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอุดรดิตถ์ นายมีชัย พันธ์วร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกำแพงเพชร กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมีรายชื่อตามบัญชีท้ายคำวินิจฉัยนี้อีกจำนวน ๔๔ คน ได้เข้าชื่อร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรตามคำร้องลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๒๕ ว่า พนักงานอัยการประจำศาลแขวงขอนแก่นได้ยื่นฟ้องนายแก้ว นรปติ ในข้อหาว่า นายแก้ว นรปติ ได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ จังหวัดขอนแก่นได้ประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๒ นายแก้ว นรปติ ไม่ได้ยื่นรายการค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นภายในกำหนด ๓ เดือนตามกฎหมาย ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๔, ๘๗ และขอให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของ นายแก้ว นรปติ ด้วย ศาลแขวงขอนแก่น ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาพิพากษาให้ปรับนายแก้ว นรปติ ๑,๐๐๐ บาท จำคุก ๑ เดือน แต่ให้ยกโทษจำคุก และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายแก้ว นรปติ มีกำหนด ๕ ปี ศาลแขวงขอนแก่นได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๕ นายแก้ว นรปติ ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นในเขตเลือกตั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ผู้ร้องเห็นว่าสมาชิกภาพของ นายแก้ว นรปติ ได้สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ ๙ มาตรา ๑๐๓ จึงขอให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องไปยังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องดังกล่าว มายังคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ และคณะกรรมการรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องของผู้ร้องชอบที่จะได้รับการพิจารณาต่อไป จึงได้ส่งสำเนาคำร้องไปยังนายแก้ว นรปติ ผู้ถูกร้อง โดยกำหนดให้ยื่นคำชี้แจงภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันได้รับสำเนาคำร้องตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๑

นายแก้ว นรปติ ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นคำชี้แจงว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องมิได้สิ้นสุดลงตามที่ผู้ร้องกล่าวหา ข้อเท็จจริงมีว่าพนักงานอัยการประจำศาลแขวงขอนแก่นได้ฟ้องผู้ถูกร้องต่อศาลแขวงขอนแก่น ในข้อหาว่า ผู้ถูกร้องไม่ยื่นรายการค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นภายในกำหนด ๓ เดือนหลังจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๔ ศาลแขวงขอนแก่นพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ ให้ปรับ ๑,๐๐๐ บาท จำคุก ๑ เดือน แต่ให้ยกโทษจำคุก และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง มีกำหนด ๕ ปี จำเลยอุทธรณ์และฎีกา ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาพิพากษายืนศาลแขวงขอนแก่นอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา เมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๘ หลังจากที่ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๘ แล้ว

ผู้ถูกร้องอ้างว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องมิได้สิ้นสุดลงด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๒๘ ผู้ถูกร้องได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ ต่อมาวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นได้เพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง อ้างว่าผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดขอนแก่น และศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำสั่งว่า ผู้ถูกร้องมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คำสั่งของศาลนี้ถือว่าสิ้นสุด จึงฟังยุติได้ว่าในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งผู้ถูกร้องมีสิทธิสมบูรณ์ทุกประการไม่อยู่ในข่ายต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ๙ มาตรา ๘๓, ๘๖ หรือ ๑๐๓

การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มีโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ จึงไม่อาจนำวิธีการนับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๒ มาใช้กับการนับเวลาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งได้ ฉะนั้น จะเริ่มนับเวลาเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจากวันที่มีคำพิพากษาของศาล ไม่ว่าจะศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกามีได้ทั้งคำพิพากษาของศาลก็ไม่ได้กำหนดให้เริ่มนับเวลาการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตั้งแต่เมื่อใด จึงต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยหรือสันนิษฐานให้เป็นคุณแก่ผู้ถูกร้อง คือตีความว่าให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตั้งแต่วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒ อันเป็นวันครบกำหนด ๓ เดือนที่ไม่ได้ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และครบกำหนด ๕ ปีแล้วในวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๗

สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิทางแพ่งที่บุคคลธรรมดาจะพึงมี เช่นเดียวกับสิทธิในการสมรส การรับรองบุตร ซึ่งการเพิกถอนการสมรส การเพิกถอนการรับรองบุตรย่อมมีผลนับตั้งแต่วันทำการสมรสหรือวันที่มีการรับรองบุตร ดังนั้น อาศัยการปรับบทกฎหมาย ตามนัยมาตรา ๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องถือว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีผลนับแต่วันกระทำความผิด ก็ในวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒

ผู้ถูกร้องอ้างต่อไปว่า ตามรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๑๐๓ (๕) ซึ่งโยงไปใช้มาตรา ๕๖ (๓) และมาตรา ๕๓ (๕) ได้บัญญัติว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คืออยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา จึงเห็นได้ว่า การถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีอยู่ในวันเลือกตั้ง ถ้าถูกเพิกถอนก่อนและการเพิกถอนสิ้นสุดลงก่อนวันเลือกตั้งหรือถูกเพิกถอนหลังวันเลือกตั้ง ย่อมไม่ต้องด้วยกรณีดังกล่าว ผู้ถูกร้องจึงมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คำพิพากษาศาลฎีกาซึ่งอ่านเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๕ ภายหลังการเลือกตั้งก็ไม่ย้อนกลับไปทำลายการเลือกตั้งที่สมบูรณ์อยู่ก่อนแล้วของผู้ถูกร้อง และไม่มีความหมายใดระบุว่าเมื่อสมัครรับเลือกตั้ง และได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วขาดคุณสมบัติเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คำพิพากษาศาลฎีกาไม่ได้เพิกถอนสมาชิกภาพของผู้ถูกร้อง

อนึ่ง ได้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระบัญญัติให้ยกเลิกบทบัญญัติว่าด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔, ๔๖ และ ๔๗ และประธานสภาผู้แทนราษฎรได้บรรจุลงในระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว

จึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องยังคงมีอยู่ถึงปัจจุบัน

ในวันพิจารณาครั้งแรก ผู้ร้องแถลงข้อยกคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกาในคดีที่ผู้ถูกร้องถูกฟ้อง และผู้ถูกร้องแถลงว่า คดีที่ถูกฟ้องเกิดเหตุตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๒๒ แต่เพิ่งฟ้องเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๒๖ ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์จากกฎหมายนิรโทษกรรม และแถลงขอสืบพยานบุคคล ๒ ปาก คือนายสุวิทย์ แก้ววรบุตร ทนายความของผู้ถูกร้อง และนายโอภาส พลศิลป์ กรรมการการปกครองของสภาผู้แทนราษฎรว่า จังหวัดขอนแก่นทำคดีฟ้องผู้ถูกร้องล่าช้า ทำให้ผู้ถูกร้องไม่ได้รับประโยชน์ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินโทษ ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเห็นว่า ที่ผู้ถูกร้องขอสืบพยานตามที่แถลงนั้นไม่เกี่ยวกับประเด็นและไม่มีความจำเป็นแก่การพิจารณา จึงสั่งงดสืบพยานบุคคลดังกล่าว

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้ขอสำนวนคดีอาญาของศาลแขวงขอนแก่น คดีหมายเลขแดงที่ ๓๑๗๖/๒๕๒๘ ระหว่างพนักงานอัยการประจำศาลแขวงขอนแก่น โจทก์ นายแก้ว นรปติ จำเลย เรื่อง ความผิดต่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสำนวนของศาลจังหวัดขอนแก่นคดีหมายเลขแดงที่ ๔๗๔/๒๕๒๕ ระหว่างนายแก้ว นรปติ ผู้ร้อง ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ผู้คัดค้าน เรื่อง พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากกระทรวงยุติธรรมมาเพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้องของผู้ร้อง คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง คำพิพากษาและคำสั่งของศาลในคดีดังกล่าวแล้ว เห็นว่าเรื่องนี้มีประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของนายแก้ว

นรปติ ผู้ถูกร้อง ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นในการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๕ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๐๓ หรือไม่

ข้อเท็จจริงในเรื่องนี้มีว่า เมื่อวันที่ ๖ กันยายน ๒๕๒๖ พนักงานอัยการประจำศาลแขวงขอนแก่น ได้ฟ้องผู้ถูกร้องว่า ผู้ถูกร้องได้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ทางจังหวัดได้ประกาศผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๒๒ แต่จำเลยมิได้ยื่นรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ภายในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๒ อันเป็นวันครบกำหนดสามเดือน ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๔ ขอให้ลงโทษและสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษา เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ ว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๔, ๘๗ ให้จำคุก ๑ เดือน และปรับ ๑,๕๐๐ บาท ลดโทษให้หนึ่งในสามตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๗ คงจำคุก ๒๐ วันและปรับ ๑,๐๐๐ บาท ให้ยกโทษจำคุก คงปรับสถานเดียว กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปี ผู้ถูกร้องอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายว่าศาลแขวงขอนแก่นไม่มีอำนาจพิจารณาคดี เพราะเป็นคดีเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของบุคคลชั้นมูลฐาน และฟ้องเคลือบคลุม กับอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายเกินกำหนด เพราะป่วยหนักเป็นเหตุสุดวิสัย ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนโดยศาลแขวงขอนแก่น อ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ เมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๘ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๒๘ ผู้ถูกร้องได้ยื่นใบสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขตเลือกตั้งที่ ๑ ต่อมาวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นได้แจ้งแก่ผู้ถูกร้องว่าผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากศาลแขวงขอนแก่นได้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องและศาลอุทธรณ์พิพากษายืน วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๒๘ ผู้ถูกร้องฎีกาคัดค้านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ศาลแขวงขอนแก่นสั่งรับฎีกาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเรื่องอำนาจศาลและเรื่องฟ้องเคลือบคลุม ส่วนปัญหาที่ว่าผู้ถูกร้องมีเจตนากระทำผิดหรือไม่ เป็นปัญหาข้อเท็จจริง ต้องห้ามฎีกา ไม่รับ ผู้ถูกร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลฎีกา ศาลฎีกาสั่งยกคำร้อง เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นแจ้งการไม่รับสมัครรับเลือกตั้งให้ผู้ถูกร้องทราบแล้ว ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดขอนแก่นขอให้สั่งให้รับสมัครศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๘ ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๘๖ (๓) ประกอบด้วยมาตรา ๘๓ (๕) ที่บัญญัติห้ามมิให้บุคคลผู้อยู่ระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษาของศาล ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งนั้นหมายความว่า เมื่อมีคำพิพากษาของศาลถึงที่สุด ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งแล้ว คดีของผู้ถูกร้องยังไม่ถึงที่สุดเพราะผู้ถูกร้องได้ยื่นฎีกาไว้ จึงให้รับผู้ถูกร้อง เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น

ต่อมาวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๕ ศาลแขวงขอนแก่นได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกา แต่ผู้ถูกร้องไม่ไปฟังคำพิพากษา ศาลแขวงขอนแก่น จึงเลื่อนการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ไปวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๕ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น ในเขตเลือกตั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๕ และในวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๕ ศาลแขวงขอนแก่นก็ได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกา ซึ่งพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

เรื่องนี้ผู้ร้อง ร้องว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๐๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๐๓ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ ฯลฯ (๕) มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖(๑) (๒) (๓) (๖) หรือ (๗) ฯลฯ” มาตรา ๕๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ ฯลฯ (๓) เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๕๓ (๑) (๒) (๓) หรือ(๕) ฯลฯ” และมาตรา ๕๓ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้งเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ฯลฯ (๕) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา”

ในการวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๐๓ (๕) หรือไม่นั้น จะต้องวินิจฉัยเสียก่อนว่า ในวันที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นนั้น ผู้ถูกร้องอยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษาหรือไม่

ในปัญหาดังกล่าวผู้ถูกร้องอ้างว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องต้องนับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒ อันเป็นวันครบกำหนดสามเดือนที่มีได้ขึ้นบัญชีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งครบกำหนดห้าปีในวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๗ มิใช่ นับตั้งแต่วันที่มิคำพิพากษาของศาล ไม่ว่าจะ เป็นคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้พิจารณาปัญหานี้แล้วเห็นว่า ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษา เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ ว่าผู้ถูกร้องมีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๔ ให้ลงโทษตามมาตรา ๔๗ เมื่อลดโทษและยกโทษจำคุกแล้ว คงปรับ ๑,๐๐๐ บาท กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปี โดยมีได้พิพากษา ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งดังกล่าวตั้งแต่วันที่ใด ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๘ บัญญัติว่า “คำพิพากษาหรือคำสั่งมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านในศาลโดยเปิดเผยเป็นต้นไป” ฉะนั้น คำพิพากษาในคดีที่ผู้ถูกร้องถูกฟ้องจึงมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ ซึ่งเป็นวันที่ศาล

แขวงขอนแก่นได้อ่านโดยเปิดเผยให้คู่ความในคดีนั้นฟัง และคำพิพากษาที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องก็เป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาในคดีดังกล่าว จึงมีผลตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไปด้วย หรือแม้การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นการเพิกถอนสิทธิในทางแพ่ง ซึ่งถือว่าเป็นคำพิพากษาในทางแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๕๕ กับบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยการอุทธรณ์ฎีกาและการพิจารณาใหม่ คำพิพากษา หรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง นับตั้งแต่วันที่ได้พิพากษาหรือมีคำสั่ง จนถึงวันที่คำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไขกลับหรือดลเสีย ถ้าหากมี ฯลฯ” ดังนั้น คำพิพากษาที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง ก็ย่อมมีผลตั้งแต่วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ อันเป็นวันที่ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษาเป็นต้นไปเช่นกัน ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้อง ต้องนับตั้งแต่วันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๒ อันเป็นวันครบกำหนดสามเดือนที่มีได้ยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้น ไม่มีกฎหมายใดสนับสนุน และที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า สิทธิเลือกตั้งเป็นสิทธิในทางแพ่งเช่นเดียวกับการสมรสและการรับรองบุตรซึ่งการเพิกถอนการสมรสและเพิกถอนการรับรองบุตร มีผลตั้งแต่วันทำการสมรสหรือวันที่มีการรับรองบุตรนั้น ตามกฎหมายหาเป็นเช่นนั้นไม่เพราะในเรื่องเพิกถอนการสมรส ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๑ บัญญัติว่า “การสมรสที่ได้มีคำพิพากษาให้เพิกถอนนั้นให้ถือว่าสิ้นสุดลงในวันที่คำพิพากษาถึงที่สุด ฯลฯ” ส่วนการเพิกถอนการรับรองบุตรนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติว่ามีผลเมื่อใด ฉะนั้นที่ผู้ถูกร้องอ้างว่ามีผลตั้งแต่วันที่มีการรับรองบุตร จึงเป็นการอ้างที่ไม่มีกฎหมายรับรองจะรับฟังดังนั้นหาได้ไม่

ปัญหาต่อไปที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยคือ ผู้ถูกร้องอ้างว่า เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นแจ้งว่าผู้ถูกร้องไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องได้ยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดขอนแก่น ศาลจังหวัดขอนแก่นได้มีคำสั่งให้รับผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงฟังเป็นยุติได้ว่าในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นใบสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องมีสิทธิสมบูรณ์ทุกประการ ไม่อยู่ในข่ายต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๙๓, ๙๖ หรือ ๑๐๓ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาปัญหานี้แล้ว ตามคำสั่งของศาลจังหวัดขอนแก่น เมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๘ ศาลจังหวัดขอนแก่นวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๙๓ (๕) ที่บัญญัติว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา” นั้น หมายความว่า ต้องเป็นคำพิพากษาของศาลที่ถึงที่สุดแล้ว เมื่อคดีที่พนักงานอัยการฟ้องผู้ถูกร้องยังไม่ถึงที่สุด เพราะผู้ถูกร้องได้ยื่นฎีกาแล้ว ผู้ถูกร้องจึงยังไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า มาตรา ๙๓ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ บัญญัติเพียงว่า “อยู่ในระหว่าง ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา” มิได้บัญญัติว่า ต้องเป็นคำพิพากษาถึงที่สุด แตกต่างไปจากมาตรา ๘๗ (๑๐) และมาตรา ๑๐๓ (๑๑) ซึ่งบัญญัติว่า “ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้

กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” แสดงว่ามาตรา ๕๓ (๕) “ไม่ประสงค์จะต้องให้เป็นคำพิพากษาถึงที่สุด เพราะมีฉะนั้นก็ควรจะบัญญัติให้ชัดเจนว่าเป็นคำพิพากษาถึงที่สุดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ (๑๐) และมาตรา ๑๐๓ (๑๑) ดังกล่าว ดังนั้นข้อความที่ว่า “อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา” ตามมาตรา ๕๓ (๕) จึงมีความหมายว่าเป็นคำพิพากษาของศาลใดก็ได้ที่มีคำพิพากษาเช่นนั้น เมื่อคดีที่พนักงานอัยการฟ้องผู้ถูกร้อง ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องเป็นศาลแรกและคำพิพากษาของศาลมีผลตั้งแต่วันที่อ่านในศาลโดยเปิดเผย หรือวันที่ได้พิพากษา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๘๘ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕ ดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว ฉะนั้นการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องโดยคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่น จึงมีผลตั้งแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษา ก็วันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๘ เป็นต้นไป เมื่อศาลแขวงขอนแก่นพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง มีกำหนดห้าปี ดังนั้นในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นของผู้ถูกร้อง เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๒๘ ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๘๖ (๓) ประกอบด้วยมาตรา ๕๓ (๕) ส่วนที่ศาลจังหวัดขอนแก่นมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๑๓ มิถุนายน ๒๕๒๘ ให้รับผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น โดยเห็นว่าผู้ถูกร้องยังไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เพราะคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่นที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปี ยังไม่ถึงที่สุดนั้น ต่อมาคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่นในเรื่องนี้ได้ถึงที่สุดแล้วโดยศาลแขวงขอนแก่นได้อ่านคำพิพากษาศาลฎีกาเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๘ ซึ่งศาลฎีกาได้พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในปัญหาข้อกฎหมายว่า ศาลแขวงขอนแก่นมีอำนาจพิจารณาพิพากษา และฟ้องของโจทก์ไม่เคลื่อนคลุม และศาลอุทธรณ์ก็พิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลแขวงขอนแก่นในปัญหาข้อเท็จจริง ที่ให้ลงโทษและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดห้าปี ฉะนั้นคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีดังกล่าวจึงมีผลย้อนไปถึงวันที่ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษา ดังนั้น เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่นรับสมัครผู้ถูกร้องตามคำสั่งของศาลจังหวัดขอนแก่น และผู้ถูกร้องเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น กรณีของผู้ถูกร้องจึงต้องด้วยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๐๓ (๕) คือ ผู้ถูกร้องมีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๖ (๓) ประกอบด้วยมาตรา ๕๓ (๕) กล่าวคือ ในวันที่ผู้ถูกร้องสมัครรับเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องผู้ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยคำพิพากษา ฉะนั้น สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่น จึงสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๓ ดังกล่าว

ที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า คำพิพากษาศาลฎีกาไม่ได้เพิกถอนสมาชิกภาพของผู้ถูกร้อง และคำพิพากษาศาลฎีกาอ่านภายหลังการเลือกตั้งไม่มีผลย้อนไปทำลายการเลือกตั้งที่สมบูรณ์อยู่แล้วของผู้ถูกร้องทั้งไม่มีกฎหมายใดระบุว่าเมื่อได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วขาดคุณสมบัติเป็น

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ได้วินิจฉัยว่าศาลฎีกาได้เพิกถอนสมาชิกภาพของผู้ถูกร้องไม่ แต่เห็นว่าเมื่อศาลฎีกาพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ ซึ่งพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลแขวงขอนแก่น ผลของคำพิพากษาศาลฎีกาได้ย้อนไปถึงคำพิพากษาของศาลแขวงขอนแก่น ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ศาลแขวงขอนแก่นได้พิพากษาเป็นต้นไปดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว ฉะนั้นผู้ถูกร้องจะอ้างว่าการสมัครรับเลือกตั้งของผู้ถูกร้องสมบูรณ์อยู่หาได้ไม่ และในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๐๓ (๕) ประกอบด้วย มาตรา ๕๖ (๓) และมาตรา ๕๓ (๕) มาตรา ๑๐๓ ก็บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นสิ้นสุดลง หากชี้ว่าไม่มีกฎหมายใดบัญญัติว่าเมื่อเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วจะขาดคุณสมบัติ หรือพ้นจากสมาชิกภาพมิได้ดังที่ผู้ถูกร้องอ้างไม่

อาศัยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ มาตรา ๑๐๓ (๕)

นายอุกฤษ มงคลนาวิน
นายจำรัส เขมะจารุ
นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ
นายบัญญัติ สุชีวะ
นายวิกรม เมลาพันธ์
นายกมล วรรณประภา
พลโท สมิง ไตลังคะ

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้เข้าชื่อร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยสมาชิกภาพของ นายแคล้ว นรปติ

๑. นายเปรม มาลากุล ณ อยุธยา	๒. นายมีชัย พันธุวร
๓. นายเวียง วรเชษฐ	๔. นายจรศักดิ์ ศรีสวัสดิ์
๕. เรือตรี สุพจน์ ตั้งตระกูล	๖. นายอารมณี พุ่มพริยพฤษ์
๗. นายอิสสระ สมชัย	๘. นางสาวอุ้นเรือน อารีเอื้อ
๘. นายดุสิต ไสภิตษา	๑๐. นายเสนีย์ มะดากะกุล
๑๑. นายวสันต์ อินทรสุต	๑๒. นายประสาธ ตันประเสริฐ
๑๓. นายชเนต เตลาน	๑๔. นายเชวง วงศ์ใหญ่
๑๕. นายวัชร ประภาพัฒน์	๑๖. นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์
๑๗. นายสราวุธ นิยมทรัพย์	๑๘. นายยิ่งพันธ์ มนะสีการ
๑๘. ร้อยเอก ชะโลม รัตนเสถียร	๒๐. นายประชา บุญเนตร
๒๑. นายทวีวัฒน์ ฤทธิธัชชัย	๒๒. จำเริญ เอก อนันต์ สุขสันต์
๒๓. นายต่อสู์ ถักธิกุล	๒๔. นายบุรินทร์ หิรัญบุรณะ
๒๕. นายเงิน บุญสุภา	๒๖. นายสำเภา ประจวบเหมาะ
๒๗. นายประสงค์ บุรณ์พงศ์	๒๘. นางเย็นจิตต์ ตรีพัฒน์ ณ อยุธยา
๒๘. นางลลิตา ฤกษ์สำราญ	๓๐. นายชงยุทธ นพเกตุ
๓๑. นายบุญธง สงฆ์ประชา	๓๒. นายสมศักดิ์ ปริศนานันทกุล
๓๓. นายภิมุข อังกินันท์	๓๔. นายไชยวัฒน์ พรหมประสิทธิ์
๓๕. นายสุนทร วัฒวัลย์	๓๖. นายประชุม รัตนเพียร
๓๗. นายวิเชียร สอนน้อย	๓๘. นายสมบัติ ศรีสุรินทร์
๓๘. นายอำพล ศิริวัฒนกุล	๔๐. นายองอาจ เสนาธรรม
๔๑. นายมนตรี ดำนไพบูลย์	๔๒. นายเรวุฒิ จินดาพล
๔๓. นายชัยสิทธิ์ ภูภิรมย์ขวัญ	๔๔. นายวิโรทัย ภิญโญศาสน์
๔๕. นายสุทัศน์ ศรีรัตนพรณ	๔๖. นายจรัส พัวช่วย

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๐๓ ตอนที่ ๑๗๗
ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๒๘

(ต.ล.10)

รายงานพิจารณา

คำร้องหมายเลขคำที่ 1/2531

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2531

นายพูนสวัสดิ์ มุลศาสตราทร กับพวก

ผู้ร้อง

ระหว่าง

นายสุทัศน์ ศรีรัตนพรธ กับพวก

ผู้ถูกร้อง

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาคดีนี้เวลา 9.30 นาฬิกา

ผู้ร้องกับพวกยื่นคำร้องขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของผู้ถูกร้องกับพวก สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103(7) ผู้ถูกร้องกับพวกได้ยื่นคำร้องชี้แจงแล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญกำหนดวันพิจารณาครั้งแรกในวันนี้

เนื่องจากได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2531 ลงวันที่ 29 เมษายน 2531 ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้ง 5 คน จึงสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มาตรา 103(1) และตามพระราชบัญญัติวิธีการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2522 มาตรา 22 บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏต่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร หรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงก่อนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพหรือความเป็นรัฐมนตรีของผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งจำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้ ฯลฯ”

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้จำหน่ายเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นเสีย

นายอุกฤษ มงคลนาวิน

ประธานรัฐสภา

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายจำรัส เขมะจารุ

ประธานศาลฎีกา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายโกเมน ภัทรภิรมย์

อธิบดีกรมอัยการ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายบัญญัติ สุชีวะ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายวิกรม เมลานนท์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

พลโท สมิง ไตด้งคะ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ต. ๑/๒๔๙๔

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พระที่นั่งอภิเศกดูลิต

วันที่ ๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๙๔

ในคดีระหว่าง	{ พนักงานอัยการจังหวัดสมุทรปราการ นายเล็ก เม่นขำ กับพวก	โจทก์
		จำเลย

เรื่อง ศาลจังหวัดสมุทรปราการเห็นว่า มาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้นำส่งความเห็นของศาลจังหวัดสมุทรปราการ ในคดีอาญา หมายเลขดำที่ ๓๒๔/๒๔๙๒ ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดสมุทรปราการ โจทก์ นายเล็ก เม่นขำ กับพวก จำเลย เรื่อง โจทก์หาว่าจำเลยทำผิดตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยจำเลย ใช้แหอันเป็นเครื่องมือทำการประมงซึ่งต้องห้ามเด็ดขาดทำการประมงในฤดูปลามีไข่ ขอให้ลงโทษ ตามพระราชบัญญัติที่กล่าวแล้ว มาตรา ๖๕ และขอให้จำเลยจ่ายเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับตามมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันนั้นด้วย ศาลเห็นว่าพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ มาตรา ๗๑ ซึ่งจะใช้บังคับแก่คดีนี้เฉพาะในวรรคท้ายที่ว่าถ้าผู้กระทำความผิดไม่ชำระเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับให้จำแทน ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๘ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ เพราะหาได้มีกฎหมายบัญญัติว่าการไม่ชำระเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับเป็นความผิดไม่ จึงรอกการพิจารณา พิพากษาไว้ และขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ บัญญัติว่า “ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ต้องจ่ายเงินบำเหน็จแก่ผู้นำจับ ตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนดแต่ต้องไม่เกินสองพันบาท และต้องชดใช้เงินซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการไปตามมาตรา ๕๕ ในกรณีที่ศาลลงโทษผู้กระทำความผิด ให้ศาลพิพากษาให้ผู้กระทำความผิดชำระเงินดังกล่าวแล้ว ถ้าไม่ชำระให้จัดการตามมาตรา ๑๘ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา โดยถือเสมือนว่าเป็นค่าปรับ”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งให้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งให้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดแล้วเห็นสอดคล้องต้องกันว่า การกระทำโดยใช้แหอันเป็นเครื่องมือทำการประมงซึ่งต้องห้ามเด็ดขาดทำการประมงในฤดูปลามีไข่ นั้น เป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด กับทั้งได้กำหนดโทษไว้ด้วย กฎหมายที่บัญญัติ กำหนดโทษไว้ก็คือพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ มาตรา ๖๕ และนอกจากนั้นเมื่อได้อ่าน มาตรา ๗๑ ประกอบด้วยแล้ว ก็จะเห็นได้ว่า กฎหมายมีความประสงค์ที่จะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ จำแทนเงินบำเหน็จนำจับที่ผู้กระทำผิดไม่ชำระนั้นอีกโสดหนึ่งด้วย กล่าวคือ ผู้กระทำผิดจะต้อง ได้รับโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือจำไม่เกินหนึ่งปีหรือทั้งปรับทั้งจำ และจะต้องถูกจำแทนเงิน บำเหน็จนำจับที่ศาลพิพากษาให้ใช้ หากผู้กระทำผิดไม่ใช้นั้นด้วย ดังนี้ จะเห็นได้ว่าการจำแทนเงิน บำเหน็จนำจับก็คือเป็นโทษเนื่องมาจากการกระทำผิด คือการใช้แหทำการประมงที่ต้องห้าม เด็ดขาดนั่นเอง เมื่อเช่นนี้ การไม่ชำระเงินบำเหน็จนำจับจะมีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดหรือไม่ จึงไม่เกี่ยวแก่การวินิจฉัยปัญหาในเรื่องนี้

อาศัยเหตุนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงพร้อมกันให้คำวินิจฉัยว่าความในมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๕๐ ตามที่ศาลจังหวัดสมุทรปราการได้เสนอขึ้นมาขอให้ พิจารณานั้น ไม่ขัดต่อบทรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕

เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ

พระยาอรรดการีย์นันทน์

พระยาศรีวิสารวาจา

พระยาอัครราชทรงสิริ

พระมนูเวทย์วิมลนาท

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์

หลวงอรรดปรีชาอนุปการ

พระราชธรรมนิเทศ

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๙

ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๔๙๔

คำวินิจฉัยที่ ต. ๒/๒๕๕๔

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

วันที่ ๔ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

ในคดีระหว่าง

{	พนักงานอัยการจังหวัดพัทลุง	โจทก์
	นางแต้ม บุญญานุวัตร กับพวก ๑๖ คน	จำเลย

เรื่อง ศาลจังหวัดพัทลุงเห็นว่า มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๓๘
ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ วรรคแรก

ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้นำส่งความเห็นของศาลจังหวัดพัทลุง ในคดีอาญา
หมายเลขดำที่ ๒๘๒/๒๕๕๓ ระหว่างพนักงานอัยการ จังหวัดพัทลุง โจทก์ นางแต้ม บุญญานุวัตร
กับพวก ๑๖ คน จำเลย เรื่อง โจทก์หาว่าจำเลยทำผิดพระราชบัญญัติการพนัน ศาลเห็นว่าพระราชบัญญัติ
การพนัน พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๖ ซึ่งจะใช้บังคับแก่คดีนี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
มาตรา ๓๐ วรรคแรกจึงรอกการพิจารณาพิพากษาไว้ และขอให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๕๓๘ บัญญัติว่า “ผู้ใดอยู่ในวงการเล่น
อันขัดต่อบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ หรือขัดต่อข้อความในกฎกระทรวง หรือใบอนุญาตซึ่งออกตาม
พระราชบัญญัตินี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเล่นด้วย เว้นแต่ผู้ซึ่งเพียงแต่ดูการเล่นในงานรื่นเริง
สาธารณะหรือในงานนักขัตฤกษ์หรือในที่สาธารณะสถาน”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๐ วรรคแรกบัญญัติว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐาน
ไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด”

คณะกรรมการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดแล้วเห็นสอดคล้องต้องกันว่าความ
ในมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องนี้มีความหมาย
เพียงว่าในคดีอาญาทั้งปวงต้องถือว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด จนกว่าโจทก์จะมีพยานหลักฐาน
มาหักล้างข้อสันนิษฐานนั้นได้ ฉะนั้นกฎหมายใดที่บัญญัติว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิดเสียแต่
เบื้องต้นทีเดียว บทกฎหมายนั้นก็ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้และจะใช้บังคับมิได้ แต่พระราชบัญญัติ
การพนัน พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๖ หาได้มีความบัญญัติไว้เช่นนั้นไม่ กล่าวคือคงต้องสันนิษฐาน
อยู่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยยังไม่มีความผิด จนกว่าโจทก์จะนำสืบได้ว่า จำเลยได้เข้าไปอยู่ในวงการเล่นการพนัน
จึงเป็นอันฟังได้ว่าในกรณีเช่นนี้มีได้มีการสันนิษฐานใด ๆ ในเบื้องต้นก่อนที่โจทก์นำพยานมาสืบ

อันจะทำให้ขัดกับความในมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญ ที่กฎหมายสันนิษฐานก็เป็นการสันนิษฐาน ภายหลังจากที่โจทก์ได้นำพยานหลักฐานมาสู้แล้ว การสันนิษฐานเช่นนี้ไม่เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ แต่อย่างใดเลย

อาศัยเหตุนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงพร้อมกันให้คำวินิจฉัยว่าความในมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช ๒๔๗๘ ตามที่ศาลจังหวัดพัทลุงได้เสนอขึ้นมาขอให้พิจารณานั้น ไม่ขัดต่อบทรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์

เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ

พระมณูเวทย์วิมลนาท

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์

หลวงอรรถปรีชาขลุ่ยการ

พระยาศรีวิสารวาจา

พระราชธรรมนิเทศ

พระยาอัครราชทรงสิริ

หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๕

ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๔๕๔

คำวินิจฉัยที่ ต. ๓/๒๕๖๔

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พระที่นั่งอภิเศกดุสิต

วันที่ ๒๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ในคดีระหว่าง

พนักงานอัยการกรมอัยการ
นายสีกัญ แซ่ลิ่ม

โจทก์

จำเลย

เรื่อง ศาลฎีกาเห็นว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๑๓ ทวิ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๖ เฉพาะที่ให้บริบทพหุของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕

ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมได้นำส่งความเห็นของศาลฎีกาในคดีอาญา หมายเลขคำที่ ๒๖๐/๒๕๕๓ ระหว่างพนักงานอัยการกรมอัยการ โจทก์ นายสีกัญ แซ่ลิ่ม จำเลย เรื่องโจทก์หาว่าจำเลย ทำผิดพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยจำเลยเตรียมขายนข้าวสาร ๕๔๔ กระสอบ บรรทุกลงเรือยนต์เดินทะเลโตเจริญนาวา เพื่อไปทางทะเลอันเป็นการเตรียมเพื่อจะนำข้าวสารออกนอกราชอาณาจักรไปยังต่างประเทศ โดยมีได้รับหนังสืออนุญาตจากพนักงานเจ้าพนักงานตำรวจจับจำเลยได้พร้อมด้วยข้าวสาร ๕๔๔ กระสอบ ขณะกำลังขนขึ้นจากเรือฉลอม ๓ ลำ บรรทุกเรือยนต์เดินทะเลโตเจริญนาวา จึงได้ยึดข้าวสาร ๕๔๔ กระสอบ เรือยนต์โตเจริญนาวา ๑ ลำ กับเรือฉลอม ๓ ลำ ซึ่งใช้ในการกระทำผิดมาเป็นของกลาง ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๑๐,๑๓ พระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๕,๖ และขอให้ศาลสั่งริบของกลางทั้งหมดกับย้ายสินบนและรางวัล นายสง โตเจริญ ร้องขอให้ศาลคืนเรือโตเจริญนาวา และนายเส่ง แซ่อึ้ง ร้องขอให้ศาลคืนเรือฉลอม ๓ ลำให้แก่ผู้ร้องซึ่งเป็นเจ้าของเรือเหล่านี้ และมีได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วย ศาลฎีกามีความเห็นว่าเป็นบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๑๓ ทวิ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๖ เฉพาะที่ให้บริบทพหุของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็นในการกระทำผิดด้วยนั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ จึงรอกการพิพากษาไว้และขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

มาตรา ๑๓ ทวิ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๕๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ มาตรา ๖ บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐ มีความผิดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเป็นการขนย้ายข้าวออกนอกเขต ซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดไปทางทะเล หรือเพื่อออกนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิตและปรับตั้งแต่ห้าพันบาทขึ้นไปจนถึงห้าหมื่นบาทกับให้ริบข้าวรวมทั้งสิ่งที่ใช้บรรจุ และพาหนะใดๆ ที่ใช้ในการบรรทุกข้าวรวมถึงพาหนะที่ใช้ลากจูงพาหนะบรรทุกข้าวนั้นเสีย โดยมีต้องคำนึงว่าจะเป็นของบุคคลใดและเจ้าของจะได้รู้เห็นในการกระทำผิดนั้นด้วยหรือไม่

ผู้ใดพยายามหรือเตรียมกระทำความผิดฐานขนย้ายข้าวออกนอกเขตซึ่งคณะกรรมการประกาศกำหนดเพื่อไปทางทะเลหรือเพื่อออกนอกราชอาณาจักร หรือเป็นผู้สมรู้ในการกระทำผิดนั้น มีความผิดต้องระวางโทษดุจเดียวกับที่บัญญัติไว้สำหรับผู้กระทำความผิด

ฯลฯ

ฯลฯ

”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้”

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดแล้วเห็นว่าประเด็นข้อแรกที่จะต้องพิจารณาคือ การรับเรือตามความในมาตรา ๑๓ ทวิ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๖ นั้น เป็นโทษอาญาตามกฎหมายที่มีอยู่ในขณะนั้นหรือไม่ ในขณะนี้มีกฎหมายลักษณะอาญา ซึ่งต้องถือว่าเป็นกฎหมายที่วางรากฐานของการลงโทษอาญา มาตรา ๑๒ แห่งกฎหมายลักษณะอาญา บัญญัติว่า อาญาสำหรับลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ท่านกำหนดไว้เป็น ๖ สถาน และสถานหนึ่งก็คือ ให้ริบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินหมายถึงการตัดรอนกรรมสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของและให้ทรัพย์สินที่ริบนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ลักษณะและผลของการริบทรัพย์สินจึงเป็นการลงโทษแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์

เมื่อวินิจฉัยว่าการริบทรัพย์สินในคดีนี้เป็นการลงโทษอาญาแล้วประเด็นต่อไปมีว่าการริบทรัพย์สินตามความในมาตรา ๑๓ ทวิ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๖ ที่ให้ริบทรัพย์สิน โดยมีต้องคำนึงว่าจะเป็นของบุคคลใดและเจ้าของจะได้รู้เห็นในการกระทำผิดนั้นด้วยหรือไม่นั้น ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ หรือไม่ ในข้อนี้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็ได้คำนึงถึงอำนาจอันกว้างขวางของสภานิติบัญญัติที่จะออกกฎหมาย แต่สำหรับประเทศที่บัญญัติรัฐธรรมนูญไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นการออกกฎหมายก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญกำหนด มาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดขอบเขตของการออกกฎหมายลงโทษบุคคลทางอาญาไว้ว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้

อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้” ตามถ้อยคำที่ใช้นี้ย่อมเห็นได้ชัดว่า ผู้ที่จะถูกลงโทษอาญาได้จะต้องกระทำการอันใดอันหนึ่ง (บางกรณีรวมถึงการละเว้นซึ่งกฎหมาย ถือว่าเป็นการกระทำด้วย) ซึ่งในขณะที่กระทำนั้นมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด สำหรับคดีนี้ ปัญหาไม่ว่าการที่เจ้าของเรือให้เช่าเรือของตนไป และผู้เช่าเอาเรือไปใช้บรรทุกข้าวอันเป็นของต้องห้าม ตามกฎหมาย โดยเจ้าของเรือไม่มีส่วนรู้เห็นด้วยอย่างไรเลยนั้น มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด อาญาหรือไม่ ความจริงไม่มีกฎหมายใดบัญญัติไว้ว่า การกระทำความผิดของเจ้าของเรือเป็นความผิด อาญา และเมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดอาญาแล้ว การรับเรือซึ่งเป็นการลงโทษเจ้าของเรือ จึงเป็นการกระทำที่อาศัยบทบัญญัติอันขัดต่อมาตรา ๒๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อาศัยเหตุนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงให้คำวินิจฉัยว่าบทบัญญัติในมาตรา ๑๓ ทวิ (๑) แห่งพระราชบัญญัติสำรวจและห้ามกักกันข้าว พ.ศ. ๒๔๘๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสำรวจ และห้ามกักกันข้าว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๖ เฉพาะที่ให้บริบทของบุคคลอื่นที่มีได้รู้เห็น ในการกระทำผิดด้วยนั้น เป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕ และบทบัญญัติ โดยเฉพาะดังกล่าวนี้ จึงใช้บังคับมิได้ตามความในมาตรา ๑๗๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พระยาศรีวิสารวาจา

พระยาอัครราชทรงสิริ

พระมนูเวทย์วิมลนาท

เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ

พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์

หลวงอรรถปรีชาชนูปการ

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๖๘ ตอนที่ ๑๖

ลงวันที่ ๖ มีนาคม ๒๔๕๔

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

เรื่อง

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๕๕๗
แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ หรือไม่

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ได้ประชุมตรวจพิจารณาเรื่องดังกล่าวข้างต้น และได้มีมติให้
คำวินิจฉัยไว้ดังต่อไปนี้

๑. ปลัดกระทรวงยุติธรรมได้มีหนังสือที่ ศผ. ๑๖๖๕๑/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๐๐
ส่งสำเนาหนังสืออธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์มายังเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร แจ้งว่าศาลอุทธรณ์
โดยมติที่ประชุมใหญ่มีความเห็นว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่
สังคม พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๕ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ มาตรา ๕๕ มาตรา ๑๐๑ และ
มาตรา ๑๐๒ จึงขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ตามมาตรา ๑๑๔ ของรัฐธรรมนูญ แห่ง
ราชอาณาจักรไทย ฯ

๒. มาตรา ๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ มีว่า “การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี
ทำนว่าเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในนามพระมหากษัตริย์”

มาตรา ๑๐๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ มีว่า “การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณา
พิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมาย
สำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้”

มาตรา ๑๐๒ มีว่า “การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติม
กฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล หรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”

มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งศาลอุทธรณ์
เห็นว่า ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ มาตรา ๕๕ มาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๒ ดังกล่าว
ข้างต้นมีว่า “คำสั่งของคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม ตามความในมาตรา ๔
หรือมาตรา ๘ ให้ถือเป็นเด็ดขาดผู้ใดจะนำไปฟ้องคดีเป็นอย่างอื่นมิได้”

ที่ดินแปลงใด อยู่ในระหว่างพิจารณา ของคณะกรรมการจัดที่ดิน เพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม
และมีกรณีพิพาทขึ้นที่ศาลเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้น คณะกรรมการจะรายงานให้ศาลทราบก็ได้ ในกรณี

เช่นว่านี้ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ก่อน จนกว่าคณะกรรมการจะได้วินิจฉัยเกี่ยวกับที่ดินแปลงนั้นแล้ว”

มาตรา ๔ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๙๗ ซึ่งมาตรา ๕ ดังกล่าวข้างต้นอ้างถึงนั้น มีความบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมไว้ว่า ที่ดินที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองแสดงความจำนงต่อทางราชการสละที่ดินนั้นก็ดี หรือเจ้าของ หรือผู้ครอบครอง ต้องสละการครอบครองไปเพราะเกรงกลัวอิทธิพล หรือไม่รู้เท่าถึงการณ์ก็ดี หรือที่ปรากฏแก่คณะกรรมการว่าเจ้าของ หรือผู้ครอบครองได้ที่ดินมา ด้วยความไม่เป็นธรรมก็ดี ให้คณะกรรมการเอาที่ดินนั้นจัดให้ราษฎรตามความเป็นธรรม หรือจะสงวนไว้ให้ราษฎรใช้ร่วมกันก็ได้ และเมื่อคณะกรรมการได้มีคำสั่งจัดที่ดินแปลงใดให้แก่ราษฎรแล้ว คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้บุคคลที่คณะกรรมการเห็นว่าไม่มีสิทธิในที่ดินออกไปเสียจากที่ดินนั้นได้

๓. จะได้นิยามว่า มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติที่กล่าวนั้นจะแย้งหรือขัดต่อมาตรา ๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ ตามความเห็นของศาลอุทธรณ์หรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ มาตรา ๕๕ มีว่า “การพิจารณาพิพากษารรคคดี ท่านว่า เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในนามพระมหากษัตริย์”

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า คณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม ซึ่งมีอำนาจตามมาตรา ๔ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๙๗ นั้น แม้โดยชื่อจะเรียกว่า “คณะกรรมการ ฯ” และแม้ว่าการพิจารณาของคณะกรรมการจะเรียกว่า “การสอบสวน” และคำชี้ขาดของคณะกรรมการจะเรียกว่า “คำสั่ง” ก็ตาม แต่เมื่อได้พิจารณารูปลักษณะของกรรมการคณะนั้นแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า นอกจากมีอำนาจบริหารแล้วยังเป็นคณะบุคคลที่ก่อตั้งขึ้นให้มีอำนาจกระทำการได้อย่างศาลอีก กล่าวคือ ในกรณีที่มาตรา ๔ บัญญัติว่า เมื่อเจ้าของหรือผู้ครอบครองที่ดินเดิมต้องสละที่ดินไปเพราะเกรงกลัวอิทธิพล หรือไม่รู้เท่าถึงการณ์ หรือผู้ครอบครองที่ดินอยู่ ได้ที่ดินมาด้วยความไม่เป็นธรรม ก็ให้คณะกรรมการมีอำนาจจัดที่ดินนั้นให้แก่ราษฎรตามความเป็นธรรม หรือให้ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ และในกรณีที่มาตรา ๘ บัญญัติให้คณะกรรมการ ฯ ไล่ให้ผู้ซึ่งคณะกรรมการ ฯ เห็นว่าเป็นผู้ไม่มีสิทธิในที่ดินออกไปนั้น ไม่ต้องสงสัยเลยว่าในกรณีดังกล่าวนี้ จะมีใช่เป็นกรณีที่ราษฎรคนหนึ่งหรือฝ่ายหนึ่งพิพาทโต้แย้งกับราษฎรอีกคนหนึ่งหรืออีกฝ่ายหนึ่ง การที่กรรมการคณะนี้มีอำนาจทำการสอบสวนและมีคำสั่งดังที่บัญญัติในมาตรา ๔ และมาตรา ๘ ตามที่ได้กล่าวมา จึงย่อมจะเห็นได้โดยแจ้งชัดว่าคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม มีรูปลักษณะทำนองศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษารรคคดีนั่นเอง เป็นแต่เรียกชื่อไปเสียเป็นอย่างอื่นเท่านั้น อนึ่ง คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า อำนาจทำการสอบสวนของกรรมการคณะนี้ ซึ่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้บัญญัติให้ไว้ โดยมีได้

บัญญัติให้ต้องดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความนั้น ก็ย่อมจะมีผลเป็นการบัญญัติกฎหมาย กำหนดวิธีพิจารณาขึ้นใหม่ ใช้แก่กรณีพิพาทในเรื่องกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินนั้นด้วย

นอกจากนี้พึงสังเกตว่า มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม นั้น เป็นบทบัญญัติแสดงผลบังคับมาตรา ๔ และมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน กล่าวคือ คำสั่งของคณะกรรมการจัดที่ดินให้กรรมสิทธิ์ หรือให้สิทธิครอบครองแก่ราษฎรคนใด และสั่งให้ขับไล่ ราษฎรอีกคนหนึ่งออกไปตามมาตรา ๔ และมาตรา ๘ ย่อมต้องถือเป็นเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปฟ้องคดี ให้เป็นอย่างอื่นไม่ได้ ยิ่งกว่านั้นแม้จะมีคดีพิพาทกันแล้วในศาล ถ้าคณะกรรมการแจ้งไปให้ศาลทราบ ศาลก็จักต้องรอการพิจารณาคดีไว้ ซึ่งมีความหมายว่าต้องรอฟังคำสั่งชี้ขาดของคณะกรรมการ ฯ เมื่อ คณะกรรมการ ฯ ชี้ขาดประการใดศาลก็ไม่มีอำนาจพิพากษาชี้ขาดคดีพิพาทนั้นเป็นอย่างอื่นได้ รวมความก็คือ มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๘๗ นี้ ไม่เพียงแต่ให้อำนาจการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเกี่ยวแก่กรรมสิทธิ์ และสิทธิครอบครองที่ดินไว้ แก่คณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมเท่านั้น แต่ยังได้ให้อำนาจเหนือและยิ่งกว่า ศาลเสียอีก

๔. การจัดตั้งศาลขึ้นเพื่อพิจารณาพิพากษาอรรถคดีบางประเภทนั้นย่อมกระทำได้โดยไม่ขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แต่ที่จัดตั้งขึ้นนั้นต้องเป็น “ศาล” มีตุลาการเป็นผู้กระทำการใน พระปรมาภิไธย การจัดตั้งคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมนั้น คณะกรรมการ ฯ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจหน้าที่ชี้ขาดเกี่ยวแก่กรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองอันเป็น กรณีพิพาทระหว่างบุคคล มีผลเป็นการตั้งบุคคลอื่นที่มีชื่อศาลให้อำนาจทำการพิจารณาพิพากษา อรรถคดี จึงไม่อาจกล่าวได้เป็นอย่างอื่นนอกจากว่าเป็นการแย้งและขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ฯ มาตรา ๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล โดยเฉพาะ

เมื่อได้วินิจฉัยว่ามาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๘๗ ขัดต่อมาตรา ๕๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ ดังนี้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยถึงมาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฯ ต่อไป

๕. อาศัยเหตุดังกล่าวแล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้คำวินิจฉัยไว้ว่า มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ.๒๔๘๗ เป็นบทบัญญัติมีข้อความขัดต่อรัฐธรรมนูญ ต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา ๑๑๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ใช้บังคับมิได้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

พระม누เวทย์วิมลนาท
หลวงจํารูญเนติศาสตร์
หลวงอรอดปรีชาอนุปการ
พระยาอรรดการีชนีพนธ์
พระยาอัครราชทรงสิริ
พลตรี กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ
ตุลาการรัฐธรรมนูญ

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๕ ตอนที่ ๑๗
ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑

คำวินิจฉัยที่ ต. ๑/๒๕๑๓

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

พระที่นั่งอนันตสมาคม

วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๓

ในคดีระหว่าง

ผู้ว่าคดีศาลแขวงอุบลราชธานี

โจทก์

สืบตำรวจเอก สีดา ทองเรือง กับพวก รวม ๓ คน

จำเลย

เรื่อง ความในข้อ ๑ และข้อ ๒ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้เสร็จแล้ว จึงให้คำวินิจฉัยไว้ดังต่อไปนี้

ด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรม ได้ส่งความเห็นของศาลแขวงอุบลราชธานี ในคดีอาญาหมายเลข คำที่ ๕๑๘/๒๕๑๒ ระหว่างผู้ว่าคดีศาลแขวงอุบลราชธานี โจทก์ ส.ต.อ.สีดา ทองเรือง กับพวก จำเลย ซึ่งโจทก์ฟ้องว่า เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ระหว่างเวลา ๐๖.๐๐ น. ถึงเวลา ๑๘.๐๐ น. จำเลย ทั้งสามซึ่งเป็นเจ้าพนักงานตำรวจ มีหน้าที่ควบคุมผู้รับการอบรมที่ถูกคุมขังฐานเป็นบุคคลอันธพาล ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ได้กระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้นายศรีธาตุ อินทรมณี และ นายทา ต้นโพธิ์ ผู้รับการอบรมซึ่งอยู่ในความควบคุมของจำเลย ออกไปจากสถานคุมขังตามประกาศ ดังกล่าวแล้วหลบหนีไปจับตัวไม่ได้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการ ควบคุม การอบรม และการฝึกอาชีพ ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ พ.ศ. ๒๕๑๓ มาตรา ๑๕ ในการพิจารณาพิพากษาคดีนี้ ศาลแขวงอุบลราชธานีมีความเห็นว่า คดีมีปัญหาข้อกฎหมายที่จำเป็น จะต้องวินิจฉัยก่อนที่จะชี้ขาดความผิดของจำเลยว่า ตามวันและเวลาที่โจทก์ฟ้อง นายศรีธาตุ อินทรมณี และนายทา ต้นโพธิ์ ผู้รับการอบรมที่หลบหนีไป ได้ถูกควบคุมตัวไว้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ในการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายดังกล่าว ศาลแขวงอุบลราชธานีมีความเห็นว่า บทบัญญัติในข้อ ๑ และข้อ ๒ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะต้องนำมาใช้บังคับแก่คดีนี้ เป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๖๐ และมาตรา ๒๗ ใช้บังคับอีกต่อไปไม่ได้ จึงได้สั่งให้รอการพิจารณา พิพากษาคดีนี้ไว้ชั่วคราวและส่งความเห็นมา เพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัยตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๕

ศาลแขวงอุบลราชธานีเห็นว่า ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ข้อ ๑ และข้อ ๒ แย้งหรือ ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพราะเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. การควบคุมตัวบุคคลตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ มีลักษณะแตกต่างกับประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ คือ ไม่ได้ควบคุมตัวไว้เพื่อทำการสอบสวนในข้อหาข้อใดเลย หากแต่ควบคุมไว้เพื่อทำการอบรมและฝึกอาชีพให้กลับตนเป็นพลเมืองดี จึงแสดงว่าประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ได้เอาอาการที่บุคคลนั้นมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลเป็นความผิดที่ละเมิดต่อกฎหมาย ซึ่งเป็นข้อหาในความผิดต่างหากจากข้อหาเดิมที่พนักงานสอบสวนได้สอบสวนไว้ ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ เป็นเหตุให้ถูกส่งตัวไปอยู่ในสถานอบรมและฝึกอาชีพหากบุคคลนั้นหลบหนีไป ก็ยังมีความผิดและต้องรับโทษตามข้อ ๓ แห่งประกาศดังกล่าวด้วย ทำให้บุคคลนั้นต้องถูกจำกัดตัดทอนสิทธิและเสรีภาพไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการลงโทษบุคคลนั้น ฉะนั้นการที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ข้อ ๑ ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดว่าบุคคลใดมีความผิดตามประกาศหรือไม่ อีกทั้งให้มีอำนาจสั่งให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานอบรมและฝึกอาชีพ จึงมีผลเท่ากับเป็นการตั้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจทำการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีชี้ขาดความผิดและลงโทษบุคคลได้ เป็นการตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีที่มีข้อหาความผิด ฐานมีนิสัยและประพฤติดนเป็นอันธพาลโดยเฉพาะ แทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมาย จึงเป็นการแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๗ ซึ่งบัญญัติว่า *การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมาย และในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์*” และมาตรา ๑๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า *“การตั้งศาลขึ้นใหม่เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือที่มีข้อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยเฉพาะแทนศาลธรรมดา ที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้น จะกระทำมิได้”* และการที่ข้อ ๑ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับนี้ ให้ผู้บัญชาการตำรวจนครบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดความผิดและสั่งลงโทษบุคคลที่ประพฤติดนเป็นอันธพาลได้ โดยมีต้องดำเนินการฟ้องร้องกล่าวโทษตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา เป็นการบัญญัติกฎหมายกำหนดวิธีพิจารณาขึ้นใหม่ เพื่อใช้บังคับแก่คดีข้อหาความผิด ฐานมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลโดยเฉพาะจึงแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๖๐ ซึ่งบัญญัติว่า *“การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยเฉพาะ จะกระทำมิได้”* เรื่องทำนองนี้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑ ว่า มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๕๗ แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๕๕ ใช้บังคับมิได้

๒. ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ เป็นกฎหมายที่ถือว่า การมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลเป็นความผิด แต่มิได้กำหนดระยะเวลาการลงโทษที่แน่นอนไว้ ดังนั้นโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักหรือเบาสถานใด ก็สุดแต่คณะกรรมการตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ข้อ ๒

จะพิจารณาและมีคำสั่ง ไม่มีขอบเขตกำหนดเวลาสิ้นสุด ทำให้โทษที่ได้รับไม่ได้สัดส่วนกับความผิด ที่ถูกกล่าวหาและไม่เป็นกรรม ข้อมเป็นการแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๗ ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลา ที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่จะทำความผิดมิได้”

๓. การสั่งให้ส่งตัวบุคคลที่มีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลไปควบคุมไว้ใน สถานอบรมและฝึกอาชีพ แม้จะถือว่าเป็นเพียงวิธีการเพื่อความปลอดภัยอย่างหนึ่ง มิใช่เป็นการ ลงโทษก็ตาม แต่ก็มีผลเป็นการจำกัดตัดทอนสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่นเดียวกับการลงโทษ วิธีการเพื่อความปลอดภัยที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้ก็ควรมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่ การใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยตามประมวลกฎหมายอาญามีกำหนดเวลาสิ้นสุด และต้องกระทำ โดยศาล และดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณา โดยให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการต่อสู้ กล่าวแก้ข้อกล่าวหาได้เต็มที่ ดังนั้น การที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ บัญญัติให้ผู้บัญชาการ ตำรวจนครบาลหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจใช้วิธีการดังกล่าว จึงเท่ากับให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจกระทำการได้อย่างศาล เป็นการตั้งบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ตุลาการให้มอำนาจทำการพิจารณา พิพากษาอรรถคดีได้อย่างศาล จึงแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ตามนัยที่กล่าวมา แล้วข้างต้นด้วย

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้โดยละเอียดแล้วเห็นว่า ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ซึ่งได้ตราขึ้นโดยหัวหน้าคณะปฏิวัติและประกาศบังคับใช้เป็นกฎหมาย มาตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๐๒ และต่อมา ก็ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุมการอบรม และการฝึกอาชีพ ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ พ.ศ. ๒๕๐๓ กำหนดหลักสารสำคัญในการ ควบคุมอบรม และฝึกอาชีพของบุคคลที่ประพฤติตนเป็นอันธพาลซึ่งถูกส่งตัวไปควบคุมไว้ในสถาน อบรมและฝึกอาชีพซึ่งกระทรวงมหาดไทยจัดตั้งขึ้นตามประกาศฉบับนี้ เพื่อให้การอบรมและฝึกอาชีพ บุคคลดังกล่าวได้ลุล่วงสมความมุ่งหมายของคณะปฏิวัติ ความมุ่งหมายของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ นี้ ปรากฏชัดตามเจตนาของคณะปฏิวัติซึ่งแสดงไว้ในประกาศฉบับนี้ว่า คณะปฏิวัติมี เจตนาอันแรงกล้าที่จะกวาดล้างปราบปราม และทำการอบรมบ่มนิสัยผู้ที่ประพฤติตนเป็นอันธพาล ให้กลับตนเป็นพลเมืองดีเพื่อประโยชน์และความผาสุกของประชาชน หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งว่า บุคคลที่ประพฤติตนเป็นอันธพาลซึ่งถูกควบคุมตัวไว้เพื่อทำการสอบสวน ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑ ครบกำหนดสามสิบวันแล้ว ถ้าผู้บัญชาการตำรวจนครบาลสำหรับจังหวัดพระนคร จังหวัด ธนบุรี และผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น ๆ นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีเห็นว่า บุคคลนั้นยังมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลอยู่ ก็ให้มีอำนาจสั่งให้ส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถาน

อบรมและฝีกอาชีวะ ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้จึงมิใช่กฎหมายที่กำหนดโทษแก่ผู้กระทำความผิด โดยถือเอาการที่บุคคลมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลเป็นความผิดอาญา และการที่ประกาศ คณะปฏิวัติดังกล่าวให้อำนาจผู้บัญชาการตำรวจนครบาล และผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้ส่งตัวบุคคลที่ ประพฤติตนเป็นอันธพาล ไปยังสถานอบรมและฝีกอาชีวะเพื่อการอบรมบ่มนิสัยและฝีกหัดอาชีวะ โดยเจตนาจะให้กลับตนเป็นพลเมืองดีนั้นก็หาได้ประสงค้ให้ลงโทษบุคคลในทางอาญาไม่ จะเห็นได้ว่า วิธีการที่ให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจผู้เป็นเจ้าของงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและ หน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน สั่งให้ส่งตัวบุคคลที่ประพฤติตนในทางเป็นภัยต่อ สังคมไปควบคุมตัวไว้ในสถานสงเคราะห์หรือสถานอบรมและฝีกอาชีวะเพื่อรับการรักษาและอบรม ฝีกอาชีวะนั้น ได้มีมาแล้วในกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๔๘๔ ซึ่งให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีอำนาจสอบสวนว่าผู้ใดขอทานและผู้นั้นเป็นคนชราภาพ หรือเป็นคนวิกลจริตพิการ หรือเป็นคนมีโรค ซึ่งไม่สามารถประกอบอาชีพอย่างใด และไม่มีทาง เลี้ยงชีพอย่างอื่น ทั้งไม่มีญาติมิตรอุปการะเลี้ยงดู ก็ให้ส่งตัวไปยังสถานสงเคราะห์ได้ ผู้ที่ถูกส่งตัว ไปยังสถานสงเคราะห์นั้น ถูกบังคับให้อยู่ในอำนาจการควบคุมของอธิบดีแห่งกรม ซึ่งรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้มีหน้าที่ปฏิบัติกรตามพระราชบัญญัตินี้ อธิบดีอาจมอบหมายให้ ข้าหลวงประจำจังหวัด หรือนายกเทศมนตรี เป็นผู้ที่มีอำนาจควบคุมต่อไปอีกชั้นหนึ่งได้ อธิบดีหรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายจะสั่งให้ผู้ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ทำงานตามที่เห็นสมควร หรือจะส่งไปทำงาน ที่อื่นก็ได้ ถ้าปรากฏว่าผู้ที่ถูกส่งไปยังสถานสงเคราะห์นั้น มีที่อาศัยและทางดำรงชีพพอสมควรแก่ อัตตภาพ อธิบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจพิจารณาปล่อยตัวไป ในการควบคุมบุคคลที่ถูกส่งตัว ไปยังสถานสงเคราะห์ดังกล่าว อธิบดีมีอำนาจตราข้อบังคับกำหนดวินัยแห่งความประพฤติขึ้น โทษทางวินัยพึงทำได้ตามที่กำหนดไว้ คือ (ก) ขัง หรือขังห้องมืด (ข) ตัดหรือลดประโยชน์อันจัด ขึ้นเพื่อดำเนินการควบคุม ถ้าผู้ที่ถูกส่งตัวไปยังสถานสงเคราะห์ไม่ไปหรือหลบหนีจากสถานทีนั้น มีความผิดต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติอื่น ๆ อีก เช่น พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๐๓ ให้อำนาจอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ หรือ ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์มอบหมายให้ เป็นผู้ใช้อำนาจในเขตจังหวัดนั้น ๆ ในการที่จะสั่งให้ส่งตัวบุคคลซึ่งศาลได้พิพากษาให้ลงโทษฐานกระทำการค้าประเวณี ไปรับการรักษา หรืออบรมฝีกอาชีวะในสถานสงเคราะห์ เมื่อบุคคลนั้นพ้นโทษแล้วได้ ในเมื่อปรากฏว่าบุคคลนั้นเป็น โรคอันควรได้รับการรักษา หรือเป็นผู้ควรได้รับการอบรมฝีกอาชีวะหรือทั้งสองอย่าง และเพื่อประโยชน์ ในการดังกล่าวนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังให้อำนาจอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ โดยอนุมัติรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยออกข้อบังคับว่าด้วยระเบียบวินัย และการทำงานของบุคคลผู้ถูกส่งตัวไปยัง สถานสงเคราะห์ อีกทั้งให้มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ผู้รับการสงเคราะห์ได้ด้วย ถ้าผู้รับการสงเคราะห์หลบหนี ไปจากสถานสงเคราะห์ หรือสถานที่ซึ่งอธิบดีกำหนดให้ไปทำงานหรือประกอบอาชีพ ก็มีความผิด

และจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เมื่ออธิบดีเชื่อว่าผู้รับการสงเคราะห์คนใดกลับตัวไม่กระทำการค้าประเวณีอีกเพราะมีความประพฤติดีหรือเพราะมีผู้มีหลักฐานควรเชื่อถือรับอุปการะ หรือรับรอง จะให้งานที่มีรายได้พอควรแก่การเลี้ยงชีพแล้ว อธิบดีมีอำนาจสั่งปล่อยตัวผู้รับการสงเคราะห์จากสถานสงเคราะห์ได้ ดังนี้เป็นต้น ในกฎหมายเหล่านี้ล้วนแต่ให้อำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร มีอำนาจสั่งให้ควบคุมตัวบุคคลซึ่งมีความประพฤติอันไม่สมควรไว้ในสถานที่มีเขตกำหนด เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำอันเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่สาธารณชนโดยมีความมุ่งหมายที่จะให้การอบรม ฝึกอาชีพและการสงเคราะห์แก่บุคคลบางประเภทเพื่อประโยชน์แห่งความผาสุกของประชาชน อันเป็นอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารโดยตรงนั่นเอง จะเห็นได้ตามกฎหมายนั้น ๆ ว่ามีเจตนาเพียงเป็นวิธีการอันหนึ่ง เพื่อป้องกันการกระทำความผิดในภายหน้าเพื่อตัดนิสัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพ ซึ่งเรียกว่า วิธีการเพื่อความปลอดภัยเท่านั้นหาใช่เจตนาจะให้เป็นการลงโทษอาญาแก่บุคคลเหล่านั้นไม่ และบุคคลเหล่านั้นจะได้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ที่ถูกลงโทษอาญาก็หาไม่ ถ้าจะกล่าวโดยอาศัยเหตุแต่เพียงว่าการตรากฎหมายอันใดซึ่งจะมีผลให้ผู้นั้นผู้ใดต้องถูกควบคุมตัวโดยคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารแล้ว ก็จะต้องถือว่าเป็นการตั้งให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ให้มีอำนาจใช้อำนาจตุลาการได้อย่างศาล กล่าวคือ ให้มีอำนาจทำการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีชี้ขาดความผิด และลงโทษอาญาแก่บุคคลได้แล้ว ย่อมจะไม่เป็นการถูกต้องเสมอไปดังจะเห็นได้ว่า ในบางกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความผาสุกของประชาชน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง รัฐย่อมจะตรากฎหมายให้ใช้วิธีการใดอันมีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อให้บรรลุผลเช่นนั้นก็ย่อมจะกระทำได้ เพราะวิธีการเพื่อความปลอดภัยนั้น นอกจากวิธีการดังมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕ แล้ว ก็อาจมีได้ตามกฎหมายอื่น และไม่จำเป็นที่จะต้องให้ศาลเป็นผู้กำหนดเสมอไป ดังนี้ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ จึงมิใช่เป็นกฎหมายที่ตั้งศาลขึ้นใหม่ เพื่อทำการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีข้อหาความผิดฐานมีนิสัยและความประพฤติเป็นอันธพาลโดยเฉพาะ แทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมาย และไม่เป็นการเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาล หรือวิธีพิจารณาเพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่ง โดยเฉพาะแต่ประการใดเลย

อีกประการหนึ่งย่อมเป็นการถูกต้องตามความเป็นจริงที่จะกล่าวว่า ผู้รับการอบรมที่ถูกส่งตัวมาควบคุมอบรมและฝึกอาชีพในสถานอบรมและฝึกอาชีพตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ จะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับเกี่ยวแก่การควบคุมผู้รับการอบรม ตลอดจนต้องรับการศึกษา การอบรม การฝึกอาชีพ และทำงานตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ ถ้าผู้รับการอบรมผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับ หรือขัดคำสั่งดังกล่าว ก็อาจถูกลงโทษทางวินัยสถานใดสถานหนึ่งหรือหลายสถาน และในกรณีที่ผู้รับการอบรมหลบหนีไปจากการควบคุมของสถานฝึกอบรมและฝึกอาชีพ ก็อาจถูกลงโทษอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการควบคุม การอบรม และการฝึกอาชีพ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ พ.ศ. ๒๕๐๓ แต่วิธีปฏิบัติซึ่งกำหนดขึ้นตามกฎหมายฉบับนี้ ก็มีลักษณะ

ทำนองเดียวกันกับพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักกันตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติต่อผู้ซึ่งถูกศาลพิพากษาให้กักกัน อันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตาม มาตรา ๔๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงไม่อาจที่จะกล่าวได้ว่าวิธีปฏิบัติต่อผู้รับการอบรม ซึ่งถูกส่งตัวมาควบคุมอบรมและฝึกอาชีพในสถานอบรมและฝึกอาชีพ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ เป็นการปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ วรรคสอง แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในข้อที่ศาลแขวงอุบลราชธานีมีความเห็นต่อไปว่า เรื่องลักษณะทำนองนี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้แล้ว เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๑ ว่า มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติ จัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๙๗ แยกหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ นั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำวินิจฉัย ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในเรื่องดังกล่าวมีลักษณะแตกต่างกับเรื่องนี้มาก เพราะพระราชบัญญัติ จัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๙๗ มีความบัญญัติให้อำนาจคณะกรรมการจัดที่ดิน เพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมไว้ว่า ที่ดินที่เจ้าของหรือผู้ครอบครอง แสดงความจำนงต่อทางราชการ สละที่ดินนั้นก็ดีหรือเจ้าของหรือผู้ครอบครองต้องสละการครอบครองไป เพราะเกรงกลัวอิทธิพล หรือไม่รู้เท่าถึงการณ์ก็ดี หรือที่ปรากฏแก่คณะกรรมการว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองได้ที่ดินมาด้วยความไม่เป็นธรรมก็ดี ให้คณะกรรมการเอาที่ดินนั้นจัดให้ราษฎรตามความเป็นธรรม หรือจะสงวนไว้ ให้ราษฎรใช้ร่วมกันก็ได้ และเมื่อคณะกรรมการได้มีคำสั่งจัดที่ดินแปลงใดให้ราษฎรแล้ว คณะกรรมการ มีอำนาจสั่งให้บุคคลที่คณะกรรมการเห็นว่าไม่มีสิทธิในที่ดินออกไปเสียจากที่ดินนั้นได้ จึงเห็นได้ว่าการจัดตั้งคณะกรรมการจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคมตามกฎหมายฉบับนี้เป็นการก่อตั้ง คณะบุคคลอันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ให้มีอำนาจหน้าที่ซึ่งขาดเกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์และ สิทธิครอบครองอันเป็นกรณีพิพาทระหว่างบุคคล จึงมีผลเป็นการตั้งบุคคลอื่นที่มีใช้ศาลให้มีอำนาจ ทำการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี จึงเป็นการแยกหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕ มาตรา ๕๕ ซึ่งบัญญัติว่า การพิจารณาพิพากษา อรรถคดีเป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่ก่อตั้งขึ้น ตามพระราชบัญญัติจัดที่ดินเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม พ.ศ. ๒๔๙๗ แตกต่างกับอำนาจหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นการวินิจฉัยชี้ขาด ข้อพิพาทเกี่ยวกับอรรถคดี หากเป็นวิธีการเพื่อให้บรรลุผลคือความมุ่งหมายที่จะให้การอบรมฝึกอาชีพ และการสงเคราะห์บุคคลบางประเภท ซึ่งเรียกว่าเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยเท่านั้น

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้คำนึงอยู่เป็นอันมากกว่า การที่ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ กำหนดให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจสั่งให้ส่งตัวบุคคลที่ประพฤติดนเป็นอันพลาด

ไปยังสถานอบรมและฝึกอาชีพได้ โดยไม่ต้องดำเนินการฟ้องร้องกล่าวโทษต่อศาล ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณานั้น ย่อมจะมีผลให้เกิดข้อคิดเห็นได้หลายทางกฎหมายเช่นว่านี้ถ้าจะมีปัญหาที่จะต้องพิจารณา ก็มีอยู่เพียงที่จะดำหนิติมว่าเป็นกฎหมายที่ดีหรือไม่เท่านั้น ปัญหาเช่นว่านี้เป็นคนละเรื่องกับปัญหาที่ว่าประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ นี้ มีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

อาศัยเหตุดังกล่าวแล้ว คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงให้คำวินิจฉัยว่า ความในข้อ ๑ และข้อ ๒ แห่งประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๔๓ ตามที่ศาลแขวงอุบลราชธานีได้เสนอขึ้นมาขอให้พิจารณานั้น ไม่แย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๖๐ และมาตรา ๒๗

พันเอกนายวรการบัญชา
พลตรี ศิริ สิริโยธิน
นายกำธร พันธูลาก
นายสงวน ชูปัญญา
พลตรี กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์
พระม누เวทย์วิมลนาท
พลโท สุข เปรมาวิน

หมายเหตุ คำวินิจฉัยนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๘๗ ตอนที่ ๔
ลงวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๑๓

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่ ๑/๒๕๓๕

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะ รวม ๑๔๐ คน (ตามบัญชีรายชื่อท้ายคำวินิจฉัยนี้)

ผู้เสนอความเห็น

เรื่อง พระราชกำหนดที่ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ด้วยประธานรัฐสภาได้ส่งความเห็นของ พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๑๔๐ คน ตามบัญชีรายชื่อท้ายคำวินิจฉัยนี้ ซึ่งได้เข้าชื่อเสนอความเห็นในนามของสมาชิกรัฐสภาต่อประธานรัฐสภาว่า พระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ตามที่อ้างแต่อย่างใด มายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามมาตรา ๑๗๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเรื่องนี้แล้วเห็นว่า การเสนอความเห็นดังกล่าวให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนี้ แม้จะมีปัญหาอยู่บ้างในเรื่องของวิธีการเสนอ แต่เมื่อประธานรัฐสภาได้ส่งความเห็นมายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าความเห็นของผู้เสนอควรที่จะได้รับการพิจารณาต่อไป

สำหรับความเห็นของผู้เสนอที่ว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๒ ซึ่งไม่ถือว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้นั้น โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๒ บัญญัติเงื่อนไขในการตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ โดยแยกความออกเป็นสองวรรค คือ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีเพื่อประโยชน์อันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ

หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การตราพระราชกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำได้เฉพาะเมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นว่าเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้” คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า ตามความเห็นของผู้เสนออ้างกล่าวมีความประสงค์จะให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดนี้ไม่ใช่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๒ วรรคสอง

ปัญหาที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยก็คือ ผู้เสนอความเห็นจะเสนอความเห็นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดดังกล่าวนี้ไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๒ วรรคสองได้หรือไม่ ในปัญหานี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๘๓ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๘๓ ก่อนที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรจะได้อนุมัติพระราชกำหนดใดตามมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภามีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า พระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ส่งความเห็นนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว ให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ส่งความเห็นนั้นมา

เมื่อประธานวุฒิสภาหรือประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้รอการพิจารณาพระราชกำหนดนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง ให้พระราชกำหนดนั้นไม่มีผลบังคับมาแต่ต้น

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า พระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตาม มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนตุลาการรัฐธรรมนูญทั้งหมด”

ตามบทบัญญัติของมาตรา ๑๗๓ วรรคหนึ่ง จะเห็นได้ว่า กรณีที่สมาชิกวุฒิสภา กิติ หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กิติ จะมีสิทธิเสนอความเห็นว่าเป็นไป ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จะต้องเป็นกรณีที่พระราชกำหนดนั้น ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง เท่านั้น กล่าวคือ พระราชกำหนดนั้นไม่ เป็นไปเพื่อประโยชน์อันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอความเห็นให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยนอกเหนือ จากกรณีเจตนารมณ์ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ไม่ได้

อาศัยเหตุผลดังได้พิจารณา มา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า รัฐ- ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๗๓ มิได้ให้สิทธิผู้เสนอความเห็นที่จะเสนอให้คณะ ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การตราพระราชกำหนดดังกล่าวนี้ไม่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มี ความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๓๕

นายอาทิตย์ อุไรรัตน์

นายสวัสดิ์ โชติพานิช

นายโกเมน ภัทรภิรมย์

นายบุญชนะ อัครถาวร

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ทำหน้าที่ ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ประธานศาลฎีกา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

อัยการสูงสุด

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

พลโท สมิง ไตลังคะ

นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุมิต

นายบัญญัติ สุชีวะ

นายมงคล เปาอินทร์

นายสุธี อากาศฤกษ์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

บัญชีรายชื่อผู้เสนอความเห็น

๑. พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
๓. นายพิศาล มุลศาสตราสาร
๕. พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
๗. พลเรือเอก ศิริ ศิริรังษี
๙. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ
๑๑. นายชินวรณ์ บุญเกียรติ
๑๓. นายนิพิฐ์ อินทรสมบัติ
๑๕. นายกฤษฏาง แถวโสภา
๑๗. นายวิฑูรย์ นามบุตร
๑๙. นายไชย พรหมา
๒๑. นายประวิช นิลวัชรมณี
๒๓. นายปรีชา มุสิกกุล
๒๕. นายวิรัช ร่มเย็น
๒๗. นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
๒๙. นายนิพนธ์ บุญญามณี
๓๑. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
๓๓. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
๓๕. นายวิเชียร คันถ่อง
๓๗. นายอาคม เองฉ้วน
๓๙. นายไสว พัฒโน
๔๑. นายสุทัศน์ ศรีรัตนพรรณ
๔๓. นายวีรเทพ สุวรรณสว่าง
๔๕. นายอรรถสิทธิ์ ทรัพย์สิทธิ์
๒. นายชวน หลีกภัย
๔. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน
๖. นายประจวบ ไชยสาส์น
๘. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์
๑๐. นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์
๑๒. นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร
๑๔. นายณรงค์ นุ่นทอง
๑๖. นายอภิชาติ ตริสวัสดิชัย
๑๘. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
๒๐. นายถาวร กาสมสัน
๒๒. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ
๒๔. นายพรเทพ เตชะไพบูลย์
๒๖. นายชุมพล กาญจนะ
๒๘. นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
๓๐. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
๓๒. นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี
๓๔. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร
๓๖. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล
๓๘. นายไชยยศ จิรเมธากร
๔๐. นายณรงค์ นิยมไทย
๔๒. นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย
๔๔. นายเฉลิมชัย เอียสกุล
๔๖. นายสุขุม เลาว์ฉัตรศิริ

๔๗. นายประสงค์ ศรีวัฒน์
๔๘. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ
๕๑. นายสมศักดิ์ วรคามิน
๕๓. นางกรรณกาญจน์ วิสมหมาย
๕๕. นายสวัสดิ์ วงศ์กีวี
๕๗. นายฉัตรชัย เอียสกุล
๕๘. นายเฉลิมชัย อุฬารกุล
๖๑. นายบุญชู ตรีทอง
๖๓. นายเด่น ไต่ะมีนา
๖๕. นายกริช กงเพชร
๖๗. นายสุรใจ ศิริบุบผ์
๖๘. นายธำรง พัฒนรัฐ
๗๑. นายเทิดภูมิ ใจดี
๗๓. นายประสงค์ บุรณ์พงศ์
๗๕. นายมนตรี คำนไพบูลย์
๗๗. นายไพฑูรย์ แก้วทอง
๗๘. นายอิสสระ สมชัย
๘๑. นายปัญญา จินตะเวช
๘๓. นายขจิตร์ ชัยนิคม
๘๕. นายอารีเพ็ญ อัครสินธุ์
๘๗. นายไพศาล ยิ่งสมาน
๘๘. พันตรี พูนศักดิ์ พสุนนท์
๘๑. นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์
๘๓. นายพา อักษรเสื่อ
๘๕. นายต๋น จินตะเวช
๔๘. นายเสริมศักดิ์ การุณ
๕๐. นายจรูญ กวานนท์
๕๒. นายमुख สุลโตมาน
๕๔. นายบุญชง วิสมหมาย
๕๖. นายสังข์ทอง ศรีธเรศ
๕๘. นายปรีญา เจตราภวัฒน์
๖๐. นายเฉลิมยศ แสนวิเศษ
๖๒. พลเอก สนั่น เสวตเศรณี
๖๔. นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์
๖๖. นายบวร ภูจรีต
๖๘. พันตำรวจโท อุดลย์ บุญเสรรฐ
๗๐. นายสุธี ภูพานธุ์
๗๒. พลเอก พัฒน์ อัครนิบุตร
๗๔. นายสุรพร ดนัยตั้งตระกูล
๗๖. นายสมาน ชมภูเทพ
๗๘. นายธวัช สุรินทร์คำ
๘๐. พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ
๘๒. นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา
๘๔. นายนิคมุดดิน อูมา
๘๖. นายบรรยง ร่วมพัฒนา
๘๘. นายไพจิต ศรีวรขาน
๙๐. นายเสกสิทธิ์ ไวยนิยมพงศ์
๙๒. พันเอก สุชาติ จันทร์โชติกุล
๙๔. นายอำนาจ ยศสุข
๙๖. นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล

๙๗. นายละเบต หลีเหรัมย์
๙๘. นายอุดมศิลป์ ศรีแสงนาม
๑๐๑. พลตรี ฤกษ์ดี ชาติอุทิศ
๑๐๓. นายสมพัฒน์ กัลยาวิสัย
๑๐๕. นายพีระพงศ์ ถนอมพงษ์พันธ์
๑๐๗. นายปัญญา สดดวงศ์
๑๐๙. นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์
๑๑๑. นายธำรงค์ แสงสุริยจันทร์
๑๑๓. นายสุทิน นพเกตุ
๑๑๕. นายธเนศร์ พรพิพัฒน์พงศ์
๑๑๗. นายสุธา ชันแสง
๑๑๙. พันเอก วินัย สมพงษ์
๑๒๑. นายถวิล ไพรสมนต์
๑๒๓. นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
๑๒๕. นายวิลาศ จันทร์พิทักษ์
๑๒๗. นางสาวกุสุมา ศรีสุวรรณ
๑๒๙. นายสุธน ชื่นสมจิตต์
๑๓๑. นายเดชา สามารถ
๑๓๓. นายสมุท มงคลกิติ
๑๓๕. นายอุทัย พิมพ์ใจชน
๑๓๗. นายเอกพร รักความสุข
๑๓๙. นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์

๙๘. นายสุเทพ อัดถากร
๑๐๐. พลเรือโท โรช วิภัติภูมิประเทศ
๑๐๒. นายถวิล จันทร์ประสงค์
๑๐๔. นายเรืองวิทย์ คุณภักดี
๑๐๖. นายไชยวัฒน์ สิ้นสุวรรณ
๑๐๘. นางเครือวัลย์ สมณะ
๑๑๐. นายประพันธ์ หุตะสิงห์
๑๑๒. นายแสวง ฤกษ์จรัส
๑๑๔. นายอุดมเดช รัตนเสถียร
๑๑๖. พลเรือเอก ดิลก ภัทรโกศล
๑๑๘. นางพิมพ์า จันทร์ประสงค์
๑๒๐. พันเอก ชินวุธ สุนทรสีมะ
๑๒๒. นายเสริม หลักสุวรรณ
๑๒๔. นายอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา
๑๒๖. นายเชียร มโนหรรทัด
๑๒๘. นายกระแส ชนะวงศ์
๑๓๐. นายจรงค์ศักดิ์ จินदानนท์
๑๓๒. นายวิทยา วิเศษรัตน์
๑๓๔. นายบุญชู โรจนเสถียร
๑๓๖. นายประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา
๑๓๘. นายชำนาญ ศักดิ์เศรษฐ์
๑๔๐. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ที่ ๒/๒๕๓๕

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะ รวม ๑๕๔ คน (ตามบัญชีรายชื่อท้ายคำวินิจฉัยนี้)

ผู้เสนอความเห็น

เรื่อง พระราชกำหนดไม่เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ด้วย พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวม ๑๕๔ คน ได้เข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ตามความเห็นลงวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๕ ว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง กล่าวคือไม่เป็นประโยชน์แก่การรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ ทั้งคณะรัฐมนตรีก็ได้ประชุมปรึกษารื้อถอนว่า การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนี้เป็นไปตามเงื่อนไขมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งหรือไม่ เพียงแต่ออกหนังสือเวียนแทนการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อมีมติ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งความเห็นดังกล่าวมายังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย .

ในระหว่างการพิจารณาของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับความเห็นดังกล่าวปรากฏว่าได้มีพระราชกฤษฎีกาให้ยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ จึงมีปัญหว่าคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจวินิจฉัยความเห็นนั้นต่อไปได้หรือไม่ ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่ามีอำนาจวินิจฉัยต่อไปได้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาความเห็นของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบกับเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้แล้ว ปัญหาว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ ไม่เป็น

ไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งหรือ ไม่นั้น ข้อเท็จจริงได้ความว่า ได้มีประชาชนชุมนุมกันตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และเหตุการณ์ได้ลุกลามรุนแรงขึ้นจนเกิดประท้วงกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเหตุให้เกิดอันตรายต่อร่างกายและชีวิตของบุคคลเป็นจำนวนมาก และเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินทั้งของรัฐและเอกชนอีกไม่น้อย นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่วันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ เวลา ๐๐.๓๐ นาฬิกา ในวันเดียวกันนั้นได้มีประกาศห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกันอันมิใช่ปกติธุระ ณ ที่ใด ตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปในท้องที่ดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีประกาศห้ามมิให้หนังสือพิมพ์หรือสิ่งตีพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ กระทำการโฆษณาหรือพิมพ์เอกสารใด ๆ ซึ่งมีข้อความกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักรไทย หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน ต่อมาวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ มีประกาศห้ามมิให้ประชาชนในเขตท้องที่กรุงเทพมหานครออกนอกเคหสถานระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ - ๐๔.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ มีการจับกุมประชาชนเป็นจำนวนมากรวมทั้งพลตรี จำลอง ศรีเมืองด้วย ในคืนวันที่ ๒๐ พฤษภาคมนั้นเอง เวลา ๒๑.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้า และพระราชทานกระแสพระราชดำริให้บุคคลทั้งสองไม่เผชิญหน้าแต่หันหน้าเข้าหากัน ให้ช่วยกันแก้ปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้น หลังจากเข้าเฝ้าแล้ว พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง ได้แถลงทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจฯ โดยพลเอก สุจินดา คราประยูร แถลงว่า ทางรัฐบาลตลอดทั้งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองพร้อมที่จะให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนชาวไทย จะอนุญาตให้พลตรี จำลอง ศรีเมือง กลับบ้านทันที ส่วนผู้ที่ร่วมชุมนุมกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทางรัฐบาลจะได้พิจารณาออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้ต่อไป และยินดีสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเร็ว ส่วนพลตรี จำลอง ศรีเมือง แถลงขอให้ประชาชนอย่าให้การสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับผู้ที่ยังก่อความวุ่นวายอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้สถานการณ์ต่าง ๆ เข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด ในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ได้มีประกาศยกเลิกประกาศห้ามมิให้บุคคลใดในเขตกรุงเทพมหานคร

ออกนอกเขตสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากสถานการณ์ได้คลี่คลายลงแล้ว

ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ นายกรัฐมนตรีเห็นว่าการนิรโทษกรรมควรออกเป็นพระราชกำหนดแทนพระราชบัญญัติและให้นิรโทษกรรมแก่ทุกฝ่ายโดยไม่มีข้อยกเว้น โดยให้ดำเนินการเป็นการด่วน อันจะเป็นการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะได้ส่วนหนึ่ง และการเรียกประชุมคณะรัฐมนตรีช่วงนั้นคงกระทำได้ยาก จึงให้ขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี โดยมีหนังสือแจ้งเวียนคณะรัฐมนตรีเป็นวาระทั่วทั้ง เลขานุการคณะรัฐมนตรีจึงได้ออกหนังสือในเย็นวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ถึงรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกท่าน ให้พิจารณาร่างพระราชกำหนดดังกล่าว หากไม่ทั่วทั้งภายในเวลา ๑๒.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ถือว่าคณะรัฐมนตรีเห็นชอบ มีเพียงรองนายกรัฐมนตรี ๑ นาย และรัฐมนตรีบางนายเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วยกับการออกพระราชกำหนดนี้ จึงมีการดำเนินการออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฉบับนี้เมื่อวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ และประกาศในราชกิจจานุเบกษาในวันเดียวกัน

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๕ นายมีชัย ฤชุพันธุ์ รองนายกรัฐมนตรี รักษาการแทนนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่ได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๕

พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีความเห็นว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ พ.ศ. ๒๕๖๕ ไม่เป็นประโยชน์แก่การรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และป้องกันภัยพิบัติสาธารณะเพราะประเทศมิได้ตกอยู่ในสภาวะสงครามไม่มีภัยอันตรายต่อความปลอดภัยสาธารณะหรือเกิดภัยพิบัติสาธารณะ การที่ประชาชนยังมีความเคียดแค้นอันจะนำไปสู่ความไม่พอใจและชุมนุมต่อต้านขึ้นอีกจนเป็นอันตรายต่อความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองนั้นมิได้เกิดจากการที่บุคคลจำนวนมากถูกจับกุมและถูกควบคุมตัว หากเกิดจากการที่ญาติมิตรถูกเจ้าหน้าที่ทำร้ายด้วยอาวุธสงคราม การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมการกระทำผิดให้ครอบคลุมไปถึงเจ้าหน้าที่ที่ทำร้ายและฆ่าประชาชนด้วยนั้น นอกจากจะไม่เป็นมาตรการที่จะระงับความไม่สงบเรียบร้อยได้แล้ว ยังจะเป็นเหตุให้ประชาชนเคียดแค้นและชิงชังรัฐบาลและเจ้าหน้าที่รุนแรงขึ้นไปอีก

สำหรับความเห็นดังกล่าว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ มาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ หรือความปลอดภัยสาธารณะ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้” ปัญหาว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมดังกล่าวได้ตราขึ้นเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ หรือไม่นั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าเมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ซึ่งมีการชุมนุมของประชาชนเป็นจำนวนมากเพื่อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว ปรากฏว่ามีการปะทะกันขึ้นระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับผู้ชุมนุมจนมีผู้ได้รับอันตรายแก่กายและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ทั้งทรัพย์สินของทางราชการและประชาชนก็เสียหายเป็นจำนวนไม่น้อย และความรุนแรงของการปะทะกันดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

จึงต้องมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี และจังหวัดสมุทรสาคร มีประกาศห้ามมิให้ชุมนุมหรือมั่วสุมกันอันมิใช่ปกติธุระ ณ ที่ใด ๆ ตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ในท้องที่ดังกล่าวมีประกาศห้ามหนังสือพิมพ์หรือสิ่งตีพิมพ์มิให้โฆษณาหรือพิมพ์เอกสารใด ๆ ซึ่งมีข้อความกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน และมีประกาศห้ามประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมิให้ออกนอกเคสสถานระหว่างเวลา ๒๑.๐๐ - ๐๔.๐๐ นาฬิกาของวันรุ่งขึ้น มีการจับกุมบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อกวนความไม่สงบ ปรากฏตามหลักฐานของกรมตำรวจว่ามีจำนวนถึง ๓,๕๒๗ คน ในข้อหาต่าง ๆ กัน เช่น ร่วมกันกระทำการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายหรือรัฐบาลเพื่อให้เกิดการปั่นป่วนในหมู่ประชาชน มั่วสุมกันตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไปโดยใช้กำลังประทุษร้าย ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ร่วมกันวางเพลิงเผาทรัพย์สินของผู้อื่นทำให้เสียหาย ทำลาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินที่ใช้หรือมิไว้เพื่อสาธารณประโยชน์ ลักทรัพย์หรือรับขອງโจร แต่เมื่อสอบสวนแล้วปรากฏว่ามีผู้มิได้กระทำความผิด และได้ปล่อยตัวไปเป็นจำนวน ๒,๑๕๘ คน นอกนั้นได้ควบคุมตัวไว้ สถานการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยนี้ได้เกิดต่อเนื่องกันมาตั้งแต่วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และยังไม่มีการทำอะไรที่จะ

สงบลงได้โดยง่าย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในเหตุการณ์นี้เป็นอย่างมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พลเอก สุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี และพลตรี จำลอง ศรีเมือง เข้าเฝ้าในคืนวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และพระราชทานกระแสพระราชดำริแก่บุคคลทั้งสองมีข้อความบางตอนซึ่งขออัญเชิญมาดังนี้ “คงไม่เป็นที่แปลกใจทำไมถึงเชิญให้ท่านมาพบกันแบบนี้ เพราะว่าทุกคนก็ทราบว่าการณ์มีความยุ่งเหยิงอย่างไร และก็จะทำให้ประเทศชาติล่มจมไปได้” การเผชิญหน้าตอนแรกก็จะเห็นจุดประสงค์ของทั้งสองฝ่ายได้ชัดเจนพอสมควร แต่ต่อมาภายหลัง ๑๐ กว่าวัน ก็เห็นแล้วว่าการเผชิญหน้านั้นเปลี่ยนโฉมหน้าไปอย่างมาก จนกระทั่งผลจะออกมาอย่างไรก็ตามก็จะเสียทั้งนั้น เพราะว่าทำให้มีความเสียหายในทางชีวิตเลือดเนื้อของคนจำนวนมากพอสมควร แล้วก็มีความเสียหายทางวัตถุซึ่งเป็นของส่วนราชการและส่วนบุคคลเป็นมูลค่ามากมาย นอกจากนั้นก็มีความเสียหายในทางจิตใจและในทางเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างที่จะนับคณนาไม่ได้” “ปัญหาทุกวันนี้คือความปลอดภัยและขวัญของประชาชน ซึ่งเดี๋ยวนี้ประชาชนทั่วไปทุกแห่งทุกหนมีความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย มีความหวาดระแวงว่าประเทศชาติจะล่มจมโดยที่จะแก้ไขลำบาก ฯลฯ ฉะนั้นก็ขอให้ท่าน โดยเฉพาะสองท่าน พลเอก สุจินดา และพลตรี จำลองช่วยกันคิด คือหันหน้าเข้าหากัน ไม่ใช่เผชิญหน้ากัน เพราะว่าประเทศไทยของเรา ไม่ใช่ประเทศของหนึ่งคนสองคน เป็นประเทศของทุกคนต้องเข้าหากัน ไม่เผชิญหน้ากัน แก้ปัญหา เพราะว่าอันตรายมีอยู่ เวลาคนเราเกิดความบໍ้าเลือดปฏิบัติการรุนแรงต่อกัน มันลืมหืมตา ลงท้ายก็ไม่รู้ว่าตีกันเพราะอะไร แล้วก็แก้ปัญหาวะไร เพียงแต่ว่าจะต้องเอาชนะ แล้วก็ใครจะชนะ ไม่มีทางชนะ อันตรายทั้งนั้น มีแต่แพ้ คือต่างคนต่างแพ้ ผู้ที่เผชิญหน้าก็แพ้ แล้วก็ที่แพ้ที่สุดก็คือประเทศชาติ ประชาชนจะเป็นประชาชนทั้งประเทศ ไม่ใช่ประชาชนเฉพาะในกรุงเทพมหานคร ถ้าสมมุติว่ากรุงเทพมหานครเสียหาย ประเทศก็เสียหายไปทั้งหมด แล้วก็จะมีประโยชน์อะไรที่จะทะเลาะกันว่าชนะ เวลาอยู่บนกองสิ่งปรักหักพัง” หลังจากเข้าเฝ้าฯ แล้ว พลเอก สุจินดา คราประยูร ก็ได้แถลงให้ประชาชนทราบทางสถานีโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจฯ ว่าจะให้ความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ประชาชนชาวไทยและจะได้พิจารณาออกกฎหมายนิรโทษกรรมให้ผู้ที่ร่วมชุมนุมกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ และพลตรี จำลอง ศรีเมือง ก็แถลงขอให้ประชาชนอย่าให้การสนับสนุนหรือรู้เห็นเป็นใจกับผู้ที่ยังก่อความวุ่นวายอยู่ในขณะนั้น เพื่อให้สถานการณ์ต่าง ๆ นั้นเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดความรุนแรงขึ้นจนถึงกับมีผู้เสียชีวิต ได้รับบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ทรัพย์สินของรัฐและของเอกชนต้องเสียหายเพราะถูกเผาทำลายไปเป็นจำนวนมากไม่น้อย มีผู้ถูกจับและถูกควบคุมตัวว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการชุมนุมครั้งนี้มากมาย จำนวนกว่า ๑,๐๐๐ คน จนถึงขั้นต้องมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกันตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ประกาศห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการโฆษณาหรือพิมพ์เอกสารอันกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร ประกาศห้ามมิให้บุคคลใดในเขตกรุงเทพมหานครออกนอกเคหสถานภายในระยะเวลาที่กำหนด และความรุนแรงนี้ยังไม่มีท่าทีที่จะสงบลงได้ จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวต้องพระราชทานกระแสพระราชดำริแก่พลเอก สุจินดา คราประยูร และพลตรี จำลอง ศรีเมือง ให้หันหน้าเข้าหากันเพื่อแก้ปัญหา คือความปลอดภัยและขวัญของประชาชน ซึ่งประชาชนทั่วไปมีความหวาดระแวงว่าจะเกิดอันตราย หวาดระแวงว่าประเทศชาติจะล่มจม คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า เหตุการณ์และความรุนแรงเช่นนี้หากไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมจะนำไปสู่ความไม่ปลอดภัยของประเทศ ความไม่ปลอดภัยของประชาชนชาวไทยโดยทั่วกัน กล่าวคือความไม่ปลอดภัยสาธารณะได้ และการแก้ไขให้เกิดความสงบเรียบร้อยในกรณีนี้ได้ ก็จะเป็นการป้องกันภัยพิบัติสาธารณะซึ่งอาจจะเกิดขึ้นต่อไปได้ ทั้งนี้โดยหาจำเป็นว่าประเทศจะต้องตกอยู่ในสภาวะสงครามดังความเห็นของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะไม่

การตราพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ ก็เป็นวิธีที่แก้ไขเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นนั้นให้เรียบร้อยลงได้ และให้เกิดความสามัคคีในประชาชนชาวไทย และเพื่อมิให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติต่อไป ดังนั้นการตราพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฉบับนี้ จึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ และเพื่อป้องกันภัยพิบัติสาธารณะดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ส่วนที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ และคณะเห็นว่า การออกพระราชกำหนดนิรโทษกรรมนี้ คณะรัฐมนตรีมิได้ประชุมปรึกษาหารือกัน เพียงแต่ออกหนังสือเวียนแทนการเรียกประชุม คณะรัฐมนตรีเพื่อมีมตินั้น เป็นปัญหาตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง ซึ่งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่สามารถวินิจฉัยให้ได้เพราะมาตรา ๑๗๓ ให้สิทธิสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภา-

ผู้แทนราษฎรเสนอความเห็นเพื่อให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้เฉพาะความเห็นที่ว่าพระราชกำหนดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งเท่านั้น

อาศัยเหตุผลดังได้วินิจฉัยมา คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

๒๒ กรกฎาคม ๒๕๓๕

นายบัญญัติ สุชีวะ

นายสวัสดิ์ โชติพานิช

นายโกเมน ภัทรภิรมย์

นายบุญชนะ รัตติกาล

พลโท สมิง ไตลังคะ

นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุมิ

นายมงคล เปาอินทร์

นายสุธี อากาศฤกษ์

ทำหน้าที่ประธานของที่ประชุม

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ประธานศาลฎีกา

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

อัยการสูงสุด

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

บัญชีรายชื่อผู้เสนอความเห็น

๑. พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ
๓. พันเอก ชินวุธ สุนทรสีมะ
๕. นายพิศาล มุลศาสตร์สาทร
๗. นายสะเบต หลีหริ่ม
๘. นายพา อักษรเสื่อ
๑๑. นายจรูญ กุวานนท์
๑๓. นายฉัตรชัย เอียสกุล
๑๕. นายบุญชง วิสมหมาย
๑๗. นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา
๑๘. นายไพจิต ศรีวรขาน
๒๑. นายสุขุม เลาว์ณย์ศิริ
๒๓. พันตำรวจโท สมชาย เพศประเสริฐ
๒๕. นางกรองกาญจน์ วิสมหมาย
๒๗. นายบวร ภูจรีต
๒๘. นายเฉลิมยศ แสนวิเศษ
๓๑. นายเฉลิมพล สนิทวงศ์ชัย
๓๓. นายขจิตร ชัยนิคม
๓๕. นายสรารุช นิยมทรัพย์
๓๗. นายมณฑล ไกรวัตนุสสรณ์
๓๘. นายเทิดภูมิ ใจดี
๔๑. นายพูนสวัสดิ์ มุลศาสตร์สาทร
๔๓. นายประสงค์ บูรณ์พงศ์
๔๕. พันตำรวจโท อุดลย์ บุญเสรรฐ
๔๗. นายไพฑูรย์ แก้วทอง
๔๘. นายสุรวิทย์ คนสมบูรณ์
๕๑. นายวิชัย ชัยจิตวณิชกุล
๒. นายสัมพันธ์ ทองสมัคร
๔. นายชำนาญ ศักดิ์เศรษฐ์
๖. นายอำนาจ ยศสุข
๘. นายบุญชู ตรีทอง
๑๐. นายประสงค์ ศรีวัฒน์
๑๒. นายจาตุรนต์ ฉายแสง
๑๔. นายสุรพร ดนัยตั้งตระกูล
๑๖. นายเด่น โต๊ะมีนา
๑๘. นาย نجمุดดิน อูมา
๒๐. นายอรรถสิทธิ์ ทรัพย์สิทธิ์
๒๒. นายต๋น จินตะเวช
๒๔. พันตรีพูนศักดิ์ พสุนนท์
๒๖. นายเศกสิทธิ์ ไวนิยมพงศ์
๒๘. นายเฉลิมชัย เอียสกุล
๓๐. นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์
๓๒. นายมนตรี ด่านไพบูลย์
๓๔. นายสุธี ภูวพันธุ์
๓๖. นายอารีเพ็ญ อัครสินธุ์
๓๘. พันเอก สุชาติ จันทรโชติกุล
๔๐. นายสวัสดิ์ วงศ์กี
๔๒. นายสุทัศน์ ศรีรัตนพรรณ
๔๔. นายอิสสระ สมชัย
๔๖. นายธีรารัง พัฒนรัฐ
๔๘. นายวีรเทพ สุวรรณสว่าง
๕๐. นายमुख สุลโกลมาน
๕๒. พลเอก พัฒน์ อักนิบุตร

๕๓. นายสานันท์ สุพรรณชนะบุรี
๕๕. นายเกียรติชัย ชัยเชาวรัตน์
๕๗. นายสุรศักดิ์ เทียมประเสริฐ
๕๘. นายธวัช สุรินทร์คำ
๖๑. นายไพศาล ยิ่งสมาน
๖๓. นายเฉลิมชัย อุพารกุล
๖๕. นายสังข์ทอง ศรีธเรศ
๖๗. นายเสริมศักดิ์ การุญ
๖๘. พลตรี สนั่น ขจรประศาสน์
๗๑. นายจรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์
๗๓. นายไสว พัฒโน
๗๕. นายบัญญัติ บรรทัดฐาน
๗๗. นายวัชรินทร์ เกตะวันดี
๗๘. นายพรเทพ เตชะไพบูลย์
๘๑. นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
๘๓. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ
๘๕. นายสุพัฒน์ ธรรมเพชร
๘๗. นายศิริศักดิ์ อ่อนละมัย
๘๘. นายสุทัศน์ เงินหมื่น
๘๑. คุณหญิงสุพัตรา มาศดิตถ์
๘๓. นายวิเชียร คันถ้อง
๘๕. นายชัยพร ทองประเสริฐ
๘๗. นายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
๘๘. นายชุมพล กาญจนะ
๑๐๑. นายนิพนธ์ บุญญามณี
๑๐๓. นายอภิชาติ ตีรสวัสดิ์ชัย
๑๐๕. นายไทรรงค์ สุวรรณคีรี
๑๐๗. นายประจวบ ไชยสาส์น
๕๔. นายบรรยง ร่วมพัฒนา
๕๖. นายปัญญา จินตะเวช
๕๘. ร้อยตรี นุกูล ธนิกุล
๖๐. นายจรงค์ศักดิ์ ศรีสวัสดิ์
๖๒. พลเอก สนั่น เศวตเศรนี
๖๔. นายสวัสดิ์ สืบสายพรหม
๖๖. นายสมาน ชมภูเทพ
๖๘. นายเทอดพงษ์ ไชยนันทน์
๗๐. นายตรีพล เจาะจิตต์
๗๒. นายปรีชา มุสิกกุล
๗๔. นายอาคม เองฉ้วน
๗๖. นายวิฑูรย์ นามบุตร
๗๘. นางนิภา พริ้งสุลกะ
๘๐. นายไชยยศ จิรเมธากร
๘๒. นายถาวร กาสมสัน
๘๔. นายอ่องน สุทธิวงศ์
๘๖. นายณรงค์ นุ่นทอง
๘๘. นายประวิช นิลวัชรมณี
๙๐. นายสุเทพ เทือกสุบรรณ
๙๒. นายณรงค์ นิยมไทย
๙๔. นายอภิชาติ การิกาญจน์
๙๖. นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ
๙๘. นายพิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล
๑๐๐. นายวิรัช รัมย์
๑๐๒. นายไชยา พรหมา
๑๐๔. นายกฤษฎาง แก้วโสภาก
๑๐๖. นายทวี สุระบาล
๑๐๘. นายสุรินทร์ พิศสุวรรณ

๑๐๙. นายสุชาติ แก้วนาโพธิ์
๑๑๑. นายประพันธ์ หุตะสิงห์
๑๑๓. นายพีระพงศ์ ถนอมพงษ์พันธ์
๑๑๕. นายชเนศร์ พรพิพัฒน์พงศ์
๑๑๗. นายสุรชน ชื่นสมจิตต์
๑๑๙. นายอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา
๑๒๑. นายกระแส ชนะวงศ์
๑๒๓. นายจรัส พัวช่วย
๑๒๕. นายไชยวัฒน์ สีนสุวงศ์
๑๒๗. นายแสวง ฤกษ์จรัส
๑๒๙. นายขจรศักดิ์ จินตานนท์
๑๓๑. นายเกษม บุตรขุนทอง
๑๓๓. นายเชียร มโนหรรทัด
๑๓๕. นายสมพัฒน์ กัลยาวิสัย
๑๓๗. นายถวิล ไพรสมนต์
๑๓๙. นายอุดมเดช รัตนเสถียร
๑๔๑. พลเรือเอก ศิริ ศิริรัมย์
๑๔๓. นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์
๑๔๕. นายวิลาศ จันทรพิทักษ์
๑๔๗. นายสมุทร มงคลกิติ
๑๔๙. นายเดชา สามารถ
๑๕๑. นายประสิทธิ์ พิฑูรกิจจา
๑๕๓. นายบุญชู ไรจนเสถียร
๑๑๐. พลเรือเอก ดิลก ภัทรโกศล
๑๑๒. นายสุเทพ อัดถาวร
๑๑๔. นายธำรงค์ แสงสุริยจันทร์
๑๑๖. พันเอก วินัย สมพงษ์
๑๑๘. นายเรืองวิทย์ คุชฎีสุรพจน์
๑๒๐. นางเครือวัลย์ สมณะ
๑๒๒. นายสุทิน นพเกตุ
๑๒๔. นายปัญญา สุดสว่างค์
๑๒๖. นายพินิจ จันทรสมบูรณ์
๑๒๘. พลเรือโท โรช วิกิตภูมิประเทศ
๑๓๐. นายวิทยา วิเศษรัตน์
๑๓๒. นางสาวกุสุมา ทรสุวรรณ
๑๓๔. พลตรี ฤกษ์ดี ชาติอุทิศ
๑๓๖. นางพิมพ์า จันทรประสงค์
๑๓๘. นายถวิล จันทรประสงค์
๑๔๐. พลตรี จำลอง ศรีเมือง
๑๔๒. นายอุดมศิลป์ ศรีแสงนาม
๑๔๔. นางสุดารัตน์ เกยุราพันธุ์
๑๔๖. นายสุชา ชันแสง
๑๔๘. นายเสริม หลักสุวรรณ
๑๕๐. นางสาวเสาวลักษณ์ สุริยาทิพย์
๑๕๒. นายเอกพร รักความสุข
๑๕๔. นายอุทัย พิมพ์ใจชน

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ที่ ๓/๒๕๓๕

เรื่อง การตีความมาตรา ๑๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕

ด้วยนายกรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ นร ๐๒๐๓/๒๒๔๔๐ ลงวันที่ ๒๘ ตุลาคม ๒๕๓๕ แจ้งว่าคณะรัฐมนตรีมีมติว่ามีปัญหาที่จะต้องตีความมาตรา ๑๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อาศัยความในมาตรา ๒๐๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คณะรัฐมนตรีจึงส่งเรื่องให้คณะกรรมการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า

ข้อ ๑ ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดใด ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น คำว่า “กิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น” มีความหมายอย่างไร และมีผลเกี่ยวกับพระราชกำหนดนิรโทษกรรม มาตรา ๓ ที่มีสาระสำคัญว่า “ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง” เพียงใด

ข้อ ๒ การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งมีผลตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ซึ่งพระราชกำหนดดังกล่าวกำหนดให้พ้นจากความผิดและความรับผิดชอบไปแล้ว ใช่หรือไม่ ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่ยังไม่ถูกร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือยังไม่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย หรือเป็นผู้ที่ถูกร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมายไว้แล้วก็ตาม

ข้อ ๓ การที่พระราชกำหนดนิรโทษกรรมกำหนดให้ผู้กระทำความผิดเนื่องในการชุมนุมดังกล่าวพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิงไปแล้วนั้น ต่อมาพระราชกำหนดนั้นไม่ได้รับการอนุมัติ จะถือว่าการพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบดังกล่าวเป็นกิจการที่ไม่ถูกระทบกระเทือนในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใช่หรือไม่

ข้อ ๔ การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาหรือให้ยุติการดำเนินคดีเพราะเหตุที่มีพระราชกำหนดมายกเลิกความผิดนั้น จะถือว่าคดีเป็นอันยุติและรื้อฟื้นขึ้นมีอีกไม่ได้ เพราะเป็นกิจการที่ไม่ถูกกระทบกระเทือนตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใช่หรือไม่

ข้อ ๕ หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว ทำให้สามารถดำเนินคดีต่อผู้ที่เคยถูกดำเนินคดีตามหมายเรียก หมายจับ และเคยมีการสอบสวนไว้ก่อนแล้วได้ ดังนี้ ผลของการออกหมายเรียก หมายจับ และการสอบสวน ที่ได้ดำเนินการไปแล้วในระหว่างที่ยังไม่มีการไม่อนุมัติพระราชกำหนดนั้น จะถือว่าสมบูรณ์ และไม่ถูกกระทบกระเทือนเพราะเป็นกิจการที่ได้เป็นไปแล้วตามมาตรา ๑๗๒ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ใช่หรือไม่

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้ว จะได้วินิจฉัยปัญหาที่คณะรัฐมนตรีขอให้ตีความตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ปัญหาข้อ ๑ ที่ว่า มาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ บัญญัติว่า ถ้าสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนด ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น ข้อความที่ว่า “กิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างใช้พระราชกำหนดนั้น” มีความหมายอย่างไร และมีผลเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๓ ของพระราชกำหนดนิรโทษกรรมที่ว่า “ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง” เพียงใดนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าข้อความที่ว่า “กิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น” มีความหมายว่า กิจการใด ๆ ไม่ว่าจะเป็ผลอันเกิดขึ้นจากบทบัญญัติของพระราชกำหนด หรือการกระทำ ผลของการกระทำ ประโยชน์หรือสิ่งอื่นใดที่เกิดขึ้น ได้มีขึ้น หรือได้รับไปแล้ว อันเนื่องจากการปฏิบัติการตามบทบัญญัติแห่งพระราชกำหนดนั้นนับตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดมีผลใช้บังคับจนถึงวันที่การไม่อนุมัติพระราชกำหนดมีผล กิจการดังกล่าวนั้นย่อมเป็นกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น และโดยที่มาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ บัญญัติว่า การที่พระราชกำหนดตกไปไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น ดังนั้นกิจการนั้นจึงไม่ถูกกระทบกระเทือน แม้ว่าพระราชกำหนดนั้นจะตกไป ส่วนปัญหาที่ว่าข้อความดังกล่าวมีผลเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา ๓ ของพระราชกำหนดนิรโทษกรรมแก่ผู้กระทำความผิดเนื่องใน

การประชุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๕ เพียงได้นั้น มาตรา ๓ ของพระราชกำหนดดังกล่าวบัญญัติว่า “บรรดา การกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้กระทำในระหว่างวันดังกล่าว ไม่ว่าจะได้กระทำในฐานะเป็นตัวการผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้ หากการกระทำนั้นผิด ต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิด และความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง” ฉะนั้นข้อความที่ว่า กิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น จึงมีผลว่า นับตั้งแต่วันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นวันที่พระราชกำหนดฉบับนี้มีผลใช้บังคับ การกระทำทั้งหลายทั้งสิ้นของ บุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมกันระหว่างวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ถึงวันที่ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ และได้กระทำในระหว่างวันดังกล่าว ถ้าการกระทำนั้นผิดกฎหมาย ผู้กระทำย่อมพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิงไปทันที และการพ้นจากความผิดและ ความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิงนี้ย่อมมีอยู่ตลอดไปโดยไม่ถูกกระทบกระเทือนจากการที่พระราช- กำหนดฉบับนี้ตกไปเนื่องจากสภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติ เพราะพระราชกำหนดก็มีผลใช้ บังคับเป็นกฎหมายเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๒ ของรัฐ- ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ว่า “-๗๗- พระมหากษัตริย์จะทรงตรา พระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้” และการที่พระราชกำหนดตกไปนั้น มาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ก็ บัญญัติว่าไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น กิจการที่ ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดก็คือการพ้นจากความผิดและความรับผิดชอบโดยสิ้นเชิง นั้นเอง หากรัฐธรรมนูญประสงค์จะให้พระราชกำหนดไม่มีผลบังคับมาแต่ต้นก็จะต้องบัญญัติ ไว้โดยชัดเจน ดังเช่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๓ วรรคสามว่า “ในกรณีที่คณะตุลาการรัฐ- ธรรมนูญวินิจฉัยว่าพระราชกำหนดใดไม่เป็นไปตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ให้พระราช- กำหนดนั้นไม่มีผลบังคับมาตั้งแต่ต้น”

ปัญหาข้อ ๒ ที่ว่า การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฉบับนี้ จะไม่มี ผลกระทบถึงผู้ซึ่งพระราชกำหนดดังกล่าว กำหนดให้พ้นจากความผิดและความรับผิดไปแล้ว ใช่หรือไม่ ทั้งนี้ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้ที่ยังไม่ถูกร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ หรือยังไม่ถูก ดำเนินคดีตามกฎหมาย หรือเป็นผู้ที่ถูกร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ หรือถูกดำเนินคดีตาม กฎหมายไว้แล้วก็ตามนั้น เมื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยปัญหาข้อ ๑ แล้ว สำหรับ

ปัญหาข้อ ๒ นี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญก็มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า การไม่อนุมัติพระราชกำหนดนิรโทษกรรมฉบับนี้ ย่อมไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงผู้ซึ่งพระราชกำหนดบัญญัติให้พ้นจากความผิดและความรับผิดไปแล้ว ไม่ว่าบุคคลนั้นจะถูกร้องทุกข์ ถูกกล่าวโทษ หรือถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแล้วหรือไม่ก็ตาม

ปัญหาข้อ ๓ ที่ว่า การที่พระราชกำหนดนิรโทษกรรมกำหนดให้ผู้กระทำผิดเนื่องในการชุมนุมดังกล่าว พ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิงไปแล้วนั้น ต่อมาพระราชกำหนดนั้นไม่ได้รับการอนุมัติ จะถือว่าการพ้นจากความผิดและความรับผิดดังกล่าว เป็นกิจการที่ไม่ถูกระทบกระเทือนในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ใช่หรือไม่นั้น ปัญหานี้ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วในปัญหาข้อ ๑

ปัญหาข้อ ๔ ที่ว่า การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาหรือสั่งให้ยุติการดำเนินคดี เพราะเหตุที่มีพระราชกำหนดออกมายกเลิกความผิด จะถือวาคดีเป็นอันยุติและรื้อฟื้นขึ้นมาอีกไม่ได้ เพราะเป็นกิจการที่ไม่ถูกระทบกระเทือนตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ใช่หรือไม่นั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า เมื่อได้วินิจฉัยว่าการที่พระราชกำหนดดังกล่าวตกไปนั้นไม่กระทบกระเทือนต่อผลที่ให้กับบุคคลพ้นจากความผิดและความรับผิด ดังเหตุผลที่ได้ระบุไว้ในปัญหาข้อ ๒ แล้ว การสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาก็ดี การสั่งให้ยุติการดำเนินคดีก็ดี ย่อมไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อคำวินิจฉัยดังกล่าว

ปัญหาข้อ ๕ ที่ว่า หากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรไม่อนุมัติพระราชกำหนดดังกล่าว ทำให้สามารถดำเนินคดีต่อผู้ที่เคยถูกดำเนินคดีตามหมายเรียก หมายจับ และเคยมีการสอบสวนไว้ก่อนแล้วได้ จะถือว่าการดำเนินคดีนั้นไม่ถูกระทบกระเทือน เพราะเป็นกิจการที่ได้เป็นไปแล้ว ใช่หรือไม่นั้น เนื่องจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญมิได้ตีความดังเช่นที่ตั้งปัญหาข้อนี้มา ฉะนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจึงไม่วินิจฉัยปัญหาข้อ ๕ นี้

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

นายมารุต บุณนาค

ประธานรัฐสภา

นายมีชัย ฤชุพันธุ์

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

ประธานวุฒิสภา

นายโกเมน ภัทรภิรมย์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

อัยการสูงสุด

นายบุญชนะ รัตนากร

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

พลโท สมิง ไตลังคะ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุมิ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายบัญญัติ สุชีวะ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายมงคล เปาอินทร์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

นายสุธี อากาศฤกษ์

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

ที่ 0001/7435

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

ถนนอุทองใน ดุสิต กท 10300

วันที่ 24 มีนาคม 2538

เรื่อง ขอให้ตีความมาตรา 102(1) และมาตรา 114(2) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ นร 0203/2722 ลงวันที่ 15 มีนาคม 2538

ตามหนังสือที่อ้างถึงคณะรัฐมนตรีได้มีมติว่า บัดนี้กรณีมีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญมาตรา 102(1) และมาตรา 114(2) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนั้นอาศัยความในมาตรา 207 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คณะรัฐมนตรีจึงมีมติส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เพื่อความชัดเจนแน่นอนและขจัดปัญหาข้อขัดข้องอันมีอยู่ในวงงานของคณะรัฐมนตรีในปัจจุบันอันจะเป็นบรรทัดฐานสืบไป

คณะตุลาการรัฐธรรมนูญได้พิจารณาแล้ว เห็นว่าตามข้อเท็จจริงที่คณะรัฐมนตรีกล่าวอ้างในการเสนอขอให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย คือ

1. ในการที่จะแต่งตั้งบุคคลใดให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีและสมาชิกวุฒิสภานั้น บุคคลนั้นต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ทั้งต้องไม่กระทำการอันต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนด ซึ่งในเรื่องข้อห้ามกระทำการบางประการสำหรับรัฐมนตรีนั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ในมาตรา 167 ว่าเป็นอย่างเดียวกับกรณีของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ต้องไม่กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา 114(1) (2) และ (3) และบทบัญญัติในมาตรา 114(2) ก็มีข้อความอย่างเดียวกับข้อห้ามกระทำการสำหรับสมาชิกวุฒิสภา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 102(1) ดังนั้น บทบัญญัติว่าด้วยข้อห้ามกระทำการสำหรับรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา 114(2) และมาตรา 102(1) จึงมีข้อความตรงกันว่า

“ไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม”

2. นับแต่เมื่อมีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี ตามประกาศลงวันที่ 23 กันยายน พุทธศักราช 2535 แล้ว ได้มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งรัฐมนตรีเพื่อประกอบเป็นคณะรัฐมนตรี อีก 48 คน ในวันที่ 29 กันยายน 2535 และต่อมาได้มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งรัฐมนตรีเพราะมีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรีอีกรวม 7 ครั้ง คณะรัฐมนตรีซึ่งบริหารราชการแผ่นดินในปัจจุบันมีจำนวนทั้งสิ้น 49 คน

ในการแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีนั้น ปราบกฏข้อเท็จจริงที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญทุกครั้งว่ามีกรณีต้องด้วยข้อห้ามกระทำการสำหรับความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ เช่น การที่รัฐมนตรีคนหนึ่งถือหุ้นในสัดส่วนไม่ถึงร้อยละห้าก็ดี เกินกว่าร้อยละห้าแต่ไม่ถึงกึ่งหนึ่งก็ดี หรือเกินกว่ากึ่งหนึ่งก็ดี ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งรับสัมปทาน หรือเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนกับรัฐอยู่นั้นจะเป็นการต้องห้ามสำหรับความเป็นรัฐมนตรีหรือไม่ กรณีจะเป็นประการใด ถ้าหุ้นที่ถืออยู่นั้นเป็นสินสมรสหรือถืออยู่ในนามของบุตรที่เป็นผู้เยาว์ และผลจะเป็นประการใดหากบริษัทที่รัฐมนตรีผู้นั้นถือหุ้นอยู่มิได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนกับรัฐแต่ได้เข้าไปซื้อหุ้นของบริษัทอื่นอีกทอดหนึ่งซึ่งอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ และบริษัทนั้นรับสัมปทาน หรือเป็นคู่สัญญาอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนกับรัฐ โดยที่ผู้ถือหุ้นในบริษัทแรกไม่อาจล่วงรู้ถึงการที่ไปถือหุ้นอีกทอดหนึ่งนั้น

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เสนอทั้ง 2 ข้อนั้น เห็นได้ว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่เกิดขึ้น ซึ่งไม่ต้องด้วยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 207 ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่คณะรัฐมนตรี รัฐสภา วุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎรมีมติว่ากรณีมีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรี ประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภา หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรแล้วแต่กรณี ส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย” เมื่อพิจารณาบทบัญญัติของมาตรา 207 แล้วเห็นว่า กรณีที่จะถือว่ามีปัญหาที่จะต้องตีความรัฐธรรมนูญ และจะส่งเรื่องให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้นั้น จะต้องเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงมีอยู่ในปัจจุบันและต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ปรากฏชัดแจ้งด้วย

ประเด็นที่คณะรัฐมนตรีขอให้ตีความมาตรา 102(1) และมาตรา 114(2) ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทั้ง 17 ข้อนั้น คณะตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่าเป็นเพียงข้อ เท็จจริงที่สมมุติขึ้น ซึ่งมีใช่เป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงมีอยู่ในปัจจุบัน จึงไม่อยู่ในขอบเขตอำนาจที่ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยได้

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค)

ประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

โทร. 2441360-1

หมายเหตุ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญไม่ได้ทำคำวินิจฉัย แต่ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งให้ นายกรัฐมนตรีทราบ

ภาคผนวก 2

รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญตั้งแต่
อดีตจนถึงปัจจุบัน

รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญที่แต่งตั้ง
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489	-----	-----
รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492	คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 1 1. ประธานวุฒิสภา (เจ้าพระยาศรีธรรมมาธิเบศ) 2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พระยาราชาธรรมนิเทศ) 3. ประธานศาลฎีกา (พระยาลัดพลีธรรมประคัลภ์) 4. อธิบดีศาลอุทธรณ์ (พระมนูเวทย์วิมลนาท) 5. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชนูปการ) 6. พระยาเทพวิฑูร 7. พระยาศรีวิสารวาจา 8. หม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช 9. พระยาอรรดการิย์นิพนธ์	1. ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการ- รัฐธรรมนูญ โดยมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเจ้าพระยา- ศรีธรรมมาธิเบศเป็นประธานวุฒิสภา เมื่อ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2492 2. มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพระยาราชาธรรมนิเทศ เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ. 2492 3. รัฐสภาได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2492 ตามบทเฉพาะกาล (ม.188) 4. พระยาเทพวิฑูร ถึงแก่อนิจกรรม รัฐสภาได้แต่งตั้งพระยาอัครราชทรงสิริ เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญแทน (ม.172)

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2495	<p>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 2</p> <ol style="list-style-type: none">1. ประธานศาลฎีกา (พระมนูเวทย์วิมลนาท)2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจำรบุญเนติศาสตร์)3. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชนูปการ)4. พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร5. พระนิติธารณ์พิเศษ6. นายเสริม วินิจฉัยกุล	<p>5. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่งเพราะมีการปฏิบัติ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2494</p> <ol style="list-style-type: none">1. ประธานศาลฎีกาเป็นประธานตุลาการ-รัฐธรรมนูญ (ม.106)2. สภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งตุลาการ-รัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 10 เมษายน พ.ศ. 2495 ซึ่งเป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 1 ครั้งที่ 5/2495 (สามัญ) ตามบทเฉพาะกาล (ม.122 ประกอบด้วย ม.106)3. พระนิติธารณ์พิเศษถึงแก่อนิจกรรม สภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งพระยา-ลัดพลีธรรมประคัลภ์เป็นตุลาการ-รัฐธรรมนูญแทน (ม.110)4. ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ครบวาระการดำรงตำแหน่ง เพราะมีการเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2500 (ม.109(1))

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p><u>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 3</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานศาลฎีกา (พระมนูเวทย์วิมลนาท) 2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจำรูญเนติศาสตร์) 3. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชนูปการ) 4. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์- ประพันธ์ 5. พระยาสดพิสิขธรรมประคัลภ์ 6. นายเสริม วินิจฉัยกุล <p><u>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 4</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานศาลฎีกา (พระมนูเวทย์วิมลนาท) 2. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (หลวงจำรูญเนติศาสตร์) 3. อธิบดีกรมอัยการ (หลวงอรรถปรีชาชนูปการ) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานศาลฎีกา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ (ม.106) 2. สภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎรชุดสอง ครั้งที่ 4/2500 หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป (ม.108) 3. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ครบวาระการดำรงตำแหน่ง เพราะมีการเปิดสมัยประชุมครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2501 ซึ่งเป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 1/2501 <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานศาลฎีกา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ (ม.106) 2. สภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2501 ซึ่งเป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 2/2501 (วิสามัน) หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	4. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์- ประพันธ์ 5. พระยาอรรณการีย์นิพนธ์ 6. พระยาอัครราชทรงสิริ	ทั่วไป (ม.108) 3. พระมณูเวทย์วิมลนาท พ้นจากตำแหน่ง ประธานศาลฎีกา ได้มีพระบรมราช- โองการโปรดเกล้าฯ ให้พระยาบัณฑิต- สิทธิศฤงคารเป็นประธานศาลฎีกาแทน (ม.106) เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2501 4. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ้นจาก การดำรงตำแหน่งเพราะมีการปฏิบัติ เมื่อวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2501
รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511	<u>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 5</u> 1. ประธานวุฒิสภา (พันเอก นายวรการบัญชา) 2. ประธานศาลฎีกา (นายประกอบ หุตะสิงห์) 3. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (นายกำธร พันธุลาภ) 4. อธิบดีกรมอัยการ (นายกมล วรรณประภา) 5. พระมณูเวทย์วิมลนาท 6. หลวงประกอบนิติสาร 7. พลโท สุข เปรมาวิน	1. วุฒิสภานำหน้าที่รัฐสภา ประธานวุฒิ- สภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพันเอก นายวรการบัญชา เป็น ประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2511 (ม.178 ประกอบ กับ ม.182 และ ม.164) 2. รัฐสภาได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2511 (ม.182 ประกอบกับ ม.178) 3. ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 6</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานวุฒิสภา (พันเอก นายวรการบัญชา) 2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (พลตรี ศิริ สิริโยธิน) 3. ประธานศาลฎีกา (นายประกอบ หุตะสิงห์) 4. อธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ (นายกำธร พันธูลาก) 5. อธิบดีกรมอัยการ (นายสงวน ชูปัญญา) 6. พลตรี พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปพงศ์- ประพันธ์ 7. หลวงประกอบนิติสาร 8. พระมณูเวทย์วิมลนาท 9. พลโท สุข เปรูนาวิน 	<p>พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2512 ซึ่งมีการเปิดสมัยประชุมรัฐสภา ครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการ- รัฐธรรมนูญ (ม.164) 2. มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลตรี ศิริ สิริโยธิน เป็น ประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2512 3. รัฐสภาได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2512 ซึ่งเป็นการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 1/2512 4. หลวงประกอบนิติสาร ถึงแก่กรรม รัฐสภาได้แต่งตั้งพระยาอรรถการริย์- นิพนธ์ เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญแทน (ม.168) 5. พลโท สุข เปรูนาวิน ถึงแก่กรรม รัฐสภาได้แต่งตั้งพลโท ไสว ดวงมณี เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญแทน (ม.168)

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
<p>รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517</p>	<p><u>คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 7</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. นายสัญญา ธรรมศักดิ์ คณะกรรมการตุลาการเลือก 2. นายประกอบ หุตะสิงห์ คณะกรรมการตุลาการเลือก 3. นายกำธร พันธูลาก คณะกรรมการตุลาการเลือก 4. นายไพโรจน์ ชัยนาม รัฐสภาเลือก 5. นายปราโมทย์ นาครทรรพ รัฐสภาเลือก 6. นายประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์ รัฐสภาเลือก 7. นายจรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา คณะรัฐมนตรีเลือก 8. นายสนิท วิไลจิตต์ คณะรัฐมนตรีเลือก 	<p>6. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2515 เพราะมีการปฏิบัติ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รัฐสภาได้เลือกตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2518 ซึ่งเป็นการประชุมสภา ครั้งที่ 1/2518 (สามัญสมัยแรก) 2. มีประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2518 3. นายสัญญา ธรรมศักดิ์ นายประกอบ หุตะสิงห์ และนายจรูญพันธ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา ขอลาออก คณะกรรมการตุลาการได้เลือกหลวงกรุณย์นราทร หลวงวิชัยนิตินาท และพันเอก ถนัด คอมันตร์ เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ 4. ตุลาการรัฐธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นการเปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรก หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>9. พลโท ศุภกาญจน์ นิตสิริ คณะรัฐมนตรีเลือก</p> <p><u>คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 8</u></p> <ol style="list-style-type: none">1. นายประมุล สุวรรณศรี คณะกรรมการตุลาการเลือก2. นายโชค จารุจินดา คณะกรรมการตุลาการเลือก3. นายทองคำ จารุเหตุ คณะกรรมการตุลาการเลือก4. นายเทียม ไชยนันท์ รัฐสภาเลือก5. นายประสาธ สุขนธมาน รัฐสภาเลือก6. นายหยุด แสงอุทัย รัฐสภาเลือก7. นายอรรถ วิสูตรโยธาภิบาล คณะรัฐมนตรีเลือก8. นายยง เหลืองรังษี คณะรัฐมนตรีเลือก9. นายกมล วรรณประภา คณะรัฐมนตรีเลือก	<p>หมายเหตุ</p> <ol style="list-style-type: none">1. รัฐสภาได้เลือกตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 1/2519 (สามัญสมัยแรก)2. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ้นจากการดำรงตำแหน่ง เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 เพราะมีการปฏิวัติ

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2521	<p>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 9</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภา (พลอากาศเอก หะริน หงสกุล) 2. ประธานศาลฎีกา (นายประพจน์ ธิระวัฒน์) 3. อธิบดีกรมอัยการ (นายประเทือง กীরติบุตร) 4. นายvikram เมลาลานนท์ 5. พลโท สมิง ไตลังคะ 6. นายเสริม วินิจฉัยกุล 7. นายกมล วรรณประภา 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งพลอากาศเอก หะริน หงสกุล เป็นประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 2. รัฐสภาได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 1/2522 (สมัยสามัญ) 3. นายประพจน์ ธิระวัฒน์ พ้นจากตำแหน่งประธานศาลฎีกาได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายบัญญัติ สุชีวะ เป็นประธานศาลฎีกาแทน 4. นายประเทือง กীরติบุตร พ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ เป็นอธิบดีกรมอัยการแทน

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 10</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภา (นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ) 2. ประธานศาลฎีกา (นายบัญญัติ สุชีวะ) 3. อธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ) 4. นายวิกรม เมลานนท์ 5. พลโท สมิง ไตลังคะ 6. นายสัตยชัย สัจจวานิช 7. นายกมล วรรณประภา 	<p>5. ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 เพราะมีการ เปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรก หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการ- รัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติรัฐ- ธรรมนูญกำหนดให้ประธานวุฒิสภา เป็นประธานรัฐสภา โดยมีพระบรม- ราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ เป็น ประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2526 2. รัฐสภาได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 1/2526 (สมัยสามัญ) 3. นายจารุบุตร เรืองสุวรรณ ถึงแก่ อนิจกรรม รัฐสภาได้ลงมติเลือก นายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธาน รัฐสภาแทน

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 11</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน) 2. ประธานศาลฎีกา (นายภิญโญ ชิรินิติ) 3. อธิบดีกรมอัยการ (นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ) 4. นายวิกรม เมลาณนท์ 5. พลโท สมิง ใต้ลังคะ 6. นายบัญญัติ สุชีวะ 7. นายกมล วรรณประภา 	<ol style="list-style-type: none"> 4. นายบัญญัติ สุชีวะ พ้นจากตำแหน่งประธานศาลฎีกา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายภิญโญ ชิรินิติ เป็นประธานศาลฎีกาแทน 5. ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2529 เพราะมีการเปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2527 ซึ่งเป็นการประชุมรัฐสภาครั้งที่ 1/2527 (สมัยสามัญ) 2. รัฐสภาได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p data-bbox="401 1655 843 1710"><u>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 12</u></p> <ol data-bbox="401 1727 763 1902" style="list-style-type: none"><li data-bbox="401 1727 763 1793">1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน)<li data-bbox="401 1858 763 1902">2. ประธานศาลฎีกา	<p data-bbox="905 476 1382 657">ผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2529 ซึ่งเป็นการประชุมรัฐสภา ครั้งที่ 2/2529 (สมัยสามัญ)</p> <ol data-bbox="874 679 1398 1568" style="list-style-type: none"><li data-bbox="874 679 1398 919">3. นายภิญโญ ธีรนิติ พ้นจากตำแหน่ง ประธานศาลฎีกา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายจรัส เหมะจาร์ เป็นประธานศาลฎีกาแทน<li data-bbox="874 941 1398 1247">4. นายสุจินต์ ทิมสุวรรณ พ้นจากตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายโกเมน ภัทรภิรมย์ เป็นอธิบดีกรมอัยการแทน<li data-bbox="874 1268 1398 1568">5. ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม พ.ศ. 2531 เพราะมีการเปิดสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป <ol data-bbox="874 1727 1398 1902" style="list-style-type: none"><li data-bbox="874 1727 1398 1902">1. ประธานรัฐสภาเป็นประธานตุลาการ-รัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธาน

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>(นายจำรัส เขมะจารุ)</p> <p>3. อธิบดีกรมอัยการ</p> <p>(นายโกเมน ภัทรภิรมย์)</p> <p>4. นายสมภพ โหตระกิตย์</p> <p>5. นายบัญญัติ สุชีวะ</p> <p>6. นายกมล วรรณประภา</p> <p>7. พลโท กมล เมทสุวรรณ</p>	<p>วุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2530</p> <p>2. รัฐสภาได้แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2531 ซึ่งเป็นการประชุมรัฐสภาครั้งที่ 2/2531 (สมัยสามัญ)</p> <p>3. นายอุกฤษ มงคลนาวิน พ้นจากตำแหน่งประธานรัฐสภา รัฐสภาได้ลงมติเลือกร้อยตำรวจตรี วรรณชันชื้อ เป็นประธานรัฐสภาแทน</p> <p>4. นายจำรัส เขมะจารุ พ้นจากตำแหน่งประธานศาลฎีกา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายอำนัคม์ คล้ายสังข์ เป็นประธานศาลฎีกาแทน</p> <p>5. นายสมภพ โหตระกิตย์ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จึงพ้นจากตำแหน่งตุลาการรัฐธรรมนูญ รัฐสภาได้ลงมติเลือกนายไพโรจน์ ชัยนาม เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญแทน</p>

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
<p>รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534</p>	<p>คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 13</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภา (นายอุกฤษ มงคลนาวิน) 2. ประธานสภาผู้แทนราษฎร (นายอาทิตย์ อุไรรัตน์) 3. ประธานศาลฎีกา (นายสวัสดิ์ โชติพานิช) 4. อัยการสูงสุด (นายโกเมน ภัทรภิรมย์) 5. ศาสตราจารย์บุญชนะ อัดถาการ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา 6. พลโท สมิง ไตลังคะ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา 7. นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุมิ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา 8. ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทน ราษฎร 	<p>6. คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เพราะมีการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประธานรัฐสภา เป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2535 2. มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายอาทิตย์ อุไรรัตน์ เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2535 3. วุฒิสภา ได้มีมติแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการ ประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 3/2535 (สมัยสามัญครั้งที่หนึ่ง) โดยมีประกาศรัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรง

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>9. นายมงคล เปาอินทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทน ราษฎร</p> <p>10. นายสุธี อากาศฤกษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทน ราษฎร</p> <p>คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 14</p> <p>1. ประธานรัฐสภา (นายมารุต บุนนาค)</p>	<p>คุณวุฒิ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2535</p> <p>4. สภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติแต่งตั้ง ตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ ฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการประชุม สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 4/2535 (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) โดยมีประกาศ รัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรง คุณวุฒิ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2535</p> <p>5. นายอุกฤษ มงคลนาวิน ได้ลาออกจาก ตำแหน่งประธานวุฒิสภาและวุฒิสภา ได้ลงมติเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2535 เลือกนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็น ประธานวุฒิสภา โดยมีพระบรมราช- โองการ โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งประธาน วุฒิสภาเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2535</p> <p>1. ประธานรัฐสภา เป็นประธานตุลาการ- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2535</p>

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<ol style="list-style-type: none">2. ประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธุ์)3. ประธานศาลฎีกา (นายสวัสดิ์ โชติพานิช)4. อัยการสูงสุด (นายโกเมน ภัทรภิรมย์)5. ศาสตราจารย์บุญชนะ อัดถากร ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา6. พลโท สมิง ไตลังคะ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา7. นายโอวาท สุทธิวาทนฤพุมิ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา8. ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทน- ราษฎร9. นายมงคล เปาอินทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทน- ราษฎร10. นายสุธี อากาศฤกษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทน- ราษฎร	<p>ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2535 บัญญัติให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานรัฐสภา โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งศาสตราจารย์มารุต บุณนาค เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2535</p> <ol style="list-style-type: none">2. มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 25353. วุฒิสภาได้มีมติแต่งตั้งตุลาการ-รัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 3/2535 (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) โดยมีประกาศรัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 25354. สภาผู้แทนราษฎร ได้มีมติแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นการประชุมสภาผู้แทน

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
		<p>ราษฎร ครั้งที่ 4/2535 (สมัยสามัญ ครั้งที่หนึ่ง) โดยมีประกาศรัฐสภา แต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อวันที่ 6 พฤษภาคม พ.ศ. 2535</p> <p>5. นายสวัสดิ์ โชติพานิช ประธานศาลฎีกาพ้นจากตำแหน่ง ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายประมาณ ชันชื้อ เป็นประธานศาลฎีกาแทน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2535</p> <p>6. นายโกเมน ภัทรภิรมย์ อัยการสูงสุด พ้นจากตำแหน่ง ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายโอภาส อรุณินท์ เป็นอัยการสูงสุดแทน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2536</p> <p>7. นายโอภาส อรุณินท์ อัยการสูงสุด พ้นจากตำแหน่ง ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายคณิต ณ นคร เป็นอัยการสูงสุดแทน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2537</p> <p>8. นายมารุต บุณนาค พ้นจากตำแหน่ง ประธานรัฐสภา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายบุญเชื้อ</p>

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะกรรมการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
	<p>คณะกรรมการรัฐธรรมนูญ ชุดที่ 15</p> <ol style="list-style-type: none">1. ประธานรัฐสภา (นายบุญเหลือ ประเสริฐสุวรรณ)2. ประธานวุฒิสภา (นายมีชัย ฤชุพันธุ์)3. ประธานศาลฎีกา (นายประมาธ ชาญชื้อ)4. อัยการสูงสุด (นายคณิต ฌ นคร)5. ศาสตราจารย์มารุต บุณนาค6. ศาสตราจารย์ประเทือง กีร์ติบุตร7. พลโท โกวิท มัชฌมจันทร์8. ศาสตราจารย์บัญญัติ สุชีวะ9. ศาสตราจารย์โสภณ รัตนากร10. นายโอภาส อรุณินท์	<p>ประเสริฐสุวรรณ เป็นประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2538</p> <ol style="list-style-type: none">1. ประธานรัฐสภา เป็นประธานตุลาการ-รัฐธรรมนูญ ซึ่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญกำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายบุญเหลือ ประเสริฐสุวรรณ เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 25382. มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 25393. วุฒิสภามีมติแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายวุฒิสภา เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 5 (สมัยสามัญ ครั้งที่สอง) วันศุกร์ที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2539

รัฐธรรมนูญ	รายชื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ	หมายเหตุ
		<p>4. สภาผู้แทนราษฎร มีมติแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญผู้ทรงคุณวุฒิฝ่ายสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ 26 (สมัยสามัญครั้งที่สอง) วันพุธที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2539</p> <p>5. นายประมาธ ชันชื้อ พ้นจากตำแหน่งประธานศาลฎีกา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ นายศักดิ์ดา โภกขมรรคกุล เป็นประธานศาลฎีกาแทน เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2539</p> <p>6. นายบุญเฮื้อ ประเสริฐสุวรรณ พ้นจากตำแหน่งประธานรัฐสภา ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ นายวันมูหะมัดนอร์ มะทา เป็นประธานรัฐสภา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539</p>

คณะผู้จัดทำ

นายคัมภีร์	ดิษฐากรณ์
นายจเร	พันธุ์เป็รื่อง
นายอภิชาติ	คำทอง
นายวิรัตน์	เนยสูงเนิน
นายเอรวัตร	อุ๋นกงลาด
นางสาวภทริดา	บุญส่งไพโรจน์
นางวันดี	เรื่อนเพ็ชร

